

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN
PUOLUEEN

KAHDENNENTOISTA PUOLUEKOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY HELSINGISSÄ, JOULU-
KUUN 8—16 P:NA 1919

HELSINGISSÄ 1920
SOSIALIDEMOKRAATTISEN PUOLUETOIMIKUNNAN
KUSTANNUKSELLA

TAMPEREEN TYÖVÄEN KIRJAPAINO 1920

Ensimmäinen kokouspäivä.

Maanantaina joulukuun 8 p.

Kokouksen avaaminen.

Sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan kutsumuksesta kokoontuivat edustajat maanantaina joulukuun 8 p. klo 2 i.p. R.y. *Koiton* taloon Helsingissä. Laulettua Työväen marssin ensimmäinen ja viimeinen värssi, astui puhujapaikalle Puoluetoimikunnan puheenjohtaja toveri *Väinö Tanner*, lausuen:

Arvoisat, puoluetoverit!

Tämä meidän puoluekokoksemme kokoontuu ulkonaisesti sangen vaiherikkaana ja levottomana aikana. Kaikkialla maailmassa näemme vanhan yhteiskuntajärjestyksen horjuvan ja kansojen etsivän itselleen uusia uria. Viisivuotinen verinen sota on ollut omiaan tekemään ihmisille selväksi paljo semmoista, mitä aikaisemmat rauhalliset selvittelyt eivät olleet onnistuneet tekemään. Se on osoittanut, että vanha kapitalistinen yhteiskunta on mätä ja että ainoastaan perinpohjainen järjestelmän muutos voi johtaa pois nykyisistä vaikeuksista. Seurauksena on ollut valtavia kansannousuja. Työväki kaikissa maissa on löytänyt itsensä, on oppinut ymmärtämään oman voimansa. Kaikkialla kohtaakin sosialidemokraattisen luokkataistelijan silmää ilahuttava näky: työväki on voimakkaassa liikkeessä, pyrkii osalliseksi valtiollasta ja jopa muutamissa maissa on sen kokonaan vallannutkin. Näyttää siis siltä, että sodan suunnattomat uhraukset eivät olisi kokonaan hukkaan heitettyjä, vaan että on alkamassa uusi aika, joka vie työväen luokan lähemmäksi lopullista päämääräänsä kuin mitä monien vuosikymmenien rauhallinen kehitys olisi voinut tehdä.

Tämmöinen on se kuva, joka avautuu silmiemme eteen kun tarkastelemme viimeaikaista kehitystä useimmissa Europan maissa ja jopa toisissa maanosissakin.

Mitä omaan maahamme tulee, ei kuva valitettavasti ole yhtä valoisa. Täällä me elämme tätä nykyä voimakkaan taantumuksen merkeissä. Valitettavasti saamme siitä suureksi osaksi syyttää itseämme. Meilläkin oli nimittäin työväenluokalla avaimet käsissään valtiollista ja yhteiskunnallista uudistustyötä varten. Vielä pari vuotta sitte oli työväenluokan asema tässä maassa vahva ja se oli jo vallannut itselleen useita tärkeitä valta-asemia yhteiskunnassa. Tämä vahva asema kuitenkin turmeltiin väärin laskelmiin perustuvalla, toivottomalla vallankaappausyrityksellä, joka sitä paitsi suori-

tettiin vastoin omia päätöksiä ja siis vallankaappauksella puolueen oraassa keskuudessa. Seurauksena oli, että valta-asemamme luhistui. Maamme työväenluokan lankeemus oli suuri, suurimpia mitä historia tuntee. Ja kostonhaluinen porvaristo halusi ottaa täyden hyvityksen kaikesta siitä, mitä sen aikaisemmin oli tarvinnut sietää. Tässä on tarpeetonta syventyä muistelemaan kaikkea sitä nöyryytystä, sitä hengen ja omaisuuden menetystä, jota me porvariston luokkakoston aikakautena olemme saaneet kärsiä, siksi tuoreessa muistissa on jokaisella omasta kokemuksestaan vuoden 1918 tapahtumat.

Mutta Suomen työväenluokka on sitkeä ja elinvoimainen. Tuskin oli porvaristo luullut juurruttaneensa tästä maasta työväenliikkeen useiksi vuosikymmeniksi ja linnoittaneensa asemansa voittamattomiksi, kun jo taas tuo maahan poljettu työväenluokka alkoi osoittaa ellonmerkkejä. Tämä herääminen tapahtui jokseenkin vuosi takaperin. Silloin alettiin uudelleen kaikin hajalleen lyötyjä työväenjoukkoja ja järjestää niitä uusiksi taistelujoukoiksi. Viime vuoden lopulla pidetty ylimääräinen puoluekokous suoritti tässä suhteessa arvokkaan palveluksen. Se suunnitteli uudet toimintamuodot ja määräsi kunkin henkilön hänelle kuuluvaan paikkaansa. Siitä lähtien alkoi myös innokas ja rohkea työskentely uuden ja lujan rakennuksen kohottamiseksi kaatuneen ja hävitetyn sijalle. Uutta elinvoimaa tuntien yhtyi maamme työväki yhtenä miehenä tähän uudisrakennustyöhön. Erimielisyyttä ei ilmennyt, kaikkien pyrkimyksenä oli voimainsa mukaan tukea tätä yhteistä työskentelyä.

Ja tulokset ovat olleet suuremmoisemmat kuin mitä toivorikkainkaan vuosi takaperin olisi voinut odottaa. Järjestöt pantiin kuntoon virkavallan sekaantumisesta huolimatta. Vaaleihin otettiin entisellä voimalla osaa huolimatta siitä, että niitä valtiomahdin kaikella voimalla koetettiin häiritä. Valloitettiin takaisin jotenkin entinen asema eduskunnassa ja maamme kunnissa hankki työväki itselleen kokonaan uusiakin valta-asemia. Suurena vainovuonna porvariston rakentamia sulkuja ja sortolinnoituksia kaadettiin maahan toinen toisensa jälkeen. Työväkeä rasittavia sortolajeja kumottiin. Ja tuloksena tästä lähes vuoden kestäneestä työstä voimme todeta, että taas elää Suomen työväenluokka vapaana, sillä se on pudistanut päältäään sortajansa kahleet.

Kaikkea ei kuitenkaan ole vielä saavutettu mitä aikaisemmin menetettiin ja mitä laajat joukot kiihkeästi odottavat. Tarvitsee vain viitata siihen, että edelleen viruu vankileireissä tuhansia työväenluokan jäseniä, joista useat ovat sen parhaimmistoon kuuluvia. Edelleen on useita kymmeniä-tuhansia vailla kaikkia kansalaisoikeuksia. Vielä on joitakin porvaridiktatuurin aikana säädetyistä luokkalaista voimassa ja kumoamatta. Taistelu entisten asemien valtaamisesta ei siis vielä ole loppuun suoritettu, puhumattakaan siitä, että olisimme voineet käydä uusia valta-asemia tavoittamaan.

Voimme näin ollen todeta, että olemme menettäneet lähes pari vuotta saadessamme taistella niiden asemien takaisin valtaamiseksi, jotka vuoden 1918 kansalais sodan kautta menetimme ja olemme samalla olleet estettyjä käyttämästä hyväksemme sitä työväenluokalle edullista kansainvälistä tilannetta, jonka turvissa muiden maiden työväki nyt saavutuksiaan korjaa. Tässä on käsittääkseni suurin menetys, minkä kapina on meillä tuottanut. Toivottavasti olemme tästä ajasta kuitenkin jotakin voineet hyötyäkin, joten se ei ole aivan hukkaan mennyt. Olemme saavuttaneet useita arvokkaita kokemuksia, jotka ovat meille hyvänä opastuksena vastaisessa toiminnassamme. Omaan menettelytapamme nähden olemme saaneet sen opetuksen, ettei harhaluulojen vallassa ole sokeasti rynnättävä uusia valta-asemia

valloittamaan silloin kun hetki ei ole sovelias ja kun takanamme ei ole kansan enemmistöä. Väkivaltopolitiikkaan turvautuminen on aina turmiollista silloin kun se kohdistuu kansan enemmistöä vastaan ja luvallinen ainoastaan silloin kuin on kysymyksessä pienen vähemmistön vastarinnan murtaminen.

Mutta me olemme saaneet erään toisenkin arvokkaan kokemuksen. Me olemme saaneet nähdä minkälaista elämä tässä maassa olisi, ellei meillä olisi voimakasta työväenliikettä työväenluokan etuja valvomassa. Sinä lyhyenä aikana, jolloin olemme tämän puutteessa eläneet, on porvaristo elänyt ja mellastanut aivan mielensä mukaan. Se on häikäilemättömästi ajanut taantumusta ja koettanut riistää työväenluokalta sen entisetkin saavutukset. Ja tätä on jatkunut vielä senkin jälkeen kun työväenluokka jo on alkanut oikeuksiaan kysyä. Ainoastaan askel askeleelta on se peräytynyt, jokaisesta jalaranveydestä ankarasti taistellen. Se on vielä tämänkin vuoden aikana turvautunut aseellisiin luokkajärjestöihinsä, väkivaltaan sekä vanhoillisiin oikeuslaitoksiinsa työväenluokkaa kurissa pitääkseen. Vaalivapautta on vainottu, työväenliikkeen toimihenkilöitä, jotka ovat uskaltaneet ryhtyä työskentelemään sen hyväksi, on tuomittu vankeusrangaistuksiin. Ja parlamentaarisessa työskentelyssä on jokaista työväen edustajain taholta tehtyä uudistushanketta kysin hampain vastustettu.

Kun porvaristomme on näin lyhytnäköistä ja samalla luokkatietoista, kun uudistusten tie on näin vaikea, ei ole ihmeteltävissä, että työväenluokan keskuudessa on alkanut ilmetä suurta hermostuneisuutta. Nähdään miten muualla maailmassa toimitaan ja odotetaan samanlaisia nopeita tuloksia täälläkin. Unohdetaan ne vaikeudet, jotka meillä on ollut voitettavana ja joita jo on voitettu. Odotetaan tuloksien putoavan samalla helppoudella kuin jos meillä olisi samanlainen vallankumouksellinen tilanne kuin joissakin muissa maissa ja ikäänkuin ei kansalaisotta olisi tuhonnut useita arvokkaimmista aseistamme. Ja kun ei parlamenttarinen työskentely, jonka hyväksi voimat kuluneen vuoden aikana on käytetty, ole kantanut kaikkia siltä odotettuja hedelmiä, on vaistomaisesti alettu hapuilla uusia menettelytapoja, joiden toivotaan vievän nopeammin päämäärään.

Seurauksena on ollut, että se yksimielisyytys, jolla vuosi takaperin käytiin uudelleen rakentamaan yhteistä pesäämme, näyttää hävinneen. Sen tilalle on astunut erimielisyytys siitä, mitä tietä edelleen olisi käytävä kulkemaan. On ilmennyt eri suuntia ja eri vivahduksia. Ja keskinäinen arvostelu - on pukeutunut muotoihin, jotka panevat pintapuolisen arvostelijan luulemaan, että maamme työväenliike on hajaantumassa kahteen tai useampaankin leiriin.

Näin ei tapahdu kuitenkaan ainoastaan meillä, vaan esiintyy sama kehityskulku kaikissa maissa. Miltei kaikkialla huomaamme saman ilmiön: työväenluokka jakaantuneena eri leireihin, jotka taistelevat keskenään, ei siitä päämäärästä, johon olisi pyrittävä, vaan siitä tiestä, jota myöten tähän päämäärään olisi pyrittävä. Menettelytapa-erimielisyydet näkyvät vain yhä kasvavan, mitä lähemmäksi lopullista päämäärää saavutaan.

Tästä erimielisyydestä on kuitenkin suurta haittaa työväenluokan pyrkimyksille. Sen voima hajaantuu useihin toisiaan vastaan taisteleviin ryhmiin ja heikkenee samassa määrässä. Etenkin meillä ei olisi varaa tämänmaiseen hajaantumiseen ja voimien heikontamiseen. Me tarvitsemme edelleenkin kipeästi kaikki työväen voimat saavuttaaksemme tuloksia. Senpä vuoksi tuleekin tämän kokouksen yhtenä tärkeimmistä tehtävistä olemaan suunnitella semmoisia toimintamuotoja maamme työväenliikkeelle, että niiden avulla voimme kerätä yhdeksi voimakkaaksi joukoksi kaikki ne, jotka

puhtaasti sosialidemokraattisia menettelytapoja käyttäen haluavat työskennellä uuden-yhteiskunnan luomiseksi. Tämä epäilemättä on mahdollista ja sen avulla voitaneen puolueen oikea ja vasen siipi edelleen pitää koossa. Meillä ei kuitenkaan tätä tavoitellessamme ole oikeutta rahtuakaan tinkiä sosialidemokraattisista menettelytapaperiaatteista. Samalla kuin me julistamme seisovamme jyrkän luokkataistelun pohjalla, on meidän tarkoin vaadittava, että se ei pukeudu muotoihin, jotka ovat siihen soveltumattomia. Tämän vuoksi meillä ei myöskään ole oikeutta suvaita keskuudessamme niitä aineksia, jotka hylkäämällä sosialidemokraattiset menettelytavat, pilkkaamalla kansanvaltaa ja parlamentaarista toimintaa, pyrkivät kommunistisia, vähemmistödiktatureihin perustuvia menettelytapoja meille suosittelemaan. Niitä vastaan on meidän julistettava sota ja ne yhteisestä pesästä karkoitettava. Ennen kuin tämä on tapahtunut, ei menestyksellistä toimintaa voi harjoittaa.

Oikean menettelytavan löytäminen puolueellemme on tuskin koskaan ollut niin tärkeä kuin juuri nyt. Jos jätämme vuoden 1917 puoluekokoukset lukuunottamatta, oli aikaisempina aikoina vähemmän tärkeätä, mitä puolueemme menettelytavasta päätettiin. Olimme silloin sidottuja Venäjän yhteyteen ja omassakin maassamme merkityksettömänä vähemmistönä. Nyt olemme itsenäisen maan suurin puolue, joka milloin tahansa saattaa saada enemmistön taakseen. Puolueellamme on maamme valtiolliessa elämässä suunnattoman tärkeä asema ja jos oikea menettelytapa valitaan, voi kootuilla voimillamme saavuttaa mitä arvokkaimpia tuloksia ja suurta määrämistävaltaa tämän maan asioissa. Huonosti toimien menetämme varmasti tämän edun.

Tämän vuoksi tuleekin oikean menettelytavan löytämisellä olemaan tärkein sijansa tässä kokouksessa. Kun ohjelmassa sen lisäksi on useita muitakin aivan ensiluokkaisen tärkeitä kysymyksiä, tulee nyt alkavalla työllämme olemaan suorastaan ratkaiseva, tällä hetkellä laskematon merkitys tulevaan toimintaamme ja samalla koko maamme kohtaloihin. On hyvä, että jo alusta alkaen ollaan tästä selvillä ja että sen vuoksi keskustelut ja asiatoin käsitellyt tulevat olemaan sen mukaisia, niin ettei siinä ole määrävänä hetken intohimot, vaan kylmä punnitseminen ja järkevä harkinta.

Tässä, mielessä pyydän puoluetuomikunnan puolesta lausua kaikki edustajat tervetulleiksi nyt alkavaan puoluekokoukseemme.

Tämän jälkeen luki *Tanner* seuraavan

Valtakirjain tarkastajain lausunnon.

Sosialidemokraattisen Puoluetuomikunnan valtuuttamina tarkastamaan joulukuun 8 p:nä alkavan puoluekokousedustajain valtakirjoja, esitämme tarkastuksemme tuloksena:

1) Edustajia on valittu yksi edustaja kutakin alkavaa 300 jäsentä kohti, vaikka puoluejärjestösäännöt edellyttävät valintaperusteeksi 500 jäsentä. Tarkastettuamme tämän järjestösäännöistä poikkeavan menettelyn, olemme havainneet, että puolueuuevosto kokouksessaan toukok. 12—13 p:nä 1919 on päättänyt, siihen katsoen, että järjestötoiminta ei syksyyn mennessä ehdi entiseen vauhtiinsa, eikä puolueen jäsenmäärä voi nousta siinä määrin, että järjestösääntöjen edellyttämä yksi edustaja 500 valitsijaa kohden antaisi kyllin suuren edustajamäärän, valtuuttaa puoluetuomikunnan päättämään, miltä jäsenmäärältä piirijärjestöt saavat lähettää yhden edustajan.

Tällä valtuudella on puolueoimikunta kokouksessaan 15 p:nä heinäkuuta päättänyt, että piirijärjestöt ovat oikeutetut valitsemaan yhden edustajan jokaiselta alkavalta 300 täysin maksaneelta jäseneltä.

Koska puolueuuvoston oletamus tuona aikana oli oikea ja koska edustajan luku ei nytkään ole liian suuri ehdotamme toimenpiteet tässä suhteessa hyväksyttäväksi.

2) Oulun läänin eteläiselle vaalipiirille oli aikaisemmin ilmoitetun tilityksen jälkeen myönnetty oikeus valita viiden edustajan lisäksi kaksi edustajaa. Tämä oli tapahtunut mainitun piiritoimikunnan pyynnöstä, koska siltä osa ylimääräisen veron tilityksestä oli erehdyksen kautta myöhästynyt muutaman päivän.

3) Kun puolueverojen tilitys yleensä tapahtui kovin myöhään ja kun sitä paitsi monessa vaalipiirissä asian ymmärtämättömyydestä sattui erehdyksiä tilityksessä, niin viivästyi tilityksen julkaiseminen, joka seikka taas oli omiaan aiheuttamaan muutamissa vaalipiireissä sekavuutta puolueäänessyksen toimittamisessa. Nykyisissä poikkeuksellisissa oloissa ei asiaa kuitenkaan voitu paremmin järjestää.

4) Puolueen jäsenmäärä, jonka perusteella piirijärjestöt ovat saaneet edustajia valita, on meille esitettyjen todisteiden mukaan oikea.

Edellä sanotun perusteella ehdotamme eri piirijärjestöistä valittujen seuraavien puhe- ja päätösvallassa varustettujen edustajain valtakirjat puoluekokouksen hyväksyttäväksi:

Uudenmaan L.: Vuolijoki, Sulo; Pekkala, Eino; Hakkila, Väinö; Lassy, Ivar; Jalava, Oskari; Bryggari, T.; Eklund, Hj. E.; Uski, Tapani; Ryömä, Hannes; Hellsten, Salomon; Kantanen, Ida; Tanner, Väinö; Manninen, Matti; Raatikainen, A.; Kivilahti, J.; Heinonen, Tuomas; Suominen, Juuso; Helle, Edv.; Johansson, Toini; Voionmaa, Väinö; Sillanpää, Miina; Wiik, Karl H.; Pietikäinen, Fiina; Sallila, Emil; Kontula, Manu ja Eronen, Lyyli.

Turun l. et.: Annala, Valentin; Lehtokoski, Aino; Lähde, E.; Helmsaari, J.; Vahlsten, Edv.; Kaarto, I.; Eklund, Hj. ja Vuorinen, E.

Turun l. pöfftj.: Ahlfors, Fanny; Leivo, Oskar; Rantanen, Frans; Ahlfors, Hjalmar; Korhonen, Vilho; Laine, Hilma; Mustasilta, Frans; Alkanen, Heikki ja Huttunen, Evert.

Hämeen l. et.: Toivonen, Otto; Marttila, Otto; Niemi, Kalle; Telen, Johan; Kaukovaara, Kusti; Hakala, Hanna; Metsäranta, Edv.; Rintala, Antti J.; Kiviranta, Antti; Seppälä, J. V.; Härmä, Oskari ja Mäkelä, A.

Hämeen l. pohj.: Huotari, Anni; Saarinen, Emil; Paronen, Eetu; Valkeisaho, Evert; Huhta, Vihtori; Louhi, Siiri; Harvala, Kaarlo; Jokisalo, K. J.; Lammi, Manu; Kanto, Vihtori; Virtanen, Nikolai; Tuominen, Lydia; Lepola, Vihtori; Lehtinen, Kalle; Vainio, Janne; Nurmiaho, Lauri; Lahti, T. N.; Niininen, Juho; Haippo, Siilas; Järvinen, Laina ja Aho, Aug.

Viipurin l. länt.: Reinikainen, O.; Hautamäki, A.; Leppänen, P.; Jokinen, J. E.; Heinonen, Lyyli; Leskinen, P. A.; Heimonen, V.; Holopainen, J. P. ja Hallikainen, E.

Viipurin l. it.: Typpö, Anton; Julkunen, Aug.; Tanskanen, Anna; Korhonen, Kaisu; Loikala, Elias; Väre, Edv. ja Niiranen, Pekka.

Mikkelin L.: Parkkinen, Albin; Niemi, A.; Luukkonen, Antti; Hurri, Emil; Kivimäki, J.; Seppälä, Hilda; Kauppinen, Aarne; Halonen, Toivo; Mäki, Eemeli; Mäkelä, V. ja Kananen, J.

Kuopion l. länt.: Luoto, Kaarlo; Hedman, A.; Laakkonen, V.; Toppinen, K.; Mykkänen, J.; Hätinen, P.; Strengell, P.; Taskinen, A.; Salmi, K.; Paasonen, A.; Partanen, O.; Valta, K.; Tossavainen, I.; Mäkeläinen, O. ja Hakkainen, M.

Kuopion l. it.: Koponen, Albin; Louhelainen, S.; Turtiainen, T.; Koljonen, A. ja Haapasalo, Mimmi.

Vaasan l. it.: Aalto, J. F.; Tuomi, Lempi; Lehto, Toivo; Koivulahti-Lehto, Hilma; Raearo, Emil; Koskelin, Arthur; Muhonen, Atte; Salmela, Väinö; Holm, Juhon; Kinnunen, Aatto; ja Pulkkinen, Hannes.

Vaasan l. et.: Laine, Alfr.; Rosenberg, Mauritz; Penttala, Isak ja Forsman, Aug.

Vaasan l. pohj.: Eskeli, Herman; Meriläinen, Pekka; Perämäki, Antti; Lukkarinen, K.; Kemppe, Pekka; Sillanpää, Elina ja Andersson, Otto.

Oulun l. et.: Mäkelin, Ellen; Sevander, Kauno; Anttila, Juhon; Laukanen, Matti; Ikonen, Perttu; Turkka, Arvi, ja Koski, Ida.

Kajaanin alip.: Karvonen, M. V.; Rautio, H. V.; Valtanen, K. A.; Meriläinen, V.

Oulun l. pohj.: Heikka, Isak; Herrala, Hilda; Kanerva, J. H., Rahikainen, S. J. ja Enqvist, Jaakko.

Helsingissä, joulukuun 5 p:nä 1919.

Väinö Hakkila.

M. Ampuja.

J. E. Janatuinen.

Lausunnon johdosta käytti puheenvuoroa:

A. Raatikainen, lausuen: Kun täällä Uudellamaalla lähdettiin vaaliin, ilmoitettiin tässä huoneessa, että Uudenmaan läänistä voidaan lähettää 15 edustajaa puoluekokoukseen. Tämä tapahtui Helsingin Kunnallisjärjestön kokouksessa ja oli siis virallinen tiedonanto. Tällä perusteella ottivat monetkin osaa äänestykseen. Mutta sittemmin, kun vaali oli toimitettu, on puolueoimikunta määrännyt, että Uudeltamaalta saa lähettää edustajia muistaakseni 26, siis lisännyt 11 edustajaa. Kutsun näitä nimitetyiksi edustajiksi senvuoksi, että heitä ei ole valittu, vaan ovat puolueoimikunnan nimittämät. Ennenkuin täällä voidaan myöntää läsnäolo-oikeus näille edustajille, ehdotan, että kunnes tämän kokouksen täysinvaltuutetut täysillä perusteilla valitut edustajat ovat päättäneet heidän läsnäolo-oikeudestaan, viimeksimainitut olisivat niin ystävällisiä, että poistuisivat kokouksesta ja vasta sittenkuin kokous on tehnyt päätöksensä, saapuivat tänne, jos päätös tulee heille myönteinen.

T. Tainio: Puolueoimikunnan puolesta ei tässä huoneessa ole koskaan ilmoitettu, että Uudenmaan piiristä valittaisiin 15 edustajaa. Niinkuin valtakirjain tarkastajain lausunnosta näkyy, on äänestyksen perustana ollut 300 jäsentä, vaikka järjestösäännöt edellyttävät, että perustana pitäisi olla 500 jäsentä. Poikkeus ei ole kuitenkaan puolueoimikunnan syy, sillä puolueuuvosto kokouksessaan 12 p:nä toukokuuta tänä vuonna päätti seuraavasti: »Koska otaksuttavasti järjestöoiminta ensi syksyyn mennessä ei ehdi entiseen vauhtiin eikä puolueen jäsenmäärä nousta siinä määrässä, että järjestösääntöjen edellyttämä yksi edustaja 500 valitsijaa kohti antaisi kyllin lukuisan edustajamäärän, niin hyväksyttiin Lindströmin asiassa tekemä ehdotus, jonka mukaan puolueoimikunta valtuutetaan ratkaisemaan, miltä jäsenmäärältä kukin piiri saa lähettää yhden edustajan siltä varalta, että edustajalukumäärä nousisi nojn 1000aan." Tämä on puolueuuvoston päätös. Sitten on erikseen vielä mainittu puoluesihteeriä näiden sääntöjen rikkomisesta. Puolueuuvoston kokouksessa minä kuitenkin vaadin, että järjestösääntöjä on seurattava. — Tämän puolueuuvoston päätöksen perus-

teellä puoluetoimikunta heinäkuun 15 p:nä, siis tarpeeksi hyvissä ajoin, määräsi perusteeksi 300 edustajaa, siis että yksi edustaja lähetetään jokaista 300 jäsentä kohti.

Sitten piti tietysti olla vaalin perustana se, kuinka monelta täysinmaksaneelta jäseneltä on kuluneena vuonna tilitys suoritettu. Nämä tilit olivat myöhästyneet useista piireistä ja melkein joka piiristä saapuivat ne virheellisinä. Virheitä oli syntynyt varsinkin siitä syystä, että tänä vuonna oli myös ylimääräinen vero maksettava, ja koska järjestösäännöissä sanotaan »täysinmaksaneelta jäseneltä», niin täytyyhän myös olla ylimääräinen vero maksettu. Toisissa piireissä oli toisenlaisia virheitä. Ei oltu selitetty tarkkaan, moneltako miesjäseneltä maksetaan, moneltako naisjäseneltä, niin ettei saanut selvää, paljonko piirissä oli jäseniä. Tämä viivytti sen luettelon julkaisemista, jonka mukaan kukin piiri oli oikeutettu edustajia valitsemaan. Mutta kun tämä luettelo levitettiin, niin se levitettiin yhtaikaa kaikkia vaalipiirejä varten, sen mukaan kuin meille oli tullut tilityksiä ja niitä erityisen kirjeenvaihdon kautta vielä oikaistu ja hankittu selvyyttä. Sitten julkaistiin yhtaikaa koko maata varten luettelo, kuinka monta edustajaa kukin piiri oli oikeutettu valitsemaan, sen mukaan kuin meille siihen saakka oli tilitetty. Mutta vielä senkin jälkeen, vaikka tällainen selitys oli annettu, useat piirit pysyivät oikaista tekemiään virheitä. Puoluetoimikunta yleensä myönsi oikeuden virheiden oikaisemiseen, varsinkin mikäli se koski ylimääräisten verojen suoritusta. Monet piirit olivat suorittaneet tämän oikein, mutta useissa on tullut erehdyksiä. Vasta hiljattain myönnettiin Oulun läänin pohjoiselle piirille oikeus lähettää 7 edustajaa, vaikka ennemmin myönnetty luku oli 5. Mutta muissa piireissä, niinkuin Uudellamaalla, oli ryhdytty vaalivalmisteluihin siksi aikaisin, ettei tilasto ollut vielä ilmestynyt. Emme olleet julkaisseet minkäännäköistä tietoa, montako edustajaa Uudenmaan piiri saa lähettää. Mutta se tietohan piti olla Uudenmaan piirillä itsellään, kun he kerran tiesivät, että yksi edustaja lähetetään jokaista 300 jäsentä kohti. Uudenmaan piiritoimikunta on sitte lähettänyt meille niin monta valtakirjaa, kuin se on oikeutettu edustajia lähettämään. Tässä on nyt valtakirjain tarkastajain lausunto, sen enempiä ei siinä ole puoluetoimikunnan osuutta.

Ai. Ampuja: Minusta Raatikaisen tekemä muistutus ei ole paikallaan. Asiasta huomautettiin Uudenmaan läänin piirikokouksessa, joka pidettiin vaalien jälkeen, ja piirikokous vahvisti vaalien tuloksen ja siis asia on sitovan selvästi ratkaistu, mikäli koskee järjestösääntöjä ja muodollisuuksien noudattamista. Sitäpaitsi koko kysymys on alkujaankin Helsingin kunnallisjärjestön itsensä aiheuttama. Siinä kokouksessa, jossa helsinkiläiset ehdokkaat asetettiin, kunnallistoimikunnan puheenjohtaja piiritoimikunnalta kysymättä arveli, että tullaan valitsemaan 15 edustajaa ja hän olikin silloisten tietojen mukaan oikeassa. Helsingin kunnallisjärjestö oli tilitänyt veroja 1,000 tai 1,500 jäseneltä, mutta vaaliin eli syyskuun 25 päivään mennessä, jolta päivältä tilitys oli suoritettava, nousi helsinkiläisten jäsenten luku yli 5,000. Siinä on edustajain lähettämisperuste.

Keskustelun päätyttyä tähän hyväksyi kokous suurella enemmistöllä valtakirjain tarkastajan lausunnon.

Vaasani, it. vaalipiirin puolesta ilmoitettiin, että Osk. Helteen tilalla on hänen varamiehensä Aatto Kinnunen. — Hämeen pohj. vaalipiiristä olivat poissa Emil Saarinen ja K. J. Jokisalo. Jokisalon tilalle ilmoitettiin saapuneen varaedustajaksi valittu Laina Vesterluod.

Puheoikeutettuja kokouksen osanottajia olivat järjestösääntöjen 43 §:n mukaan *Puoluetoimikunnasta ja neuvostosta*: V. Hupli, J. V. Keto, J. Sundberg, T. Tainio ja Osk. Siipainen; *Piiritoimikunnista*: M. Ampuja, (Uudenmaani), E. Grönqvist, (Vaasan pohj.), K. Myllymäki, (Hämeen etel.), J. O. Rauhala, (Kuopion länt.), O. V. Turunen, (Viipurin it.) ja Y. Kotnu, (Mikkelin vp.i; *Sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä*: A. Kotonen (virallinen ed.) ja W. Wuolijoki; *«o-luelehdistä*: P. Railo, S. Sosialidemokraatti, K. V. Salonen Kansan Sana, Edv. Halonen Uusi Aika, M. Ryyänen Kansan Voima, R. Lindgren Pohjan Kansa, S. Svedberg Folkbladet ja J. V. Kulku Työn oikeus; *S. sos. dem. Naisliitosta*: Mimmi Kanervo; ja *ulkomaalaisia*: O. Möller, Ruotsin sosialidemokraattinen puolue.

Virkailijain vaali.

Puheenjohtajat: Puoluetoimikunnan puolesta ehdotettiin, että valittaisiin 2 puheenjohtajaa.

1. *Lassy* ehdotti, että puheenjohtajia valittaisiin 3.

Molempia ehdotuksia kannatettiin

Väliaikaisiksi ääntenlaskijoiksi valittiin E. Vahlsten, V. Hupli ja I. Lassy.

Päätettiin 74 äänellä 58 vastaan valita 3 puheenjohtajaa.

Toimitetussa lippuäänestyksessä valittiin puheenjohtajiksi: V. *Tanner* 101 ään., V. *Hakkila* 97 ään. ja K. *Luoto* 11 äänellä.

Sihteerit. Pääsihteeriksi valittiin *Kaarlo Harvala*, apulaisihteeriksi *Lyyli Eronen* 117 ään. ja *Kössi Kivi* 72 äänellä.

Ruotsin edustajan tervehdys.

Valituista puheenjohtajista ryhtyi toimeen *Tanner* ja ilmoitti, että kokoukseen oli saapunut Ruotsin sosialidemokraattisen puolueen edustaja, puoluesihteeriksi, *O. Möller*, jonka lausui tervetulleeksi, kokouksen samalla seisoalleen nousten tervehdys. Tämän jälkeen sai puhevuoron

G. Möller, joka lausui pääasiassa seuraavaa:

Minä valitan, että minä, ikäväkseni, en osaa puhua sitä kieltä, jota täällä kaikki ymmärtävät, mutta sitä en voi auttaa. Toivon joka tapauksessa, että verraten suuri osa kongressin jäsenistä voi käsittää, mitä minä lausun.

Minulla ei ole milloinkaan ennen ollut tilaisuutta puhua Suomen sosialidemokratian puoluekokoukselle, ja minun täytyy tunnustaa, että tuntuu hyvin omituiselta saada nyt ensi kerran lausua muutamia sanoja suomalaisille puoluetovereille, sen jälkeen kuin Suomen työväenluokka on käynyt kärsimysten taistelun paljon, paljon raskaammin kuin mitä Ruotsin työväenluokka on saanut kokea. Luulen, ettei kukaan tässä salissa ole tietämättä, minkä kannan Ruotsin työväenluokka omaksui niiden kärsimysten suhteen, enkä tahdo siihen sanoja tuhlata, mutta vakuutan, että miten te saatattekin katsoa meidän esiintymistämme sisällisen sodan aikana, ovat Ruotsin työtätekevän luokan tunteet aina olleet Suomen työväen puolella, ja voin myös vakuuttaa, ettei missään maailmassa ole tunne Suomen proletariaatin kärsimyksiä kohtaan ollut syvempi kuin Ruotsin työtätekevässä luokassa. Minä tosin olen ollut vakuutettu — ja se määräsi kantani sodan suhteen —, ettei työväenluokalla ole muuta kuin yksi varma tie: sosialidemokratian tie. Mutta katsomatta mille kannalle asetuu näihin nyt juuri niin polttaviin kysymyksiin, on selvää, että ne siteet, jotka yhdistävät eri maiden työväenluokat toisiinsa, aina ovat yhtä vahvat eikä niitä koskaan voi tuhota tai tosiallisesti katkaista. Ja tämä varmuus, että eri maiden työväenpuolueiden väliset siteet ovat häviämättömät ja katkeamattomat, elähdyttäköön meitä odottaessamme internationalen lipun suojassa tapahtuvaa ihmiskunnan vapautusta. Ei voi Suomen ja Ruotsin sosialidemokratian välillä, niinkuin minä ymmärrän näissä maissa vallitsevan aseman, olla mitään, joka meitä erottaa.

Tosin on olemassa Ruotsin ja Suomen välillä kysymys, joka on polttava vississä määrässä, nimittäin Ahvenanmaan kysymys. Uskallan kuitenkin toivoa, vieläpä olen täysin vakuutettu, ettei koskaan Ahvenanmaan saarista sukeudu vakavaa riidansiementä näiden maiden työväenluokkain välille, sillä olen yhtä varma kuin olin silloin, kuin Ruotsin sosialidemokratia vuonna 1905, välittämättä meitä vastaan käydystä rajusta agitatsioonista, asetui oikeuden kannalle ja taisteli Norjan itsemääräämisoikeuden puolesta, — olen yhtä varma siitä, että samoinkuin Ruotsin työväki, samoin ei Suomenkaan työväki ole koskaan astuva muulle kuin oikeuden tielle. Oikeuden tiellä olemme aina tapaava toisemme.

En voi, kun kerran olen täällä olla lausumatta paria sanaa lisää n.s. Ahvenanmaan kysymyksestä. Tahdon huomauttaa eräästä asiasta, joka käsitykseni mukaan on äärettömän tärkeä ja joka myös osoittaa, mikä tie vie eteenpäin ja kansainkeskeiseen yhteisymmärrykseen: se, jota Ruotsin sosialidemokraattinen liike kulki v. 1905. Uskallan sanoa, että kun me puolsimme Norjan itsemääräämisoikeutta kaikkia ruotsalaisia yltiöisänmaallisia pyrkimyksiä vastaan, niin juuri sillä, että Norja sai itse määrätä asemansa, uskoimme luotavan vastaista syvälle menevää ymmärtämystä. Luulen kokemuksen osoittaneen, että viisaampaa ja selvempää politiikkaa ei pohjoismaissa olisi voitu ajaa. Sillä tällä hetkellä ovat Ruotsin ja Norjan kansat toisiansa entistä lähempänä, tunteiden puolesta ei ollut parempaa yhteisymmärtämystä koskaan koko satavuotuisen unioniriidan aikana. Kun siis Ruotsin sosialidemokratia sanoo, että myös Ahvenanmaan saarien itsemääräämisoikeuden täytyy olla selvä, niin se voi tehdä tämän hyvällä omallatunnolla, koska kerran olemme antaneet hyvän esimerkin. — Tiedän muuten, että on oltava tässä kohdin vertausta tekemättä, sillä Norja oli kokonainen kansa, jommoisen ei Ahvenanmaan saarien väestön voi katsoa olevan. Mutta vakaumukseni onkin se, että Ruotsin sosialidemokratiassa on tavattavissa mitä täydellisintä ymmärtämystä ja myötätuntoa sellaisia ehdotuksia kohtaan, jotka hankauksitta voivat viedä yhteisymmärryksen

aikaansaantiin. Se ajatus, joka kerran on esiintynyt Suomen sosialidemokratian taholta, että annettaisiin ahvenanmaalaisten tunteiden, jotka nyt jo menneeseen aikaan kuuluen, olivat venäläisen sortovallan seurauksena syntyneet, asettaa ja siten itse asian lopullisen ratkaisun lykkäytyä joksikin aikaa, muutamaksi vuodeksi — lykkäysajan pituudesta voi aina päästä yksimielisyyteen —, se ajatus on tavannut Ruotsin sosialidemokratiassa sellaista myötämielisyyttä, että jos se tulisi hyväksytyksi, siinä olisi siltä rakennettu näiden pohjoismaiden kansojen välille, siltä joka saisi aikaan, että Suomi ja Ruotsi säilyttäisivät kaikkina aikoina hyvän ja kauniin ystävyuden. Edellytys, jotta se ajatus pääsisi valtaan myös Ruotsissa, on, että Suomessa tunnustetaan, että ratkaisun, joka sitten tapahtuu, on oltava lopullinen, että tuo itsemääräämisoikeus astuu voimaan jonkin määräajan kuluttua, josta voidaan sopia.

Minulla on ollut tarve sanoa tämä täällä julki senvuoksi, että uskon, että jos hyvää ymmärtämystä on, niin aina löytyy tie oikeuden polulla kuljettaessa. Ja mikä on oikeuden tie, siitä ei voida riidellä sosialidemokraattien kesken.

Minun täytyy edelleen lausua julki muudan ajatus.

Katsoimme Ruotsissa suurella pelolla, minkälaiseksi Suomen sosialidemokratian tulevaisuus muodostuisi, sen jälkeen kuin tämän maan työtätekevä luokka tuhottiin sisällisessä sodassa. Mutta harvoin on mitään minkään maan työtätekevän luokan keskuudessa ilmennyttä tapausta tervehditty suuremmalla ilolla kuin sitä, kun Ruotsissa huomattiin, miten pian Suomen työtätekevä luokka voi jo kohottaa päätään suurella voimalla saadessaan parlamenttiin niin erinomaisen suuren ryhmän. Puheenjohtaja mainitsi, että Suomen työtätekevä luokka on sitkeä. Minun on sanottava, että vaalien tulokset menivät yli kaikkien meidän odotustemme, ja missä sellainen henki on vallalla, on se, joka suhteessa voittamaton, sitä ei voida koskaan vakavasti voittaa. Ja työväenluokka, joka kärsi sellaisen iskun kuin Suomen työväenluokka vuonna 1918, se on voittava helpon voiton, ehdolla, että sitä johtaa päämäärästään tietoinen taktiikka. Täytyy aina selvästi ymmärtää, että jonkin maan politiikassa merkitsevät ne taktiikat, joita noudatetaan, äärettömän paljon. Ellei ymmärretä taktiikan merkitystä, silloin tulee uusia tappioita, kunnes opitaan huomaamaan, että taktiikkaa on ajettava viisaammasti. Luokkataistelua on olevalle kauan kuin eletään luokkayhteiskunnassa. Viisas sosialidemokratia valitsee ne taistelumuodot — sosialidemokratian asia on valita muodot — joiden se hyvällä omallatunnolla havaitsee vievän päämäärään, kenties monien mielestä hitaasti, mutta sitä varmemmin, ja luo olot työväen ja koko ihmiskunnan onneksi. Meillä Ruotsissa on toinen käsitys taktiikasta "kuin se, jota Suomen sosialidemokratia ennen noudatti, samalla kuin kuitenkin voin empimättä sanoa, että Ruotsin sosialidemokratia on yksi maailman puhtaampia luokkapuolueita, siinä määrin puhdas, että koko puolue, käytännöllisesti otettuna, on työmiehiä. En tarkoita tietysti mitään pahaa sanoa akateemisen sivistyksen saaneista; mutta siihen piiriin kuuluvia puolueovereita on Ruotsin työväenpuolueessa vähän, ja se on minusta todistus siitä, kuinka puhdas ja selvä luokkataistelumuodon ilmaus puolueemme taktiikka on. Siihen muotoon sisältyy vakaumus, että jokaisessa maassa, missä on yleinen äänioikeus, on sosialidemokratia aina varmin tie. Jokainen viettäminen muille teille kuin sosialidemokratian on johtava tappioihin. Olemme täysin selvillä siitä, että jos itse väistymme sosialidemokratian tieltä, jos viemme työväen ja sosialidemokratian taistelun tykkien ja kuularuiskujen alalle, silloin pelasimme uhkapeliä sosialidemokratian omasta

elämästä. Senvuoksi sanomme, että pysymme sosialidemokratian tiellä, että seisomme sosialidemokratian pohjalla, sillä se pohja on pettämätön ja varmempi kuin vaikka kuinka hyvin järjestetyn sotilaslaitoksen pohja. Uskallan lausua sen toivomuksen, että Suomen sosialidemokratia on siinä suhteessa, aivan riippumatta muista eroavaisuuksista, joita täytyy olla joka maassa kunkin omain olojen mukaan, seisova samalla kannalla kuin Ruotsin: järkkymättä sosialidemokratian pohjalla. Juuri sillä hetkellä, jolloin työväestö on valmis ottamaan vallan käsiinsä, tulee olla sekä rohkeutta että viisautta pysyä kärsivällisenä; sillä hetkellä, jolloin se on saamaisillaan koko yhteiskunnan poliittisen vallan, ei mikään ole suuriarvoisempaa kuin itsehillintä ja kärsivällisyys. Jos teillä on sitä, silloin putoaa voitto käsiinne kuin kypsä hedelmä. Luja kuin kallio on silloin sosialidemokratian pohja oleva.

Siinä toivossa — minähän tiedän, että teidän on käsiteltävä hyvin paljon vaikeita kysymyksiä -, että tämä kongressi on viepä sosialidemokratian voittoon, kiitän kutsusta ja tervehdin kongressia Ruotsin työtätekevän luokan puolesta. (Suosionosoituksia.)

Puheen tulkitsi suomeksi /*. V. Keto*, jonka jälkeen puheenjohtaja lausui kokouksen kiitoksen Ruotsin veljespuolelle ja sen edustajalle seuraavin sanoin:

Pyydän kokouksen puolesta kiittää ruotsalaista puoluetoveri Möllerää siitä ystävällisestä lausunnosta jonka hän meille antoi. Me olemme täällä alati saaneet havaita, että ruotsalaiset puoluetoverimme kaikella myötätunnolla ovat seuranneet niitä vaiheita, joiden alaisena meidän työväenluokkamme tänä ja edellisenä vuonna on saanut vaeltaa. Ne rohkaisevat lausunnot, joita niin hyvin teidän kokouksissanne kuin sanomalehdistössännekin alati on meidän työväenluokkamme puolesta kohotettu, ovat olleet meille erinomaisena kehoituksena sinä raskaana aikana, jonka olemme läpi käyneet. Viimeksi olemme samaa myötätuntoa saaneet tuntea ruotsalaisen työväenluokan taholta taistelussamme yleisen armahduksen puolesta, mitkä myötätunnon osoitukset ovat osaltaan helpottaneet taisteluumme armahduksen läpiajamiseksi. Pyydän, että tov. Möller vie ruotsalaiselle veljespuolelle meidän kiitoksemme kaikista näistä myötätunnon osoituksista, ja kiitän uudelleen siitä, että hän on saapunut keskuuteemme ja kunnioittanut meitä äskeisellä lausunnollaan.

Sähkösanoniatervehdyksiä ulkomailta.

Puheenjohtaja ilmoitti, että kokoukseen oli saapunut tervehdyssähkösanomia Tanskan ja Norjan sosialidemokraattisilta puolueilta. Ne luettiin kokoukselle ja kuuluivat suomennettuna:

Tanskasta.

KSpenshamina, 6.12. 1919. Valitamme, ettemme me erittäin tärkeiden puolue tehtävien vuoksi voi lähettää edustajamme. Pyydämme puoluekokouksen tietoon saattamaan

H

Tanskan sosialidemokraattien sydämellisimmän tervehdyksen ja lämpimän onnentoivotuksemme Suomen kovasti koetellulle työväenluokalle, samalla kun me lausumme toivomuksen hyvästä vastaisesta yhteistyöstä Suomen ja Tanskan sosialidemokraattien kesken.

Th. Stauning.

Sigvald Olsen.

Norjasta.

Kristiania, 3. 12. 1919. Suomen sosialidemokraattinen puolue — Helsinki. Kiitämme kutsusta puoluekokoukseenne. Olemme kuitenkin estettyjä lähettämään edustajaamme Tukholman puoluekokouksen vuoksi.

Veljellinen tervehdys.

Norjan Työväenpuolue.

Orepp. Tranmaell.

Päätettiin merkitä pöytäkirjaan.

/. Lassy: Ehdotan, että Tukholmassa tänään kokoontuneelle Skandinavian maiden vasemmistopuolueiden kongressille, johon Norjan sosialidemokraattinen puolue on lähettänyt n. 120, Ruotsin vasemmistolaiset 80 ja Tanskan vasemmistolaiset useita edustajia, lähetettäisiin näin kuuluva tervehdyssähkösanoma:

Stockholm, Skandinaviska arbetarkongressen, Folketshus. Suomen työväenluokka tahtoo vakinaiseen puoluekokoukseen kokoontuneitten edustajainsa kautta lausua alkaneelle Skandinavian maitten vasemistososialistien kongressille sydämellisimmät onnittelunsa. Suomen työväki toivoo, että teidän taistelunne kapitalistisen rosvovalan hävittämiseksi ja työväen vallan luomiseksi edelleenkin kantaisi runsaita hedelmiä. Eläköön kansainvälinen vallankumous! Eläköön köyhälistön diktatuuriin aate!

Suomen työväen puoluekokous.

Puheenjohtaja ilmoitti, että asia menee järjestävään valiokuntaan.

/. Lassy pani vastalauseen puheenjohtajan menettelyä vastaan.

Järjestävän valiokunnan vaali.

Puoluetoimikunnan puolesta esitettiin, että valittaisiin järjestävä valiokunta, jonka tehtäväksi annettaisiin esittää ehdokkaat toisiin valiokuntiin. Ehdotus hyväksyttiin ja valittiin va-

liokuntaan kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit sekä 4 muuta jäsentä, joiksi tulivat: E. Helle 77, P. Leppänen 73, Hj. E. Ekholm 67 ja Hilda Seppälä 62 äänellä, jotapaitsi puoluesihteerit T. Tainio toimensa vuoksi selitettiin kuuluvan järjestävään valiokuntaan.

Otettiin 20 min. kahviloma.

Puoluekokouksen ohjelma.

Esitettiin seuraava puolue-toimikunnan laatima puoluekokouksen ohjelma:

1. Valtakirjain tarkastajain lausunto.
2. Virkailijain vaali. Puoluet »imikunta ehdottaa valittavaksi kaksi puheenjohtajaa ja sihteerin.
3. Järjestävän valiokunnan asettaminen. Siihen ehdotetaan: puheenjohtajat, sihteeri ja neljä jäsentä.
4. Työjärjestyksen hyväksyminen. Istunnot ehdotetaan pidettäväksi klo 9-1 ja 3-6. — Kahvilomaa 20 min. aamulla ja illalla.
5. Valiokuntain vaalit. Ehdotetaan asetettavaksi: äänestysvaliokunta 5 jäsentä, valitusvaliokunta 5 jäsentä, raha-asiaivaliokunta 7 jäsentä, sanomalehti- ja valistusvaliokunta 7 jäsentä, puoluesääntövaliokunfa 7 jäsentä, menettelytapavalio-kunta 9 jäsentä, toimitus- ja tarkastusvaliokunta, johon ehdotetaan valittavaksi puheenjohtajat ja sihteerit.
6. Asiain käsittelyjärjestys ehdotetaan seuraavaksi:
  - a) Puolue-toimikunnan toimintakertomus:
  - b) Rahastonhoitajan tilikertomukset.
  - c) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.
  - d) Kajaanin Sos. dem. Alipiirin eroittaminen itsenäiseksi.
  - e) Ruotsinkielisten järjestöjen suhde puolueeseen.
  - f) Puoluesäännöt ja niiden yhteydessä
  - g) Vaalitapa puoluevaaleissa.
  - h) Luentokurssit puolue-toimitsijoita varten,
    - i) Viljatullikysymys.
    - j) Tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttaminen.
    - k) Kieltolain turvaaminen.
      - l) Menettelytapakysymys,
    - m) Sos.-dem. viikkolehden perustaminen,
    - n) puolueen kunnallinen toiminta.

- o) Maatalouskysymys.
- p) Ahvenanmaankysymys.
- q) Puolueen suhde internationaleen.
- r) Kansainvälinen apukieli.
- s) Irtolaisväestön asuntokysymys maaseudulla.
- t) Valistustyö.
- u) Vuokra-alueiden lunastaminen.
- v) Lakiasioita selittävä kuukausilehti.
- 7. Puoluelehdet ja kirjallisuus.
- 8. Puoluetoimikunnan paikka.
- 9. Puoluetoimikunnan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin, jäsenten ja varajäsenten vaalit.
- 10. Tilintarkastajain vaali.
- 11. Kansainvälisen sihteeristön edustajain vaali.
- 12. Ohjelmakomitean vaali.
- 13. Puoluetoimikunnan tiedonantolehden määrääminen.
- 14. Puolueneuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen.
- 15. Seuraavan puoluekokouksen ajan ja paikan määrääminen.
- 16. Muut kokoukselle esitetyt asiat.

Ohjelma hyväksyttiin.

Tarkastusvaliokunta. T. Tainio ehdotti, että tarkastusvaliokuntaan valittaisiin kokouksen puheenjohtajat ja sihteerit. Ehdotus hyväksyttiin.

Puoluekokouksen järjestyssääntö.

Esitettiin puoluetoimikunnan laatima ehdotus puoluekokouksen järjestyssäännöksi, mikä sitte lyhyen keskustelun ja sen kuluessa tehdyistä eri ehdotuksista toimitettujen äänestysten jälkeen hyväksyttiin seuraavassa muodossa:

1 §. Puhevuorot pyydetään kirjallisesti. Käsiteltäväksi hyväksytyyn asian esittäjälle ja vastaväittäjälle myönnetään korkeintaan 1 tunti puheaikaa. Muut puhevuorot saavat kestää enintään 15 minuttia, mutta on kokouksella oikeus pyynnöstä jatkaa puhevuoron aikaa. Puhevuorot annetaan siinä järjestyksessä kuin ne on pyydetty. Puoluetoimikunnan puolesta selityksen antaja tai kysymyksen alustaja saavat kuitenkin puhevuoron yleisestä puhevuorojärjestyksestä riippumatta. Kokouksella on oikeus rajoittaa puhevuorojen aika vähintään 2 minuttiin. Samaten saattaa kokous päättää puhevuorojen antamisen ja käyttämisen lopetettavaksi. Puhevuorojen rajoit-

tamisen jälkeenkin on puoluetoimikunnan puolesta selityksen antajalle tai kysymyksen alustajalle pyynnöstä suotava tilaisuus lyhyesti vastata keskustelun kuluessa tehtyihin huomautuksiin tai tiedusteluihin.

Kullakin edustajalla on oikeus, ennenkuin keskustelu julistetaan päättyneeksi, ilmoittaa tehtyä ehdotusta kannattavansa.

Kolmea minuuttia pitemmät puhevuorot tulee esittää puhujalavalta.

Puheenjohtajalla on oikeus myöntää puhevuoroja yleisen puhevuorojärjestyksen ulkopuolellakin, jos puhevuoroja pyydetään asiankäsittelyjärjestykseen.

Puhevuoron antaessaan mainitsee puheenjohtaja, kellä on seuraava puhevuoro.

2 §. Puhevuorossa on puhujan kosketettava ainoastaan käsiteltävänä olevaa kysymystä. Jos puhuja poikkeaa varsinaisesta aineesta on puheenjohtajan kehoitettava häntä palamaan asiaan.

Niin pian kuin merkityt puhevuorot ovat käytetyt eikä uusia pyydetä tai puhevuorojen rajoituksen takia anneta, julistaa puheenjohtaja keskustelun päättyneeksi.

3 § Puoluekokouksessa ratkaistaan asiat yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee vaaleissa arpa, mutta muissa kysymyksissä tulee voimaan se mielipide, johon puheenjohtaja yhtyy.

Ennen äänestykseen ryhtymistä luettelee puheenjohtaja keskustelun kuluessa tehdyt ehdotukset, ilmoittaen samalla, mitkä niistä ovat saaneet kannatusta. Kannatusta saaneista ehdotuksista tekee puheenjohtaja äänestusehdotuksen.

Äänestys tapahtuu äänestyskorttia nostamalla.

Hyväksyttiin.

A. Lehtokosken ehdotuksesta, jota *Hilda Seppälä* kannatti, kehoitettiin eri piirien edustajia esittämään ja järjestävälle valiokunnalle jättämään luettelo eri valiokuntiin jäseneksi aikomistaan edustajista.

Istunto päättyi klo 6,10 illalla.

Toinen kokouspäivä.

Tiistaina joulukuun 9 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Istunto alkoi klo 9 aamulla *Hakkilan* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa merkittiin poissaolevaksi Saarinen ja Westerland.

[Ilmoitusasioita.

Järjestävän valiokunnan puolesta ilmoitettiin, että sille oli Järjestönuorten liiton puolesta jätetty pyyntö saada liiton avustusanomus esille puolekokouksessa, vaikka sitä ei ole ehditty jättää järjestösääntöjen määräämänä aikana. Valiokunta puolestaan esitti, että, jos kokous tahtoo ottaa asian esille, se käsitel'äisiin valistustyön yhteydessä kohdan t) jälkeen. Yksimielisesti päätti kokous ottaa asian esille, hyväksyen myöskin valiokunnan esityksen.

Puhe- ja läsnäolo-oikeus myönnettiin Järjestävän valiokunnan esityksestä Mimmi Kanervolle Sos.-dem. Naisliiton edustajana ja R. Sventorzetskille.

Läsnäolo oikeus salissa Hjalmar Lahdelle, Valkealasta ja Aug. Ihalaiselle, Kaavilta.

Puoluesihteeri *T. Tainio* ilmoitti, että selostukset kokouksen menosta porvarilehtiin annetaan ylisihteerin kautta.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Esitettiin alustusvihkosessa sivuilla 3-15 oleva Puoluetoimikunnan Toimintakertomus ajalta Vi -³% -19. Ennen sen asiallista käsittelyä esitti *Lassy*, että, kun puheenjohtaja Hakkila kuuluu puoluetoimikuntaan, olisi asiallisesti ja muodollisesti oikeampaa, että kolmas puheenjohtaja johtaisi puhetta. Ehdotusta kannatettiin, mutta hylättiin se suurella äänten enemmistöllä. Asialliseen käsittelyyn ryhdyttäessä lausui:

J. Suominen: Se kunnallisjärjestö, jota minulla on kunnia edustaa, on puoluetoimikunnan toimintakertomuksen johdosta lausunut verraten ankaria arvosteluja. Minä en kumminkaan katso tarpeelliseksi puoluekokouksen aikaa kuluttaa niitä esittämällä, vaan kiinnitän huomiota vain muutamiin toimintakertomuksen kohtiin.

Nimellä Työväen Sanomalehti O. Y:n osakkeiden ostaminen puolueelle" kulkevan otsikon alla sanotaan, että puoluetoimikunnan toimenpidettä Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön osakkeiden valtaamiseksi asettuivat eräät yksilöt vastustamaan omia etujaan ajaakseen. Tämä puoluetoimikunnan lausunto on ehdottomasti harhaanjohtava. Todellisuudessa on asia niin, että Helsingissä ovat valtavat työväenjärjestöt asettuneet sille kannalle, että tuota ylimääräisen puoluekokouksen päätöstä ei olisi pantava täytäntöön, ennenkuin työväestö on päässyt jatkamaan normaalista toimintaansa. Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön johtokunta päätti vuosi takaperin kutsua yhtiökokouksen päättämään uusien osakkeiden liikkeellelaskemisesta. Tarkoitus oli saada uusien osakkeiden liikkeellelaskeminen toimeenpannuksi sellaisessa tilanteessa, jolloin suuret joukot jo olisivat päässeet toimimaan ja yksityiset henkilöt ei olisi voineet niitä saada. Kun puoluetoimikunta väittää, että tällä olisi pakotettu yksityisiä yritystä vastustamaan, niin tahdon huomauttaa, että tämän yrityksen vastustajia on Helsingissä esimerkiksi Sörnäisten Työväenyhdistys ja poikkeuksetta niinkin voimakkaat ammattiosastot, joiden jäsenluku lähentelee tuhatta. Kun niin on laita, on harhaanjohtamista, kun sanotaan yksilöiden asettuneen vastustamaan. Vastustus ylimääräisten osakkeiden hikkeellelaskemista vastaan johtuu siitä, että sillä hetkellä, jolloin viime syksynä ylimääräinen puoluekokous pidettiin, se kokous ei täydellisesti edustanut niitä voimia, mitä työväestön keskuudessa liikkui. Mainittu ylimääräinen puoluekokous ei ollut sellainen edustava kokous, joka olisi eittämättömästi lausunut Suomen työväestön mielipitteen. Se oli valittu kokonaan sellaisen poikkeuksellisen tilanteen aikana, jolloin niillä edustajilla, jotka olivat siellä, ei ollut tilaisuutta saada valitsijoiltaan evästyksiä. Kun niin on, niin täytyy katsoa, että ylimääräisen puoluekokouksen päätökset ovat tarkistuksen tarpeessa. Ne on tarkistettava, jotta saataisiin nähdä, mikä on joukkojen kanta. Kun tämä kysymys on siksi tärkeä ja siitä on jos jonkinlaisia huhuja levitetty ja sekä toista että toista puolta selitetty eri tavoilla, niin päästäksemme selvyYTEEN ehdottaisin, että toimintakertomus tältä kohdalta lähetettäisiin valiokuntaan, jonka tulisi tutkia kysymys koko laajuudessaan ja sitte antaa siitä puoluekokoukselle lausuntonsa.

Viime ylimääräisessä puoluekokouksessa päätettiin myös, että 1918 vuoden jäsenmaksuja ei kanneta, mutta sen sijaan kannetaan kerta kaikkiaan 3 markkaa mies- ja 2 markkaa naisjäseneltä. Kun ylimääräisen puoluekokouksen päätös tässä kohden on aivan selvä, kun nimittäin sanottiin, ttei. 1918 vuoden jäsenmaksuja kanneta, mutta sen sijaan kannetaan äskenmainitsemani ylimääräinen vero, niin tuota ylimääräistä veroa ei olisi voitu kantaa muilta kuin niiltä, jotka vuonna 1918 olivat järjestöissä jäseninä. Nyt kuitenkin puoluetoimikunta piiritoimikunnille lähettämässään kiertokirjeessä — ja piiritoimikunnat edelleen järjestöille osoittamissaan kirjeissä — on lähtenyt tulkitsemaan ylimääräisen puoluekokouksen päätöstä siten, että tuo vero on niidenkin jäsenten puolesta maksettava, jotka tänä vuonna, ja mahdollisesti ensi vuonna, liittyvät puolueeseen. Kun tämä tulkinta on eittämättömästi väärä ja kun se on johtanut siihen, että erinäisiä uusia jäseniä, jotka ovat liittyneet ammatillisiin järjestöihin, ei ole saatu puolueen jäseneksi, koska he pitävät vääränä, että heitä verotetaan 1918 vuoden maksuista, jolloin he eivät olleet millään tavoin vaikuttamassa puolueen toimintaan, niin se on vaikuttanut ehkäisevästi puolueen jäsenten lisääntymiseen, lukuunottamattakaan sitä seikkaa, että täytyy yleensä vaatia, että puoluetoimikunta kaikissa toimenpiteissään ja niissä päätöksissä, joita se voimaan saattaa, on velvollinen nojautumaan puoluekokouk-

sen päätöksiin, koska se on siltä valtuutensa saanut. Tämänkin kohdan ehdotan lykättäväksi valiokuntaan.

E. Pekkala: Minä tahtoisin kiinnittää kokouksen huomiota erityisesti puoluetoimikunnan kertomuksen loppuosaan, kolmeen viimeiseen kappaleeseen, joissa letkauteillaan niitä, jotka ovat nykyistä puoluejohtoa arvostelleet. Esim. viimeisessä kappaleessa puhutaan halveksuvasti niistä, jotka ovat katsoneet itsensä »sokeiksi pikaiseen yleismaailmalliseen vallankumoukseen», niinkuin sanat kuuluvat. Tästä loppuosasta käy ilmi se kanta, jolle nykyinen puoluejohto yleensä on asettunut: kaikkea vallankumousliikettä vierova, jopa vastustava kanta, jota nykyinen puoluejohto johdonmukaisesti on noudattanut. Koska minä olen varma, että tässä kokouksessa on useita sellaisia, jotka kstsovat asiaa toiselta kannalta, minä toivon, että niitä olisi kokouksessa enemmistö, niin ehdotan minäkin, että toimintakertomus lähetettäisiin valiokuntaan ja että valiokunta antaisi tästä loppuosasta kokoukselle lausunnon.

Sulo Vuolijoki: Pyydän ensiksi kannattaa kahden edellisen puhujan tekemää ehdotusta. Sitten pyytäisin kiinnittää huomiota puoluetoimikunnan toimintakertomuksen 14 sivulla olevaan sangen merkilliseen lauseeseen. Se kuuluu: »Tämän epänormaalisen tilanteen taustana esiintyvät sitte aseelliset porvarikaartit, jotka eivät näytä tyytyvän varsinaiseen tehtävänsä, laillisuuden ja järjestyksen suojaamiseen, vaan usein esiintyvät niiden pahimpina häiritsijöinä». Eikö sosialidemokratinen puoluetoimikunta tiedä, mikä on suojeluskuntien tehtävä? Ei se suinkaan ole laillisuuden ja järjestyksen suojaaminen, niinkuin puoluetoimikunta tahtoo puoluekokoukselle ehdottaa ja julistaa, vaan niiden tarkoitus on työväenliikkeen vastustaminen. Ne on perustettu työväen pään varalle ja kaiken sen estämiseksi, mitä työväki ajaa ja mihin se pyrkii. Ne ovat verisin ja hirmuisin kaarti, joka koskaan on ollut. Ne ovat murhanneet tuhansia työläisiä. Ja nyt kuitenkin puoluetoimikunta tahtoo kuuluttaa työväelle, että niiden varsinaisena tehtävänä on laillisuuden ja järjestyksen suojaaminen! Täällä kuuluu huutoja »kyllä se tiedetään*. Puoluetoimikunnan lausunto on siis tahallista valehtelemistä. Viimeisessä kappaleessa puoluetoimikunta kääntyy puhumaan myös toisesta suunnasta; puhutaan kommunisteista ja sanotaan, että „nämä, jyrkän luokkataistelun kannalla olevat kommunistit”, ovat sitäpaitsi kääntäneet aseensa yksinomaan sosialidemokraatteja vastaan ja innossaan unohtaneet kokonaan porvariston, jonka he varmaankin luulevat ilman mitään, ilman taisteluaakin kukistuvan». Jokainen, joka tuntee vähänkin näiden työväen jaloimpien, työväen esitaistelijain, kommunistien liikettä, tietää, etteivät he suinkaan ole kohdistaneet taistelunsa kärkeä sosialidemokraatteja vastaan, vaan että he nimenomaan teroittavat työväestölle joka tilaisuudessa, että on olemassa kaksi luokkaa: porvaristo ja työläiset, ja että työläisten täytyy taistella koko porvaristoa vastaan. Tämä on aivan selvä tosiasia, mutta nähtävästi puoluetoimikunta ei ole sitä tiennyt. Sen vuoksi lauseen loppuosa onkin tietoinen valhe. Sen jokainen tietää, että kommunistit selittävät, että taistelulla on porvaristo kukistettava eikä ilman taistelua. Eivät he selitä niin kuin sosialidemokratit, että taistelu pitäisi lopettaa, vaan he ovat toisella kannalla. Näitä kahta kohtaa minä suosittelen valiokunnan huomioon, valiokunnan, johon tämä toimintakertomus tulee lähetettäväksi, sillä minä olen varma siitä, että tässä kokouksessa ei ole yhtään ainoaa henkilöä, puoluetoimikuntaa lukuunottamatta, joka menee sen lauseen taakse, että porvarikaartit ovat järjestyksen suojelejoita.

T. Uski: Yhdyn niihin, jotka ovat täällä käyttäneet puheenvuoroa ehdottaakseen, että puoluetoimikunnan toimintakertomus lähetetään valiokuntaan. Toimintakertomuksen 5 ja 6 sivuilla on selostus n. s. Bernin konferensista, johon puoluetoimikunta viime talvena valtuutti neljä henkilöä, vaikka erinäisistä syistä sinne ei lopulta mennytäkään kuin kaksi. Minä jo silloin kun näin puoluetoimikunnan päätöksen asiasta, pistin pikkuisen pätkän lehteen. Ajattelin, että ihmiset siitä vähän pääsevät käsitykseen, mikä on tarkoitus, vaikka se olikin niin pikkuinen. Tarkoitus oli hyvä. Se oikaistiin sellaiseksi kuin minäkin siitä ilmoitin. Nyt täytyy kysyä, mikä on sen työn tulos, mitä siellä Bernin konferenssissa edustajat tekivät? Me emme tiedä tässä puolueessa kukaan mitään, mitä siellä tosiaan nämä edustajat ovat tehneet. Onko sen kokouksen päättämässä ponsilauseissa mitään sanottu meidän maamme valkoisesta terroristista? Siitä ei kukaan tiedä mitään. Minä olen kysellyt sitä ja saanut ulkoapäin tietää, että sieltä kirjoista ei sellaista löydy ollenkaan. Konferenssissa on kaikessa sokeudessa haukuttu bolshevikkeja ja Venäjän neuvostotasavaltaa, eivätkä Suomen edustajat ollenkaan muistaneet, minkälaisessa tilassa on Suomen köyhälistö. Mitä on silloin apua ulkoparlamentaarisista voimista, jos niihin ei ole edes siinä kohdin nojaututtu? Meillä on aina puhuttu parlamentista ja parlamentista. Meidän täytyy nojautua ulospäinkin, ja juuri näitä tilaisuuksia minun nähdäkseni on käytettävä parlamentin tukemiseksi. Tämä kaikki on unohdettu. Niinkuin muistatte, selitettiin jo silloin lehdessä, että sinne lähetetään miehiä tutustumaan toisiin ja esittelemään itseänsä. Minä katson, että Suomen työväen täytyy sellaisessa tilanteessa kuin missä se oli vielä viime vuonna ja vielä tähänkin asti on ollut, pitää mielessään, että on liian kallista lystä lähettää sinne miehiä vain esittelemään itseään. Eihän ole sanottu, että nämä miehet tulevat olemaan Suomen työväen johtomiehiä, niinkuin he koko ajan ovat itseään johtomiehinä pitäneet. Minä olen varma siitä, että he eivät sitä ole, ja jos he vielä tässä kokouksessa saisivat jonkinlaisen pienen enemmistön, niin että mahdollisesti pääsevät menemään jonkun ajan eteenpäin vielä, niin seuraavassa puoluekokouksessa on kaikki loppu. Ehdotan, että tämänkin asia lykätään valiokuntaan.

M. Kontula: Pyydän erikoisesti kajota yhteen asian puoleen, koska täällä useita muita toimintakertomuksen kohtia tahdotaan moittia. Meidän täytyy yleensä ottaa huomioon puolueen toimintakertomusta arvosteltaessa se tilanne, missä työväen järjestöt ovat tähän päivään asti olleet, ja siinä samassa myös koko puolueemme menettely. Ei riitä se, että yksinomaan moimitaan, ei riitä, että täällä joku teoreetikko jostakin lauseesta hakee epäluottamusta puoluetoimikuntaa kohtaan. Meiltä kaikilta työväenjärjestöjen jäseniltä vaaditaan harkittua ja tarkkaa toimintaa. Se on minusta ensimmäinen ehto, jos tämä kokous ja työväenjärjestöt tahtovat lähteä toisartamalla työväenliikettä ja puhdasta sosialidemokraattista liikettä viemään eteenpäin. Me emme saa sekoittaa mitään tuollaisia yltiöpäisiä seikkoja mihinkään näiden asioiden yhteyteen, vaan meidän tulee ottaa tilanne huomioon ja myös mieltä, mikä sosialidemokratian eduksi on. Se kunnallisjärjestö, jota minä edustan, on yksimielisesti päättänyt hyväksyä puoluetoimikunnan toimintakertomuksen. En tahdo vastustaa sitäkään, että toimintakertomus kokonaisuudessaan lähetettäisiin valiokuntaan.

Frans Rantanen: Minä vain lausun tyytyväisyyteni siitä, että vihdoin on puolueen johdon taholta ryhdytty toimenpiteisiin siinä suhteessa, että puolueelle saataisiin oma äänenkannattaja, jonka tarpeessa se on pitemmän aikaa ollut. Mitä sitten tulee toimintakertomuksen loppuosaan,

jonka suhteen erittäinkin toverit Pekkala ja Sulo Vuolijoki ovat muistutuksia tehneet, niin minusta näyttää, että siinä on joitakin sellaisia epätarkkoja lausumatapoja, jotka ehkä olisivat kaikei saaneet olla toisin kirjoitetut, mutta sittenkin minä luulen, ettei minkäänlainen ajatteleva lukija ja tietoinen sosialidemokraatti suinkaan niissä kysymyksissä voi kompastua ja erehtyä. Tuntuu hyvin lapselliselta näykkimiseltä, että tuollaisten yksityisten sanojen tähden yritetään niistä tehdä muka suurta numeroa. Tämä muistuttaa sellaista menettelyä kuin esimerkiksi Ranskassa käytettiin Dreyfusin jutussa, että Zolan 8 sivun pituisesta kirjoituksesta otettiin tutkittavaksi pari kolme sanaa.

T. Bryggari: Minä haluaisin puoluetoimikunnan toimintakertomuksen yhteydessä kiinnittää huomiota siihen seikkaan, joka tuli esille kokouksen alussa, nimittäin miten toimitettiin ilmoitus puolue-edustajamäärästä ja äänestysajasta. En tahdo kajota muihin puoliin, sillä täällä sanottiin, että kahdesta sanasta ei passaa niin kovin pitkälti ruveta lavertelemaan. Mutta minä oletan, että puoluetoimikunnalla on kyllä käytettäväänään miehiä, ja huomattavimpia puolueen kynäsankareita, joiden pitäisi myös tietää, mitenkä voidaan kahdessa päivässä saattaa piiritoimikuntien välityksellä kaikkien paikallisjärjestöjen tietoon, kuinka monta edustajaa heillä on lupa asettaa ehdokkaiksi, ja kahden päivän kuluessa toimittaa äänestys. Tämä on minun nähdäkseni tahallinen virhe. Missään piirissä ei tätä määräystä voinut kukaan noudattaa. Täällä luultavasti Tainio tulee huomauttamaan, että ne tulivat poikkeuksellisissa oloissa valittaviksi (Tainio: En!). Siis aivan tahallisesti alusta loppuun on annettu määräyksiä sellaisia, joita ei voida partaallakaan tahdolla noudattaa. Sitä osoittaa hänen tunnustuksensa. Minä siis toivoisin, kun tämä asia luultavasti menee valiokunnan tarkastettavaksi, että se tämänkin seikan ottaa huomioon ja vastaisuuteen nähdessä antaa sellaisia määräyksiä, olkoonpa sitten puoluetoimikunnan kokoonpano minkäläinen hyvänsä, että järjestöt kykenevät niitä noudattamaan.

O. Partanen lausui kertomuksen suhteen edustamaltaan kunnallisjärjestöltä saaneensa vapaat kädet. Viittasi Vuolijoen lausuntoon, ollen sitä mieltä, että puoluetoimikunnan kertomuksessa on moittimisen syytä m.m. edellisen puhujan esittämissä kohdin. Kannatti kertomuksen lähettämistä valiokuntaan tarkastettavaksi.

T. Tainio: Minä olen iloisesti hämmästynyt siitä, että arvostelu puoluetoimikunnan toiminnasta on ollut niin kovin lievä kuin se on ollut. Minä olen seurannut monia puoluekokouksia, eikä missään ole ollut niin lievää ja suopeaa arvostelua kuin tässä, siitä huolimatta, että meillä on nyt erityinen oppositiosipuolue, oppositiosiryhmä, jonka tehtävänä, ja yksinomaisena tehtävänä, on puoluejohdon haukkuminen. Kun se ei tämän enempää vikoja löydä kuin se nyt on löytänyt, niin ihan minulla rinta nousee ylpeydestä, että hyvin on tehty. (Kukas kissan hännän nostaa!). Teidän arvostelustanne minä puhun! Siitä minä tulen tähän kauniiseen käsitykseen.

Suominen sanoi, ettei olisi pitänyt ruveta toteuttamaan ylimääräisen puoluekokouksen päätöksiä. Herra jumala, milloinka niitä saa alkaa toteuttaa? (Ei koskaan!) Sitä minäkin. Mikä on se määräaika, jolloin saa puoluekokouksen päätöksiä panna täytäntöön? Minä luulen, että ne pannaan heti täytäntöön, kun pöytäkirja on tarkastettu, ja ne pannaan täytäntöön sitä ennenkin, niinpian kuin mahdollista. Sen luulisi kuuluvan hyviin tapoihin. Jos ylimääräisen puoluekokouksen päätöksiä ei olisi pantu täytäntöön ja jos, sille varalle, että seuraavassakin puoluekokouksessa väi-

tettäisiin, että tämäkin kokous on epänormaalin, jätettäisiin tämänkin kokouksen päätökset toteuttamatta, niin mihin helkkariin me joudutaan? Oppositioni on kovin nerokas, kun se ei parempia syytöksiä löydä. - Suominen puhui Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön vuosikokouksesta. Puoluetoimikunnalla ei ole mitään sen kanssa tekemistä. Se on päättänyt, mitä on päättänyt ja emme suinkaan me puoluetoimikunnassa ole vastuussa siitä, mitä Sanomalehtiosakeyhtiön kokouksessa on päätetty. Sieltä on tullut päätös, että lasketaan 2,000 osaketta liikkeelle ja tarjotaan puoluetoimikunnalle, ja meidänkö ei olisi pitänyt ottaa vastaan! (Samat miehet päättämässä!) En minä ole ollut yhtiökokouksessa, ei ne samat miehet ole. (Eikö Paasivuori ollut?) Mitä hän siellä teki yhtiökokouksen jäsenenä on eri asia, ja mitä hän teki puoluetoimikunnassa, on eri asia. Puoluetoimikunta käytti hyväkseen sitä päätöstä ja toteutti sen.

Tällä Sulo Vuolijoki jutteli tahallista valheista. Minä olen kerran todennut julkisesti Sulo Vuolijoen itsensä sellaista menettelyä käyttäneen, mutta tällä kertaa käytän Sulo Vuolijoen syytettyä tahallisesta valheesta kohdistakseni sen hänen vierustoveriinsa Pekkalaan joka sanoi, että puoluetoimikunta vastustaa kaikkea vallankumousta (Niin se tekee!) ja vallankumouksellisuutta (Tähän asti kuitenkin!). Jos me kerran olemme sosialidemokraatteja, niin totta kai me vallankumouksellisuutta edistämme, sikäli kuin me sosialidemokraatteja olemme. (Ei nykyisellä tavalla!) Jaa, siinä on ero, millä tavalla vallankumousta tehdään. Vallankumouksia tekee porvaristo milloin tahansa, ja keinot ovat samat kuin meidän kommunisteilla, kivääreillä. Siinä te saatte iskeä kättä porvarien kanssa. Me sosialidemokraatteina ymmärrämme kyllä, että kiväärinkin voi olla hyvä, mutta niitä pitää olla paljon. Mutta kiväärinkin on huono, silloinkin sen käyttäjät eivät tiedä, mitä varten he käyttävät sitä. Ei kiväärikään merkitse paljon silloin kun se on tietämättömän joukon käsissä. Ja me luulemme, että vallankumouksellisuuteen kuuluu työväen luokkatietoisuuden kohottaminen, työväen järjestöjen voiman kohottaminen. Se minun mielestäni on parasta vallankumouksellisuutta. Ja edes näiden edellytysten hankkimiseen ovat puoluetoimikunnan voimat ja työ kuluneen vuoden aikana menneet. Sikäli kuin me olemme onnistuneet järjestämään uudelleen tämän puolueen, sikäli kuin olemme hankkineet työväelle toimintamahdollisuutta, sikäli olemme olleet vallankumouksellisia. Kun Pekkala kehtaa mennä sanomaan, että me vastustamme vallankumouksellisuutta, niin hän tietoisesti valehtelee. (Välihuudahduksia, melua ja Tainion solvaamista). Minä voin olla kuinka suuri roisto tahansa, siitä ei ole kysymys, enkä minä enkeliä teeskentele, mutta poliittisena henkilönä minä odotan poliittisilta vastustajiltani rehellisyyttä. Minä ihmettelen, millä tavalla te, kommunistiryhmä, salakommunistit siellä, todellakin olette vallankumouksellisuutta edistäneet paremmin kuin puoluetoimikunta? (Hävetkää!). Miksi minä häpeän? Teistä ovat monet tunnustaneet itsensä kommunisteiksi. (Kuka?) Kysykää Lassyltä (En ole!) Vai ei, hiljattain naisliiton kokouksessa pitämässänne puheessa. Huutaa ensin, että en ole, mutta kun toinen todistaa, silloin pysyy suu kiinni. (Onneksi. Ohranalle ilmiänto!) Jos te olette kommunisteja, niin pitää teillä olla rohkeutta sanoa se. Jos minä olisin kommunisti, niin minä sanoisin, mutta silloinkin tulee kysymykseen teidän ohjelmanne, kysymykseen pitää kiinni siitä mitä te todella olette, silloin vetäydytte ohranan selän taakse. Se on raukkamaisuutta. Teitä ei saa arvostella sentakia, että olette kaiken arvostelun ulkopuolella. (Häpeävät itseänsä).

Sulo Vuolijoki teki suuren numeron lauseesta »aseelliset porvarikaar

tit, j.n.e." Kyllä minä tiedän myös, mikä suojeluskuntien tehtävä on, kyllä se on sellainen kuin Vuolijoki sanoi. Mutta on olemassa laki, jossa näiden suojeluskuntain tehtävät on laillisesti määritelty sillä tavoin kuin tynkä-eduskunta teki. (Noudattavatko ne sitä?) Eihän ole siitä kysymys, kuka sitä noudattaa, mutta siinä laissa esitetään niiden tehtäväksi se, mikä tässä sanotaan. Ja tässä on tahdottu sanoa, että vaikka tynkäeduskunta oli niitä perustamassa muka laillisuuden ylläpitämiseksi ja lain sanamuoto antaakin niille suuria mahdollisuuksia väkivaltaisuuteen, suureen työväenliikkeen sortamiseen, niin ne eivät edes tyydy siihenkään, vaan ovat menneet ulkopuolelle tämän, ja sen sijaan, että ne järjestystä ja laillisuutta varjelsivat ja suojelisivat, ne rikkovat lakia ja tällä tavoin harjoittavat provokatsioonia. (Ei sitä sanota!) Tepä olette jumalattoman tuhmia, kun ette sitä ymmärrä! Kyllä sen kaikki muut ovat ymmärtäneet paitsi te siellä — Partanen puhui joukkojen järjestä - siellä Pohjois-Savossa. Eikö sitä joukkojen järkea ole täällä Etelä-Suomessa? Onko se joukkojen järki aina suurempi siellä, missä ei lueta sosialidemokraattisia sanomalehtiä (Luetaan!)? Joukkojen järki on varmaan siellä Pohjois-Savossa suurempi, missä se on, niinkuin Partanenkin, kokonaan puolikommunistisen sanomalehden vaikutuksen alla. (Lassy: Eiköhän se ole koko kommunistinen? Kommunistinen puheenjohtaja tässä puoluekokouksessa!). Minä toivon, että se puheenjohtaja erotetaan puolueesta, ennen kun tämä puoluekokous on päättynyt, ja niinpian kun se puheenjohtaja tälle lavalle astuu puheenjohtajan tehtäviä täyttämään, teen minä esityksen hänen eroittamisestaan - jollei joku toinen satu tekemään sitä minua ennen. (Peräytyy!) En minä peräydy.— Joukkojen järki on niin monenlaista, joukot ajattelevat toisissa piireissä toisella tavalla. Siellä, missä »Savon Kansa" on ainoana lukemisena, siellä on puoluetoimikunnalle annettu, lehden kertomuksen mukaan, kaikenlaisia paheksumislausuntoja aivan valheellisilla perusteilla. Ja jos siellä sellaiset sekavat päät, kuin Kuopion puolella näkyy olevan, joutuvat säännöllisen voimaperäisen kommunistisen agitatsionin alaisiksi, niin onko ihme, jos siellä joukkojen järki rupee välistä vähän horjajtelemaan.

Uski kysyi, mitä hyötyä oli Bernin konferenssista. Sitä on vaikea sanoa aina silloin kun edustajia johonkin kongressiin lähetetään. Sen hyödyn voi nähdä vasta jälkeensä. (Näkeekö nyt sitten?) Kyllä. (Sano kaa?). Minä luulen, että siihen asiaan pyysi puhevuoron Keto, joka oli edustajana Bernin konferenssissa; minä jätin sen kohdan hänelle Uski arvosteli sitä, että me lähetimme sinne edustajia. Silloin meillä oli hyvin hyvä syy luulla, että meillä on hyötyä edustuksestamme ja kyllä siitä hyötyä onkin ollut. (Englannin pääministeri sanoi, ettei Suomessa ollut tenoria. Ja edustajat sanovat samaa!). Sen te itse olette keksineet. Ei siellä kukaan edustaja ole sellaista voinut sanoa. Ja nykyinen puoluetoimikunta on käyttänyt kaikki keinot selvittääkseen ulkomaille, minkälainen terrori täällä on ollut ja on vieläkin. Ei meidän edustajamme ole siellä menneet puhumaan toista. Se on niitä tietoisia kommunistisia valheita.

Bryggari moitti sitä, että annettiin aikaa kaksi päivää piiritoimikunnille toteuttaa jokin määräys. Sitä hän ei liehe tahallaan valhetellut, mutta ei ole harkinnut asiaa. Johan heinäkuussa ilmoitettiin, että vaalin perusteena tulee olemaan 300 jäsentä Pitihän jokaisen piiritoimikunnan sihteerin ja rahastonhoitajan tietää, monestako jäsenestä he ovat suorittaneet veron, ja sillä tavalla heidän piti, vaikka minä olisin minkälaisia julistuksia antanut, tietää, montako edustajaa heillä on oikeus lähettää. Ja sellaisia piiritoimikuntia oli, jotka osasivat tämän laskun oikealla tavalla suorittaa. Omista tileistään heidän piti nähdä edustajaluku, kun oli sanottu,

mikä on laskun peruste, ja sitäpaitsi tämän laskun peruste selitettiin aikoja ennen, oikein havainnollisesti näytettiin kaavoilla. Ei tarvinnut tottakaan osata edes neljää yksinkertaista laskutapaa voidakseen suorittaa sen laskun, eikä siihen nähden paljon erehdyksiä tullutkaan. Erehdykset johtuivat siitä, ettei oltu suoritettu täysiä ylimääräisiä veroja, tai siitä, ettei tileissä oltu erikseen tilitetty miehistä ja naisista, mikä täytyi ottaa huomioon, kun kerran jäsenmaksut ovat erilaiset.

Tämä riittääkin tällä kertaa. Kun tulee lisää, niin minä jatkan. Mutta sen minä sanon, että jollei parempia syytteitä tule, niin ei maksa vaivaa lähettää toimintakertomusta valiokuntaan. Kyllä sen saattaa hyväksyä täällä ihan kommunistien kiusaksi.

A- Raatikainen ei ihmetellyt, jos puoluetoimikunta katsookin suoje-luskunnat lain vartijoiksi, sillä »pitäähän puoluetoimikunnalla olla sota-väkeä," kun sen puheenjohtaja kerran avauspuheessaan julisti sodan toisin ajattelevia vastaan — kuulematta tätä parlamenttia. Ja sodan ketä vastaan? — Työväkeä vastaan. Saman tekee puolueen pää-äänenkannattaja, jonka tuottama rahallinen tappio tänä vuonna on jo 150.000 mk. Ne sotakustannukset tämä kokous saa maksaa. »Erottakaa vaan Luoto ja vaikka kaikki vasemmistolaiset puolueesta. Emme välitä teidän puoluees-tanne, vaan työväen liikkeestä."

Puhuja moitti sitten tri Ryömän keväällä 1918 julkaisemaa kirjasta, joka tuli juuri työväen tappion hetkellä. Puhuja sanoi sitä valtakirjaksi valkoiseen terroriin. Toimintakertomuksen suoje-luskuntia koskeva osa on lähetettävä valiokuntaan.

Ivar Lassy: Bernin konferenssin suh een pyydän ensin huomauttaa, ettei ole selvyyttä siitä, kuuluko puolue toiseen Internationaaleen vai ei. Tämä puolue liittyi Zimmerwaldin Internationaaleen ja silloin jäi epäsel-väksi, pysyikö puolue toisessa Internationaalessa vai ei. Kun tuli siis kysy-mys edustajien sinne lähettämisestä niin tämä kysymys ei ollut selvä. Jos täällä myönnetään, että puolue oli samalla kannalla kuin Norjan sociali-demokraattinen puolue, niin olisi ollut paikallaan menetellä samalla ta-valla Norjan sos. dem. puolue tietääkseni ei ollut edustettuna Bernin kokouksessa. Samaten olisi siis pitänyt menetellä täälläkin, mutta kuiten-kin sinne lähetettiin kaksi herrasmiestä siellä herrasmiesten joukossa puhu-maan kaikenlaisista Ahvenanmaan asioista, Kauko-Karjalan kysymyksestä, Jäämeren rannoista ja muista porvarillisista asioista, joiden kanssa työväellä ei ollut mitään tekemistä, silloin kun maassa vallitsi valkoinen terrori. Mutta sitä tehtävää, jonka nojalla heidät olisi voitu lähettää, agiteeraamaan valkoista terroria vastaan, sitä he eivät suorittaneet. Nämä herrat, Väinö Vuolijoki ja Keto, jättivät Bernin konferenssille jonkinlaisen paperilapun, jossa sanottiin, että olisi otettava esille kysymys Suomen valkoisesta ter-rorista. Sinne se lappu jäi, siellä se on, eikä asiaa otettu esille muodossa eikä toisessa. Bernin kokouksessa ei puhuttu valkoisesta terrorista mitään, vaikka porvarillisetkin lehdet siitä puhuivat. Ja se pieni paperilappu, joka sinne lähetettiin, oli niin viheliäisen huono, että kun herrat Keto ja Vuoli-joki tulivat takaisin, täytyi oikeistoherrojen lähettää oikaisu. En tiedä, mitä se paperilappu sisälsi, mutta kerrotaan, että siinä puhuttiin tuomioi-den tarkistuksesta. Siinä kaikki. Tuomioiden, kuolemantuomioiden tar-kistamista pyydettiin! Hyvät herrat. Minä pyydän, että puoluetoimi-kunnalle tässä kohdin annettaisiin epäluottamuslause, koska se on lähettä-nyt Bernin konferenssiin edustajia, jotka eivät olleet tehtävänsä tasalla eikä heitä tarpeellisella tavalla evätetty.

Sitten on syytä huomauttaa toimintakertomuksen loppukappaleen joh-

dosta, että siinä ei ole kysymys huonosta kielen käytöstä, vaan tässä tekeleessä, hirvittävän typerässä tekeleessä, jonka oikeistolaisetkin tunnustavat typeräksi — kuka siitä on edesvastuussa, en tiedä — tässä on se henki, mikä on ollut koko puolueessa ja puolueen pää-äänenkannattajassa koko ajan Näitä lauseita ei ole otettava irrallisina, ne kuuluvat koko puolue-toiminnan yhteyteen ja se toiminta on ollut — se sana on tästä paikasta sanottava — on ollut alusta tähän päivään saakka vastavallankumouksellista, vastasosialistista toimintaa. Tässä kertomuksessa ei katsota tarpeelliseksi haukkua millään tavalla puolueen porvarillisia aineksia, tässä haukutaan vain niitä, jotka ovat koettaneet vasemmalta käsin arvostella puoluetta. Ja puolueessa on tällä hetkellä porvareita, jotka ovat sille monta kertaa vaarallisempia kuin joku yksinäinen kommunisti, joka täällä voi löytyä. Tässä hengessä, tässä mielessä on ymmärrettävä niitä lausuntoja, joista Vuolijoki ja Pekkala ovat huomauttaneet. Suojeluskuntia koskeva lause ei ole mikään tilapäinen. Kun pääsemme niin pitkälle, että joudumme puhumaan puolueen edustajain toiminnasta valtiopäivillä, niin siinä toimintakertomuksessa on sama henki; puolueen suvaitsevaisuus lahtarikaarteja kohtaan. Minä taas otan irrallisen lauseen, joka kuuluu teidän maailmankatsomukseenne: »Tasavaltaiseen yhteiskuntajärjestelmäämme." Onko tämä sosialistien kieltä? Se on nuorsuomalaisuutta, porvarillisuutta, stählbergiläisyyttä. Ja «kansavallan taistelussa.* Niinkuin tämän sosialidemokratistisen puolueen päämäärä tai sen menettelytavat olisivat „kansavallan taistelua." Eikö tämä ole luokkataistelupuolue? Mutta se ainoa kohta, missä sana luokkataistelu esiintyy tässä toimintakertomuksessa, se esiintyy sulkumerkkien välissä! Se on teidän sosialidemokratiaanne, hyvät herrat. Te panette luokkataistelun sulkumerkkien sisään niinkuin te panette vasemmistolaisuuden. Ja minä väitän, että tämä ei ole sosialistinen kanta, se on porvarillisuutta.

Lopuksi pyydän täydentää Sulo Vuolijoen lausuntoa sillä, että toimintakertomuksen lopussa on aivan ristiriitainen ajatus, koska ensin sanotaan, että kommunistit luulevat voitavansa kukistaa porvariston ilman taistelua, mutta neljä riviä sitä ennen sanotaan että he ovat saarnanneet »yksinomaan aseellisen vallankumouksen autuaaksitekevää oppia." Kumpaa ko se sitten on, aseellisen vallankumouksellisuuden oppiako vai saavuttavako he tulokset ilman taistelua porvaristosta? Pääasia, josta minä tahdon huomauttaa, on se, että toimintakertomuksessa on sitä vastavallankumouksellista, vastasosialistista henkeä, joka puolueessammekin on ollut vallalla. Ja jos tämä on Tainiolle pikku asia, niin sitten kai ei voi sosialisteilla heikompa omaatuntoa olla, väittäessään, että tämä on pikkuasia, ja ettei näin lievää arvostelua ole annettu missään puoluekokouksessa (Tainio: Niissä ei ole Lassy koskaan ollut!). Se on yhdentekevää, mutta minä tiedän, että se on suurin syytös, jonka voi sanoa, nimittäin että puolue-toimikunta on toiminut porvarillisesti ja pikkuporvarillisesta, niinkuin Tainio. (Tainio: Nythän minä sen vasta kuulen!).

L. Nurmiako ilmoitti Tampereen sos.-dem. kunnallisjärjestön kiinnittäneen huomiota puoluetoimikunnan toimintakertomuksen erinäisiin kohtiin, mutta luopun-en sen perinpohjaisemmasta arvostelusta katsoen niihin olosuhteihin, joissa toiminnan on täytynyt tapahtua. Nykyiseltä puoluejohdolta ei siellä odotettukaan n. s. vasemmistolaisuutta. Kiinnitti huomiota Tainion lausuntoon puolueäänestyksen laskuperusteesta, ollen sitä mieltä, että sekä puoluetoimikunta että piiritoimikunnat olivat osaltaan syyppäät siihen, ettei sitä oltu voitu noudattaa. Kannatti valiokuntaan lähettämistä.

H. V. Rautio yhtyi Kainuun työväen edustajana Vuolijoen, Lassyn ja Peckalan lausuntoihin sekä kiinnitti huomiota toimintakertomuksen »Savon Kansaa" koskevaan osaan paheksuen sen »työväenlehti«-nimityksen halventamista lainausmerkeillä, vaikka työväen enemmistö Kuopion piirissä on lehden kannalla. Lehti ei ole puolueen johtoa vastustaessaan harjoittanut puolueen vahingoittamista. Lausui lopuksi, että jos herrat härkäreikäisesti avavat oikeistososialidemokraattista politiikkaansa, niin he voivat löytää itsensä paikasta, josta eivät tahtoisi tulla löydetyksi.

Klo 10,40 otettiin 20 minuutin *kahvilotna*.

Jatkettaessa keskustelua *puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta*, lausui

I. V. Keto: Täällä on tehty puoluetoimikuntaa vastaan hyökkäys siitä, että se lähetti edustajia Bernin konferenssiin, ja hyökkäys myös näiden edustajain toimintaa vastaan mainitussa konferenssissa. Mitä nyt tulee ensiksi tuohon puoluetoimikunnan toimenpiteeseen, niin täytyy ottaa huomioon, että n.s. Zimmerwalden Internationale, johon meidän puolueemme oli kuulunut entisen Internationalen ohella, oli hajaantunut, niin että tuona aikana ei ollut olemassa oikeastaan mitään varsinaista eri maiden työväen liikkeitä yhdistävää järjestöä. Kolmannen Internationalen perustamispuuhista ei tuohon aikaan tiedetty mitään. Sen vuoksi, kun täälläkin saatiin tietää, että oli aikomus uudelleen elvyttää sosialidemokratian kansainvälinen toiminta, päätettiin lähettää edustajia tuohon Internationalen uudelleenelvyttämistä tarkoittavaan konferenssiin, kuten nähtiin useimpain muidenkin maiden sosialidemokraattien tehneen. Siihen aikaan ei ollut tietoa siitä, että olisi yhtään maata, jonka sosialidemokratia ei tulisi olemaan edustettuna konferenssissa. M. m. Sveitsin sosialidemokratia teki päätöksensä olla ottamatta osaa konferenssiin vasta konferenssin aikana. — Täällä on kysytty, mikä oli tuon konferenssin tulos. Sitä tietysti on vaikea näin suoralta kädeltä sanoa. (Hyvä!). Nimittäin sillä tavalla, että se näitä meidän »vasemmistososialisteja" tyydyttäisi. Joka tapauksessa konferenssin tarkoitus oli olla vain semmoinen alustava neuvottelukokous, jossa pohditaisiin sitä, millä tavalla ja milloin saataisiin sosialidemokratian kansainvälinen toiminta uudelleen pystytetyksi. Konferenssin, kuten myöhemmin pidetyn Luzernin konferenssin, tuloksena on joka tapauksessa ollut se että ensi helmikuussa Geneven kaupungissa kokoontuu ensimmäinen varsinaisen Internationalen kongressi sodan jälkeen. Minä tiedän, että tämä tulos ei tyydytä meidän n. s. »vasemmistososialisteja," mutta joka tapauksessa on Oeiven konferenssin kokoontuminen tulos alustavan konferenssin työstä.

Mitä tulee meidän edustajain toimintaan Bernin konferenssissa, niin, kuten täällä on tri Lassy jo huomauttanut, tuo toiminta kohdistui pääasiassa kahteen kysymykseen, nimittäin meidän maamme ulkopolitiittisen aseman esille saamiseen konferenssissa ja valkoisen terrorin paljastamiseen. Ensiksimmäisessä asiassa me esitimme sen ulkopolitiittisen ohjelman, joka maamme sosialidemokratialla on ollut, niin että siitä on tahdo puhua sen enempää. Mutta kun täällä nyt tri Lassy väitti rohkeasti, että konferenssissa nämä edustajat eivät tehneet mitään valkoisen terrorin paljastamiseksi, niin minä luulen myös hänen tietävän, että tämä syytös on aivan valheellinen. Päinvastoin me katsoimme tehtäväksemme konferenssissa antaa esityksen Suomen sisäpoliittisista tapahtumista ja siinä etupäässä kuvailla juuri sitä valkoista terroria, mikä meidän maassamme kansalaissodan jälkeen oli vallalla, hyvinkin yksityiskohtaisesti. Kuitenkin oli sillä tavalla, että konferenssi muodostui varsin myrskyiseksi, niinkuin oli luonnollistakin. Monet poliittiset kysymykset, ennen kaikkea kysymys sodan edes-

vastuusta, veivät niin tavattoman paljon aikaa, että vaikka konferenssin koosaoloaikaa pitennettiin melkoisesti, niin konferenssin lopulla käsiteltäville kysymyksille ei jäänyt riittävästi aikaa. Me koetimme sopia kokouksen järjestävän valiokunnan kanssa siitä, eitä saisimme kokouksen aikana erityisen tilaisuuden hyvinkin perinpohjaisesti esittää maamme valkoista terroria. Mutta kun aika kului loppuun, täytyi tuo esitys sovelluttaa, nimenomaisen sopimuksen nojalla, jonka teimme kokouksen puheenjohtajan kanssa, sen keskustelun yhteyteen, joka käytiin »diktatuuri- vaiko demokratiaa-kysymyksestä, ja tämän keskustelun aikana minä esitin meidän yhteisesti laatimamme kirjelmän. Kuvauksemme Suomen valkoisesta terroristista täytyi, koska puhe aika oli rajoitettu, supistua muistaakseni noin 10 minuutin kuluessa suoritettuun esitykseen. Sillä aikaa minä kuitenkin ehdin pääasiassa esittää sen menettelyn, mitä porvaristo täällä Suomessa oli harjoittanut. Tämä referaatti oli myös jonkun verran selostettuna Sveitsiläisissä lehdissä. Mitä tulee siihen ponsilausemaan, minkä jätimme siellä valitulle toimivalle komitealle, jonka piti tarkastaa kokouksen ponsilausemat, niin minä myönnän, että se oli aluksi huono: harkitessamme porsia emme kohta päässeet selvyuteen siitä, minkälainen tämän siellä esitettävän ponsilauseman tuli olla. Siinä lausunnossa, jonka jätimme toimikunnalle, puhuttiin tottakin koko Suomen oikeudenkäyntimenetelmän tarkistamisesta. Valtuuskunnassa esiintyi mielipide, että meidän ei pitäisi tunnustaa koko poikkeustuomioistuimia laillisiksi, ja tämän käsityskannan mukainen tuo ponsilausema. Mutta me myöhemmin muutimme tuon ponsilauseman ja lähetimme toimistolle toisen, jossa vaadittiin poliittisten vankien täydellistä armahtamista ja toisten tuomioiden revisioonia, koska tuo toinen ponsilausema olisi käytännössä osoittautunut mahdottomaksi. (Lassy: siis oikein esitetty!). Niin, mutta kysymys oli siitä, että Bernissä ei olisi esitetty muka mitään koko valkoisesta terroristista, ja se on täydellisesti väärä väite. Siellä esitettiin selostus siitä, mitä täällä on tapahtunut, ja mainittiin, että poliittisten vankien irtipäästäminen on välttämätöntä, jotta meidän maassamme päästäisiin normaaliin oloihin. — Mitä Lassy ja täällä yleensä puoluetoimikuntaa vastaan tehtyihin huomautuksiin tulee, niin täytyy minun sanoa, että on merkillistä, kuinka vähän nuo hyökkäykset itse asiassa kohdistuvat puoluetoimikunnan toimintaa vastaan, kuinka vähän on löydetty hyökkäyskohtia itse puoluetoimikunnan toiminnasta tänä kulu-neena aikana, niin vaikeissa oloissa kuin puoluetoimikunnan toiminta on tapahtunutkin. Täällä on etupäässä takerruttu puoluetoimikunnan kertomuksen sanamuodon yksityisiin lauseisiin ja tehty pääasia siitä, millä tavalla tässä kertomuksessa yksi ja toinen seikka on sanottu. Tottakai tällaisessa kokouksessa olisi tehtävä hyökkäyksiä sitä vastaan, mitä puoluetoimikunta on tämän vuoden kuluessa tehnyt. Siinä suhteessa on täällä minun mielestäni erinomaisen vähän saatu kuulla ja nähdä. Mitä erityisesti Lassyyn siihen hyökkäykseen tulee, että puoluetoimikunnan toiminta muka olisi ollut vastavallankumouksellista, niin kyllä minä luulen tri Lassy tietävän, että tuollaisilla fraaseilla ei ketään petetä. Kysymyshän on juuri siitä, mitä vallankumouksella ymmärretään. Ja vallankumouksella voidaan ymmärtää hyvinkin monenlaisia asioita. Jos sillä tarkoitetaan sitä, että me vas u-taisimme sosiaalista vallankumousta, sitä vallankumousta, joka tapahtuu siten, että tuannon välikappaleet siirretään yhteiskunnan haltuun, niin aiheutonta on hänen silloin syyttää meitä vastavallankumouksellisuudesta. Mutta jos hän tarkoittaa vastavallan kumouksellisuudella sitä, ettemme hyväksy erinäisten työväenjärjestöjen taktillisia periaatteita, niin olkoon men-neeksi (Lassy: Koska on puolue hyväksynyt vallankumouksellista toimintaa

muuta kuin julistuksissa?). Ei se ole hyväksynyt sitä vallankumouksellista toimintaa, joka pukeutuu sellaiseen muotoon kuin tri Lassyn ajamat takilliset periaatteet edellyttävät. Siinähan on ero. (Ei muitakaan!) Mitä „muita” on sitten? (Oikein. Hilpeyttä). Selittäköön hän, mehän olemme jo sanoneet ja selittäneet. Tahdon tri Lassylta kysyä, mitä „muita« hän tahtoo ymmärtää, niin olen valmis silloin vastaamaan, hyväksymmekö vai emme. Jos hän tarkoittaa sitä, että emme olisi valmiit esimerkiksi silloin, kuin saavutamme eduskunnassa enemmistön ja porvaristo nousee tätä enemmistöä vastaan, kukistamaan tätä porvariston vastavallankumousta, niin siinä hän erehtyy. Mutta, niinkuin sanoin, nykyinen puoluetoimikunta ei ole valmis kommunististen periaatteiden mukaan suosittelemaan työväelle aseellista diktatuuria. Jos hän tarkoittaa sitä vastavallankumouksellisuudella, niin minä kernaasti otan tuon nimen vastaan. Mutta en missään muussa tapauksessa. Ja siinä on ero. Tri Lassy koettaa tuollaisilla fraaseilla heittää sumua ihmisten silmiin puhumalla kauniisti vallankumouksesta, jolla voi olla aivan erilainen sisällys. Kenties hän voi joitakuita harhausk>sia pittää, mutta en luule, että kokouksen enemmistö lähtee hänen mukanaan tällaisia käsitteiden epäselvyyksiä hyväksymään.

K- Toppinen: Pohjois-Savon työväestön mielipide nykyisestä ajasta on kokonaan toinen kuin Tainion. Katsoi puolueen johtomiesten menettelyn häikäilemättömäksi ja moitti sen olleen kompromispolitiikkaa porvarien kanssa Tästä lähtien on työväenliikettä johdettava toisin, niin että jyrkemmän toiminnan kautta päästäisiin irti myös jarruttavasta keskiluokasta. Menettelytavat eivät saa aina olla määräävinä. Joukkojen tulee itsensä saada olla aloitteentekijöinä. Pyysi, että vastustajain taholta esiin tuotaisiin kommunismin varjopuolia, jos niitä kerran löytyy. Vaati asian lähettämistä valiokuntaan.

J. Suominen: Kun oi erikoisesti toimintakertomuksen arvostelun johdosta lausuttu, että sillä tahdottaisiin vain haukkua puoluetoimikuntaa, niin pyydän käsityksenäni ilmoittaa, että toimintakertomuksen arvostelu ei ole puoluetoimikunnan haukkumista; se on niiden asiain toteamista, jotka puoluetoimikunta on pannut toimeen. Arvostelu tähtää tulevaisuuteen. Katsoi, että toimintakertomuksessa epäsuorasti myönnetään, että m.m. ohrana saisi olla olemassa, kun se vain toimii laillisesti. Lausui lopuksi, että kun siis tällaisia työväen vallankumousliikettä kohtaan rikossellisia lausuntoja tapaa toimintakertomuksessa, niin voimme olla yksimieliset siitä, että asiaan sietää valiokunnan tutustua ja antaa siitä lausuntonsa, jotta meillä tulevaisuudessa puoluetoiminta ei pääsisi painumaan sille tasolle, kuin nyt puoluetoimikunnan taholla näytään painuneen.

E. Mäkelin piti viimeistä ylimääräistä puoluekokousta sellaisenaan laittomana sekä sen kokoonkutsumiseen että kokouksen menoon nähden. Puolue on noussut omasta voimastaan, eikä nykyisen puoluejohdon aloitteesta, johon aloitteeseen sillä ei ollut oikeuttakaan.

Tervehdyssähkösanoma Virosta.

Esitettiin kokoukselle Virosta saapunut seuraava tervehdyssähkösanoma:

Sos. dem. puoluekokouksen Puheenjohtaja, Helsinki.

Pyydän Teitä, arvoisa toveri, ilmaisemaan puoluekokoukselle meidän kaikkien lämpimimmät terveisemme. Suomen

köyhälistön sankarillinen taistelu, voimakkaat järjestöt ja korkea luokkatietoisuus on aina ollut innostuttavana esikuvana Viron työväenluokalle. Toivomme puoluekokoukselle täydellistä menestystä.

Viron sosialidemokraattisen työväen puolueen keskuskomitean sekä perustavan kokouksen sos.-dem. ryhmän nimessä.

K Ast.

Sähkösanoma päätettiin merkitä pöytäkirjaan.

K. Valta piti Wuolijokea ainoana oikeana arvostelijana ja joidenkin oikeisto- ja vasemmistoherrojen raivoilemista vahingollisena. Sanoi tulleensa kokouksessa havaitsemaan, että halutaan raa'alla voimalla ratkaista asioita, mutta juuri se suunta on johtanut turmioon. Tri Lassyn sano huomanneensa haluavan kiivetä ylöspäin ehkäpä aina presidentiksi asti, kenties tsaarivaltaa Venäjälle palauttamaan, j. n. e. Kehoitti vihdoin asiallisuuteen arvostelussa sekä pysymään puhtaasti sosialidemokratian kannalla ja kultaisella keskitiellä.

K. Luoto: Täällä ei näy olevan, ikävä kyllä, Marxin kuvaa seinällä, ja sentakia kai Tainio unohti tärkeimmät asiat. Tainion koko väittely kohdistui etupäässä kommunisti-sanan ympärille johtuen hän siihen, että ne, jotka tunnustavat kommunismin, olisi erotettava puolueesta. Eikö sitte kukaan uskalla tunnustaa itseään sen aatteen kannattajaksi. Jos ei kukaan muu, niin minä uskallan. Minä olen kommunisti. Kenenkä luomaa ohjelmaa Suomen työväenpuolue on tähän asti noudattanut? Kenenkä tekemän ohjelman mukaan tähän asti toiminut? Eikö Marxin ja Engelsin? Mihinkä päättyy tuo ohjelma? Mikä on sen viimeinen päätepeiste? Kommunismi. (Naurettavaa!) Työväenliikettä, jolla ei olisi päätepeisteinä kommunismi, ei tunneta nykyään koko maailmassa. Yhteiskunnallistuttaminen, eikö niin? (Ei siitä ole kysymys!) Siitä on kysymys, taktiikasta on kysymys (Ei! Se on erikseen!). Nimi annetaan kullekin puolueelle, kullekin ryhmälle, sen mukaan, mitä se ajaa. Sen päätepeiste määrää sille puolueelle nimen eikä sillä välillä käyty menettelytapa. (Mikä on sosialismin ja kommunismin ero?) Ja yleensä Suomessa koko se neljännen- vuosisata, jolloin työväenliike täällä on toiminnut, viimeiset 20 vuotta varsinkin, on ihan aina saarnattu Marxin ja Engelsin oppia, jonka mukaan köyhälistön diktatuuri on muka hätäkeino — jos se on tarpeen ja jos se on mahdollinen toteuttaa, — mutta kuitenkin yhteiskunnallistuttaminen on ollut päämääränä, johon koitetaan pyrkiä. (Se ei ole sama asia!) On, ehdottomasti! Niin pian kuin kommunismi tuomitaan, silloin tuomitaan Marxin ja Engelsin koko elämäntyö. Uskallatteko te, puoluesihteerit ja muut, tehdä sitä? (Ryssäläinen kommunismi! Ei se meille kuulu!) Se kuuluu teille! Silloinkuin joku taistelee rajan toisella puolella, me emme saa vastustaa sitä. Heille on annettava vapaat kädet toimia sillä tavoin kuin heidän rajainsa sisällä tilanne vaatii. (Oikein, mutta ei täällä niillä keinoin!) Kuka sitä täällä on niillä keinoin pyytännyt, en ainakaan minä (Ei kukaan!).

Tämä keskustelu alkoi oikeastaan puoluetoimikunnan toimintakertomuksen pohjalla, siitä kohdasta, missä puhutaan laillisuutta ja järjestystä

suojaavista suojeluskunnista. Eräs puhuja jo mainitsi, että on näin pitkälle menty puoluetoimikunnan toiminnassa, että ohranan toiminta on tunnustettu lailliseksi. Mutta mikä on laillista Suomen työ-äelle? Voidaanko yleensä tunnustaa ne lait, jotka porvaristo on laatinut ilman työväestön myötävaikutusta; lailliseksi työväestölle? Ne ovat luokkalakeja. Harvoin porvaristo niitä lakeja käyttää omiansa vastaan. Yleensä kaikki lait on tehty ylhäältä päin kohdistumaan alas. Ja silloin, jos me tunnustamme suojeluskunnat laillisiksi ja yhteiskuntaa säilyttäväiksi, samalla tavalla kuin sotaväen, jota vastaan myös käydään taistelua työväen taholta kautta maailman, niin tunnustetaan myös ohranan aivan täydellinen porvarillinen ohjelma — ei mitään muuta. Se on tunnustus porvariston työlle. Se, minkä porvari tänä päivänä sanoo laiksi, se on yksinomaan sen luokkavaltaa tukeva laitos ja työväkeä sortava. Se, mikä on porvarille tänäpäivänä laillista, ei ole työväelle laillista, silloin kuin työväki ei ole ollut itse niitä lakeja laatimassa. (Sehän on aakkosia!) Niin on, mutta miksi ne unohdetaan. Täällä tunnustetaan suojeluskunnat lailliseksi organisaatioksi. Selvät sanat. Emme saa lukea rivien välistä, vaan täytyy lukea selvät sanat. Jos saatte suojeluskunnan suojelemaan omia pyyteitänne ja lain nojalla teitä, silloin voi sanoa, mitä puoluetoimikunta on kertomuksessaan sanonut, nimittäin suojeluskuntia lailliseksi järjestöksi, mutta sellainen laillinen järjestö ne eivät tule koskaan olemaan, niillä on aina pistin selän takana.

Myös ohimennen on puhuttu Savon Kansasta. En tahtoisi siihen asiaan kajota, kun olen liian lähellä sitä, mutta joka tapauksessa se kunnallisjärjestö, jota minä olen edustamassa, oli yksimielisesti sen takana. (Ei ole totta!) 300:sta oli 3 vastaan Kuopiossa. Ja koko lukijapiiri, kaikki järjestöt tunnustavat Savon Kansan äänenkannattajakseen ja hyväksyvät sen kannan ihan täydellisesti. Jos siellä on korkeintaan kaksi järjestöä sitä vastaan, niin se ei merkitse mitään. Viskattiin syytös, että Savon Kansa on tehnyt hajoitustyötä. Kysykää sitä asiaa järjestöiltä, niin ne sanovat, että sitä se ei ole tehnyt. Jos se on joutunut ristiriitaan puoluetoimikunnan kanssa, niin se ei ole sen vika. Puoluetoimikunta on sen aloittanut. Silloin kuin Savon Kansassa ei ollut mainittu riviäkään puoluetoimikunnasta, silloin herrojen taholta sanottiin, että Savon Kansa on lopetettava. Puoluesihteri lähetettiin tekemään työtä ja sanottiin, että se pakotetaan. Mutta ei koskaan ole Savon Kansassa ruvettu käyttämään sellaisia keinoja, joita pää-äänenkannattaja on käyttänyt puhuen bolshevikkien rahoista ja viikin kien rahoista, vaikka nämä herrat tietävät, että meillä eletään tiukemmissa taloudellisissa oloissa kuin he itse elävät. On ihan alhaista ruveta sellaisia usutuksia tekemään, joita siellä on tehty. (Oma lehtenne on täynnä hyvin ilkeitä valheita joka numero!) Tahallisia valheita ei ole julkaistu. (Ei ole päätöksiäkään julkaistu!). Minä selitin sen puoluekokoukselle. Yksi ainoa mies on siihen syyppää. Se ei ole toimituksen syy. Toimitus järjesti sen asian niinkuin ainakin, mutta se mies meni välillä painoon ja otti pois. (Heikko toimitus!) Niin puhuu se, joka ei tiedä toimituksesta mitään. Sinne voi mennä miehiä, niin että toimittajat eivät tiedä mitään. (Tainio: Siitä olisi tullut hyvä uutinen lehteen!) Siitä on ollut. (Tainio: Ei ole ollut!) Tämän saman suunnan mukana on puhuttu m. m. erottamisesta puolueesta. Mutta silloin, hyvänen aika, ne monet kymmenet järjestöt, jotka omistavat Savon Kansan ja vaativat, että sen sisällön pitää olla semmoinen kuin se on ollut, ne on myös erotettava. Eikä lehden kanta siitä riipu, jos yksi erotetaan, sinne tulee toinen tilalle ja kolmas, ja pitää lehteä samanlaisena niin kauan kun lukijakunta vaatii sitä sellaisena pysy-

mään. Piirin lukijakunta määrää lehden sisällyksen, ei puoluetoimikunta kykene määräämään. Ja sentähden ei Savon Kansa alistanut ilmoittautumaan puoluelehdeksi, kun se näki, että puoluetoimikunta tahtoo pakottaa sen ajamaan vissejä tarkoituseriä. Se on käyttänyt siinä suhteessa m. m. rahallista kiristystä. Kun Savon Kansa pyysi lainaa Työväen Säästöpankilta, Helsingissä, ja sitä varten tarvittiin puoluetoimikunnan lausunto, niin puoluetoimikunta epäsi. Vasta kun tämä kaikki oli tapahtunut, silloin minäkin tulin sille kannalle, ettei tarvitse ilmoittautua. Puoluetoimikunta ilmoitti, ettei saa antaa rahoja, vaikka meillä oli kaksi miljonääriä takaaajana. Mutta sittenkään ei annettu lainaa.

Keväälliseen piirikokoukseen vedotaan niin paljon. - Mutta täällä on läsnä henkilö, joka voi sanoa, millä tavoin puoluesihteerin asian selitti. Kun hän kävi Savon Kansan kimppuun, nousi ankara vastarinta. Mutta Tainio käski sen sanoa, että saa sinne kirjoittaa mitä tahansa, kun se vain ilmoittautuu puoluelehdeksi, ja senvuoksi ne jotka aluksi ajattelivat alistaa Savon Kansan puoluelehdeksi - en ollut toisena kokouspäivänä mukana, jolloin asia ratkaistiin, enkä välittänyt mitään koko asiasta, sillä katsoin sitä tykkänään sivuasiaksi ja olisin mielelläni alistanut lehden puoluelehdeksi, jos toiset olisivat ensin tehneet ehdotuksen, — eivät sitä lopuksi tahtoneet. Mitä erottamiseen tulee, niin ei Tainion sitä tarvitse tehdä: minulla on kahden vuoden tuomio. Eikö se ole siitä, että minä olen taistellut porvaristoa vastaan enkä työväenliikkeen hajoittamiseksi? Jos minä olisin taistellut työväenliikkeen hajoittamiseksi, niin porvarit olisivat silittäneet minun päättäni niin kuin toisten (Linnaan!).

M. Rosenberg: Puoluetoimikunta on toiminut johdonmukaisesti ylimääräisen puoluekokouksen laatimia suuntaviivoja noudattaen. Tähänastista toimintaa on kuitenkin arvosteltava vallinneitten olosuhteitten kannalta. Edellämainitut suuntaviivat eivät ole olleet hyväksyttäviä, eikä niitä vastaisuudessa ole otettava toimintaohjeiksi. Toivoi, että tässä kokouksessa löydettäisiin kokoava ja todella eteenpäinvievä latu. Siksi määrättäköön täällä tarkka menettelytapa, jossa selvästi ennenkaikkea tuotanto-välaineitten yhteiskunnallistuttaminen määritellään. Paheksui, ettei »Folkbladet» ollut saanut puolueelta avustusta, vaan sen sijaan oli perustettu uusi oikeistohenkkinen ruotsalainen työväenlehti. Vastusti Tainion käsitystä puoluelehtien ja työväestön suhteesta. Puolusti valiokuntaan lähettämistä.

J. Vainio piti nyt puheenaolleita asioita menettelytapakysymyksen yhteydessä käsiteltävän luontoisina. Tuskin kukaan hyväksyisi puoluetoimikunnan toimintaa, jos elettäisiin normaalioloissa. Nyt kuitenkin on otettava huomioon vallitseva olotila. Ja niin edustamansa järjestö, vaikkei hyväksykään puoluetoimikunnan toimintaa sinänsä, kuitenkin antaa siitä tunnustuksen. Arveli, ettei ylimääräiseen puoluekokoukseen edustajia valinneissa kokouksissa ole voitu jäsenkirjoja tarkastaa. Kielsi erinäisten keskustelussa tehtyjen hyökkäysten arvon ja kannatti asian valiokuntaan lähettämistä.

Anton Kotonen: Heti ensi sanoikseni minun täytyy antaa tunnustus kokouksenne vasemmistolle siitä, että se on aloittanut avoimen hyökkäyksen nykyistä puoluejohtoa ja eduskuntaryhmää vastaan niiden omaan menettelytapasuunnan vuoksi. Se on rehellistä peliä, ja minä mieskohtaisesti aina pidän sellaisesta. Toivon vain, että te, hyvät toverit — uskallan sitä nimitystä toistaiseksi käyttää — jatkatte yhtä avoimesti loppuun saakka. Se sähkösanoma, jonka tohtori Lassy eilen esitti lähetettäväksi eräälle Ruotsissa parhaillaan pidettävälle kokoukselle, oli tässä avoimielisessä rehellisyydessä tunnustusta ja kunnioitusta ansaitseva. Sehän

päätyi, ellen väärin muista, sanoihin: »Eläköön köyhälistön diktatuuri.» Kun näin puhutaan toisaalta, silloin myös toisaalta tiedetään missä ollaan, ja siten tämän kokouksen käsittelyt ja päätökset muodostuvat siksi suunta- taisteluksi, jota vuoden aika on käyty kaikkien maiden työväenliikkeiden keskuudessa diktatuuriainesten ja sosialidemokraattisten aineiden välillä. Kun me otamme huomioon tämän vasemmistomme lähtökohdan, niin sil- loin on minusta tarpeetonta tuhlatu sanoja puoluetoimikunnan kertomuk- sen moittimiseen tai kiittämiseen. Sillä onhan aivan selvää, että kun läh- detään niin jyrkästi erilaisista periaatteista kuin diktatuurimiehet ja sociali- demokraatit lähtevät, on mahdotonta toisen puolen hyväksyä toisen me- nettelytapaa. Niille, jotka omaksuvat sosialidemokratian menettelytavan, pitäisi puoluetoimikunnan kertomuksen ja niiden toimenpiteiden, joihin puoluetoimikunta on ryhtynyt, olla riittävät. Me muistamme tahi ainakin pyydän kaikkia muistamaan, missä oloissa vuosi sitten viime ylimääräinen puoluekokous pidettiin. Kuka täällä silloin puhui köyhälistön diktatuu- rista? Muistakaa myös, minkä vaalijulistuksen se puoluetoimikunta, jota täällä niin hurjasti on säätetty, antoi silloin. Vastasiko se Suomen työväen joukkojen mielialaa, vai ei? (Vastasi!) On aina helppoa haukkua jälestä- päin, ja on nyt ja aina vasfedeskin oleva indiviidejä, joille juuri se on elämäntehtävänä. Mutta minä muistan, mitenkö jokseenkin samoihin ai- koihin se henkilö, joka äsken esiintyi tältä samalta paikalta, Kaarlo Luoto, piti Ylioppilastalolla kokouksen ja lausui mieltäniän Suomen työväen- liikkeen edellisistä menettelytavoista ja johdosta, joka vei hirvittäväan työ- väen teurastukseen. Mitä tämä herra silloin sanoi ja missä hän silloin oli? Jos nykyään puhutaan köyhälistön diktatuurista niissä maissa, joissa työ- väenliike ei ole käynyt sen ikeen alitse, sen verilöylyn lävitse, jonka Suo- men työväenluokka on kestänyt, maissa, missä työväellä on aseet kädessä niinkuin muillakin, missä sillä on luja ote jokaisella yhteiskuntaelämän alalla, niin sitä minä en ihmettele, mutta kun mennään meidän maassa täällä hetkellä, jolloin m. m. sadat tuhannet suojeluskuntaiset ovat aseissa, mutta teillä ei ole muuta kuin tyhjät nyrkit, puhumaan köyhälistön dikta- tuurista, niin se on minusta rikos työväenluokkaa kohtaan. (Oikein!) Minä viittaan niihin sanoihin, jotka Ruotsin veljespuolueen puoluesihteerit eilen lausui ja joissa hän varoitti sellaiselle tielle lähtemästä nytkään ja kertoi niistä kokemuksista, mitä heidän maansa mahtava ja kokenut työväenpuolue on saavuttanut, puolue, jonka suuren suuri enemmistö on puhtaasti sociali- demokraattisella kannalla. Minä en voi kieltää itseltäni, että kuunnelles- sani monia puhevuoroja tässä kokouksessa ne suuresti ovat muistuttaneet samoja puheita, samoja puhujia, samaa äänilajia, jotka ennen kapinaa kuu- lin Karjalassa. Minä vastustin niitä silloin ja senvuoksi minulla on oikeus niitä vastustaa nytkin. Ne samat herrat, jyrkkäsanaiset, sanajyrkät, jotka siellä kulkivat ja kiihottivat työväkeä aseisiin, ne olivat ensimmäisiä mie- hiä livistämään karkuun, ensimmäisiä miehiä menemään kutsuntoihin ja ensimmäiset miehet kirjoittamaan nimensä valkoista hallitusta kannattaviin listoihin, jotavastoin rahvaan miehet, talonpojat, sarkatakkiset, jollaisen äsken näimme tässä, sanoivat: me olemme rehellistä työväkeä, emme ole tehneet pahaa, me emme mene kutsuntoihin. Heidät pantiin vankiloihin ja he kuolivat, jotavastoin nuo herrat livistivät rajan taakse. Tässä puo- lueessa täytyy syntyä selvyys. Emme voi vahingoittamatta työväenliikettä kulkea sitä luikertelevaa tietä, jota täällä jotkut tahtovat kulkea. Täällä täytyy työväen saada selvyys, mitä hyötyä on siitä, että nälvimme toisi- amme, ja sillävälän varsinaiset vastustajat jäävät rauhaan. En toivo, että tämä puoluekokous lähtisi sellaisille epäselville, epämääräisille poluille,

vaan että jokainen tietäisi määrätä suunnan, kumman tahansa. Minä olen julkisuudessa sanonut, että bolshevikki on rehellinen, se tietää, mitä tahtoo ja miten toteuttaa tahtonsa. Sosiaalidemokraatin täytyy myös olla rehellinen. Välimuotoja ei ole — sen osoittaa kokemus kaikista sivistysmaista. Minä tahdon erikoisesti palata siihen henkilöön, joka puhui täällä viimeisen puhujan edellä, Kaarlo Luotoon, ja minä sanon, että kun kuulin hänen sanansa, näin hänen esiintymisensä, tuli mieleeni eräs toinen henkilö, jonka näin pari vuotta sitten: August Wesley, joka kulki ympäri Karjalaa nostattamassa esim. Värtsilässä satoja miehiä aseisiin sillä seurauksella, että kymmeniä tapettiin, mutta itse luiskahti Venäjälle ja on nyt luutnanttina Viron armeijassa taistelemassa bolshevikkeja vastaan. Pyydän teille pieneksi osviitaksi siitä, mitä ovat tällaisesta yllytyksestä lausuneet miehet, joita täytyy kunnioittaa senvuoksi, että he ovat olleet rehellisesti kapinassa mukana ja rehellisesti ottaneet vastaan sen seuraukset antamalla henkensä, lukea erään sellaisen henkilön sanat. Ne on nimimerkki R. P. kirjoittanut silloiseen Työ-lehteen huhtikuun 20 p:nä 1918, siis vähäistä ennen Viipurin kukistumista. Arvaatte että nimimerkin takana on Riku Penttinen, joka Viipurin valloituksen jälkeen teloitettiin. Hän kirjoitti:

»Mutta sitten on meidän surulla ja murheella käännettävä vallankumouksen kaikkein synkin lehti.

Oli myöskin miehiä ja naisia, jotka häärasivät ja hosuivat sekä nauttivat vallankumouksen sädekehän tuottamasta kunniaista vallankumoukselle uskollisten eturivin miesten rinnalla ja mukana niinä viikkoina, jolloin aurinko meille toivorikkaana paistoi, jolloin kaikki näytti rusohohteen valossa ja elämä tuntui huolettomalta, kuten kukilla kulkeminen. Mutta rintamalla liikkui jo kuolon hyinen halla, niitä kultaisen päivänpaisteiden onnellisia päiviä ei ollut monta. Tulivat sitten raskaat onnettomuuden päivät, tulivat hurjien huhujen ajat, tuli Helsingin humina, kurja pako ja häpeä. Ja nämä, jotka vielä aivan äskettäin nyrkki sojossa niinä kauneina päivinä pitivät hehkuvia sotapuheita, ne häpeällisesti ensimmäisinä pakenivat myntit taskussaan — rajan taakse. Heidän henkensä oli niin peräti kallit, niiden halpa, jotka rintamalla uhriensa kantavat.

Jos Suomen työväenluokan kohtalo olisi näiden ilopäiväin suurkerskujain kaltaisten käsissä, niin onneton olisi sen kohtalo. Meillä ei olisi mitään rintamaa enää jällellä, ei mitään toiveita, ei mitään uskoa asiamme voittoon saattamisesta, vaan musta surma raivoaisi kaikkialla, hillittömänä, kaameana. Onneksi ei kalpa ole raukkojen käsissä. Päivänpaisteessa lämmittelemään tottuneet saavat pysyä rajan takana. Nyt täällä puhaltavat heille vihaiset viimat joka taholta. Heidän hennot tuulen arat siipensä voisivat olla vaarassa.

Suomen työväki tulee varmasti toimeen ilman heitäkin silloin, kun pilveen käyneen taivaan rajutuuli jälleen puhtaasti puhalttaa. Kunpa vain siellä pysyisivät. Vai tapahtuisiko vielä semmoinen yllätys, että me vaaran hetkellä hyljätty ottaisimme heidät kukilla ja symbaaleilla vastaan. Tuskimpa, vaikka he kaunistikin selittäisivät, kuten tältä valtiolliselta näyttelijäjoukolta sopisi kyllä odottaa, siroa selitystä ja jonkinlaista anteeksi-pyyntöäkin.

Eiköhän Suomen työväki ole moisesta ilvehtijäparvesta saanut jo tarpeekseen, joten täydellä syyllä voi antaa heidän pitää taskussaan Venäjän passinsa, jonka he jo aikoja sitten osasivat oman päänsä varaksi varata. Pitäkööt siis päänsä, passinsa ja rahansa, etteivät enää, raukat, toisten joudu vaaraan Suomen työväen takia.

Ukkosiltnällä On aina ilmänmyrkyjä puhdistava vaikutus. Kuritpa

tuo rajupurkaus olisi tapahtunut jo ennemmin, niin yhä selkeämpänä kuulisi Suomen työväki tänä vaaran hetkenä oman, uljaan sydämensä sykinnän."

Hän, opettaja Riku Penttinen, ei ottanut passia, eikä rahoja vaan paljasti rintansa Viipurin valleilla, teloittajan luodin lävistettäväksi. Viittaan vielä Sirolan sanoihin, jotka hän lausui viime syyskuun lopussa Pietarin kommunistien kokouksessa Suomen työväenluokalle: Varokaa niitä sanajyrkkiä miehiä, ne vaaran hetkellä jättävät teidät pulaan. Siihen tapaan hänen arvostelunsa sanajyrkistä kuului.

E. Helle: Toimintakertomuksen loppupuolelta taaksepäin 3:ssa kappaleessa oleva lause, joka koskee suojeluskuntia, olisi saanut olla tarkempi. Minun mielestäni se on kyllä sellainen, että sen ymmärtää, ja uskon, että moni ymmärtääkin että siinä on tarkoitettu suojeluskuntia, jotka väittävät olevansa laillisuuden turvana tässä maassa. Siksihän ne on muka muodostettu. Mutta vasemmisto tahtoo ymmärtää sen omalla tavallaan. Puheenaolevassa kertomuksen paikassa huomautetaan myöskin, että ne eivät pysy laillisuuden turvana, että ne ovat laillisuuden häiritsijöitä, ia on aivan paikallaan, että siitä on huomautettu. Viimeisessä kappaleessa mainitaan sitten hiukan kommunisteista. Minusta sekin on hyvä. Mutta siinä ei kuitenkaan nimenomaan mainita eduskunnallista ja ammatillista toimintaa vierovista suflrisanaisista kommunisteista. Ja siitähän se kenkä puristaa. Tehdään niistä nyt sitten tässä hiukan selvää. Wuolijoen mielestä kommunistit taistelevat kaikkia porvareita vastaan. Siis ei voisi, hänen mukaansa, olla muita kuin porvareita ja kommunisteja. Eikö niin? Tahi imperialistinen ja proletaarinen ryhmä. Eikö niin? »Sovitteleva» sosialidemokratinen ryhmä se on luvaton, se on tulilinjän keskellä. Eikö niin? Siis sellaista ei saa olla. Ei muuta kuin kaksi ryhmää. Sosialidemokratia on silloin työväkeä vastaan taistelemassa, kun se »sovittelee» parlamentaarisilla, ammatillisilla ja osuustoiminnallisilla keinoilla. Nehän ne ovat ne marxilaiset ja kautskyläiset keinot. Eikö niin? Siis on rikosta sovitella, olla parlamentaarissa työssä, ammatillisessa työväen- ja osuustoimintaliikkeessä. Mutta entäs sitten se bolshevismi. Tämän itäisen opin mukaan on »sovitteelijat» mitä pikimmin voituttava, kukistettava ja lopetettava. Mutta porvareita, kyllä niitä ei kukisteta, ei niitä tuhota. Nämä sovitteelijat ne on voituttava, siis sosialidemokratit tuhottava. Siinähän se on se, mitä Sulo Wuolijoki tahtoi sanoa, mutta hienona miehenä jätti kesken, jotta minullakin on sanottavaa tässä asiassa. — Nyt on kuitenkin kysymys siitä, käytetäänkö vanhoja keinoja vai käytetäänkö suoraa toimintaa, kuten kommunistit vaativat. Ja jokaisella kun on vapaus valita tiensä, niin tässä puoluekokouksessa tullaan lopullisesti ratkaisemaan tuo tie, mitä myöten lähdetään kulkemaan, valitaanko suoran toiminnan tie vaiko parlamentaarinen, ammatillinen ja osuustoiminnallinen tie. Siitä on kysymys.

Kun tämä kysymys on muodostunut suuntakysymykseksi, niin toivotavasti jokainen hautoo tämän viikon kuluessa selväksi, kuuluuko hän sosialidemokraattiseen liikkeeseen vaiko valitsee jyrkän parlamentti-, ammatti-, ja osuustoimintaliikettä vierovart kommunistisen suunnan. Nämä kaksi on valittavana, eikä tarvitse turhaan riidellä ja haukuskella. Ollaan sovinnossa.

Klo 1 otettiin päivällisloma.

Iltapäivän istunto.

--1⁷Kokousta jatkettiin klo 3 i.p. *Hakkilan* toimiessa puheenjohtajana. Toimitetussa nimenhuudossa merkittiin Saarinen ja Westerlund olevan poissa.

Ilmoitusasioita.

Järjestävän valiokunnan puolesta ilmoitettiin, että puolue-sihteerin *Tainio* oli esittänyt toimittaja K. Luodon erottamista sosialidemokraattisen puolueen jäsenyydestä ja oli valiokunta sen johdosta yksimielisesti päättänyt, että asia otetaan esille kolmantena kokouspäivänä klo 9 a. p.

Työjärjestykseen täten tehty muutos hyväksyttiin.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Jatkettaessa puoluetoimikunnan toimintakertomuksen käsitelyä,

E. Walkeisaho huomautti Hämeen Pohjoisen piirin puolesta, että verojen tilityksen viipyminen ei ole puoluetoimikunnan syy, vaan järjestöjen, joten siitä ei tarvitse puhua. Puoluetoimikunnan taholta on myöskin ajoissa ilmoitettu valitsemisperusteesta. Ellei se ole ollut järjestöjen tiedossa, on se ollut piiritoimikuntain syy. Katsoi myöskin, että ei ole vallitsevissa olosuhteissa voinut toimia sen jyrkemmin kuin on tapahtunut. Hyök-käyksiä on senvuoksi tehty tarpeettomasti kun ei ole voitu osoittaa parempia menettelytapoja.

A. Mäkelä lausui, ettei hänellä ollut mitään muistuttamista puoluetoimikunnan toimintakertomusta vastaan ja epäili ettei vasemmiston johdossa ollessa olisi nykyisenkään vertaa saavutettu; vastusti asian valiokuntaan lähettämistä suosittaen kertomusta sellaisena hyväksyttäväksi.

J. O. Rauhala oli pyytänyt puhevuoron oikoakseen Luodon väitteitä. Alkujaan oli ollut tarkoitus tehdä Savon Kansasta puoluelehti, mutta Luodon kultua toimittajaksi ryhtyi se ajamaan epäsosialidemokraattisia tarkoituksia. Teki selkoa Kuopion sos.-dem. piirikokouksesta ja sen päätöksestä, jossa kiellettiin järjestöjä »Savon Kansaa" avustamasta niin kauan kun se ei ole puoluelehti. Lehti ei ole julaissut piirikokouksen päätöksiä, vaan kieltäytynyt siitä. Myöhemmin selitti lehti pääkirjoituksessa, että suhde puolueenuevostoon on tullut järjestettyä. Se oli valetta. Samoin on lehti väittänyt piirikokouksen olleen lehden toimitukseen tyytyväisen, vaikka se ei julaissut piirin päätöksiä. Luki sitten otteita »Savon Kansan" kirjoituksista, joissa lehti oli kieltänyt piirin kokoukselta järjestöjen ja työväen edustus oikeuden ja väittänyt, että ristiriita olisi ollut helsinkiläisten ja 'savolaisen järjestyneen työväestön välillä.

E. Hurri katsoi toiselta puolen olevan muistuttamista puoluetoimikunnan menettelyssä, toiselta puolen piti vääranä vasemmistolaisten anka-

ran hyökkäyskannan. Edustamansa järjestöt ovat hyväksyneet puoluetoinninnan toiminnan. Vasemmisto on ollut toimetonta silloin kun toiset koettivat parastaan.

A. *Laine* paheksui puoluetoinninnan menettelyä »Työläisen" julistamisessa pois puoluelehdistöstä. Painosti asianomaisen järjestön tekemää päätöstä, että »lehdien on asetuttava jyrkän luokkataistelun kannalle ja seurattava köyhälistön vallankumoustaistelua" sekä lehden nimen muutos-päätöstä, joka tekee puoluetoinninnan päätöksen merkityksettömäksi.

P. *Leppänen*: Puoluetoinninnan toiminnan arvostelu ei todellakaan ole niin erinomaisia tuloksia tuottanut kuin edeltä käsin olisi odottanut. On vain turhaan saivarreltu. Kaikkien saivarteli jäin olisi kuitenkin ollut edullisempi yhtyä Lassyyin ja sanoa, että he kerta kaikkiaan syyttävät puoluetoinnintaa siitä, että se on vastavallankumouksellinen? Silloin olisi peli ollut jotakuinkin selvää. Ja jos vallankumouksellisuus käsitetään semmoiseksi kuin tri Lassy on sen kirjoituksissansa ja yleensä julkisessa toiminnassaan, sikäli kuin minulla sivullisena on ollut tilaisuus sitä seurata, esittänyt, niin silloin todellakin voidaan nykyisestä puoluetoinninnasta sanoa, että se on ollut vastavallankumouksellinen. Mutta tämä syytös ei silloin kohdistu yksinomaan puolueen hallintoon, puolueen johtoon, vaan se kohdistuu myös koko puolueeseen. Juttu nimittäin on siten, että niin kauan kuin minä tätä puoluetta muistan — ja minä muistan aivan alusta lähtien —, niin se on ollut aina Lassyn käsityksen mukaan vastavallankumouksellinen. Ehdottomasti aina, sillä minä tunnen meidän puolueemme kai hieman paremmin kuin aivan äskettäin mukaan liittynyt. Se on ollut ehdottomasti vastavallankumouksellinen siinä mielessä kuin Lassy väittää, eikä koskaan ole päättänyt siltä tieltä luopua. Ei edes 1917 vuoden ylimääräisessä puoluekokouksessa, jossa nimenomaan oli kysymys joko entisellä kannalla pysymisestä tai köyhälistön diktatuurin kannalle siirtymisestä, mutta diktatuunkanta ei saanut riittävästi kannatusta. (Ei se ole sama asia!) Luulisin minäkin sen jossakin määrin tietäväni. Jos tri Lassy todella luulee, että tämä puolue kokonaisuudessaan, ei yksin puoluehallinto, on vastavallankumouksellinen, niin kyllä hän silloin on todella erehtynyt tulemaan väärään puoluepiiriin, semmoiseen puolueeseen, jonka puitteisiin hän ei oikeastaan mahdu ja johon hänen ei olisi tarvinnut koskaan pyrkiä. Tämän-tapaisia herrasmiehiä on tämän puolueen olemassaoloaikana 20 vuoden kuluessa ehtimiseen pulpahtanut puolueeseen ja suurin osa on enemmän tai myöhemmin karistut pois. Toiset ovat lähteneet suurella melulla, selittäen, etteivät he tahdo olla missään tekemisissä sen puolueen kanssa, toiset ovat hiljaisuudessa, varsin vaatimattomassa muodossa, siirtyneet vastustajain leiriin. Ja minusta menettelytapakysymyksen yhteydessä tulee lähemmin osoitettavaksi, että puolue edelleen tahtoo olla vastavallankumouksellinen siinä mielessä kuin tri Lassy on sellaiseksi leimannut puoluetoinninnan. Puoluetoinninnan toiminnan arvostelussa on menty jo niinkin pitkälle, että on moitittu sitä yksinpä siitäkin että se on toimintakertomuksessaan antanut vuosi sitten pidetylle puoluekokoukselle ylimääräisen puoluekokouksen nimen. Mitä nimitystä puoluetoinninnan olisi siitä tullut käyttää? Sillä ennen kaikkea se seikka, miksi joku kokous itse selittää itsensä, riippuu siitä kokouksesta itsestään, ja jos se kokous on selittänyt itsensä ylimääräiseksi puoluekokoukseksi, niin ei suinkaan perästä päin millään itse sen puoluekokouksen valitsemalla toimikunnalla ole oikeutta käyttää siitä muunlaista nimitystä. (Sääntöjen vastaisesti!) Se olisi ollut käsiteltävä vuosi sitten eikä nyt, jos se oli sääntöjen vastaista, mutta siitä seikasta ei ole tehty mitään muistutusta. (Laittomia päätöksiä!) Laittomia

päätöksiä ja kokous laiton samoin kuin koko puoluetoimikunta. Eikö niin? Mutta nyt meidän on tavalla tai toisella tunnustettava se lailliseksi, sillä emmehän missään muussa tapauksessa ole oikeutettuja hyökkäämään edes sen kimppuun. Selitetään, ettei meillä ole mitään tekemistä koko puoluetoimikunnan kanssa ja kuitataan se juttu sillä. (Niin tullaan tekemään!) Mahdollisesti te tulette tekemään, mutta ennenkuin se tapahtuu, olisi ollut se puoli otettava esille, että se laiton puoluetoimikunta on kutsunut tämän puoluekokouksen kokoon emmekä tunnusta tätä kokousta lailliseksi. Mutta eihän siitä ole kysymys. Suurin osa puhujista on kosketellut menettelytapakysymystä, johon oli liian aikaista puuttua, ja siksi ei maksane vaivaa sellaisia seikkoja vastaan ruveta polemiseeraamaan.

Luoto esitti äsken suurella päätöksellä, että uskallatko asettaa kommunismiin nähden tuomitsevilla kannalla, ja vetäytyi sen kommunismin taakse, jota Marx ja Engels edustavat. On selvää, että sosialidemokratia ei aijo sitä tuomita, mutta nyt ei ole kysymys siitä kommunismista. Nyt on kysymys siitä kommunismista, jota Venäjällä bolshevismi edustaa, eikä tämä kokous ryhdy sitäkään tuomitsemaan eikä siihen puuttumaan, sillä se on ennen kaikkea venäläisten oma asia. Jos he tahtovat sille tielle lähteä ja toimia, niin emme tahdo ruveta heitä kehumaan enemmän kuin laittamaan, päinvastoin toivomme, että onnistuisivat siinä suhteessa varsin hyvin. Mutta kysymyksen on kokonaan aivan toisista seikoista. Kysymyksessä on sentapaisten oppien hyväksymisestä meidän maassamme, jossa ne meidän vakaumuksemme mukaan eivät mitenkään ainakaan nykyisissä oloissa sovellu käytäntöön. Ja jos me meidän olojamme silmällä pitäen sen tapaiset taistelutavat tuomitsemme, niin sehän on kokonaan eri asia kuin mennä Marxin ja Engelsin kommunismia tuomitsemaan. Näiden seikkain toisiinsa sekoittaminen oli siis sangen ovela silmänkääntäjättempu, joka saattaa arvostelukyvyttöimiin pystyä, mutta minä uskon, ettei tässä kokouksessa hyvin monta semmoista arvostelukyvyttöä ole. Eikä sitä-paitsi näiden seikkain käsittelemisen erikoisesti tässä yhteydessä tarvitse tulla esille. Minä omasta puolestani olisin valmis puoluetoimikunnan toimintakertomuksen hyväksymään sellaisenaan. Jos sitä tahdottaisiin yksityiskohtaisemmin käsitellä, niin kenties sieltä voitaisiin yhtä ja toista muistuttamisen aihettakin löytää. Mutta puoluetoimikunnan toiminnan kokonaisuudessaan vastustajat pakottavat meidät kokonaan luopumaan sentapaisesta arvostelusta, josta jotakin tuloksia mahdollisesti saattaisi olla, ja hyväksymään puoluetoimikunnan toimintakertomuksen umpisäkinä.

H. Ryömä: Kun Suomen työväenluokkaa kohdanneen katastroofin jälkeen jälleen lähdettiin toimimaan, tiesimme me, jotka silloin katsoimme velvollisuudeksemme astua aisoihin, hyvin edeltä käsin, että näissä oloissa toimien emme tule onnistumaan niin, että toimintamme kaikin tavoin tyydyttäisi työväenjoukkoja, saati meitä itseämme. Mutta minua kuitenkin kummastuttaa se, että pahimmat syytökset ovat lähteneet juuri siltä taholta, jolta juuri tuo onneton kapina suunniteltiin, jolta oltiin mukana johtamassa työväenliikettä sillä tavalla, että se vei suuren osan työväenluokkaa kuritushuoneeseen. Kun on asiasta ollut väittelyä porvarillisten kanssa, olen aina sanonut, että kapinaliikkeellä oli syynsä olevissa oloissa, joten sitä ei voi panna johtajain syyksi. Mutta toiselta puolen täytyy sanoa, että johtajillakin on tällaisessa liikkeessä syynsä; jokaisen on katsottava, minkälaiseen liikkeeseen lähtee mukaan, onko siitä hyötyä. Meidän omassa keskuudessamme on asia myös tältä kannalta arvosteltava. Kuten sanoin, olen ainakin minä lähtenyt, — niin totta kuin olenkin tuntenut suurta edesvastuuta toimiessani — siitä, että muistutuksia toimintaani vastaan

hyvinkin tullaan tekemään. Nyt tehdyt muistutukset ovat kuitenkin, kuten Tainio huomautti, olleet tilanteen laatuun nähden varsin vähäisiä, joten keskustelu siinä suhteessa on siltäkin ollut hyvin lohdullista. Kosketan tässä muutamaa täällä esitettyihin lausuntoihin.

Ensiksikin tahdon ohimennen oikaista Työmies-lehden kokouksia koskevat väitteet, että Työväen Sanomalehtiosakeyhtiön kokous vuonna 1918 pidettiin epänormaalissa oloissa, jotenka ei siellä tehdyillä päätöksillä ole mitään arvoa. Olkoonpa tämän kokouksen laita nyt miten hyvään, pidettiin seuraava 1919 vuoden kevätkokous jo jotenkin säännöllisissä oloissa ja olivat siinä edustettuina työväenjärjestöt kautta maan runsaslukuisemmin kuin ehkä missään aikaisemmassa kokouksessa. Tämä kokous hyväksyi kuitenkin edellisen kokouksen kannan, joka oli se, että puolue ja puoluejärjestöt tulivat määräävään asemaan Työväen Sanomalehtiosakeyhtiössä. Tätä asiaa me olemme ajaneet emmekä yhtä vähän minkään helsinkiläisen kuin jonkun muun ryhmän erikoisetuja. — Tämä siitä.

Raatikainen viittasi minun lausuntooni suojeluskunnista eräässä kapinan aikana kirjoittamassani kirjasessa. Tahdon sanoa, että siinä on puhe suojeluskunnista sellaisina, mitä ne olivat kesällä ja syksyllä 1917. Mitä kansalaisodasta myöhemmin on käynyt esiin, osoittaa, että se, mitä silloin kirjoitin, pitää täysin paikkansa. Mutta lausunto ei lainkaan koske nykyisiä suojeluskuntia. Samoin on ilmeinen vääristely se, että se julistus, jonka me helsinkiläiset täällä annoimme kapinan päättyessä, olisi jollakin tavalla kehoittanut valkoiseen terroriin. Omasta puolestani voin erikoisesti sanoa, että jokseenkin samaan aikaan ilmestyi minulta edellä mainittu kirjanen, jossa vakavasti varoitin valkoisesta terroristista. Ja kun ensimmäinen Suomen Sosialidemokraatin numero toukokuun 6 p:nä 1918 ilmestyi, niin siinä oli tunnetun nimimerkin V. T:n kirjoitus, jossa hän nimenomaan varoitti verenhimoista porvaristoa menemästä sille tielle, mille kostonhimo sitä yllytti. * Samassa lehdessä allekirjoittanut vaati vankileirejä tyhjennettäväksi punakaartikapinallisista, mutta ei silloin amnestian kautta, vaan ilman tuomiota. Kuten sanottu, tämä tapahtui keväällä 1918, toukokuun 6 p:nä, siis aivan valkoisen terrorin alkaessa. Kun sitten tiili syksy, silloin me heti ensimmäisessä tilaisuudessa lähetimme ulkomaille edustajan, toveri Tannerin, ja kaikki olemme tietoisia siitä, mitä jälkiä siltä matkalta jäi ulkomaisiin lehtiin. Silloin vasta tuli valkoinen terrori kaikkine kauhuineen ulkomaiden tietoon. Siis, että me olisimme jollakin tavoin olleet tukemassa valkoista terroria, se on niin väärä väite, ettei lausuja itsekään ole voinut väitettään uskoa. Sama pitää paikkansa mitä valtiolliseen poliisiin ja Troberg-juttuihin tulee. Kyllä me olemme niitä vastustaneet niin paljon kuin joku muukin.

Sitten siirryn puhumaan „vastavallankumouksellisuudesta.« Voin sanoa, että siinä suhteessa olemme varsin hyvässä seurassa. Marx ja Engels koko elämänsä iän kantoivat tätä nimeä samanlaisten aineiden taholta, jotka sitä nimeä meille nyt tarjoavat, ja samalla tavalla on meidän kanssamme tässä »vastavallankumouksellisten" ja »socialistipetturien" seurassa paras nykyisin elävä sosialidemokratian teoretikko, Karl Kautsky. Marx lausui tuon tunnetun lauseensa, että ihmisen pitää kulkea tietänsä, toimia niinkuin katsoo oikeaksi, ja antaa ihmisten puhua. Näin lausui Marx, Asiat kehittyivät sitten, kuten tunnetaan, sillä tavalla, että senaikuinen valkankumouksen lietsoja Bakunin vei mukaansa työväenjoukkojen enemmistön. Mutta kun aika kului, palasivat ne takaisin marxilaisten periaatteiden pohjalle. Niin voi tapahtua nytkin, että työväenjoukkoja lähtee lohkeamaan vastaaville teille. Mutta katkerat kokemukset ovat siitä vain seu-

rauksena, ja olen varma, että työläisjoukot taas palaavat tälle entiselle pohjalle, sosialidemokratisen luokkataistelun pohjalle. Tällaisia, niinkuin päätöslauselmassa sanotaan, »valhevallankumouksellisia virtauksia" vastaan on viimeinen ylimääräinen puoluekokous velvoittanut puoluetoimikunnan ja puoluelehdet toimimaan, ja tätä ohjelmaa onkin sitten noudatettu ennen kaikkea puolueemme pää-äänenkannattajassa.

Viitatan vain erääseen näytteeseen, joita muuten on tulvimalla Sosialistisessa Aikakauslehdessä, minkälaisia ajatuksia nyt tosiaan voidaan lausua. Näin kirjoittaa Kansan Sanassa sen »korkeimmissa piireissä" kulkenut kirjeenvaihtaja, joka tiedetään tri Lassykseksi, viime kesäkuun 7 p:nä: »Kehitys on nopea ja syksyyn mennessä olemme ehkä kypsyneet ei vain toiseen hallitusmuotoon, mutta toiseen yhteiskuntamuotoonkin." — Siitä, joka tällä tavoin ajattelee näissä oloissa, täytyy sanoa, että hänen ajatuksensa ovat sellaisia valhevallankumouksellisia haihatteluja, että niitä vastaan täytyy jokaisen edesvastuuta tuntevan henkilön asettua. Minä muuten omasta puolestani tahdon lisätä, että vastustin niin paljon kuin niissä oloissa voi 1918 vuoden kapinan syntyä, ja minä tulen nyt tekemään voitavani sekä kirjoituksilla että sanoilla, että Suomen työväenluokka ei toista kertaa lähde tällaisten löyhien periaatteiden pohjalla toimimaan.

Mitä täällä toveri Helle ironiserasi kuritushuonerangaistuksista, sen minä otan täydellisesti itseäni. Minä sanon, että on ollut hyvin helppo, eikä siihen ole tarvittu suurta kykyä, kun on viime aikoina kirjoittanut itsensä kuritushuoneeseen. Ainakin se kirjoitus, joka meillä oli S. Sosialidemokraatissa, ja josta on nostettu syyte, on senkaltainen, ettei sitä olisi tarvinnut kirjoittaa niin kuin se kirjoitettiin. Sain siitä 3 kuukautta, ja juttu on nyt Turun hovioikeudessa vahvistettu. En tahdo lykätä syytä toisten niskoille, vaan omistan sen omaksi kirjoituksekseni. Mutta ei ole mikään ansio jos on kuritushuoneeseen tullut tuomituksi, tällaisen kirjoituksen johdosta sillä asian olisi voinut sanoa yhtä hyvin toisella tavalla.

Sitten on myös kajottu n.s. ilmiantoihin. On sanottu, että me olemme antaneet kommunisteja ilmi valtiolliselle poliisille. Tahdon siihen huomauttaa, että siinä asiassa on oikeastaan täytyntä menetellä sillä tavalla, että emme ole voineet ajoissa käydä julkisuudessa käsiksi kommunistien hämäräperäisiin puuhiin ulkonaisten valtiollisten olojen johdosta. Olen niin kyllä jo viime syksystä lähtien nähnyt, mitä puuhia on ollut tekeillä puolueen liepeillä. Mutta siihen aikaan oli vallalla valkoinen terrori ja yleensä sellainen järjestelmä, että niihin asioihin kajoaminen olisi vienyt siihen, että ne henkilöt, joiden nimi olisi mainittu, olisivat joutuneet valkoisen terrorin kynsiin, jonkavuoksi ei voitu asiaan kajota. Vasta kun sen jälkeen olot ovat muuttuneet, olemme sekaantuneet asiaan. En muuten ole nähnyt yhtään sellaista tapausta, jossa sen johdosta, mitä olemme kirjoittaneet, ketään olisi joutunut valtiollisen poliisin käsiin tai kuritushuoneeseen. Pikemminkin luulen, että jos me sosialidemokraatit asetemme tämmöisiä puuhia vastaan, säilytämme sillä tavalla sananvapauden niin itsellemme kuin kommunisteillekin, mutta jos taas asetemme tällaisen järjettömän touhun taakse, silloin ajamme porvariston entiseen oikeistolaiseen diktatuuriin ja silloin nykyisissä voimasuhteissa tukitaan suu sekä meiltä että kommunisteilta. Niin minä luulen. Muuten tahdon sanoa, että olen koettanut toiminnassani ottaa huomioon ne voima- ja olosuhteet, joissa olemme eläneet, ja sen mukaan koettanut toimia. Ja minulla on koko ajan ollut se tunne, että olemme toimineet sillä tavalla, että olemme menneet vaatimuksissamme yli voimaimme emmekä sinukaan päinvastoin. Sillä kun me varsinkin vuonna 1918 ja vielä sen jälkeenkin olemme saaneet

toimia ilman järjestöjä, ilman mitään ulkonaista tukea, niin täytyy sanoa, että se, mitä olemme vaatineet ja mitä olemme sanoneet, on ollut pikemmin elettyä yli voimien kuin alle.

l. Lassy: Näkyy olevan välttämätöntä selvittää tässä puoluekokouksessa jonkun verran käsitteitä. Kotonen huomautti, että se, mikä meitä erottaa sosialidemokrateista, on se, että minä eilen täällä ehdotin lähetettäväksi sähkösanoman, jossa ehdotettiin eläköön-huuto työväen diktatuuriatteelle. Pyydän huomauttaa, että minä siinä suhteessa en ehdottanut mitään muuta kuin mitä Kautsky ja mitä puoluetoverimme Keto monta kertaa on jo julkisuudessa hyväksynyt. Toveri Keto on kirjoittanut monta artikkelia työväen diktatuurin puolesta, vaikka hän tietysti selittää sen omalla tavallaan, niinkuin hän selittää vallankumouksikäsitteen omalla tavallaan. Siinä sähkösanomassa yhtä vähän kuin meidän kirjoituksissamme ja esiintymisissämme ei ole ollut mitään puhetta siitä, että me yksinomaan kannattaisimme vähemmistödiktatuuria, vaan sitä työväendiktatuuriaatetta, joka on Marxista kotoisin. Siitä tässä on kysymys ja sen ympärille voi tämän kokous, vaikka se olisi kuinka sosialidemokraattinen, yhtyä, ilman että siinä on mitään kommunismia vielä, niinkuin se sana täällä ymmärretään. Pääkäsite, joka meitä täällä erottaa, ei suinkaan ole tuo diktatuurikysymys, vaan juuri kysymys vallankumouksellisuudesta, se, missä määrin me toimimme vallankumouksellisten periaatteiden mukaan ja vallankumouksellisia päämääriä silmällä pitäen tahi missä määrin toimimme tämän porvarillisen yhteiskunnan puitteissa. Siinä se peruskysymys, joka meitä erottaa, ja siihen kysymykseen tämän puoluekokouksen on annettava selvä vastaus: joko vallankumouksellisen toiminnan mukana tai sitä vastaan. (Ulkopuolella porvarillisen yhteiskunnan!)

Sitten on selitettävä pieni detalji, tuo toimintakertomuksessa esiintyvä lause, josta usein on huomautettu ja joka koskee suojeluskuntalaisia. Huomautan, ettei se lause suinkaan tilapäisesti ole saanut sitä muotoa, jossa se toimintakertomuksessa esiintyy, vaan ylipäänsä puolueen johto on suhtautunut erityisen suosiollisesti, myötätuntoisesti suojeluskuntiin. Eduskuntaryhmän minimiohjelmassa ei vaadittu suojeluskuntain poistamista. (Onko se myötämielistä suhtautumista?). Se on myötätuntoista suhtautumista, ja se on käsitettävää varsinkin toveri Tannerin suhteen, kun tietää, että hän oli Suomen senaatissa valtiovarainoimituskunnan päällikkönä silloin kun varat myönnettiin Saksanniemen lahtarikoululle (Se on vale¹) ja kun tietää, että Tanner kaikesta päättäen on ollut hyvin läheisessä yhteydessä porvarillisen jääkäri liikkeen kanssa. (Häpeällinen parjaus!). Minä pyydän lukea todistuksen, joka selittää asian. (Se on hauska kuulla!). Tässä on erään jääkärin todistus, (jääkärin todistus. Tuokaa Mannerheimilta todistus!). Hän on kirjoittanut seuraavan todistuksen, (Hälinää, kättentaputuksia) josta minulla tässä on oikeaksi vahvistettu jäljennös. Pyydän lukea sen kokonaan — ehkä puoluekokous sen sallii. Hän kirjoittaa näin: (Nimi!) Hänen nimensä on Heikki Repo —:

»Kun liityin suomalaisen jääkäripataljoonaan sekä palveltuani siinä noin 9 viikkoa reservijoukossa, ilmoitettiin minulle, että tulisin komennettavaksi Suomeen tarkoituksella vaikuttaa Sos. dem. puolue toimikuntaan itsenäisyyskysymyksen hyväksi, sekä ottaa selvää siitä, miten Sos.-dem. puolue suhtautuu Venäjän vallankumoukseen. Tätä tarkoitusta varten sain ensimmäisen komennuksen Berliiniin 20 päivänä lokakuuta 1916, jossa pataljoonan ylin johtaja Hauptzugführer Järnström otti minut vastaan ja ilmoitti, että minä tulen komennetuksi Suomeen tehtävällä ottaa selvää siitä miten Sos.-dem. puolue toimikunta suhtautuu pataljoonaan ja enne»

kaikkea miten se suhtautuu Venäjän vallankumoukseen sekä että minun tehtäväni olisi vaikuttaa puoluetoimikuntaan siten, että se tulisi myötätuntoiseksi pataljoonan toimintaan. Kun olin sotilaskomennon mukaan kertonut annetun tehtävän, kysyin saanko kertoa puoluetoimikunnalle kaiken sen mitä tiedän pataljoonasta antaen samalla ymmärtää, että minä tiedän viimeaikaiset levottomuudet pataljoonassa sekä niiden syyt, sain vastauksen, että ei. Teillä ei ole oikeutta kertoa muuta kuin sen mitä olette saaneet tehtäväksenne. Sanoin edelleen, että kun on kysymyksessä uusien miesten hankkiminen pataljoonaan ja vaikuttaminen sos.-dem. puoluetoimikuntaan, niin en voi ottaa tehtävää vastaan ellen saa kertoa kaikkea sitä, mitä pataljoonasta tiedän. Tällöin ilmoitti Järnström minulle, että minua ei tässä tapauksessa lähetetä Suomeen, vaan minut määrätään jäämään Saksaan ja on matkustettava Lockstetterin-laakeriin. Matkustin sinne. Mutta jo 29 päivänä samaa kuuta sain jälleen komennuksen Berliiniin. Tällöin ilmoitti majuri Schvrerin, että olen tullut komennetuksi Suomeen täysillä valtuuksilla. Matkustin nyt Tukholmaan tavaten siellä maisteri Kai Donnerin, joka oli jääkäriliikkeen ylin siviilijohtaja. Hänen kanssaan neuvottelin useampana eri päivänä sos.-dem. puolueen suhtautumisesta pataljoonaan ja Venäjän vallankumoukseen. Neuvoteltaessa puolueen suhtautumisesta pataljoonaan oli Donner taipuvainen suostumaan siihen, että jos kerran puoluetoimikunta suhtautuu puolueen jäsenten pataljoonaan liittymiseen myötätunnolla, tulisi puolueen johto saamaan käytettäväkseen puolet paikoista pataljoonan johdossa. Mitä tulee Venäjän vallankumoukseen huomautin minä, että suurin osa maatyöläisiä odottaa vapautusta Venäjän vallankumoukselta. Tähän sanoi Donner, että hän tuon usko, mutta minkälainen vapaus siitä sitte tulee, se on toinen asia. Tämän lauseen suuri valtiollinen sisältö selvisi minulle sitte vasta kun olin palannut takaisin pataljoonaan ja kun tovereilleni puhuin. Edelleen ilmoitti Donner, että puolueen toimihenkilöistä jo useat ovat pataljoonan toiminnassa mukana mainiten silloin seuraavat nimet: Uksila Oulusta, Rahikainen Kemistä, tuomari Murros Tampereelta, tuomari Kotonen Sortavalasta ja tuomari Tanner Helsingistä, joiden puoleen voin kaikella luottamuksella käännyä. Erikoisesti painosti Donner Tokoita, joka välttämättä olisi saatava kannattamaan meidän liikettämme. Tukholmasta matkustin Suomeen, jossa Simossa tapahtuneen tappelun jälkeen jouduin venäläisten vangiksi, enkä niinollen voinut asiאתani toimittaa, enkä lähempää selkoa saada puoluetoimikunnan ja edellämäinittujen henkilöiden suhtautumisesta pataljoonaan ja sen toimintaan. (Hyvä! Käsiänpästä.) Maisteri Donnerin puheesta kävi kuitenkin selville, että edellämäinittu henkilöt tietoisesti ottivat osaa pataljoonan kannattamiseen, toimien kaikesta päättäen värväystehtävissä. — Maaliskuulla 1919. Heikki Repo, entinen jääkäri. Nimikirjoituksen oikeaksi todistavat: Mauno Heimo, A. Usenius." (Tanner: Tämäkö oli se suuri todistus? Kyllä täytyy miehen olla löyhkäpäisen!)

Tämä on aivan johdonmukaista. Tanner on aina ollut myötätuntoinen tai ei ole vastustanut niinkuin työväenpuolueen johtajan olisi odottanut vastustavan porvarillista aseellista liikettä. Hän on samoin johdonmukaisesti aina ollut tuomitsemassa työväen aseellista liikettä, ja siinä tehtävässä jo liikkunut Ruotsissa silloin kun eräät yksityiset henkilöt hänet sinne lähettivät.

T. Tainio: Ihmettelen, kuinka vähän on arvostelussa saatu irti puoluetoimikunnan tviniintakertomuksesta. Siitä on puhuttu sangen vähän. Keskustelu on kyllä venynyt pitkäksi, mutta k siitä on ollut asiatonta,

on enemmän kosketeltu asioita, jotka olisivat tulleet toisessa yhteydessä täällä esille. — Suomisesta ei ole muuta sanomista kuin että hän valeh- teli sanoessaan minun sanoneeni, että ammatillisesti järjestyneet työläiset ovat katuyleisöä. En minä koskaan ole sitä sanonut enkä sano. (Kyllä se on totta!) - Luodon, kanssa taitaisi olla yksi kana nypittävä. Hän keksi sen kummallisen uuden asian, että puolueiden nimet johtuvat yksin- omaan niiden päämääristä, päämäärä kokonaan ratkaisee puolueen siinä suhteessa, onko se hyväksyttävä vai hylättävä. Minä jäin ihmettelemään esim. meidän uskontokuntiamme, kun ne kaikki tahtovat päästä autuaaksi, mutta tappelevat niin jumalattomasti siitä, millä tavalla pääsisivät autuaaksi. Sama ero on kommunismin ja sosialidemokratian välillä myös. Minä luulen, että kommunisminkin päämäärä on sosialismi, sosialistinen yhteiskunta. Kysymys on vain keinoista. Kyllä me olemme valmiit sinne menemään — minäkin, ei siinä ole eroa. Ja sitäpaitsi ei ole kysymys myös yksinomaan päämäärästä. Siinäähän voisi tehdä jonkinlaisen kompromissin niihin kei- noihin nähden sikäli kuin ei käytetä vahingollisia keinoja, keinoja, jotka sillä kertaa vievät työväen asemaa taaksepäin, heikontavat ja huonontavat sitä. Joka tietoisesti ja tahallisesti sellaisia keinoja tyrkyttää, sellaisia her- roja minä pidän melkein aina provokaattoreina. (Nimiä!) Ei mitään nimiä! Melkein aina pidän sellaista herraa provokaattorina, joka suosit- telee keinoja, jotka vievät taaksepäin meidän liikettämme Luoto, joka tunnusti itsensä kommunistiksi, koetti puolustaa sitä Marxin kommunisti- sella opilla. Minä tiedän kyllä hyvin, että Marxin kuuluisimman ja par- haan agitatsioonikirjan nimi on Kommunistinen Manifesti. Mutta se liike, joka Marxin aikana kulki nimellä kommunismi, se on myöhemmin jo pit- kät ajat, sama liike, kulkenut sosialidemokratian nimellä ja kulki sillä ni- mellä jo Marxin ja Engelsin eläessä, jotka molemmat itse hyväksyivät sille liikkeelle sen nimen. (Lassy: Ei pidä paikkaansa!) — Lassy juttelee ros- kaa! Minä sanon, että Marx ja Engels tunnustivat sosialismin liikkeen omakseen ja nimen myöskin. Mutta Lassy ja Luoto ovat kyllä sellaisia marxilaisia, joista Marx sanoi eläessään: minä en ole marxilainen. Sillä tavalla kyllä Marxia aina on käytetty kautta aikojen kuin nyt Lassy ja Luoto koettavat käyttää, mutta niistä Marx itse koetti päästä. Ja se valhe- kommunistinen liike, joka meillä nyt esiintyy uudelleen kommunismin nimellä, kyllä se käyttää profeettojensa joukossa myös Marxia, samoinkuin muhamettilaiset käyttävät profeettojensa joukossa Kristusta, mutta eivät ne silti käy yksiin, paikka niillä on joku yhteinen profeetta. Venäjän nykyinen kommunismi hyväksyy myös vähemmistödiktatuurin, jota täällä on koetettu tarpeeksi. — Mutta että täällä kaiken sen kokemuksen jälkeen, mikä meillä on ollut, selkäsaunan ja verenvuodatuksen ja kärsimysten jäl- keen, uudelleen tyrkytetään venäläistä menettelytapoja, silloinkuin meillä ei ole pienintäkään mahdollisuutta, kun koko porvaristo käyttää taantu- muksensa tueksi kommunistien yrityksiä ja niiden menettelytapoja, silloin niitä täytyy vastustaa työväenliikkeen menestyksen nimessä (Oikein! Hyvä! — Niinkuin Noske teki!) Te tunnutte olevan hänen kanssaan hyvissä vä- leissä. Minä en tunne Noskea.

Siihen, mitä Luoto puhui Savon Kansasta, minulla lienee tilaisuus palata myöhemmin, samoinkuin kaikkeen siihen, mitä hän kertoi sieltä ja millä tavalla piirikokouksen päätös syntyi, miten lehti on siihen suhtau- tunut y. m. Se asia kai tulee täällä toisessa muodossa esille. — Luoto muuten ylpeili sillä, että hänellä on vankilatuoimio, koetti sillä itsel- leen tämän kokouksen kannatusta ja sanoi Ryömälle, että kolme kuukautta ei riitä, hänellä on enemmän. Jos sen mukaan auktoriteettia arvostellaan,

niin, Luoto, montakos kuukautta siellä on istuttu työväenliikkeen takia? Kyllä minulla siinä on rekordi, vaikka olenkin oikeistolainen (Jumalan pilkasta!) En minä ole Jumalaa pilkannut koskaan, minä sanoin: työväenliikkeen takia, sen aseman takia, jossa minä olen ollut. Mutta toinen asia, Luoto, — sitten vasta sopii ylpeillä, kun on ne kuukautensa istunut.

Lassy sanoi puoluetoimikunnan kertomusta ja varsinkin sen loppupuolta vastavallankumoukselliseksi ja tahtoi tietää, kenen kirjoittama se loppupuoli on. Kyllä se on minun kirjoittamani. Lassy koetti selittää, että tuo lause on aivan tarkoituksellisesti kirjoitettu. Minä olen selittänyt, mitä se tarkoittaa ja millä tavoin sen ymmärtää. Jos siihen olisi pannut yhden sanan lisää: »muka», niin sitten se olisi ollut tarpeeksi selvä Lassyllekin. Mutta sen sijaanhan tässä nyt esitetään, mitä puoluetoimikunta on tehnyt ja — se olisi vastavallankumouksellista! Kuitenkin suurin osa työväenjärjestöjä hyväksyy sen, pitää sitä suurenmoisena (Ei tässä kokouksessa!). Minä tiedän sen, enemmistö tässäkin kokouksessa tunnustaa sen. Minä tahdon sanoa, mitä meillä on vastavallankumouksellista: Lassy'n toiminta! Juuri se toiminta varmasti palvelee taantumusta, että sitä saataisi sanoa tarkoitukselliseksi. Mutta minä en luule sitä tarkoitukselliseksi. Lassy on niin tuhma. Ei se ole siinä, että Lassy on ilkeä, tuhma hän on. Lassy on selittänyt, ettei hän ole koskaan sosialidemokraatti ollut, eikä koskaan sellaiseksi tule (Lassy: Aivan oikein!) Vieläkin kuulette sen! Tämä on sosialidemokraattien kokous, mutta hän ei ole koskaan ollut sosialidemokraatti eikä koskaan sosialidemokraatiksi tule. Se on hyvä tietää (Lassy: Ei siinä mielessä). Missä mielessä? (Lassy: Minä selitän myöhemmin). Jahah! Lassy on tullut puoluekokoukseen harjoittamaan hajoitus-työtä. Hänen koko tämänvuotinen toimintansa on tarkoittanut tämän sosialidemokraattisen puolueen repeytymistä, tämän puolueen hajoitusta, epäluulon kylvämistä joukkoihin puoluettamme vastaan. (Lassy: Liian suuri kunnia!) Ei suinkaan. Keksintö on Leninin, Lassy on käyri. Se on Leninin ohjelmassa, miten hänen opetuslapsiensa tulee toimia siellä, missä sosialidemokraattinen puolue on vallassa. Lassy noudattaa sitä, niinkuin uskovainen Mmeidän-rukousta, ja siksi minä Lassyä tuhmaksi sanon, kun se niin tarkkaan ottaa opetusmestariinsa neuvot vastaan. (Kotonen: Lassy on rehellisempi!) Tainio: Ja — tuhmempi!

Puoluetoimikunnan toimintakertomus meni menettelytapavaliokuntaan.

Tilikertomukset v:lta 1917-18.

Esitettiin puoluetoimikunnan tilikertomukset v:lta 1917 — 18. Ne hyväksyttiin valiokuntaan lähettämättä sellaisenaan ja tilintarkastajain lausunnon perusteella myönnettiin tilivelvollisille täydellinen vastuuvapaus.

Klo 4,20 otettiin 20 minutin kahviloma.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Jatkettaessa kokousta klo 4,40, esitettiin alustusvihon sivuilla 23—34 oleva sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintakertomus, jonka johdosta lausui:

O. /alava: Kun nykyisen eduskuntaryhmän toimintaa on arvosteltu, niin puolueen johdon ja itse eduskuntaryhmän puolelta on aina sanottu, että vasemmiston taholta on muka vähäksytty niitä aikaansaannoksia, joihin ryhmän on onnistunut nykyisessä eduskunnassa päästä. Minun täytyy senvuoksi heti alussa lausua, että jos minä ja eräät toiset tulemme täällä jonkun verran arvostelemaan ryhmän toimintaa, niin ei arvostelumme suinkaan tarkoita moittia ryhmää siitä, että se on saanut vähän työväelle hyödyllisiä lakeja aikaan. Ei arvostelu siitä johdu, vaan se johtuu yleensä siitä kompromissipolitiikasta, siitä veljeilypolitiikasta, jota ryhmä koko toiminta-aikansa on eduskunnassa noudattanut.

Kun ryhmän toimintaa seuraa sen alkuvaiheista, niin on havaittavissa, että, kun vaalien tuloksena oli 80 edustajan saanti eduskuntaan, edellyttivät puolueen nykyiset johtomiehet, että se on nyt semmoinen tulos, että he muka pakottavat porvariston tässä maassa ottamaan vasemmistonkin mielipiteen huomioon. He uskoivat aivan varmasti, että nyt sillä eduskuntaryöllä, parlamenttaarisella toiminnalla, saavutetaan hyvinkin loistavia tuloksia työväenluokan hyväksi. Työväenluokalla kokonaisuudessaan ei suinkaan ollut tämä käsitys, ei ainakaan niillä työläisillä, jotka olivat Sörnäisten kuritushuoneessa ja joiden mielipiteet minä tunnen. Siellä käsitettiin, ettei vaalien tulos suinkaan ole mikään erityinen saavutus, vaikka puolue lähettikin 80 edustajaa valtiopäiville. Sillä selvää on, että porvaristo tulee pitkän aikaa ajamaan omaa politiikkaansa tässä maassa. Mutta arvelimme, että kenties, jos ryhmä asettuu jyrkän, tinkimättömän luokkataistelun kannalle, kenties se saa porvaristolta puristetuksi yhtä ja toista arvokasta ja hyödyllistä kärsivän työväenluokan hyväksi. Mutta me peityimme tässä suhteessa. (Ettehän te tuloksia väheksy!) Kun eduskunta kokoontui, niin — minun täytyy sanoa se tältä paikalta, samoin kuin olen sen sanonut jo ennenkin — puolueen johtomiehet ryhtyivät hieromaan konikauppoja porvariston kanssa. Kun minä tästä seikasta huomautan, niin ei tarkoitukseni suinkaan ole syyttää koko ryhmää näistä konikauppojen hieromisista. Minä tiedän nykyisessä ryhmässä olevan hyviä aineksia, rehellisiä työväen edustajia, vieläpä jyrkkiäkin, mutta he eivät ole saaneet siellä ääntänsä kuuluville, heidän on suoraan sanottuna tahtoensa tai tahtomattaan ollut kulkeminen oikeistolaisen johdon perässä. Minä olen tehnyt sen syytöksen puolueen johtoa vastaan, että he ryhtyivät naimakauppoihin porvarien kanssa, nimittäin hieromaan kauppaa siitä, kuinka monta ministerisalkkua nyt olisi annettava sosialidemokraattiselle puolueelle. On väitetty, ettei siinä asiassa ole mitään perää, on väitetty, ettei ole minikäänlaisia neuvotteluja käyty. Mutta minä en ole koskaan väittänytäkään, että ryhmä olisi virallisesti niitä käynyt, vaan olen sanonut ja sanon sen tältä paikalta, että ryhmässä on jäseniä, jotka ovat käyneet porvarien kanssa yhteisiä neuvotteluja ministerisalkuista (Vale!). Ei ole vale. (Ei ole ryhmän tiedossa). En ole sitä sanonutkaan. (Kuka on käynyt?) Saimmehan mekin sinne telkien taakse nähdä aivan erikoisen ministerilistan — kyllä ne kaikista huolimatta seurasimme siellä politiikkaa sangen tarkkaan, — ja olihan siinä muutamia ministeripaikkoja sosialidemokraattisen puolueen johtomiehille suunniteltu. Sittemmin olen saanut kuulla, että samainen ministerilista olisi nähnyt päivän valkeuden myös Sortavalassa ilmestyvässä puoluelehdessä. En kyllä ole sitä omin silmin nähnyt, mutta niin minulle vakuutetaan, että on se päivän valkeuden nähnyt. (Kotonen: Hallikainen julkaisi!) Ei sillä väliä kuka sen julkasi, ei suinkaan se ole Hallikaisen laittama, taitaa olla Kotosta läheltä. (Ei ole. Se vale on ensimmäinen). En minä sano erikoisesti, sanoin »taitaa olla." (Jalavan!) Ei se

Jalavan ollut, sillä Jalava ei päässyt ministerilistaa laittamaan. Sittemmin kuitenkin ei tästä kaupasta tullut mitään, sillä porvarit katsoivat, etteivät he tarvitse sosialidemokraatteja siinä asiassa. Sitäpaitsi he olivat jotenkin vakuutettuja siitä, ettei heillä ole mitään pakkoa edes ryhtyä naimakauppoihin sosialidemokraattisen ryhmän kanssa, koska se tulee kyllä ilman näitä ministeripaikkojakin kannattamaan sitä hallitusta, jonka porvarit muodostavat. He tunsivat ja näkivät, ettei sosialidemokraattinen ryhmä tule olemaan niin kapinallinen, että sen kapinallisuutta tarvitsisi ottaa huomioon. Mahdollisesti se joskus käyttää kovia sanoja porvareista, mutta sanat jäävät sanoiksi, ei niistä sen enempää. Seuraus oli siis, ettei porvarien puolelta otettu naimatarjousta vastaan. Ja me olimme siellä ristikkojen takana mielissämme siitä, että kenties tuli puolueen johto järkiinsä eikä erityiseen kompromissipolitiikkaan ole halukas Suomen työväenluokkaa johtamaan. Mutta me erehdyimme. Kun ryhmä esitti minimiohjelmansa eduskunnassa, niin ei tämä ohjelma ollut edes senkään laatuinen ja sen sisältöinen kuin paljon puhuttu ylimääräiseksi puoluekokoukseksi nimetty kokous oli päättänyt m. m. suojeluskunta-asiasta. Ryhmä ei siis tässäkin asiassa asettunut jyrkän, tinkimättömän työväen vaatimuksen kannalle. Ryhmä ei lähtenyt esittämään eduskunnalle, että suojeluskunnat on lakkautettava, hajoitettava ja aseista riisuttava. Puhuttiin vain jostakin sellaisesta, että suojeluskunnat eivät saa loukata laillisuutta. Ryhmä asetui siis sille kannalle, että suojeluskunnat saavat tässä maassa olla ja toimia. Jo siinä ryhmä poikkesi useinmainitun puoluekokouksen päätöksestä.

Entä muut kysymykset? Esittihän eduskuntaryhmämme hallitusmuotoesityksen. Mutta minkälainen se hallitusmuotoesitys oli, sen tietää jokainen. Kaukana siitä, että se olisi ollut sosialistinen, mutta se ei ollut, voi sanoa, edes kansanvaltainen. Minä en halua suinkaan tässä tilaisuudessa ryhtyä ryhmän hallitusmuotoesitystä arvostelemaan kohta kohdalta, koska se veisi liian paljon aikaa ja koska sitäpaitsi mainittu esitys on teille kyllä muutenkin tunnettu. (Kotonen: Se olisi juuri suotavaa!). Minä luulen, että Kotonen kyllä tulee kehuaan sitä niin paljon, ettei minun moitteeni paljon sen rinnalla merkitse. Mii ä kuitaan sen sillä tavalla, että sanon, että se on kelvoton. (Kotonen: Joka oli todistettava!) Se oli todistettava, että se on kelvoton, eikä sentähden olisi odottanut, että sosialidemokraattiseksi ryhmäksi itseään nimittävä puolueyryhmä edes esittää sitä, saati lopullisesti menee hyväksymään sen eduskunnassa vielä paljon huonommassa muodossa kuin missä ehdotus alkujaan oli. On sanottu, ettei tässä tilanteessa ollut mahdollisuutta saada parempaa, kansanvaltaisempaa hallitusmuotoa läpitse. Hyvin mahdollista. On sanottu puolueen johdon taholta, että hallitusmuodon hyväksyminen oli aivan tuiki välttämätön Suomen työväenluokalle. On sanottu, että sen avulla päästiin vanhasta hallitusmuodosta kansanvaltaisiin oloihin. On sanottu, että uuden hallitusmuodon hyväksymisellä siirryttiin kansanvaltaiseen aikaan. Sietää nyt jonkun verran tarkastella, pitävätkö nuo väitteet paikkaansa.

Ensinnä on lyhyesti todettava, että uuden hallitusmuodon' mukaan laillistutettiin tässä maassa pyhä yksityinen omistusoikeus maan kapitalistiluokalle. Uudessa hallitusmuodossa vakiinnutettiin tähän maahan sotalaistos. Uudessa hallitusmuodossa jäi edelleen tähän maahan valtiokirkko pimittämään maamme kansaa. (Oikein!). Kyllä, mutta mitä hyötyä oli tästä uudesta hallitusmuodosta, koska nuo laitokset edelleen jäivät? Onhan siellä hyviäkin säännöksiä. M. m. S. Sosialidemokraatissa on lausuttu, että onhan uudessa hallitusmuodossa säädetty, että valtakunnan työvoima on erityisen suojeluksen alaisena. Sillä kai ymmärretään sitä, että, niin-

kuin satamatyöläisten lakon aikana, sapeliniekat vartioivat lakonrikkureita. Siihenkö te hallitusmuodollanne pääsitte? Jos te siihen olette tähänneet, niin se on teidän asianne, mutta se ei tyydytä työläisiä. Uuden hallitusmuodon hyväksymisellä on vielä sanottu olevan senkin ihmeellisen voiman, että, kun Suomen markan arvo on huimaavasti muka laskenut ja että Suomen työväenluokka kärsii tästä markan arvon alenemisesta ulkomaiden pörssissä, niin siitä on seurauksena, että työväelle välttämättömät kulutus-tarpeet kallistuvat. Se on totta. Mutta se ei ole totta, mitä sanottiin, että uuden hallitusmuodon hyväksyminen oli välttämättöntä sentähden, että juuri sillä kohotetaan Suomen markan arvoa (Kotonen: Kuka on sanonut?)> Minä pyydän Kotoselle lukea täältä. Tässä on nimittäin S. Sosialidemokraattissa kesäkuun 25 p:nä ollut kirjoitus. Pyydän huomauttaa, että hyvin tunnettu kronikoitsija Sasu Punanen (Yleistä hilpeyttä) — parempi kyllä nauravan suuhun katsoa kuin itkevän! — hänkin oli vähän tyytymätön ryhmän toimintaan. Vieläpä hän moittii eräässä kronikassaan ryhmän toimintaa m. m. amnestia-asiassa. Minä huomautan, että sen jälkeen Sasu kyllä on tehnyt täydellisen käännöksen oikealle. Minulla ei ole nyt tuo Sasun kirjoitus mukana, mutta ei se ole tarpeellinenkaan, mutta mukana on siihen julaistu vastaus. Se on jonkun sosialidemokratisen eduskuntaryhmän jäsenen kirjoittama. Hän on siis ollut niin arka arvostaan, että on käynyt kronikoitsijan mielipiteitä oikomaan. Siinä sanotaan m.m.: »Aiheen moittimiseen on „Sasu” saanut armahdusmanifestista, jonka hän panee pataluhaksi. „Sos.-dem. eduskuntaryhmä on muka sen suhteen luotanut liikaa porvarillisiin ja pettynyt.” Sitten hän jatkaa: „En käsitä ollenkaan »Sasun» logiikkaa. Ensinnäkin: armahdusmanifesti ei ole suinkaan sos.-dem. ryhmän vaatimusten kannalta tyydyttävä. Ryhmälle jää vielä suunnaton työ saadakseen loput „panttivangit” vankiloista ja palauttaakseen kaikille valtiollisista syistä tuomituille kansalaisoikeudet. (Oikein!) Itse manifestikin on muodollisesti epäselvä. Mutta pitäisi kai »Sasun” silti moitteita sijasta antaa äskeisestä manifestistakin tunnustusta ryhmälle. Onhan se toki poliittinen aikaansaannos, jonka avulla 4,200 valtiollisesta vangista tulee pääsemään neljättätuhatta vankia vapaaksi.* Täytyy sanoa, että tämä on taas sitä hurskasta porvareihin uskomista, joka on ollut niin ominaista koko ajan meidän oikeistolaismiehille. Ensiksi sanotaan, että niitä vankeja ei ole kuin 4,200, vaikka niitä oli yli 6,000, ja sitten vakuutetaan, että niitä pääsee neljättätuhatta vapaaksi. Joku porvari on kai niin uskottellut, ja he ovat valmiit niihin luottamaan. Kaikki tietävät, ettei vankeja ole neljättä tuhatta vapaaksi päässyt (Kuinka paljon?). Siinä kai parin tuhannen vaiheilla. Senjälkeen sanotaan kirjoituksessa: „Sasun” tyytymättömyys kai johtuu siitä, että hänen mielestään olisi jollakin ihmeen konstilla voitu pakoittaa porvarillisia suurempiin myönnetyksiin. Jollen erehdy, olisi »Sasusta» pakotuskeinona ollut käytettävä uhkausta hallitusmuodon hylkäämisestä, ja kun ei hallitus julkaissut täydellistä armahdusta, olisi uhkaus ollut pantava täytäntöön. Luvalla sanoen, se keino olisi ollut suurin harhaisku, mitä ryhmä olisi voinut tehdä, eikä sitä ryhmässä, jossa kuitenkin on olemassa melkoisia taktillisia erimielisyyksiä, ratkaisun tulien kukaan suosittelukaan.” Sitten hän puolustelee hallitusmuodon hyväksymistä lausuen näin: »Hallitusmuodon säätäminenhan oli mitä kiireellisin myöskin maamme ulkopoliittisen aseman vakaannuttamiseksi ja ennen kaikkea maamme raha-asain järjestämiseksi ulkomaisen lainan avulla. Keskuksan laatiman hallitusmuotoehdotuksen yli vaalien äänestämistä olisi kuitenkin voitu ajatella, jos olisi ollut takeita, että olisi saatu uudet vaalit ja näiden jälkeen kahsartvataisempi hallitusmuoto.” Tässä se nyt oli,

toveri Kotonen, se markan arvo — (Ei markan arvo, pennin!) Ensinnä puhuttiin siitä, että saada Suomen rahan arvo kohoamaan m.m. ulkomaisen lainan avulla, ja toiseksi kirjoituksessa on sanottu, että kun saadaan hallitusmuoto, niin markan arvo kohoaa. M. m. väitti tätä samaa kunnallisjärjestön kokouksessa Ryötnä. Hyvät toverit! Onko toteutunut, onko markan arvo noussut? Eiköhän tulos ole ollut päinvastainen. Ja, toveri Kotonen, onko tuo ulkomainen laina saatu? Nämä kaikki ovat olleet sellaisia puolustuksia, joista suoraan sanottuna jo näin lyhyt aika on osoittanut, etteivät ne laskelmat ole olleet oikeita, joille ryhmä on niin suuren arvon antanut, että tuollaisen epäkansanvaltaisen, taantumuksellisen hallitusmuodon meni hyväksymään.

Entä sitten muut seikat? On sanottu, että täytyi päästä laillisiin oloihin, ja niihin päästiin muka uuden hallitusmuodon hyväksymisellä. Hyvät toverit, elämmekö nyt laillisissa oloissa? Kotonen kun on lakimies, vastaa {Kotonen: Kyllä, kunhan keritään!}. Hyvä juttu. Minä vastaan niinkuin minä käsitan, ettemme ole päässeet laillisiin oloihin, vaikka uusi hallitusmuoto hyväksyttiin. Kotosella ja Kotosen tovereilla saattaa olla toinen käsitys. On sanottu, että työväen asema on parantunut. Onko työväen asema nyt hyvä? (On parempi kuin Venäjällä!) Teidän mielestänne, jotka ette tunne työväenasamaa tässä maassa. Jokaiselle on tunnettua, miten tässä maassa lainkäyttöä ja yleensä hallintoa sovelletaan. Sen tietää Kotonenkin ja hänen täytyy siis meidän mukanamme myöntää, ettei ainakaan tähän saakka ole uudella hallitusmuodolla tässäkään suhteessa päästy siihen, mihin on toivottu päästävän. (Olisiko ilman sitä päästy?) Ei. (No?) Mutta kun tulee kysymyksen juuri se seikka, että kun uuden hallitusmuodon hyväksyminen oli porvareille tuiki tarpeen ja välttämätön, niin siinä olisi ollut yksi keino, jos te olisitte tahtoneet edes käyttää, suoraan sanottuna. — (Yksi keino päästä sotaan Venäjän kanssa.) Siihen tullaan! Jos te olisitte tahtoneet käyttää leppymätöntä luokkataistelua porvaristoa kohtaan tässä maassa, niin ette olisi hyväksyneet semmoista lakia kuin hallitusmuoto on, ja siitä ei biisi Suomen työväenluokalle ollut muuta kuin hyötyä. On sanottu, että jos uusi hallitusmuoto olisi hylätty, niin, niinkuin tuossa äsken osittain lukemassani vastauskirjoituksessakin sanotaan, porvaristo ei olisi määrännyt uusia vaaleja toimitettavaksi. Se ei pidä paikkaansa (Ei tiedä!). Kyllä se ei pidä paikkaansa. Jos te olisitte esiintyneet eduskunnassa muissakin kysymyksissä jyrkän ja leppymättömän luokkataistelun kannalla, ettekä olisi olleet valmiit nielemään ja hyväksymään sellaisia lakeja, jotka ovat porvareille tärkeitä, mutta työväelle vahingollisia, mutta sitä ette ole tehneet edes kaiken sen jälkeenkään, mitä tässä maassa on tapahtunut, senjälkeenkuin hallitusmuoto on hyväksytty. Minä tiedän, että te käytätte jyrkkiä puheenvuoroja, mutta kyllähän maailmaan ääntä mahtuu (Oikein!). Mutta tekoa, sitä ette ole eduskunnassa panneet käytäntöön (Mitä on teko?). Minä sanon: porvareilla on siellä monia tärkeitä lakeja, ja valtiopäiväjärjestys suo teille vähemmistönä sen oikeuden, että saatte ne lykättyksi yli vaalien. Jos te olisitte asettuneet jyrkälle kannalle ja sanoneet, että ellei porvaristo hyväksy niitä vaatimuksia, jotka me eduskunnalle esitämme, niin emme tule hyväksymään yhtään lakia. (Miksei Jalava ole sitä tehnyt?) Ei ole kysymys siitä, vaan kysymys on nykyisestä eduskuntaryhmästä. Hyvät herrat, ei kiertelemällä päästä. Kun olette kysyneet niitä keinoja, niin minä olen nyt ilmoittanut teille yhden keidon. Olette väittäneet, että valtiopäiväjärjestys on muutettu ja laki valtiotalouden perusteista määrää siten, että kaikki määrärahat, mitä hallitus eduskunnalta pyytää, päätetään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. (Niin on!)

Onko asia niin, että kaikki raha-asiat päätetään yksinkertaisella äänen enemmistöllä? (Paitsi uudet verolait!) Mutta te ette ole kieltäneet edes uusia veroja hallitukselta. Ettekä tule kieltämään. (Ei ole ollut esillä!) Ei teidän toimintanne osoita, että te tulette kieltämään. Kyllä minä sen tiedän. Muuten kannattaa huomauttaa, että näinköhän tuo vakuutus on aivan oikea, ettette ole vielä myöntäneet? (On oikea! Kotonen: Sellaista, jossa ²k tarvitaan, ei yhtään. — Sitä sopii miettiä!) Ei minun tarvitse sitä seikkaa miettiä, minä tiedän etukäteen, että ellei tämä puoluekokous tule estämään teitä siitä, niin te olette valmiit myöntämään kuinka paljon tahansa miljoonia porvarilliselle hallitukselle, niinkuin olette tehneet tähän saakka. Ei minun tarvitse siinä asiassa myöntyä. Mutta kun tässä nyt on raha-asioista kysymys, vaikk'eh aikonut siihen asti tulla, niin oli menneeksi, minä mainitsen senkin.

Ei ole suinkaan puolue aivan tyydytyksen tunteilla ottanut vastaan sitäkään tietoa, että, silloinkuin eduskunta lähti kesälomalle ja viimeisenä asiana oli käsiteltävänä n. s. armahduskysymys, niin teillä oli niin kiire kesälomalle, ettette edes pakoittaneet hallitusta ja muita porvareita tekemään selkoa siitä, minkälainen tuo armahdus tulee olemaan. Te menitte umpinäkissä hyväksymään porvaristolle edullisen hallitusmuodon, menitte hyväksymään sen senjälkeenkuin olisi ollut aivan kiitollinen tilaisuus jättää lakiehdotus lepäämään, koska oikeistoporvarit olivat pyytäneet. Ja minä haluan tässä puoluekokouksessa tietoa siitä, minkälaisilla keinoilla voitiin hallitusmuotoasia ottaa eduskunnassa uudestaan esille, kun ainakin ennen, senaikuisen valtiopäiväjärjestyksen mukaan, jolloin minä olin valtiopäivillä, oli laita niin, että jos jokin asia oli valtiopäivillä jo loppuun käsitelty, joko hyväksytty tai hylätty, niin sitä, kun päätös kerran oli tehty, ei saanut ottaa uudestaan esille, ei esimerkiksi valiokunnassakaan, ellei valiokunta ollut yksimielinen. (Kotonen: Kylläpä tuntee huonosti valtiopäiväjärjestyksen!). Kun hallitusmuoto jo oli käsitelty ja pyydetty lepäämään yli vaalien, niin miten herran nimessä perustuslakivaliokunta voi ottaa asian uudestaan esille, koska se oli jo käsitelty? (Oli monta esitystä!) Ei asia silti tule useammaksi, vaikka kuinka monta esitystä olisi. Siinä ei täytyntä olla mikään muu kysymyksessä kuin että sosiaalidemokraattisen ryhmän johtomiehet sopivat jo etukäteen porvarien kanssa sellaisesta kompromissista, että ryhmä tulee hyväksymään tuon lakiesityksen huononnettuna, sellaisena, että se oikeistoporvareitakin tyydyttää. (Valettä!) Ei suinkaan se valettä ole, sillä kyllä kai siihen täytyi jokin syy olla, että asia otettiin uudestaan esille ja huononnettiin vielä niin paljon, että sen ruotsalaisetkin porvarit nielivät (Missä suhteessa ja kuka ruotsalainen porvari?). Koko kokoomuspuolue. (Eiväthän ne ole ruotsalaisia, kokoomuspuolue!) Kyllä ne ovat samaa koplaa. Ei sitä sellaisilla asianajotempuilla, hyvä Kotonen, minun suutani tukita (Kotonen: Ei tässä asianajotempuja tarvita!).

On moitittu ryhmää ja minäkin olen moitinnut sitä siitä, mikäli koskee armahduskysymystä, että, jos ryhmä olisi käyttänyt yksinomaan hallitusmuotoasiassakin sitä uhkaa, että olisi asettanut sen hyväksymiselle ehdottomaksi ehdoksi, että ellei poliittisia vankeja vapauteta ja kansalaisoikeuksia palauteta kaikille niille, joilta ne on riistetty, niin emme tule tuollaista hallitusmuotoa hyväksymään, niin minä olen jotenkin vakuutettu, että kun hallitusmuodon hyväksyminen oli porvareille niin kovin tärkeä, ne olisivat taipuneet. (Eikö se ole kompromissia?) Mutta kun ne näkivät, minkälainen sosiaalidemokraattinen ryhmä oli, tiesivät, että sitä saa väänellä ja muokata mielensä mukaan, niin hyvähän niiden oli menetellä niinkuin menettelivät. Ja tässä suhteessa, mikäli koskee ryhmän toiminnan

arvostelua, se kohdistuu juuri tähän seikkaan eikä ollenkaan, niinkuin ryhmän ja puolueen johtomiehet sanovat, siihen, että ryhmää moititaan siitä, ettei se ole saanut maita ja taivaita työväelle. (No siitähän Jalava juuri moittii!) Eihän siitä ole koskaan nykyistä ryhmää arvosteltu.

Kun sitten siirrytään presidentin vaaliin, on siinä suhteessa sanottu, että Mannerheimin syrjäyttäminen oli välttämätöntä ja että hänen syrjäyttämislään tässä maassa saatiin laittomuus ja valkoinen terrori poistetuksi ja paljon muuta hyvää. On sanottu, että yksinomaan sen tempun avulla voitiin estää syttymästä sota Neuvosto Venäjää vastaan. Se onkin se päävaltti johon on turvaututtu. (Kotonen: Ja valttia tarpeeksi!) On puhuttu Mannerheimin politiikasta, mutta minä sanon, että Mannerheimilla ei ollut mitään politiikkaa. Minä olen sanonut ja sanon sen täälläkin, että Mannerheim käytti ja noudatti tämän maan porvariston politiikkaa ja että Mannerheimin politiikka on jatkunut senkin jälkeen kuin hän tuli syrjäytetyksi valtionhoitajan toimesta. Eikö niin ole tehty, Kotonen, eikö tässä maassa ole harjoitettu samaa politiikkaa? (Kotonen: Osittain on ja osittain ei!) Eräässä kokouksessa tässä samassa huoneessa, kun tehtiin syytöksiä vasemmistoa vastaan, sanottiin vasemmiston välttämättömästi tahtoneen pysyttää Mannerheim satulassa. Se nyt oli tietysti vain semmoista puhetta. Sulo Vuolijoki vastasi: oli menneeksi, se oli vain senvuoksi, että Mannerheim on niin paljon tuhempi ja Mannerheimin politiikka niin paljon vaarattomampi työväelle kuin Ståhlbergin. Siinä väitteessä on paljon perää. Kyllä tässä maassa Mannerheimin politiikka on jatkunut senkin jälkeen kuin presidentti valittiin. Oli aivan kuin kylmää vettä meidän oikeistoherroillemme, kun amerikkalainen sanomalehtimies kävi haastattelemassa presidenttiä ja lehdet haastattelun julkaisivat, ja presidentti sanoi, ettei tässä maassa ole ollut valkoista terroria. Vähän meniivät silloin nenät alas-päin. Ståhlberg on viisas lakimies ja sangen vanhoillinen varsinkin kaikissa sosiaalisissa kysymyksissä. Minä vain totean tässä sen, ettei tuolla tempulla, että sosialidemokraattinen ryhmä ummessasilmin meni antamaan äänensä porvarilliselle ehdokkaalle, tehty mitään suurta poliittillista ja työväenluokkaa hyödyttävää tekoa, ei rahtuakaan. On sanottu, että sillä voitiin estää sodankäynti Neuvosto-Venäjää vastaan. Näinköhän. Onko se niin varmaa. Ensinnä täytyy sanoa, että minua on aina kummastuttanut se seikka, että on tahdottu tehdä Mannerheimista suurempi mies kuin hän ansaitsee, että hän muka olisi sellainen valtiassuuri tässä maassa, että hän voi aloittaa sodan. Mutta eihän sellainenkaan herra kuin Saksan Wilhelm — ja hän oli sentään suurempi herra kuin Mannerheim — ei hänkään ollut maailmansodan aloittaja, joksi häntä on tahdottu syyttää, koska jokin syntipukki täytyy aina olla. Saksan kapitalistinen luokka, jonka yhtenä renkaana oli Wilhelm II se se maailmansodan aloittaja on. Jos sota olisi ollut kapitalistisen luokan etuja vastaan, niin ei suinkaan hän olisi voinut aikaansaada sotaa. (Mitä tuo selittää?) Se selittää, että vaikka Mannerheim olisi ollut kuinka suuri sodan kannattaja, ei hän olisi sotaa aloittanut, elleivät Suomen porvarit olisi sitä kannattaneet. Ja minä uskallan tulla siihenkin väitteeseen, ettei ole vielä kukaan sanottu, onko sodan mahdollisuus Suomen ja Neuvosto-Venäjän väliltä poistunut. Päinvastoin olen taipuvainen uskomaan, että nyt, kun he ovat nähneet, ettei neuvostovaltaa noin vain kukisteta vähillä voimilla, koko maailman kapitalistiluokka tahdotto ponnistaa viimeiset voimansa saadakseen Venäjän ryövän hallituksen kukistetuksi. Mutta heille on vaarallista ryhtyä siihen yritykseen noin suorastaan. He käyttävät välikäsiä ja käyttävät etupäässä reunavaltioita. Kun tässä kevääseen mennään, punotaan epäilemättä juonia siksi paljon, että

muutaman kuukauden kuluttua semmoinenkin mahdollisuus on olemassa, että tuo sotaretki aloitetaan Suomessa yhdessä reunavaltioiden kanssa, niinpian kuin Suomen porvariluokka saa takeita siitä, että sitä varustetaan rahalla ja sotatarpeilla. Silloin Suomen porvariluokka ei haikaile lähettää sinne työväkeä teurastettavaksi. Ei siis suinkaan presidentinvaalilla ole sodankäyntimahdollisuutta poistettu, niinkuin on tahdottu väittää. Eikä siis uuden hallitusmuodon hyväksyminen ole Suomen työväen luokalle ollut ollenkaan niin tärkeä kuin on koetettu uskotella. Ei se ole vinyt niihin vaatimattomimpiinkaan saavutuksiin kuin oikeiston taholta on vakuutettu.!

On sanottu, että kun Mannerheimin syrjäyttäminen oli välttämätöntä, sosialidemokraattien oli välttämättömästi äänestettävä porvaria. Ei sekään mikään välttämättömyys ollut. Sillä jos sosialidemokraatit olisivat pidättyneet koko vaalista, niin olihan keskustapuolueilla kuitenkin enemmistö, ne olisivat voineet saada kyllä ilman sosialidemokraattejakin oman miehensä valituksi aivan hyvin. Ei ainakaan olisi sosialidemokraattisen ryhmän pitänyt luorjua puhtaalta periaatteelliselta kannaltaan, vieläpä, täytyy sanoa, edes ilman minkäänlaista vastalahjaa veljeilemään ja tekemään tuollaisia kompromisseja porvarien kanssa — tai oikeastaan ei niitä voi kompromissiksi sanoa, sillä kompromississa edellytetään, että saa jotakin vastalahjaksi, mutta porvarit ovat pelanneet ryhmän kanssa niin, että eivät ole edes mitään vastalahjaa antaneet. Kun sosialidemokraattinen ryhmä hyväksyi hallitusmuodon, ei se tiennyt, minkälainen amnestia tulee. Tässä on tulos. Ilman minkäänlaisia ehtoja menivät antamaan äänensä porvarillisen ehdokkaan hyväksi.

Kun on uskallettu jonkun verran arvostella nykyisen ryhmän toimintaa ja puolueen johtoa, niin nämä arvostelijat, m. m. minut, on leimattu hämäräperäisiksi henkilöiksi, puolueen liepeillä roikkuviksi epäilyttäviksi yksilöiksi j. n. e. (Milloin?) Juuri Ryömän omassa kirjoittamassa artikkelissa, Ryömän kynästä lähteneessä. Te olette selittänyt, että artikkeli oli kirjoitettu ennen sitä useimainittua Koiton talossa pidettyä kokousta, mutta minä huomautan, että vaikka niin olisikin laita, niin lehden päätoimittajana olisi teidän pitänyt tarkistaa, mitä laskee lehteen mitä ei.

Entä sitten ryhmän viimeaikainen toiminta. Ryhmä on aivan oikein hyvässä tarkoituksessa, tukeakseen nykyistä kapitalistista järjestelmää tässä maassa, ollut eduskunnassa valmis äänestämään, myötävaikuttamaan valtiolainan ottamiseen. Ja tämäkin on tehty, ilman että se on työväenluokalle ollut välttämätöntä (Minkä valtiolainan?). Ainakin minä olen nähnyt, että ryhmän toimintakertomuksessa mainitaan jotakin siitä, että on ollut kysymystä muutaman sadan miljoonan markan suuruisen valtiolainan ottamisesta, mutta ryhmä on tinkinyt sitä vähemmäksi. Ettekö, herrat tiedä sitä, mitä olette tehneet? (Tiedetään!) No, miksi sitten Kotonen kysynee. (Onko se jo vanha asia?) Ei se kovin viimeaikainen ole. Kyllä se kuitenkin on semmoinen, että siitä tällä kertaa on kysymys. Te olette siellä kovalla touhulla ajaneet läpi valuuttalain. (Sama juttu!). Ei suinkaan ole sama lainan ottaminen kuin valuuttalaki. Ja tällä valuuttalaila on sanottu olevan se ihmeellinen teho, että kun se saadaan aikaan, sitten tässä maassa tulee työväelle hyvät olot, elintarpeet ja muut välttämättömät kulutus-tavarat halpenevat, kun markan arvo saadaan kohoamaan. Minkätähden te ajoitte sitä läpi? (Sentähden, ettei markan arvo mene ihan mitättömäksi.) (Hyvä! Suosio-osoituksia.) Mitä se työväelle kuuluu? On sillä tavalla laita, että olen saanut tämän maan kapitalistiluokasta sen käsityksen^etteivät

minkäläiset puoskaritoimenpiteet, joita, te siellä yritätte (Milloin ei ole parempia!) saa tätäkään kysymystä korjatuksi. Sillä vaikka markan arvo kohoaisi kuinka, niin eivät sellaiset kulutustarpeet, joita köyhä työväenluokka käyttää, halpene, sillä porvaristo on oppinut tässä maassa kiskomaan, keinottelemaan ja huijaamaan. Säättäkää minkäläinen valuuttalaki tahansa, niin eivät kulutustarpeet halpene. (Todistakaa!) Herran nimessä, vieläkö se on todistettava. Sillä kyllä nämä 5—6 kuukautta osoittavat, kuinka paljon elintarvelakia on noudatettu ja keinottelijoita rangaistu. Sakotetaan muutama marka ja keinottelijat nauravat partaansa, sillä he ansaitsevat menettelylleen yhtenä päivänä enemmän kuin tuomioistuim tuomitsee sakkoo. Selaisilla toimilla, joihin ryhmä on eduskunnassa ryhtynyt, itse asiassa vain uskotellaan niiden olevan työväelle tuiki tärkeät ja välttämättömät ja niiden avulla työväen asemaa parannettavan. Katsokaa, ei se niin ole. Kun työväki näkee, ettei noita hyvyyksiä, joita on uskoteltu, olekaan tullut, niin joudutaan siihen, että työväki muuttuu antiparlamentaariseksi. Se ei usko eduskuntatyöhön. Te uskottelette työläisille liikaa, te olette epäparlamentaarisempia kuin me vasemmistolaiset, jotka emme uskottele. Paljon parempaan tulokseen olisi tultu, jos sosialidemokraattinen ryhmä olisi asettunut sille kannalle, että koska porvaristo on menetellyt amnestiasasiassa sillä tavalla kuin se on menetellyt, niin työväenluokan edustajain asia ei valtiopäivillä ole suurella touhulla ajaa läpi valuuttalakia y.m. sellaisia lakeja, jotka tarkoittavat porvarillisen vallan pönkittämistä. Menköön se sinne, mitä kohti se on huimaavaa vauhtia menemässä s. o. valtioliikseen vararikoon; ei sosialidemokraattien tehtävänä ole koettaa sitä joka tilaisuudessa pelastaa vararikosta. Mutta juuri sitä te olette tehneet. (Tanner: Kovin kevytmielisiä! Joka valtiossa koetetaan estää valtiota vararikosta.) Niin, porvarillisessa. (Tanner: Ei Venäjä ole mitään hyötynyt siitä, että ruflan- arvo on mennyt nolnaan).

Minä totean, ettei sellaisesta toiminnasta, jota ryhmä on eduskunnassa noudattanut, ole niin suurta hyötyä työväenluokalle kuin puolueen johto tahtoo uskotella. Nykyinen ryhmä käsittää tehtävänsä eduskunnassa siten, että kun he valiokunnissa panevat vastalauseensa mietintöön, koettaen sitä saada sellaiseksi, että siitä tulisi jonkin verran siedettävä laki työväelle, he ovat silloin tehneet tehtävänsä, varsinkin kun he sitten puhuvat vastalauseensa puolesta eduskunnassa. Mutta hyvät toverit, porvaristo tietää aivan hyvin, että sosialidemokraatit tulevat kuitenkin sallimaan, että nuo lait tulevat hyväksytyiksi, vaikkeikaan heidän vastalauseensa esittämässä muodossa. Mitä porvarit välittävät teidän vastalauseistanne! Niin ollen saattaa tulla hyväksytyksi sellaisia lakeja, jotka ovat työväenliikkeelle vahingollisia ja turmiollisia. Minä kuitenkin käsitän sosialidemokraattisten edustajain tehtävän valtiopäivillä sellaiseksi, että heidän pitää siellä myös olla ei ainoastaan aikaan saadakseen työväelle hyviä ja hyödyllisiä lakeja, vaan myös estämässä syntymästä työväestölle turmiollisia lakeja. Nykyinen eduskuntaryhmä ei ole sinäkään suhteessa tehtäväänsä täyttänyt. Olen nähnyt, että on ollut jonkinmoisia selouksia esim. sotilasrikoslaita. On totta, että ryhmän puolelta on pantu lieviä vastalauseita. Mutta mitä se merkitsee? Eivät porvarit niitä hyväksy. Mutta te ette uskalla ettekä tahdo käyttää sitä valtaa, että pyytäisitte nuo lait yli vaalien. Ette edes senjälkeen kun porvarit ovat kohdelleet työväelle niin kipeää ja tärkeää kysymystä, kuin yleensä amnestia asia on, sillä tavoin kuin ovat kohdelleet.

En halua jatkaa enää puhettani varsinaisesti sen enempää. Suon tilaisuuden toisillekin. Ehdotan, että eduskuntaryhmän toimintakertomus lähetetään valiokuntaan ja pyytäisin suositella valiokunnalle sensuuntaista

lausuntoa ryhmän toiminnasta, jonka Helsingin sosialidemokraattinen Kunnallisjärjestö on aikaisemmin hyväksynyt ja joka kuuluu:

1) että ryhmä viime valtiopäivien alussa sommitellessaan minimiohjelmaansa, joka oli tarkoitettu neuvottelujen pohjaksi porvarillisten keskustaryhmään kanssa mahdollisesti syntyvää yhteistoimintaa varten, unohti, että porvarilliset keskustapuolueetkin ovat vastavallankumouksellisia puolueita, joiden kanssa Suomen työväki ei salli edustajainsa ryhtyä mihinkään sovitteeluihin;

2) että tässä oli erityisesti tuomittavaa se, että ryhmä mainitussa ohjelmassaan antautui tinkimään niinkin selvästi työväen vaatimuksesta, että suojeluskunnat ovat ehdottomasti poistettavat, jota vaatimusta viimevuotinen puoluekokouskin jyrkästi kannatti ja josta kukaan puolueemme jäsen ei puoluetta häpäisemättä voi luopua;

3) että ryhmä viime valtiopäivillä, ajaessaan hallitusmuotoasiaa ja lo-puksi hyväksyessään nykyisen porvarillis-virkavaltaisen hallitusmuodon, ei esiintuonut ainoatakaan todella sosialistista muutosehdotusta eikä muutenkaan vaatinut sellaista perustuslakia, joka sisältäisi työtätekevän kansanluokan todellisen kansan vallan, vaan ikäänkuin Suomen köyhälistön puolesta siunasi harvainvaltaisen perustuslain;

4) että ryhmä teki väärin äänestäessään ummassasilmin presidentiksi n. s. edistysmielisen puolueen johtajan, joka jatkaa Mannerheimin politiikkaa, vaikka sosialidemokraattisen ryhmän enemmän olisi tullut pidättäytyä koko vaalista, semminkin kun Mannerheimia kannatti porvareistakin ainoastaan vähemmistö ja hän siis olisi tullut syrjäytetyksi ilman, että sosialidemokraatit olisivat ottaneet osaa porvarin valitsemiseen;

5) ryhmän olisi pitänyt ajaa valtiollisten vankien vapauttamista kaikilla käytettävissään olevilla keinoilla ja ellei ryhmä olisi siinä muuten onnistunut, olisi sen pitänyt käyttää valtiopäiväjärjestyksen vähemmistölle suoma oikeutta siinä, että olisi pyytänyt porvareille tärkeitä lakeja yli vaalien, sekä kieltämällä varat hallitukselta ja, ellei muut keinot olisi auttaneet, olisi sosialidemokraattisten edustajain tullut, ellei ryhmän tekemiin vaatimuksiin olisi myönnytty, lähteä pois vaikka koko eduskunnasta."

A. Kotonen: Tahdon lyhyesti vastata Jalavan väitteisiin. Silloin on ensinnäkin huomautettava, että ensimmäinen ja viimeinen, alku ja loppu hänen virressään oli, että nykyinen ryhmä on harrastanut sovittelu-, kompromissi-, naimiskauppa ja mitä kaikkia nimiä sillä politiikalla nyt olikaan, jota hän meidän niskoillemme työnsi. Minä pyytäisin huomauttaa siitä jo usein mainitusta seikasta, että olot, joissa olemme toimineet, ovat olleet sellaiset, että on täytynyt koettaa saavuttaa hyvällä se, mitä on ollut mahdollista saavuttaa, sillä meillä ei ole ollut, niinkuin toveri Jalavalla siihen aikaan kuin hän maailmaa eduskunnassa paransi, venäläisiä ja suomalaisia pistimiä takanamme. Ja kumma kyllä, kun ne miehet, jotka nyt käyvät näin kovasti vasemmistolaisten nimessä ja syyttävät nykyistä ryhmää veljeilystä, itse olivat johtavassa asemassa puolueessa, niin he, vaikka heillä oli valtakunta, voima ja kunnia takanaan, kirjoittelivat silloiselle Venäjän täysin porvarillis-kapitalistiselle Miljukov-Kerenskin hallitukselle sellaisia alamaisia kirjelmiä kuin on tämänpäiväisessä Sosialidemokraatissa julkaistu. Tämä Kuusisen, Mannerin ja Sirolan allekirjoittama kirjelmä, joka ei suinkaan ole myöskään Jalavalle tuntematon, alkaa näin: »Täydellisesti Teihin (nimittäin Kerenskiin) luottaen ja tietäen Teidät Suomen kansan ystäväksi, pyydämme täten yksityisesti kääntyä Teidän puoleenne". — (Se on heidän asiansa!) Itsekullakin ryhmällä näkyy olevan asiansa; hyvä, että meillä

on paperit käsissämme, kun me syytämme yksityisestä kääntymisestä, mutta teillä ei ole mitään. Samat herrat jatkavat——(Eivät ne täällä ole!). On heidän aseenkantajansa. He jatkavat: »Samoin olisi asianmukaista, että Venäjä, varmemmaksi vakuudeksi ja horjumattoman luottamuksen lujiittamiseksi Suomen kansassa, tarjoaisi sopimuksen joittenkin toisten valtain, esim. Ranskan ja Englannin taattavaksi. Uskomme, että Te ette tällaisen seikan mainitsemista suinkaan käsitä puolestamme vähimmäksikään epäluottamukseksi Hallitustanne — isolla H:lla! — kohtaan, jonka ystävyydestä ja vilpittömyydestä olemme jo äskeisen manifestin kautta saaneet niin erinomaisen todistuksen. Mutta juuri siihen katsoen, kun nykyinen Hallituksenne on väliaikainen, eikä voida tietää varmasti, tuleeko Venäjällä aina pysymään samansuuntainen hallitus, olisi tuollainen takuu toivottava". Tämä on minusta jotakuinkin makeaa kieltä niin täysin porvarilliselle hallitukselle kirjoitettuna kuin oli Miljukovin hallitus, joskin Kerenski oli siinä jäsenenä, silloisen puoluejohdon nimessä annettuna. Minä en syytä suurestikaan. He toimivat silloisen ajankohdan olojen mukaan, mutta kun te, jotka itse olette olleet mukana tuollaisten luritusten lähettämässä, syytätte meitä, niin vetäkää esille yksi ainoa todistuskappale, missä olisimme sanoneet mitään sinnepäinkään kuin te olette sanoneet. (Entäs Kotosen Pietarin reisu!) Kävin siellä, mutta ei tuollaisia sanoja kirjoittamassa, vaan Tokoin hallituksen lähettämänä. Ei kukaan, ei Jalavakaan, pannut vastaan.

Sitten Jalava mainitsi, että oli uskottu, että nykyinen puoluejohto on saapa aikaan hyvinkin loistavia tuloksia parlamentaarisella toiminnalla työväenluokan hyväksi. Kuka on sitä uskonut? Me emme ole sellaisia narreja. Päinvastoin minä omalta kohdaltani uskoin saavutettavan paljon vähemmän kuin on saavutettu. Minä en vuosi sitten uskonut, että millään toiminnalla olisi saavutettu sellaisia tuloksia kuin on saavutettu. (Lassy: Ei se ole teidän ansionne!) Se on kai Lassyin ansio, jonka ansiot sosialidemokratian historiassa ovat niin ennenkuulumattoman suuret! — Sitten väitti Jalava, että on ryhmässä miehiä, jotka ovat käyneet salaisia neuvotteluja ministeripaikoista. Yltäkylläinen havainto Jalavan puheesta on ollut — minä en ole sitä ensi kertaa kuullut — että hän heittää tällaisia salaisia syytöksiä mainitsematta henkilöitä, mainitsematta tapahtumia sen tarkemmin ja siten vetäytyen pois vastuusta. Jos se on totta, kuka sen sanoi, minä pyydän mainittavaksi nimet. (Lassy: Minä sitoudun todistamaan huomenna!) Valitettava vain, ettei se tapahdu tänään. Jos paperit ovat sellaisia kuin Lassyin äsken lukema, niin silloin minä luulen hänen voivan todistaa mitä tahansa, siksi läheisissä väleissä hän näkyy olevan entisten jääkärien y. m. heidän kaltaistensa kanssa. Me emme ole neuvotelleet, niinkuin Lassy, kaikkien maiden diplomaattien luona.

Sitten on hyökätty meidän minimiohjelmamme kimppuun, mutta veraten siivosti, kun muistaa, miten tätä minimiohjelmaa on aikaisemmin käsitelty Helsingin kunnallisjärjestössä y. m. Ja minä ihmettelen, että juuri Jalava, joka ennen on käyttänyt hyvin voimakasta puhetapaa tästä asiasta puhuessaan, nyt, viisaasti kyllä, hillitsi itsensä aika tavalla. Hän kuitenkin mainitsi, että hallitusmuoto on kelvoton. Se on hänen väitteensä, jonka hän työnsi esille pitkien miettimisien jälkeen, mutta vaikka häneltä vaadittiin selitystä, missä suhteessa se on kelvoton, miten olisi ollut mahdollista saada se paremmaksi, niin siihen en kuullut, en puoluelakaan sanalla vastattavan mitään, jollemme ota huomioon, että hän väitti sillä vahvistetun meille sotalaitoksen, että sillä pelastettiin kirkko ja että lakkovapaus estettiin. Nämä olivat ne kolme asiallista muistutusta, jotka

hänellä oli tehtävänäan uutta hallitusmuotoa vastaan. Ensinnäkin sotailaitos. Siihen syytökseen nähden minä huomautan, että hallitusmuoto ei sisällä sotailaitoksesta muuta kuin tämän yleisen säännöksen: jokainen Suomen kansalainen on velvollinen ottamaan osaa isänmaan puolustukseen tai sitä avustamaan, niinkuin siitä laissa säädetään. On siis hallitusmuodossa lausuttu se periaate, että jos vihollinen hyökkää maahan, jokainen Suomen kansalainen on velvoitettu ottamaan osaa isänmaan puolustukseen, ja tämä on periaate, joka on aina ollut sosialidemokratian periaate, josta ei kukaan sosialidemokraatti ole tahtonut vetäytyä pois. Bebel sanoo, että jos vihollinen hyökkää Saksaan, minä olen valmis pahimman porvarin kanssa astumaan kivääri kädessä maata puolustamaan. (Se on Bebelin ikäviä lauseita!). Ikäviähän ne ovat kaikki teille, Bebelin Engelssin ja Marxin. Sitten kirkko on säilytetty. Milloin se on tapahtunut? Me suuren tappelun jälkeen saimme pois sen pykälän, jossa sanottiin, että evankelisluterilainen kirkko on kansan kirkko. Tämäkään säännös ei olisi sisältänyt mitään itse asiassa, koska kirkkolaki on voimassa, mutta ettei se kirkkopykälä olisi jäänyt hallitusmuotoa rumentamaan, niin me suuren tappelun jälkeen saimme sen pois. Tämä oli Jalavan syytös n:o 2, ja näin erinomaisen hyvin perusteltu se oli. Minä sitä vastaan asettaisin tästä toisesta minimiohjelmasta kohdan, jossa sanotaan: »Kreikkalaisvenäläinen kirkko Suomessa on oman hengellisen hallituksensa alainen tämän kirkon lakien mukaan». Vai lieneekö ero siinä, että kreikkalaista kirkkoa saa suojella, mutta ei tätä evankelisluterilaista, koska näkyy vasemmistomiehiin, Jalavaan ja muihin, tuollaiset ponnet pystyneen siihen aikaan erinomaisesti.' Kolmas Jalavan hyökkäys koski sitä, että lakkovapaus on poistettu sillä pykälällä, jossa sanotaan, että kansalaisten työvoima on valtiiovallan erikoisessa suojeluksessa. Joka tämän pykälän ymmärtää niinkuin Jalava, hän syyttäköön pappaansa ja mammaansa, mutta älköön suinkaan tämän pykälän tekijöitä. Pykälä on muuten Saksan sosialidemokraattien vaatimuksesta otettu sikäläiseen uuteen hallitusmuotoon ja sieltä meidän hallitusmuotoomme.

Sitten on, ei niin suoraan täällä, mutta erään kerran ollessani Hel-singin kunnallisjärjestön kokouksessa, syytetty meitä siitä, että me hallitusmuotoon hyväksyimme määränemmistöä koskevat pykälät, ne pykälät, joissa vaaditaan vission asiain ratkaisuun määränemmistö. Nyt on kuitenkin asianlaita niin, että nykyinen eduskunta ja nykyinen hallitusmuoto ei ollenkaan ole koskettanut niihin valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin, vaan nämä määränemmistöä koskevat säännökset ovat alkujaan sen n. s. eduskuntamuutoskomitean laatimat, jossa jäseninä olivat Valpas, Sirola y. m. Sieltä ne pykälät pohjustavat, ei suinkaan nykyisestä hallitusmuodosta. Sitäpaitsi on vielä eri kysymys, miten viisasta meidän kannalta olisi vaatia määränemmistöä koskevain pykäläien sellaisenaan ilman muuta poistamista. Ja ettei se ainakaan joka tapauksessa ole viisasta, sen osoitti Jalavan oma lausunto, kun hän sanoi, että miksei käytetä hyväksi näitä määränemmistöpykäläiä ja äänestetä lakeja yli vaalien. Tämän verran on siis johdonmukaisuutta näissä syytöksissä.

Armahdusasian ajaminen nykyisessä eduskuntaryhmässä on ollut siksi voimaperäistä, se on ollut niin lähellä kaikkea meidän eduskuntatoimintaamme, että minä luulen, että jokainen meistä hyvällä omallatunnonla siihen vastaa sekä teidän että koko valitsijakunnan edessä. Se on ollut johtotähtenä koko meidän toiminnassamme, ja jollei odottamattomia vaikeuksia meidän toiminnallemme saada, niin luultavaa on, että ennen joulua taas kolmisentuhatta vankiloissa viruvaa pääsee vapaaksi lastensa ja

omaistensa luo. (Kokouksesta: Mikseivät kaikki pääse?). Mikseivät kaikki pääse, sitä on helppo kysyä, mutta vastatkoon kysyjä, miten hän tekisi saadakseen ne vapaiksi. Jotka uskovat, että ne Lassy saisi pois, niin minä onnittelen heitä „jotka eivät näe, ja kuitenkin uskovat, sillä he ovat autuaat“.

Vielä heitti Jalava sen syytöksen, miten perustuslakivaliokunta voi ottaa esille hallitusmuotokysymyksen uudestaan, kun se oli jo jätetty lepäämään yli vaalien. Hän katsoo siis vanhana valtiopäivämiehenä, että kun on joku kysymys jätetty lepäämään yli vaalien, sitä ei saa ottaa enää esille. Minä nyt vain muiden, en tietysti Jalavan, varalle pyytäisin lukea valtiopäiväjärjestyksen 59 §:n, joka kuuluu näin: »Lepäämään jäänyt ehdotus ei estä antamasta uutta esitystä eikä tekemästä eduskuntaesitystä asiasta, jota ehdotus koskee». Se kai on sillä selvä. — Presidentinvaali on tietysti se hyvin etsitty pala, jota on pureksittu pureksimasta päästyä. Minä sanoisin sen johdosta vain, että siihen aikaan, kuin presidentinvaali oli toimitettava, kaikkialta ympäri Suomea tuli työväen vaatimuksena meidän tietoomme, että Mannerheim on syrjäytettävä tavalla millä tahansa. (Se on vale!) Sellaisia kirjelmiä saa Lassy nähdä eduskuntaryhmän asiakirjoista, jos haluaa. Muuta keinoa siinä ei ollut, kun tahtoi varmasti tämän työväestön yleisen toivomuksen ajaa läpitse, ei voinut menetellä muuten kuin ryhmä menetteli. Ja että se myös oli viisaasti menetelty, siitä minä olen syvästi vakuutettu m. m. senvuoksi, että siten estettiin Suomen syökseminen sotaan Neuvosto-Venäjä vastaan. Kyllä Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa tästä kysymyksestä keskusteltaessa sanottiin, että mitä se olisi merkinnyt, olisi antanut herrojen tapella! Jos tältä kannalta lähdemme, silloin voidaan syyttää.- Me katsoimme, etteivät ne herrat ole, jotka tappelevat, ja me katsoimme lisäksi, etteivät edes herrat saa tapella, sentähden, että meidän käsityksenämme on ja se on ollut aina sosialidemokratian käsityksenä, että hyökkäyssotaa on aina vastustettava, pyrkivätpä siihen herrat tai narrit. Kumpaa' lautua Lassy on, ratkaiskoon hän itse. Puhuja sanoi, ettei Mannerheim olisi aikaansaanut sotaa. Luuleeko hän todellakin, että yksikään sielu tässä Suomen sosialidemokraattien puoluekokouksessa on niin typerä, että tarvitseisi siinä suhteessa mitään perusteluja. Totta kai on jokaiselle selvää, että Mannerheim ei yksin mitään saa aikaan, mutta toisaalta on tiedossa, että se klikki, joka oli hänen ympärillään, aivan samoin kuin oli klikki tsaarin tai keisari Vilhelm toisen ympärillä, ja vielä ne ainekset, jotka olivat tuon klikin takana, ne ajoivat sotaa ja olisivat varmasti vieneet maan sotaan. Sen ovat myöhemmän ajan tapaukset osoittaneet päivän selvästi, toivoakseni myös Lassylle.

Ryhmää moitittiin vielä siitä, että se ei ole äänestänyt lakeja yli vaalien, ja yleensä siitä, että se on hyväksynyt joitakin verolakeja. Tässä jo välihuudahduksilla kysyttiin Jalavalta, mitkä verolait on hyväksytyt. Hän ei voinut vastata, ja mahdotonta onkin vastata tässä seurassa, jossa on henkilöitä, jotka tietävät jotakin. Siellä kunnallisjärjestössä se voi mennä täydestä, tuollainen väite. Totuus on se, ettei eduskunnassa ole hyväksyty yhtään ainoata verolakia. Käsittelynalaisena on eräs tärkeä verolaki, mutta mitä ryhmä siinä tulee tekemään, se on tulevan ajan kysymys. Minä sanon jo omalta kohdaltani, en ryhmän nimessä, että jollei erikoiset syyt vaadi jarrutusta, niin se verolaki on hyväksyttävä, se nimittäin tietää verotaakan siirtämistä omistamattomilta kerroksilta omistaville ja parantaa siis nykyistä asiain tilaa siinä suhteessa varsin huomattavasti. Sitten sellaiset väitteet, että Suomen rahan arvon suuruus tai pienuus ei vaikuta mitään köyhälistön elämänehtojen paranemiseen tai huononemiseen, ovat sitä alkeel-

lisinta kansantalouspolitiikkaa, niin alkeellista, etten olisi tässä seurassa voinut odottaa sitä kuulevani. Kyllä kai asian laita on sittenkin niin, että jos maan talous kokonaisuudessaan kulkee kohti perikatoa, niin siitä kärsii myös työväki ja minä sanoisin: ennen kaikkea juuri työväki, sillä kokemus osoittaa, että työväen palkat eivät tahdo kohota samassa suhteessa kuin elintarpeiden hinnat ja elintarpeiden hintoihin taas vaikuttaa rahan arvon pienuus tai suuruus.

Mutta mitäpä oikeastaan kannattaa tässä — sanon samoin kuin aamupäivällä — väitellä asioista niiden kanssa, jotka sanovat niinkuin Jalava: antaa mennä, antaa mennä kaikki hulinaksi! Kun siltä kannalta lähdetään, silloin toisesti meidän toimintamme on ollut virheellistä ja väärää, mutta me emme ole lähteneet siltä kannalta. Me katsomme, että jos päästämme yhteiskuntamme raunioiksi, sen talouselämän rappiolle tahallamme, niin teemme työväestölle karhunpalveluksen. Varakkaat selviävät aina paremmin ahtaistakin ajoista kuin työväenluokka, ja senvuoksi niiden työväenedustajain, jotka näkevät kotiveräjänsä ulkopuolelle, on varottava tuollaisen politiikan tielle lähtemästä.

Puheenjohtaja ilmoitti järjestävän valiokunnan puolesta, että puoluesihtööri Tainio oli valiokunnalle ilmoittanut katsovansa toimittaja Kaarlo Luodon toimineen puoluetta vahingoittavasti ja sen vuoksi ehdottaneen, että Luoto erotettaisiin puolueesta. Järjestävä valiokunta oli päättänyt, että asia otetaan esille seuraavana aamuna klo 9.

Istunto päättyi klo 6,05 ip.

Kolmas kokouspäivä.

Keskiviikkona joulukuun 10 p:nä.

Aamupäivän istunto.

Istunto alkoi klo 9,15 ap. Puhetta johti *Tanner*. Nimenhuudossa merkittiin poissa olevaksi Kaarilahti ja Westerlund.

Luodon erottaminen puolueesta.

Puheenjohtaja ilmoitti, että järjestävän valiokunnan päätöksen mukaan tulee nyt esille toimittaja Luodon puolueesta erottaminen. Puhevuoron saatuaan lausui:

T. Tainio: Minä en ole koskaan nähnyt minkään puolueen tai puoluekokouksen sillä tavalla hävässeen itseänsä kuin tämä puoluekokous valitessaan puheenjohtajakseen Kaarlo Luodon, joka on tunnettu puolueen vahingoittaja ja vastustaja. En ole koskaan nähnyt minkään puolueen sillä tavoin rikkovan omia sääntöjensä. Meillä on puoluepäätöksiä, joissa vaaditaan tiukkaa puoluekuria. Meillä on sääntöjen 73 pykälä, jossa sanotaan: »Puolueeseen ei saa kuulua puolueen vastustaja, vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä puoluetta vahingoittava,» mutta tämä puoluekokous valitsee puheenjohtajakseen, asettaa kunniapaikalle henkilön, jonka toiminta tunnetusti ja tietoisesti on ollut puoluetta vahingoittavaa laatua! Täällä puoluerikokset palkitaan luottamustoimilla! Se on omituinen menettelytapa. Jos tämä ei olisi tapahtunut yllätyksen kautta, niin se merkitsisi sangan ikävää asiaa tälle puolueelle, merkitsisi sitä, että puolue, joka ei kunnioita omia päätöksiään, joka ei noudata omia sääntöjään, se puolue on rappeutumassa. Mutta siihen nähden, että meillä on tässä puoluekokouksessakin siksi paljon nuoria, verraten myöhään puolueeseen liittyneitä, jotka eivät ehkä kaikki puoluepäätöksiä ja puoluesääntöjä tunne ja jotka jonkinlaisen suvaitsevaisuuden nimessä tahtoivat luovuttaa yhden puheenjohtajapaikan vasemmistolaisille, koska heidän johtajansa Lassy sitä ehdotti ja heidän oman ehdokkaansa esitti, on tapahtunut vaali selitettävissä. Minä tiedän kokouksessa olevan paljon sellaisia, jotka mainitsemistani suvaitsevaisuus- eli kohteliaisuus-syistä äänestivät Luotoa vain sen tähden, että hän oli kommunistiryhmän ehdokas, ottamatta huomioon lainkaan, että tällä ehdotuksella Lassy sivalsi salakavalan iskun vasten koko puolueen kasvoja.

Puolueneuvoston kokouksessa velvoitettiin puoluetoimikunta ryhtymään tarkastamaan kaikkia työväenlehden nimellä kulkevia ja toimimaan siihen suuntaan, että kaikki työväenlehdet tulisivat puoluelehdiksi. Kun puolueneuvoston kokouksessa minä sihteerinä esitin puoluetoimikunnan lausunnon puoluelehdistä, minä en siinä maininnut Savon Kansaa lainkaan, koska se ei ollut ilmoittautunut puoluelehdiksi. Osittain tästä puolueneuvoston kokouksessa moitittiin, sanottiin, että pitää seurata kaikkia lehtiä ja koettaa toimia siihen suuntaan, että kaikki työväen lehdet puoluelehdiksi saataisiin. Tämän päätöksen johdosta erittäin ja muutenkin lähetti puoluetoimikunta minut edustajanaan Kuopion läänin läntisen piirin piirikokoukseen, jossa olisi muutenkin tullut esille juuri Savon Kansaa kustantavan yhtiön johtokunnan aloitteesta piirin suhde Savon Kansaan. Mainitun yhtiön johtokunta pyysi siellä piirikokouksen kannatusta lehdelle, pyysi piirikokousta kehoittamaan piirijärjestöjä merkitsemään osakkeita lehteä kustantavaan yhtiöön. Piirikokouksen päätös kuuluu: «Piirikokous katsoo, ettei se asian nykyisellään ollen voi kehoittaa työväenjärjestöjä merkitsemään osakkeita kysymyksessä olevassa yhtiössä, kun Savon Kansaa ei ole tarjottu sosialidemokraattisen puolueen lehdeksi, vaan kehoittaa se piiritoimikuntaa tekemään ensi tilassa Savon Kansaa kustantavan osakeyhtiön johtokunnalle esityksen, että se ryhtyisi mahdollisimman pian toimenpiteisiin, että Savon Kansasta tulisi puoluelehti, jonka jälkeen piiritoimikunta antakoon heti järjestöille kehoituksen osakemerkintään. Samoin päätettiin yksimielisesti, että puolueen toimitsijan ja jäsenten on toiminnaan johdonmukaisesti noudatettava sosialidemokraattisen puolueen periaatteita ja puoluepäätöksiä sekä senmukaista parlamentaarista menettelytapaa.» Piirikokous hyväksyi jälkimmäisen ponnen aivan yksimielisesti, edellistä ponna kati vastusti yksi henkilö, nimittäin Savon Kansan taloudenhoitaja. Piirikokouksen päätöksen johdosta kutsuttiin Savon Kansan

johtokunta koolle — jo seuraavana päivänä — tästä asiasta keskustelemaan ja minulle ilmoitettiin johtokunnan kokouksesta - en minä siellä ollut läsnä päätöksiä tehtäessä —, että johtokunnan enemmistö on samalla kannalla kuin piirikokouskin, mutta koska asia on niin tärkeä, niin johtokunta ei ota sitä päättääkseen vaan lykkää sen yhtiökokoukseen, joka tullaan lähimmässä tulevaisuudessa koolle kutsumaan. Asiahan näytti menneen hyvinkin suotuisaan suuntaan. Mutta hyvin pian sain kuitenkin huomata, että kyllä se oli puijauspeliä koko juttu, sillä kun minä rupesin tarkastamaan Savon Kansaa ja seuraamaan siitä piirikokouksen päätöksiä, niin minä havaitsin, että niitä ei julkaistukaan. Lehdessä selostettiin muita piirikokouksen päätöksiä, mutta ei laisinkaan keskusteluja eikä ponsia tästä kysymyksestä. Jälkeenpäin, kun minä olen kysellyt, mistä se johtui, on toimituksen taholta selitetty, että toimitus ne kyllä olisi julkaisut, mutta taloudenhoitaja Paakki ja johtokunnan jäsen Hedman kävivät kirjapainossa ottamassa valmiin ladelman pois (Hedman: En ole käynyt, se on vale!). Voi olla. Luoto on myöskin sanonut, että Paakki kävi, mutta minä olen kuullut toisaalta, että Hedman olisi käynyt. Koska kuitenkin Hedman väittää sen valheeksi, niin ehkä se on valhe. Kuopiossa on jumalattoman vaikea tietää, mikä on totta, mikä valetta. — Mutta toiselta puolen, vaikka toimitus tällä tavalla onnistui tai näyttää onnistuvan lykkäämään syyn piirikokouksen selostuksen julkaisemattomuudesta toisille, niin toimitus ei kuitenkaan ole tietääkseni yrittänytään sen jälkeen millään tavalla niitä päätöksiä julkaista, ei ole ryhtynyt minkäänlaisiin toimenpiteisiin saadakseen taloudenhoitajan omavaltaisen menettelyn korjatuksi. Toimitus on tyynesti alistunut tuollaiseen ennen kuulumattomaan ja tärkeään toimituksen asioihin sekaantumiseen, että yhtiön taloudenhoitaja menee ja poistaa valmiin ladelman. Tällaisen luulisin olevan toimitukselle kunniakyssymyksen, »olla tahi ei olla," ja jos tulee riita johtokunnan kanssa johtokurman päätökseen alistumisesta, niin sellaisen alistumisen minä ymmärrän heikon toimituksen merkiksi, mutta alistua sanaakaan sanomatta vain yksinkertaisesti Paakin, taloudenhoitajan, omavaltaisuuteen, jolla ei ollut takanaan minkäänlaista johtokunnan päätöstä, se on enemmän kuin ihmeellistä. — Minä jälkeenpäin odotin sitä aiottua yhtiökokousta, mutta sitä ei kuulunutkaan. Jäin ihmettelemään, mistä syystä johtokunta teki sellaisen päätöksen, että yhtiökokous kutsutaan koolle lähimmässä tulevaisuudessa, ja arvelin, että tottakai yhtiökokous tulee hyväksymään lehden ilmoittamisen puoluelehdeksi, koska johtokunnan enemmistökkin sitä puoltaa. Savon Kansalla oli lainahakemus Helsingin Työväen Säästöpankissa ja pankin johtokunta ei ollut lainaa myöntänyt, kun lehti ei ollut puoluelehdeksi ilmoittautunut. Pankin puolesta oli Savon Kansalle ja puoluetoimikunnalle annettu tietää, että lainan myöntäminen riippuu puoluetoimikunnan lausunnot'eli siitä, minkälaisen lausunnon annamme, onko syytä käyttää työväen säästöpankin varoja sellaisen lehden tukemiseksi, joka jo silloin oli ilmoittanut kulkevansa omia teitään. Vielä tämän jälkeen kirjoitti minulle Savon Kansan johtokunnan puheenjohtaja lainahakemusasiasta sanoen, että kyllä lehti tullaan puoluelehdeksi julistamaan. Tarkoituksena oli saada puoluetoimikunta ensin antamaan suositteleva lausuntonsa; sen jälkeen lehdeillä olisi ollut varaa päättää mitä tahansa. Ei puoluetoimikunta voinut mennä tällaista puoltolausetta antamaan missään tapauksessa, ennenkuin lehti tulee puoluelehdeksi. Ja kyllä me vielä yhä odotamme — sitä ilmoitusta ei ole vielääkään tehty. Mutta lehti, kun se itsetietoisesti tällä tavoin asettui oman järjestönsä päätöksiä rikkomään, ei uskaltanut julkaista oman piirijärjestönsä päätöksiä se on senjälkeen esiintynyt sellai-

senä, kuin se olisi työväen lehti, ja täällä Helsingissä ilmestyvä puolueen pää-äänenkannattaja vain jonkinlainen herrojen lehti. (Sulo Vuolijoki: Oikea käsitys!). Sellaista käsitystä siellä esitettiin. Minä panen merkille, että Sulo Vuolijoki huusi, että se on oikea käsitys. Minä ainoastaan konstataeraan edelleen, että meidän puolueemme pää-äänenkannattajaa väitetään siellä herrojen lehdeksi, vaikka se on puolueen oma, puolueen ohjelman ja puoluekokouksen päätösten mukaisesti, sosialidemokraattisen puolueen puoluekokouksen päätösten mukaisesti toimitettu. Sulo on ollut perin vaikea saada kiinni puolueen vastustamisesta, mutta menee se viisakin ansaan. (Sulo Vuolijoki: Erottamisenko vuoksi?) Saa nähdä, se riippuu asianhaaroista ja millä tavoin Sulo vielä suutaan soittaa. — Senjälkeen tämä lehti on Luodon johdolla esiintynyt säännöllisesti aivan kaikissa asioissa puoluetta vastaan, ei suinkaan ainoastaan puoluetoimikuntaa vastaan, niinkuin se koettaa erässä viimeisistä numeroistaan selvittää, vaan puoluetta vastaan sinänsä, alun pitäen pyrkien puoluetta hajottamaan, ja viimeisinä aikoina esiintyen niin suoraan, kuin suinkin on uskaltanut, kommunistin asianajajana. Kun sosialidemokraattinen työväenpuolue täytti 20 vuotta, kirjoitettiin Savon Kansassa tämän muistopäivän johdosta m.m. seuraavaa: »Toiset sanovat meillä, että kaikki voidaan saavuttaa, kunhan vain Suomen työväenliike edelleen voidaan pitää yhtenä, hajaantumattomana ja sosialidemokraattisena liikkeenä. Tämä uskonnollinen meille vasfikkään lausuttu muka pätevältä ja johtavalta taholta. Mutta paljon löytyy meillä niitä, joiden käsityskanta on päinvastainen. Tämän käsityskannan mukaan on suurin paha meillä juuri »yksipuoluejärjestelmä», se, että aivan vastakkaisen käsitystavan omaavat ainekset työväestöstä pakotetaan pysymään saman johdon alla ja keskinäisillä hankauksilla alituisesti lamauttamaan toistensa toimintaa. Jos meillä olisi kaksi, miksei kolme työväenpuoluetta, kuten porvarillisiakin puolueita on kolme, silloin jokainen löytäisi oman puolueensa ja ryhmänsä, jossa hyvin viihtyisi ja jossa innostuisi, silloin oikeistososialistit keräisivät paljon ääniä ja pelastaisivat monta sielua porvarillisesta vasemmistosta joukkoonsa, vasemmistolaisen taas ei tarvitsisi tehdä äänestyslakkoa, niinkuin nyt, eikä pysyä syrjässä jarruttavana ryhmänä. Silloin myös eduskuntavaaleissa, tietysti vaaliliitossa keskenään, nämä sosialistipuolueet keräisivät yhteensä ääniä paljon enemmän kuin sosialidemokraattinen puolue ennen yksinään ja silloin ei pitäisi olla mikään vaikeus saada äänestetyksi 120 sosialistia eduskuntaan! — sitten siinä on taittovirhe — ,ja saada ratkaisevasti valtiolta käsiinsä», tai jotakin sellaista.

Tässä kirjoituksessa siis puhutaan tarkoituksellisesta puolueen jakamisesta kolmeen osaan sillä perusteella, että porvaripuolueitakin on kolme, ja sitten tunnustetaan, että vasemmisto-ainekset suoraan jarruttavat puolue-toimintaa, ja pidetään aivan oikeana, että siltä taholta on tehty äänestyslakko. Ei sanaakaan siitä, mitä varten äänestyslakko on tehty, vaan pidetään aivan luonnollisena asiana, että niin on tapahtunut. Syynä siihen, etteivät vasemmistolaiset olisi voineet ottaa osaa vaaliin ei suinkaan voinut olla etteivät nämä edustajat heitä tyydyttäneet, ei sitä silloin pidetty syynä siihen, että kommunistiset ainekset eivät ottaneet vaaleihin osaa. Mutta jo sitä ennen, tiistaina 20 pmä toukokuuta kirjoitetaan toimituksen nimessä seuraavaa: »Suomessa ei suvaita mitään itsenäistä ajatustapaa — — — työväenasiasta ja työväenliikkeestä. Tämä on vanha totuus. Valpas julisti aikoinaan pannaan kaikki, jotka uskalsivat vähänkin poiketa hänen reseptistään. Julkisuudessa ei saa esiintyä mitään muuta kuin määrätyllä tavalla tulkittua puhdasta sosialidemokraattista teoriaa, olkoonpa vaikka niin, ettei

socialidemokraattinen menettelytapa ole varsin äskettäin voinut estää johdantamasta Suomen työväestölle verrattain huonoihin tuloksiin. — — — Me kannatamme arvostelun vapautta työväenlehdissä, kohdistukoonpa se vaikka socialidemokraattiseen teoriaan tai puoluejohtoon. (Sulo Vuolijoki: »Onko se rikos?» T. Tainio: »Ei se rikos ole, mutta valhe se on.») Mutta meidän maassamme ovat olot ahtaat ja meillä ei mielellään suvaita sellaista työväenlehteä, joka antaisi vapaasti palstojaan käytettäväksi Suomen työväenliikkeessä esiintyvälle eri käsityskannoille". —————, „Kaikki lehdet meillä joutuvat syntymästään saakka orjallisesti kytketyiksi johonkin määrättyyn puoluekantaan ja poikkeamista vähimmässäkään määrässä siitä pidetään kauhistuksena. Toisin on laita ulkomailla, joiden vapaammissa oloissa myös *itsenäinen* sanomalehdistö voi menestyä”.

Sulo Vuolijoki kysyi, onko tämä rikos. Ei, mutta tämä on valhe, törkeä valhe, kaiken kaikkiaan. Tässä valehdellaan ensin Valppaasta ja Valppaan ajasta. Valppaan aikana ei meillä ollut sellaista sensuuria, ettei olisi saanut kirjoituksia julki. Minä olen kuullut samaa sanottavan toiseltakin taholta. Koko sinä aikana kuin minä olen ollut puolueessa, ei minua ole estetty tavalla tai toisella ajatuksiani julki tuomasta. Jollen ole saanut kirjoittaa Työmieheissä, niin olen kirjoittanut maaseutulehdissä. Mutta työmieheissäkään ei ole yhtään kertaa minulta tilaa kielletty, ja kuitenkin minä olen tietävästi esittänyt toista suuntaa kuin Valpas. Ei ole siis siinä perää, että mielipiteitä ei olisi saanut tuoda julki puolueen lehdissä. (Eetu Silinilta!) Eetu Salimilta on estetty osittain tila Työmieheissä, mutta onhan hän muissa lehdissä saanut kirjoittaa. Mutta sitä oudompaa on, kun tämä lehti tällä tavoin esiintyy muka vapaan sanan nimessä, on olevinaan muka lehti, jossa saa vapaasti kirjoittaa, vaikka missään lehdessä ei kuitenkaan sensuuri ole ollut niin tiukka kuin Savon Kansassa, eikä missään ole niin säälimättömästi kirjoituksia pantu paperikoriin, silloin kun ne ovat olleet lehden toimitukselle vastenmielisiä. Ja kun minä tätä valitin bolshevistisen liikkeen terävimmälle teoreetikolle, niin hän sanoi: »ne uskaltavat, niillä on voimaa». Minä nauroin. Sulo on valmis moittimaan, jos Ryömä harjoittaa sensuuria häntä vastaan silloin kun hän koettaa salaa kuljettaa kommunismia Suomen työväelle, mutta silloin kun Luoto koettaa estää socialidemokraattisia kirjoituksia eikä pane niitä lehteensä, silloin Sulo Vuolijoki sanoo, että ne uskaltavat, niillä on voimaa. (Sulo Vuolijoki: Tainio valehtelee.) Kyllä se on kuvaava kanta, ristiriitainen kanta, johdonmukaisesti ristiriitainen. Ja sitten: eiväthän meidän puoluelehdet, niinkuin täällä sanotaan »joutu syntymästään saakka orjallisesti kytketyiksi”. Täällä eilen joku kuopiolainen tiesi todistaa minun sanoneen piirikokouksessa, että eihän se sulje lehden palstoja toisinajattelevainkaan kirjoituksilta, vaikka lehti puoluelehdiksi tulisi. Sikäli kuin minä olen huomannut, on meillä ajatus- ja lausuntavapaus varsinkin maaseutulehdissä ollut liiankin suuri, ihan liian suuri. Kansan Sana esim. on antanut palstansa aivan järjestelmällisesti kaikkien puolueen vastustajien käytettäväksi. (Onko se paha?) No, ei se ole hyväkään. Minä en ole sensuurin ystävä, mutta en minä niin järjestelmällisesti suostuisi palvelemaan puolueelle vihamielisiä tarkoituksia. Totta kai täytyy julkaista kaikki sellaiset puoluetta arvostelevat kirjoitukset, joiden tarkoituksena on saada epäkohtia korjatuiksi; missä epäkohtia on, on ne korjattava. Mutta hitto vieköön, ruveta järjestelmällisesti julkaisemaan kirjoituksia, joiden tarkoituksena on puolueen repiminen leniniläisen järjestelmän mukaan — niille ei ole annettava tilaa.

Minulla olisi täällä kuinka paljon tahansa leikkeleitä ja koko lehtiä-

kin, joissa koko ajan säännöllisesti hommataan uutta puoluetta, halutaan hajottaa tämä, ja sitten myös on todistuksia siitä, kuinka Helsingin kirjeissä säännöllisesti koetetaan synnyttää epäluulo puoluettoimikuntaa ja eduskuntaryhmää kohtaan j. n. e.

Viime aikoina, kun lehdessä puhutaan sosialisteista ja meidän puolueestamme, puhutaan valkoisista sosialisteista aivan niinkuin jonkinlaisena porvarillisena ryhmänä, vaikka meidän sosialidemokraattinen puolue ja sen puoluettoimikunta on niin punainen kuin mikään muu sosialidemokraattinen puolue tahansa koko maailmassa.

Edellä esittämäni riittää aivan hyvin todistukseksi siitä, mikä minun oli todistettava, että Luoto toiminnallaan on vastustanut ja vahingoittanut puoluetta. Järjestelmällisesti, tarkoituksellisesti. Ei ole lainkaan kysymystä yksinäisestä teosta, mistään hetken hairahduksesta, vaan säännöllisestä, johdonmukaisesta toiminnasta. Että sellainen henkilö valitaan puoluekokouksen puheenjohtajaksi, se on häpeä. Vaikka häpeä se on sekin, että sellainen henkilö valitaan puoluekokoukseen. Mutta kun on harjoittanut sellaista säännöllistä, järjestelmällistä vääristelyä kuin Luoto on harjoittanut, niin eihän se ole ihme. Luoto on kyllä yhtä harras painovapauden ystävä "kuin Kanninen ja Sulo Vuolijoki. Kun tällä tavoin järjestelmällisesti pääsee myrkyttämään koko piirinsä, niin ei ole ihme, jos siinä syntyykin harhakäsitteitä. Mutta ei ole sillä tavalla kuin Luoto sanoo, että kaikki ne järjestöt ovat hänen lehtensä takana. Täällä puhui eilen eräs Pielaveden mies sangen katkeria sanoja siitä suunnasta, jota Luoto edustaa, Leppävirran, Varkauden työväenyhdistykset, suuret voimakkaat järjestöt eivät suinkaan ole Luodon politiikan kannalla ja kyllä Luodon politiikkaa vastustetaan Karttulassa, on vastustettu Kuopiossa, sitä on vastustettu yli koko Savon. Mutta lehdessä on estetty tyytymättömyys tulemasta julki. Minä kuitenkin luulen sen tyytymättömyyden pääsevän julki täällä puoluekokouksessa. (Kuka sitä estää?) Niin, täällä sitä ei voi estää, vaikka Kuopiossa voi.

Kaiken edellä sanomani perusteella pyydän kannattaa järjestysvaliokunnan ehdotusta, että Luoto olisi puoluetta vahingoittavana ja vastustavana erotettava puolueesta.

Kaarlo Luoto: (Suosionosoituksia äärimmäisestä vasemmistosta kun puhuja astuu puhujalavalle). Puoluesihteerin syytökset koskevat etupäässä vain sitä, että minä olisin vienyt Savon Kansan semmoiseen suuntaan, että se olisi puoluetta hajoitettava ja vain sitä hajoitustyötä tehnyt puolueessa enkä muuta. Tätä todistaakseen hän luki täällä muutamia artikkeleita vaatteittensa tueksi, mutta hän luki tarkoituksellisesti ainoastaan muutamia kohtia eikä niitä, joissa selitettiin noita kirjoituksia — nämä selittävät artikkelit hän jätti lukematta, vaikka ne on varta vasten kirjoitettu noita toisia vastaan. Kesällä, sen muistavat kaikki Savon Kansan lukijat, yhteen aikaan minä annoin varta vasten mennä lehdessä pitemmän aikaa erään sarjan artikkeleita, joissa puhuttiin muka riippumattoman puolueen perustamisesta Suomeen. Minä laskin ne tarkoituksellisesti läpi saadakseni jollakin tavalla keskusteluja työväenpuolueen keskuudessa menettelytavoista ja yleensä suunnasta vähän vilkkaampaan vauhtiin kuin oli ollut siihen asti. Jos kuka kirjoitti tuon riippumattoman puolueen puolesta, niin minä annoin myös oikeuden, kuka siihen halusi, ja minä vastasin myös itse. Sen tietää jokainen, joka on lukenut Savon Kansaa. Viimeiset näitä kysymyksiä käsittelevät artikkelit olivat puolueen yhtenäisyyden säilyttämisen puolesta. (Silmänkääntötempu).

Sitten m. m. Tainio selitti pitkälti johtokunnan asioita ja mitä kaik-

kea siinä joukossa oli, joiden kanssa minulla ei ole mitään tekemistä. Enhän minä pidä johtokunnan enkä liioin osakeyhtiön kokouksia. Minä en ole ollut muuta kuin ani harvassa johtokunnan kokouksessa läsnä eivätkä ne asiat minulle kelpaa syytöksiksi.

Mitä sitten yleensä tulee lehden kantaan ja minun suhteeseeni lehden ilmoittautumiseen puoluelehdeksi, niin minä ihan myöhäiseen kesään asti nimenomaan vaadin, että Savon Kansa on alistettava puolueen lehdeksi. Täällä on mukana henkilöitä, joiden täytyy todistaa, että niin on ollut laita. Täällä on meidän silloinen toimitussihteerimme Hedman, hänen täytyy myöntää että minä olin sillä kannalla koko ajan myöhäiseen kesään asti, kunnes puoluetoimikunnan taholta osoitettu kiristys kehittyi siksi miksi se kehittyi. Sitten vasta minä muutin mieleni: sama se, ei tarvita.

Tainion selitykset siitä, että minä muka vaaliasioissa olisin ollut vastustavalla kannalla, ovat suorastaan ihmeellisiä. Milloin myös puoluetoimikunnan taholta esitettiin vaaleja toimitettavaksi, esimerkiksi valtiopäivämiesvaalit, niin mikään muu sanomalehti ei ole sen painavammin kehoittanut valtiopäivävaaleihin ottamaan osaa kuin Savon Kansa. Kunnallisista kysymyksistä ja kunnallisvaaleista Savon Kansa on kirjoittanut vähintään yhtä paljon kuin mikä toinen työväenlehti tahansa. Täällä on mies, jolta olen tilannut varta vasten kunnalliskysymyksiä koskevia artikkeleita. Hänen täytyy todistaa se; minä pyysin häntä: tee se, minulla ei ole aikaa. Milloin olen pitänyt puheita Kuopiossa, olen aina painostanut: ei hylätä yhteiskunnallistakaan toimintaa, se on tärkeää, ja olen sellittänyt, minkätähden se on tärkeää. Silloinkuin on ollut kysymys eduskuntaryhmän kannattamisesta kansalaiskokousten kautta tai muuten, niin minä luulen, että se on tehty Kuopiossa yhtä pontevasti kuin missä muualla tahansa. Silloin kun oli puoluetoimikunnan taholta järjestetty rauhankokous - missä se pidettiin sen painavammin kuin Kuopiossa. Kuka sen toimitti? Ei piiritoimikunnan puheenjohtaja Rauhala. Minun toimestani se pidettiin. Oli niin paljon väkeä läsnä, että ani harvoin oli Kuopiossa niin paljon nähty. (Ei Luotokaan voinut pelkkää pahaa tehdä, tuli joku hyväkin teko välillä) Minä pakotin Kuopion kunnallistoimikunnan suoranaisesti tekemään ja ilman kokouksen pitoa se tehtiin. Muutamat miehet minä velvoitin antamaan nimensä tämän toiminnan taakse; en kuullut nimittäin silloin Kuopion kunnallisjärjestöön, nyt olen sen puheenjohtaja.

Edelleen Tainio koetti käyttää minua vastaan sitä, että eräässä artikkelissa oli puhuttu Valppaasta. Se artikkeli ei ole minun kirjoittamani, ja niinkuin äsken todettiin, on meillä selitetty, että meillä otetaan harjoituksia muiltakin aloilta. Sillä tavoin tuo kirjoitus on tullut lehteen ja annettu mennä, kun se ei ollut mikään puoluetta vahingoittava, se oli siinäkin kohdin ainoastaan puoluetoimikuntaa koskeva. Se oli muka jonkinlainen vertaus Valppaan ajoilta, jota minä en itse asiassa täydellisesti hyväksynyt. Minä luulen, että sen eheämpää Valppaan kannattajaa ei ole kuin minä olen ollut ja olen nytkin. (Mutta Valpas ei ole Luodon kannattajia!). Siitä puhutaan toiste. (Mutta se kuuluu tähän asiaan!). Ehkä Valpas on ollut väärinkäsityksessä joidenkuiden valehtelijain avustamana. (Hupli: Koko Työmiehen toimituksella oli käsityksensä siitä asiasta!) Ei. (Hupli: Minä tunnen sen asian tarkkaan!). Tainio painosti, että puoluetoimikunta on muka se pyhä, koskematon. Ei milloinkaan! Aina ovat kaikki hallitukset arvostelun alaisia paitsi Venäjän tsaarivallan aikana ei hallituksen arvostelua saanut harjoittaa, siitä pantiin hirveen, mutta muualla, länsimaissa, ne ovat arvostelun alaisia ja sitä arvostelua harjoi-

tehtiin byrokraattisessa Saksassakin äärettömän suuressa määrässä. Eikö muka mokomaa puoluetoimikuntaa saisi arvostella, joka viime puoluekokouksessa astui tehtävänsä salaisen keinottelun ja poliisivoiman avulla. (Hupli: Siinä nähdään, mikä mies tämä on. Hakkila: Kyllä se täällä tiedetään paremmin!). (Se on Suomessa tiedetty!). Mitä on tiedetty? (Se, joka puhuu, se herra ja sen entsisyys!). Selittääkö? (Ei minulla ole puheenvuoroa). Millä tavoin minä olen työväenjärjestöjä vastaan toiminut poliisin avulla?

Tainio selitti, ettei ole otettu mitään artikkeleita ja sosialidemokraattista puoluetta tukevia kirjoituksia. Minä en ole kieltänyt vastaiselta taholta tulleita lähetettyjä kirjoituksia oikeastaan kuin yhden ainoan. Se oli Itkoselta. Asia oli niin, että Savon Kansaan lainattiin tamperelaisesta Kansan Sanasta eräs Aunuksen haastattelu, ja me panimme oikein loistavasti täydellä nimellä, että tämä on Kansan Sanan haastattelu. Siinä tuo Aunuksen retkellä ollut mies kertoi, että siellä muka rajalla oli käsketty pitämään kovaa rätinää, jos tulee tarkastajia, jos sattuu eduskunnan lähetystö tulemaan tarkastamaan. Sen sisältöinen se haastattelu oli. Siihen vastasi Itkonen aivan samassa nuotissa kuin suomettarelainen Erich tai kuka tahansa olisi antanut sen vastauksen: hän meni ohi tuon asian. Hän ei tyytynyt selittämään sitä, että eduskunnan lähetystö ei käynyt Aunuksessa, vaan ainoastaan Karjalan Kannaksella, vaan hän kohdisti vastauksensa, suoranaisen hyökkäyksensä siihen, että haastateltu, joka kertomuksen antoi, valehtelee, koska mitään semmoista provoseerausta ei ole rajalla tapahtunut. Siihen kohdisti Itkonen vastauksensa, ja sentähden minä en pantu sitä lehteen, kun se ei ollut yksinomaan siitä asiasta, jota oli tarkoitettu, vaan meni ohi maalin. (Hupli: Kas kun olitte tarkka sillä kertaa!). Se meni pois, muita kirjoituksia en ole karsinut. (Ei yhtään kotnunistikirjoitusta?). - Tusinakaupalla. (Kyllä niitä sitten on tullut hirmuisesti!). Sitten eräs toinen alakerraksi tarkoitettu Hupiin nerontuote, sen olivat viransijaiset karsineet sillä aikaa kun minä olin täällä Helsingissä. Mutta ei siitä mitään vahinkoa tullut, ei Huplille itselleenkään, ei "se ollut mikään niin erikoinen.

Mitä sitten kannatuspäätöksiin tulee, niin Tainio valehteli siinä asiassa, että ainoastaan myönteiset järjestöjen päätökset on pantu lehteen, mutta ei vastustavia. Minä vannon tältä paikalta, että niin monta kuin meille on tullut niitä, oli ne myönteisiä tai kielteisiä ne on pantu lehteen. (Tuli variksen vala!). Ei tullut, ei tullut. Sen todistaa niin moni mies kuin meillä on ollut työssä. Sen täytyy todistaa Halosen tuossa. (Se on totta!). Ja minä olen sanonut, että kaikki pitää panna, ei saa jättää mitään pois. Se piirikokouksen päätös — minä sanoin jo eilen — sen poisjättäminen ei ollut toimituksen taholta tehty, vaan tapahtui se päinvastoin vastoin toimituksen tahtoa. Samalla tavalla eräs toinen samaan aikaan ollut kirjoitus, jossa tapahtui karsimus; sen teki meidän piirisihteeri.

Sitten yleensä tämä syytös kohdistui siihen, että minä en hyväksy sosialidemokraattista toimintaa enkä sen periaatteita, parlamentaarista menettelytapaa, olen kommunisti. Mutta täällä ei ole minun syyttäjäni selvittäneet sen paremmin, mitä he sillä kommunistilla tarkoittavat. (Toiseen puolueeseen kuulumista!). Minä en kuulu mihinkään toiseen puolueeseen. (Asiallisesti!). En missään tapauksessa, vielä ainakaan. Ja sosialidemokratian periaatteiden yli minä en ole lähtenyt enkä laskenut. Ainoastaan se on ollut lehden sisältö, mikä sisältyy sosialidemokraattiseen ohjelmaan.

O. Partanen ilmoitti saaneensa sellaiset evästykset, että puoluetta ei saa hajottaa. Katsoi sen vuoksi, että ei voinut yhtyä kannattamaan erotamista, koska Luodon erottamisella ei autettaisi työväenluokan asiaa. Piti sopimattomana taistella suuruuksien puolesta tai niitä vastaan. Kiuruveden työläiset olivat sitä mieltä, ettei puoluetta saa hajottaa. Luotoon nähden oli sitä mieltä, että kun Kuopion länt. vaalipiirin työläiset ovat hänet kokoukseen valinneet, kohdistuisi hänen erottamisensa myöskin näitä työläisiä vastaan. Joukkojen mielipidettä halusi kunnioittaa.

T. Tainio: Minulle sanoi ystäväni Sulo Vuolijoki kahvia juotaessa äsken, ettei minun todistukseni olleet tarpeeksi pätevät, en esittänyt mitään sellaista, jonka nojalla Luoto olisi erotettava puolueesta. Otetaan lisää. Savon Kansa N. 66. Tässä sanotaan: „Mitä maksaa salata tunnettuja tosiasioita? Laajoissa työläispiireissä niinhyvin meillä Savossa kuin Helsingissä ja muualla Suomessa on vallalla ajatus uuden itsenäisen työväen puolueen perustamisesta maahamme. Tämä ajatus on syntynyt itsestään ja tullut väkisinkin julkisuuteen toimitukselle lähetetyissä kirjeissä niinhyvin Savon Kansassa kuin muissakin työväenlehdissä.” Mitä tulee tuohon kohtaan, että puheenaoleva ajatus olisi itsestään tullut, niin minä olen ensi kerran nähnyt sen Savon Kansassa erään Savon Kansan johtokunnan jäsenen kirjoittamana, sellaisen jäsenen, joka ei ole. vuottakaan vielä kuulunut puolueeseen, nimittäin lak.kand. Harmaja. Sieltä se on kotoisin koko ajatus, jollei se liene syntynyt aikaisemmin maan rajojen ulkopuolella. (Vaarallista!) Ei se niin vaarallista ole, mutta sieltä tämä hajotusyritys on kotoisin ja sieltä se on määrätty Savon Kansan suunta. — «Julkaisimme joku aika sitten erään lähettäjän kirjoituksen,» — lähettäjät ovat aina hyvin lähellä Savon Kansan toimitusta tai johtokuntaa, - »josta piiritoimikunnan nimessä työväen järjestöille lähetetyn kirjelmän johdosta sanotaan m.m.: mutta minä niiden työväenjärjestöjen puolesta, jotka eivät hyväksy moista menettelyä »johdon taholta”, olisin valmis kehoittamaan ostamaan Savon Kansan osakkeita järjestöjen nimeen niin paljon kuin mahdollista, vähääkään piittaamatta piirijärjestöjen kiellosta. Siten edistäisimme aimo tavalla asiaa, joka on meidän jokaisen sydämellä, nim. jouduttaisimme osaltamme uuden todellisen työväenpuolueen perustamista.” »Uuden todellisen työväenpuolueen perustamista” autetaan siellä parhaiten sillä tavoin, että vastustetaan sosialidemokraattisen piirijärjestön päätöksiä! Sitten artikkelissa mielihyvällä siteerataan eräs kappale Kansan Sanasta, jossa kirjoituksessa sanotaan: »Vanha sosialidemokraattinen puolueemme on tehnyt tehtävänsä. Vallankumouksen kukistumista seuranneet uudet olot vaativat puolueuudostusten uudistamista myöskin työväenluokan keskuudessa.” Vanha sosialidemokraattinen puolue on tehnyt tehtävänsä, se puolue, johon Luoto kuuluu, se puolue, jonka puoluekokous tämä on, se on tehnyt tämän lehden ajatustavan mukaan tehtävänsä! Eikö tämä ole puoluetta vastustavaa, eikö tämä ole puoluetta vahingoittavaa? Ja minä en halua todistaa teille mitään muuta kuin sen, että Luoto on puoluetta vastustanut ja vahingoittanut. (Joka numerossa niitä todistuksia on siellä!) Sitten jatketaan mainitsemassani kirjoituksessa: „Me emme hyväksy mitään helsinkiläistä puoluediktatuuria, varsinkin kun se on luokkatietoiselle työväestölle tunnetusti vieraisa käsissä. On tunnettua, että ammattijärjestöt ovat monella taholla lakanneet suorittamasta puolueveroja ja siten tosiasiallisesti pyrkivät irti helsinkiläisestä puoluejohdosta.” Tässä on valhetta; ei ole mitään puoluediktatuuria, (Oh!) puoluekuria meillä ei ole ollut tarpeeksikaan, ei lainkaan niin paljon kuin puoluekokouksen päätöksissä on vaadittu. Puoluetoimikunta on esim. ollut kovin

veltto siinä suhteessa, että se ei ole puoluekuria vaatinut, että se ei ole tehnyt vaatimusta, että Luoto olisi ollut jo enemmän erotettava puolueesta. Sitten tuossa esityksessä on valetta se, että ammattijärjestöt olisivat lakanneet suorittamasta puolueveroja. (Se ei ole toita.) Vii 45,000 oli puolueen jäsenmäärä viime kesäkuun lopussa ja sehän on hämmästyttävän suuri tulos. Se on niin suuri tulos, että sitä ei uskonut puolueuuevoston kokouksessa huhtikuussa kukaan muu kuin minä. Siellä laskivat järjestään kaikki optimistisimminkin, että puolueen jäsenmäärä tulee vuoden kuluessa tuskin nousemaan yli 20,000:n. Minä arvelin silloin, että se tulee nousemaan n. 60,000:een vuoden lopussa. Luulen olevani siinä oikeassa. Helsingissä ovat ammattijärjestöt suorittaneet veronsa - Helsingissä kuuluu suhteellisesti puolueeseen jäseniä yhtä paljon kuin ennen — 6,000 jäseneltä, eikä sen enempää Helsingissä ammattijärjestöihin kuulu. Siis artikkelissa on tarkoituksellisesti ja tahallisesti levitetty väärää tietoa siitä, että puoluetta kohtaan valitsee kovin suuri tyytymättömyys. «Hajoittavat voimat ovat puolueessa siis jokseenkin voimakkaat ja ne ovat esiintyneet työväen ja työväenjärjestöjen omasta tahdosta ilman että siinä on tarvittu mitään kiihoitusta jonkun lehden puolelta.» Jos ei olisi tarvittu mitään kiihoitusta jonkun lehden puolelta, niin Savon Kansa ei olisi joka numerossa kiihoittanut niinkuin se on tehnyt. Tämä kiihoitus on ollut teennäistä, sitä on johdettu, kuten minä sanoin, maamme rajojen ulkopuolelta. Sitten seuraa: »Tämä on asian ydin. Peruskysymys on se, onko meidän edelleen pidettävä koossa puoluetta, jonka oikeisto on vasemmistosta yhtä kaukana kuin itä on lännestä, onko edelleen kytkettävä yhteen saman johdon alle aineksia, jotka sekä ohjelmaan että menettelytapaan nähden ovat täsmälleen vastakkaisia mielipiteitään? Tällä kertaa on johdossa oikeistolaisia, jotka aikaisemmin olivat pakosta kaikesta toiminnasta syrjäytettyjä. Nyt ovat taas vasemmistolaiset vuorostaan aivan syrjässä ja estettyinä toimimasta. Jos puolue ei jakaudu kahtia ensi syksyyn mennessä, käy todennäköisesti niin, että puoluekokouksessa valitaan uusi, selvästi vasemmistolainen puoluejohto ja oikeistolaiset saavat taas vuorostaan maistaa sitä asemaa, jossa vasemmistolaiset nyt ovat.» (Hyvä, hyvä!) [oo, mutta ei se niin ole. Minä luulen, ettette täällä valitse niin vasemmistolaista johtoa kuin kommunistit haluaisivat, mutta vasemmalle puolue menee siitä, mitä se oli viime vuonna, ja on varaa mennäkin.

Väinö Hakkila: Niistä puolueen jäsenistä, jotka ovat kuuluneet puolueeseen pitemmän aikaa, on ollut sängen ikävää ja outoa nähdä, että vielä uudelleen on Kaarlo Luoto sukeltautunut Suomen työväen keskuuteen ja tahtoo taas aloittaa aikaisemmin yleisesti tunnetulla tavalla katkenneen uransa. Minä käsitan sen, että hän on ilmestynyt tänne kokoukseen ainoastaan sillä perusteella, että täällä on niin paljon uutta väkeä, nuorta väkeä, uusia edustajia, jotka eivät tunne sitä surkeankuuluisaa nimeä. Sen takia on paljastettava hra Luodon entisyys, vaikka me käymmekin tämän herran erottamista puolueesta käsittelemään periaatteellisista syistä hänen eilen sanottuaan, että hän uskaltaa julistaa sanoutuvansa kommunistiksi — tänään hän yrittää siitä jo kieroilla. Kun minä eilen esitin, että Kaarlo Luodon erottaminen puolueesta tulee tänään ensimmäisenä asiana esille, huusi siihen hänen aatetoverinsa tohtori Lassy: häpeä! Minä sanon myös, että on häpeä, että se asia tulee vasta tänään esille, ettei se tullut esille sosialidemokraattisen puoluekokouksen ensimmäisenä kokouspäivänä. Vuonna 1906 saapui Oulun puoluekokoukseen Matti Kurikka edustamaan Helsingin Sörnäisten työväenyhdistystä. Matti Kurikka oli kyllä ryhtynyt puoluetta hajoittamaan, mutta persoonallisesti näillä herroilla on aina sen-

tään ero ja on aina se ero tehtävä. Matti Kurikalla oli suuret viat, mutta hänellä on ollut myös suuria ansioita Suomen työväenliikkeessä. Jos puoluekokous olisi ollut entisessä kokoonpanossaan, jos entinen puoluesihteerit Matti Turkia olisi istunut täällä, niin avatessaan kokoussalin oven olisi Kaarlo Luoto pyörtänyt takaisin. Siitä olen varma. Jos täällä olisi edustajana saapuvilla Yrjö Mäkelin ja monet muut, niin silloin hän ei olisi yrittänytään tulla tänne. Minä ihmettelen sitä, että niiden sosialidemokraattien taholta, jotka tahtovat kannattaa jyrkkää menettelytapaa, on jollakin tavoin asetettu tukemaan ja hyväksymään Kaarlo Luotoa. Se on todellakin ihmeteltävää. Sillä siihen aikaan, 1906 ja 1907, silloin juuri jyrkän suunnan taholla hänen nimensä oli kaikkein huonoimmassa huudossa. Aina työväenpuolueessa katsotaan ja täytyy katsoa etenkin sellaisten henkilöiden suhteen, jotka tahtovat esiintyä jollakin johtavalla paikalla, myös miehen entisyyttä. Sentakia ei mielestäni ole sivuutettava tänäänkään herran entisyyttä. Hän mainitsi, että hän on Valppaan kannalla. Minä voin vakuuttaa, että Valpas ei ole koskaan ollut hänen kannallaan. Minä olin nuori ylioppilas vuosina 1905, 1906 ja 1907, — liityin 1905 vuoden alussa puolueeseen — ja seurasin parhaani mukaan työväenliikkeen toimintaa ja pääsin selville siitä, mitä silloin tapahtui. Tässä viereisessä talossa oli vuonna 1906 eräs Iris-niminen kahvila. Punakaartin hajaannuttua muodostui siihen aikaan eräitä rosvokoplia, joiden päämaja oli tuossa talossa, ja niiden johtajana oli juuri Kaarlo Luoto. Minä olin keskusteluissa Valppaan kanssa; hän nimenomaan varoitti minua - hän on aina ollut tunnettu varovaiseksi mieheksi —: älkää käykö siellä, pysykää sieltä erillänne. Johan Kock oli, kuten muistamme, punakaartien ylipäällikkö. Hänen alapuolellaan oli herra Luoto. Muistamme silloisen punakaartin raha-asiat ja ne monet selkkaukset, jotka tapahtuivat ja joiden takia tämä puukenkärmeijän marssin tunnettu lausuja putosi alas. Persoonallisesti oli ylipäällikköllä se vaikutus — Kock sanoi sen itse minulle: Minä varon aina sitä, ettei Kaarlo Luoto koskaan pääse minun selkäni taakse. Hän oli entinen upseeri (porvari!) ja tiesi, mitä sanoi. Hän on näytellyt erästä tärkeää osaa eräänä tärkeänä aikana työväenliikkeen historiassa ja hänellä on siinä ansionsa; persoonallisesti tunnetaan sekä hänen hyvät että varjo puolensa. Jos siis puoluetoiminta olisi jatkunut, ilman että kansalaissota olisi tullut välille, niin tällaista kysymystä ei olisi tullut ohjelmaan, mutta kun se nyt näissä epänormaalisissa oloissa tuli ohjelmaan, niin minun mielestäni vastaus sosialidemokraattien taholta, tahtoivatpa he esiintyä kuinka jyrkkinä tahansa, ei voi olla muu kuin sanoa, että Kaarlo Luodon paikka ei ole sosialidemokraattisessa puolueessa eikä sen puoluekokouksessa. Minä voin vedota tässä Kotkan puoluekokoukseen, jossa oli esillä kysymys rosvokoplistista, ja siteeraan pöytäkirjan mukaan Aleks. Halosen (joka myös on tehnyt itselleen hyvin kirjavia ansioita viime aikoina) lausuntoa: »Kaarlo Luoto ei ole ainoastaan rosvokopilaillija, mutta hän käyttäytyi rosvojenkin kesken siten, että hän menettää näidenkin luottamuksen.» Vaikka hän näiden ominaisuuksiensa tähden julistettiin puolueen ulkopuolella olevaksi, niin herra tohtori Lassy kannattaa hänen toimintaansa. Minkälainen hänen maineensa silloin oli, siitä tulisi tohtori Lassy, joka on astunut puolueeseen viime vuonna, ottaa selko. Hän sanoi: häpeä. Lasten ja imeväisten suusta kuulaaan totuus! Tämä nuori herra saa minulta kuulla vielä erään tosiasian. Luoto oli pudonnut kaikista asemista, mikä hänellä oli ollut. Siitä huolimatta hän tunnetulla »freakkiydellään» esiintyi pystypäin kaikkialla, oli vaivana Työmiehen toimituksessa, vaikka siellä oli yleinen mielipide hänestä tuuletta. Silloin vanha puolueveteraani A. B. Mäkelä - Kaapfo Jääskelä-

nen - osoitti tälle herralle oven, ja sen hyväksyivät kaikki toimittajat, joita ei suinkaan ole revisionistnista moittiminen. Kotkan puoluekokouksessa ei kukaan väittänytkään, etteivät nuo Halosen väitteet olleet tosia; kaikki ne tunnetuiksi tosiasioiksi myönsivät. Tiedätte myös, että Luoto aikaisemmin oli aktivistien palveluksessa; se selittää, minkätähden hän vapautui siitä syytteestä, jossa hän pitkän aikaa oli Helsingin raastuvanoikeudessa. (Häpeä). Luoto kehui eilen uskaltavansa lausua suoraan kantansa. Minä uskallan myös. Kyllä minä tiedän, että on eräitä tyypejä, jotka uskaltavat ja Luoto kuuluu niihin, jotka kehtaavat. Oli sillä tavalla, että herra Luodolla oli seurueensa siihen' aikaan. Helsingin viskaali Albrecht, jonka ura myös päättyi surullisesti — hän teki itsemurhan - esiintyi aktivistien pääsankarina, hänellä oli oma valakomppaniansakin ja ne, jotka tietävät, keitä siihen kuului, eivät suinkaan pane paljon painoa niiden valoille. Minulla sattuu olemaan hyvin ensiluokkaisista lähteistä tiedot; olin silloin tilaisuudessa seuraamaan asioita. Herra Luodon seurueesta purjehdus- ja metsästysmatkoilla hävisi aina tuntemattomalla tavalla joku henkilö ja puoluevierien kesken tämä herätti ikävää huomiota. Lopulta se herätti yleistäkin huomiota, asiaan tartuttiin ja nostettiin syytteitä. Viskaali Albrecht esiintyi syyttäjänä, mutta Luoto liukui siitä irti. Viskaalin jutut olivat tunnetuista syistä epävarmoja, kun tuli kysymys entisestä yhteisestä toiminnasta. Katson velvollisuudekseni huomauttaa, että puoluesihteri Turkia tunki tämän kysymyksen perin pohjin; hän hoiti näitä rosvokopljuttuja ja muita, joista sitten Kotkan puoluekokous antoi lopullisen tuomionsa. Minäkin satuin olemaan eräissä kuulusteluissa puoluetuomistossa saapuvilla ja olen niistä kokolailla selvillä. Olen tahtonut huomauttaa tästä myös äärimmäisille vasemmistoaineksille: älkää tämän herran johdolla lähtekö liikkeelle. Minä haluan, että puolueenne, kulkekoon minkä suunnan merkeissä hyvänsä, on rehellisissä käsissä. Te haluatte suoraa toimintaa, mutta jos te otatte Kaarlo Luodon mukaanne, minä pelkään, että se toiminta tulee liian suoraksi.

Klo 10,50 otettiin 20 minutin kahviloma.

P. Hätinen toivoi asian käsittelyssä vakavaa harkintaa ja varovaisuutta. Arveli Luodon eroittamisen johtavan vaaralliseen läpileikkaukseen puolueessa, ja piti kaikesta huolimatta parempana yhtenäisyyden säilyttämistä. Ei kuitenkaan vastustanut Luodon eroittamista.

J. Engvist kummasteli, ettei valtakirjojen tarkastuksessa ja tarkastuksen hyväksymisessä sen paremmin kuin Luodon puheenjohtajaksi valinnassakaan oltu tätä kysymystä herätetty ja vastasi eräisiin puoluesihterin väitteisiin, ollen sitä mieltä, että kysymystä ei ole otettu esille pelkästään Luodon eroittamiseksi puolueesta, vaan yleensä vasemmiston karkoittamiseksi. Kertoi Perä-Pohjolassakin olevan paljon tyytymättömyyttä puoluejohtoon ja vastusti Luodon erottamista, koska se tarkoittaa myös L:n valitsijain eroittamista.

Tehtiin ja useampien edustajain kannattamana esitettiin ehdotus, että puhevuorot rajoitettaisiin.

Ehdotus hyväksyttiin ja samalla päätettiin rajoittaa puheaika 5 minuuttiin. Päätöksen johdosta jätettiin seuraava vastalause:

Täten panemme vastalauseemme päätöstä vastaan ennen-aikaisesti rajoittaa puhevuorot tov. Kaarlo Luodon puolueesta eroittamisasiassa. Päätös on sananvapautta rajoittava näin perin tärkeässä puolueen ydinkysymyksessä.

E. W. Hallikainen.

A. Raatikainen.

Keskustelua jatkettaessa lausui

M. Hakkarainen käsityksensä, että kysymyksessä olisi itse asiassa puolueen repäiseminen kahtia. Sitä olisi vahingollisena varottava. Ei itsepuolestaan tahtonut olla Luodon kannalla ja moitti »Savon Kansaa" horjuvaisuudesta.

A. Hedman: Hakkila vetosi täällä Luodon entisyyteen ja piti sitä pääsyynä, jonka takia hänet on erotettava. Tainio taas teki ehdotuksensa aivan toisesta syystä: piti Luotoa puoluetta vahingoittavana henkilönä. Minä tahtoisin kysyä, kumpiko meidän puolueessa on vanhempi puolue-mies, Hakkilako vai Tainio? Ehkä Tainio tuntee hänet paremmin. Minä olin viime talvena Savon Kansan johtokunnan jäsenenä ja me yksityisesti kehoitimme varapuheenjohtaja Vainiota pyytämään puoluesihtööri Tainiolta päätoimittajaa lehdelle. Hän sanoi sen tehneensä, ja kun paikka julistettiin auki, esitettiin hakijat Tainiolle. Meidän mielestämme ei ollut ketään pätevää hakijaa. Mutta Vainio toi sellaiset terveiset Tainiolta, että hän asetti parhaaksi eli kykeneväksi Kaarlo Luodon ja kehoitti meitä valitsemaan Savon Kansan vastaavaksi toimittajaksi Luodon. Ja me luotimme Tainioon niin paljon, että valitsimme Luodon. Kenen on siis syy, että Luoto istuu Savon Kansan toimituksessa?

5. J. Rahikainen piti Savon Kansassa esille tuotuja ajatuksia puolueen jakautumisesta puoluetta hyödyttävänä. Oli sitä mieltä, ettei ole kysymys Luodon personasta, vaan enemmästä: hänen valitsijainsa ja kannattajainsa eroittamisesta. Piti puolueen eheyttä varsin suotavana ja tarpeellisena.

T. Tainio: Hedmanin lausunnon jokdosta, että Luoto on minun suosituksestani päässyt Savon Kansan toimitukseen, minun täytyy huomauttaa, että olen suosituksen antanut. Minä en tiedä varmasti, pääsikö hän sen vuoksi, mutta minä kyllä sen annoin, se on totta (Humalassa!). En. Ja annoin sen tyystin harkiten. Minä tiesin, että Luodolla on kirjava menneisyys, mutta» hän oli siksi kauan ollut Saksassa, saanut siksi paljon kärsiä siellä, että ajattelin, että hänellä on ollut tilaisuus kasvattaa luonnettaan ja nähdä, mihinkä ne menettelytavat johtavat, joita hän ennen oli käyttänyt. Kyllä minulle on tiettyä kaikki se, mitä Hakkila sanoi, ja enemmänkin. Mutta kun Luoto tuli Saksasta ja piti Ylioppilastalolla sen puheen, josta Hakkila huomautti, puheen joka oli niin valkoinen, että minä luulin, että se mies on aivan sopiva sinne Kuopioon. Olen erehtynyt Luodon suhteen. Mutta minua ihmetyttää se todistuskappale, että kun Luoto tahtoo jakaa puolueen kahteen tai kolmeen osaan, sitä pidetään Luodolle edullisena. Sitä en ymmärrä. Minä olen tahtonut pitää puoluetta koossa enkä hajoitaa. Sen vuoksi en hyväksy puolueeseen muitakaan hajoitajia.

J. Niininen: Kokouksen menosta on käynyt kiistämättömästi selväksi, että n. s. vasemmistoainekset tekevät hajoitustyötä puolueessa heikontaakseen sitä mikäli mahdollista. Ehdotti äänestettäväksi eroittamisesta, jonka suhteen muuten oli sitä mieltä, että sen olisi pitänyt tapahtua aikaisemmin.

T. Bryggari: Minä haluan ilmoittaa, että minä en näe esilläolevassa kysymyksessä yksistään Luotokysymystä, siitä syystä koska sitä ei ole nähty aikanaan puoluetoimikunta eikä tämän kokouksen alussa järjestävä ja tarkastava valiokunta, joka valtakirjat on tarkastanut. Jos siis tahdotaan panna tälle puoluekokoukselle häpeäksi se, että Luoto on valittu sen puheenjohtajaksi, niin siinä häpeässä on mukana ensinnäkin puoluetoimikunta, kun se ei ole kieltänyt Luotoa puoluekokoukseen valitsemasta, ja sitten se tarkastusvaliokunta, joka on hyväksynyt tuon äänestyksen tuloksen ilman vastalauseita, kun se täällä saatettiin tämän kokouksen tietoon. Tätä tietä on nyt saatettu menettelytapakysymys tämän kokouksen käsiteltäväksi viisi eri kertaa, ja minun on huomautettava, että Suomen työväessä suuri joukko on sillä kannalla, että tämä kysymys on justeerattava menettelytapakysymyksenä eikä Luoto-kysymyksenä. Se on justeerattava kahta päätä, sekä ylhäältä että alhaalta, se on minun yksityinen käsitykseni.

V. Annala piti masentavana sitä, että K. Luoto valittiin kokouksen puheenjohtajaksi. Virheen teki puoluetoimikunta ja valtakirjain tarkastajat, vaan ei tämä virhe saa jatkua. Uskoi usean äänestäneen Luotoa erehtyen henkilön suhteen tasapuolisuutta vaalissa hakiessaan. Valitti, jos Luodon erottaminen aiheuttaisi muiden eroamisia, mutta uskoi eroavain kyllä vielä tulevan takaisin. Vakuutti omasta puolestaan, ettei tarkoita muiden erottamista, vaikka vaatikin peruuttamatta Luodon erottamista. Katsoi puolueen häpäisevän itsensä, jos asia lähetetään valiokuntaan ja sidotaan menettelytapakysymyksen yhteyteen.

E. Lähde: Kysymyksen esille herättäminen oli yllätys kokoukselle ja onkin se tehty ilmeisesti tarkoituksella. Yhtyi Bryggariin siinä, että kysymys olisi pitänyt herättää aikaisemmin. Ainoa sopiva ratkaisu olisi erikosen valiokunnan asettaminen, joka valiokunta tutkisi ja päättäisi kaikista tämänluontoisista asioista. Luodon suhteen asettaisi puolueettomaksi.

E. Pekkala: Tainio täällä näkyy esiintyvän etupäässä nykyisen puoluejohdon asianajajana. Mutta minun täytyy sanoa, että varsinkin tässä kysymyksessä hän on asiansa ajanut erittäin huonosti. Sillä kyllä ne syyt ja ne, tosiasiat, jotka hän ehdotuksensa teuksi on tuonnut, ovat olleet heikkoja. Hänen Savon Kansasta esittämänsä otteet eivät oikeastaan todistaneet mitään. Ei niistä selvinnyt, että Savon Kansa olisi esiintynyt puoluetta vahingoittavana. Noissa artikkeleissahan vain vaadittiin arvosteluvapautta. Tainio väitti myös, että Savon Kansa on koettanut alentaa puolueen arvoa. Mutta ei siitäkään esitetty minkäänlaisia todistuksia (Selvä asia muutenkin sille, joka lukee lehteä!). On arvosteltu vain nykyistä puoluejohtoa, etupäässä nykyistä puoluetoimikuntaa eikä tehty yhtään mitään muuta. Vaadittu puolueen uudistamista (Parjauksen ja arvostelun välillä suuri ero!). Onko tämä sitten mitään moitittavaa? (Jakamistahan on vaadittu!) On aivan selvää, ettei tämä ole mikään henkilökysymys, josta täällä useat jo ovat huomauttaneet. Tässä on kysymys jostakin muusta. Tästä on tahdottu saada henkilökysymys ja etupäässä Hakkila on tahtonut tästä sellaisen tehdä. Minua sangen suuresti ihmettyttää, että Hakkila juristina ja asianajajana saattaa esiintyä sillä tavalla kuin hän täällä on esiintynyt (Hakkila: Minä olen ollut huonossa seurassa, Pekkala!). Puhuu vanhoista asioista esittämättä minkäänlaisia todistuksia. Minusta tällainen esiintyminen on ala-arvoista. Ei tässä ole kysymys Luodon entisyydestä koska tämä ei ole henkilökysymys. Se teidän pitäisi sanoa suoraan eikä kierrellä. Tässä on kysymys puolueen puhdistamisesta vasemmistoinaisista. (Ei, vain Luodosta!). Siitä puoluetoimikunnan puheenjohtaja puheessaan selvästi huomautti. Siitä on kysymys. Minua ihme-

tyttöä, että puhdistus alotetaan tästä päästä. Se olisi pitänyt aloittaa toisesta päästä. Täällä on henkilöitä, jotka ovat kehoittaneet liittymään suojeluskuntiin, nimittäin nykyinen kansanedustaja Huttunen. Ei ole vaadittu häntä puolueesta erotettavaksi. (Siitä voipi Pekkala tehdä esityksen!) Kysymys on siitä, että tahdotaan karkoittaa punaiset ainekset ja jättää sinne valkoiset. (Hyvä! Hyvä!).

A. Raatikainen totesi mielihyvällä Tainiolta saamansa vastauksen, että hyvä on, kun puolueen jäsenmäärä lisääntyy, sekä sitten, Savon Kansan ruvettua runsaammin tulemaan Helsinkiin, täällä puolueen jäsenluku nousi, joten katsoi voivansa pitää S. K:n toiminnan puoluetta hyödyttävänä. Väitti Hakkilan hyökänneen S. Kansaa ja Luotoa vastaan Sosialidemokraatin johtokunnan jäsenenä, vaikuttimena näiden lehtien välinen liikekilpailu.

Ellen Mäkelin yhtyi Hakkilaan mitä tulee Luodon menneisyyteen, mutta oli sitä mieltä, ettei senluontoinen kysymys olisi paikallaan tässä kokouksessa. »Savon Kansan» vaikutuksen katsoi puolueelle edulliseksi. Yhtyi aikaisemmin tehtyyn ehdotukseen kysymyksen lähettämisestä erikoiseen valiokuntaan.

A. Perämäki »moitti» »Savon Kansaa» pohjalaisen työväen lehden »Työläisen» tilaajien valtaamisesta. Väitti Savon Kansan tehneen työväenliikkeelle palveluksen, ylläpitämällä työväestössä uskoa, että työväki saa valtaansa puolueen johdon, joten työväki on puolueeseen liittynyt.

E. Mäki ti hyväksynyt puoluejohdon kantaa määrätyissä asioissa. Mutta sos-dem. piirin edustajana sos.-dem. kokouksessa ja ottaen huomioon Luodon edellisenä kokouspäivänä kommunistiksi julistautumisen sekä entisyyden, yhtyi niihin, jotka ehdottomasti vaativat Luodon eroittamista.

Kaisu Korhonen ei hyväksynyt sitä tapaa, jolla asiaa on ajettu. Kertoi piirinsä erään sos.-dem. kansanedustajan kertoneen porvarien pitävän Luodon erottamista yhtenä amnestiati ehtona, lausuen, että sellaisia kauppoja ei työväen edustajain pitäisi mennä tekemään.

Hilda Seppälä lausui, että Luodon nimi on aina esiintynyt rumien asiain yhteydessä parinkymmenen vuoden aikana. Sentapaiset henkilöt sukeltavat aina esille tilaisuuden tullen. Hyväksyi sosialidemokraattisen toiminnan, mutta ei kommunistista. Lausui sen vuoksi hyvällä omallatunnolla äänestävänsä Luodon erottamisen puolesta.

J. V. Seppälä muisti nuoruudessa lukeneensa sanomalehdistä Luodon tekosista, niitä lähemmin tuntematta. Nyt oli saanut Luodosta, hänen kannattajiensa puheista ja mielipiteistä huonon kuvan. Piti kysymyksessä olevan kaksi puoluetta, — toisena uusaikaiset kommunistit, toisena sosialidemokraatit, joiden on erottava kommunisteista. Kannatti Luodon erottamista.

J. Suominen lausui ed. Kotosen Helsingin kunnallisjärjestössä ilmoittaneen porvarien asettaneen amnestiakysymyksen riippuvaksi puoluekokouksesta, ja nyt näyttään asetettavan Luodon erottaminen sen ehdoksi. Tainion väitteen johdosta, että Savon Kansa olisi puoluetta hajoittanut, huomautti viime keväänä Helsingissä olleen voimakasta oppositionia puoluetta kohtaan. Työläiset eivät tahtoneet maksaa puolueveroja, vaan kun »Savon Kansaa» alkoi enemmän levitä Helsinkiin ja n. s. ..helsinkiläiset kommunistit» ryhtyivät kokoamaan työväkeä puolueeseen, jotta puolueessa saataisiin korjaus aikaan, niin yhtyi täällä puolueeseen kuutisentuhatta jäsentä. Ja näin teki ammatillinen työväki, joka muodostaa puolueen pohjan, joka on saatava puolueeseen mukaan. Katson ettei nyt ole kysymyksessä Luoto vaan menetetytapajuttu.

Mitä väitteisiin Savon Kansan harjoittamasta sensuurista tulee, lausui puhuja S. Sosialidemokraatin sitä myös suuresti harjoittaneen, menneen periaatteellisesti muuttamaan jopa M. Paasivuorenkkin kirjoituksia.

E. V. Hallikainen asettausi Luodon rinnalle siinä mikäli uuskommunismilla tarkoitetaan nykyisen puoluejohdon arvostelua, jota itse on harjoittanut "Työn Oikeudessa".

J. Kananen oli omasta ja valitsijaansa puolesta Luodon eroittamisen kannalla huolimatta siitä, mitkä olisivat seuraukset.

T. Uski. Tainiolla tapahtui syytöksissään mielestäni paha laiminyönti, kun hän teki itsensä vikapääksi siihen, että valtakirja annettiin Luodolle. Mutta nyt sille asialle ei mitään voi ja herättämällänsä kysymyksellä hän tahtoo provoseraata tätä kokousta. Yhdyn niihin, jotka ovat olleet sitä mieltä, että järjestysvaliokunnan ja myös tarkastusvaliokunnan olisi tullut ottaa aikanaan esille tämä kysymys s. o. silloin kuin valtakirjat hyväksyttiin tai kun puheenjohtajaehdokkaat asetettiin. Mutta kun nyt kerran näin pitkälle on menty, niin en tahtoisi parin tunnin perästä mielipiteitä muutettavan.

Aag. Niemi: Yksityisestä asiasta on tässä tahdottu tehdä suuntakysymys. Jos puolue tahdotaan pitää koossa, on Luoto erotettava. Myönsi ikävästi erehtyneensä äänestäessään Luotoa puheenjohtajaksi. Kaikki sellaiset miehet on erotettava, olivatpa oikeistossa tai vasemmistossa. Kannatti eroittamista.

H. W. Rautio kummasteli sitä, että nyt on Luodosta tehty vasemiston johtaja, joksi on milloin ketäkin mainittu sekä sitä että sanotaan menettelytapakysymysten virittämisen olevan rikollista. Yhtyi Bryggarin ehdotukseen.

Klo 1 otettiin päivällisloma.

Iltapäivän istunto.

Kokous alkoi klo 3 ip. Tannerin johtaessa puhetta. Jatkettiin keskustelua Luodon erottamisesta.

M. Kontula valitti, että nykyisenä tärkeänä hetkenä, jolloin tulisi koota voimat yhteen, onkin asianlaita päinvastainen. Puoluetoimikunta saattaa olla tehnyt virheen siinä, ettei aikaisemmin ottanut Luodon eroittamista käsiteltäväksi. Asian muuttaa kuitenkin L:n selvä tunnustautuminen kommunistiksi sosialidemokraattisessa kokouksessa. Yhtyi vaatimaan L:n eroittamista. Toivoi neuvotteluilla päästävän kompromissiin muiden kanssa.

Salomon Hellsten: Olen tullut täällä huomaamaan, että me työväen edustajat, jotka täällä koettelemme pitää työväenpuolueen asioista huolta, olemme joutuneet hyvinkin pitkälle kehittyneiden finanssimiesten ja etevän lakimiesten johdettaviksi. Sen minä koetan teroittaa meille työläisille, jotta huomaisimme, mitenkä tässä ajatellaan ja tätä kysymystä näyttään johtavan. Sosialidemokraatti-lehti on myös tehnyt hyvin tarkkaa selkoa siitä, ja kokouksen avaaja, puoluetoimikunnan puheenjohtaja huomautti samasta asiasta, että ne, jotka eivät varmasti ole sosialidemokraatteja, on

puolueesta erotettava. Se seikka on otettava huomioon. Siihen ovat viitanneet nekin, jotka mielipiteiltänsä vivahtavat vasemmistoon; ja kaikkein kauheinta on lassylaisuus. Nyt meidän ei autakaan tunnustaa näitä nimiä, siitä syystä, että meidän puolueellamme on pääomia koko monen miljoonan markan arvosta, ja jos ne joutuvat kenties hyvinkin pienen oikeistolaiskoplan haltuun, joka saa vähemmin ajattelevilta jäseniltä valtakirjoja, niin se voi ruveta johtamaan tätä meidän omaisuuttamme, ja niin ollen me todelliset työväenjäsenet jäämme ilman valistusvälikappaleita. Pääoma sijaitsee taloissa ja kirijapainokoneissa. Tämän tähden minä lyhyesti ilmaisen jo etukäteen mielipiteeni, että tulokoon Luodon jutussa päätös mikä tahansa, se juttu on pidettävä henkilöjuttuna eikä suuntakysymyksenä eikä myöskään eroamiskysymyksenä. Me emme saa erota siitä kaikkiautuaaksitekevää sosialidemokraattista puolueesta sentähden, että yhtiöiden säännöissä on pykälää, jotka sitovat yhtiön omaisuuden sosialidemokraattiselle puolueelle. Siinä yksi tärkeä syy, jonka minä ehdin saada sanotuksi. Toinen hyvä asia on se, että minä olen ollut siksi vanhoillinen, etten ole tilannut Savon Kansaa, eikä se tilaamalta ole minulle tullut, enkä niin ollen ole saattanut siihen syventyä, mutta kaikeksi valistukseksi puoluesihteerin palkalla luki täällä minulle aika pitkälti otteita siitä, ja niistä sain kuulla, että lehdessä on julkaistu oikein hyviä sanomalehtikirjoituksia. Tästä syystä minä en kohdistaa asiaa etupäässä Luoto-kysymykseksi, se on suuntakysymys, ja sentähden meidän ei ole erottava puolueesta, vaan tehtävä siitä sellainen, että se tyydyttää työväestöä.

M. V. Karvonen piti syytöksiä Luodon erottamiseksi perin köykäisinä ja toisarvoisina. Puhuja vakuutti S. Kansasta saamansa tuntemuksen perusteella, ettei se ole puoluetta vahingoittanut. Kannatti asian valiokuntaan lähettämistä. Jos kerran Luoto tuomitaan, on puhujan mielestä Savon Kansan lukijakunnan ja kannattajain tuomio samalla lausuttu.

V. Hupli: Olen pannut paperille muutamia syitä, joiden perusteella Kaarlo Luoto on erotettava puolueesta. Niitä ovat: 1) sentähden, että hän on henkilönä aina ollut epäluotettava, kannaton seikkailija. Kukaan, joka tämän miehen tuntee, ei ole voinut luottaa häneen niinkuin luotetaan kunnialliseen mieheen ja puoluetoveriin; 2) sentähden, että hänen entisyytensä on hämäreräinen ja että hänen nimensä esiintyy lukuisain likaisten asiain yhteydessä. Hänen olemisensa puolueen jäsenenä tuottaa mitä suurinta häpeää puolueellemme; 3) sentähden, että Luodon erottamista vaatii puoluesääntöjen selvä määräys. Jokaiselle puolueelle on suoraan elämäkysymys, että se tinkimättä pitää kiinni omista säännöistään ja periaatteistaan ja päättävästi osoittaa kaikille vahingoittajilleen ja parjaajilleen, että se ei sellaista suvaitse; 4) sentähden, että Luodon erottamista vaatii puolueemme menestys ja eheys. Työväenluokan toiminnan yhtenäisyys vaatii, että ajoissa, ennenkuin se on myöhäistä, erotetaan joukostamme pois henkilö, jonka tehtävänä on liikkeemme pirstominen. Puoluettamme uhkaa Luodon tapaisten henkilöiden taholta suurempi vaara kuin moni osaa vielä aavistaakaan. Toimitettakoon yhtään viivyttelämättä välttämätön leikkaus, ennenkuin koko puolueruumis on taudinpesiä täynnä; ja 5) mikä onkin kaikkein tärkeintä: Luoto on erotettava puolueestamme, koska hän ei tähän puolueeseen kuulu, koska hänellä ei ole mitään tekemistä tässä puolueessa, koska hän ei ole sosialidemokraatti. Jos puolueessa sallitaan olla jäsenenä ja vieläpä tärkeissä luottamustoimissa muita kuin sosialidemokraatteja, niin on puolue itse leimannut itsensä epäsocialidemokraattiseksi. (Oikein!).

K- Luoto: Tuomari Hakkila täällä löi pöytään muka valttiässän, mutta hän valehteli. Hän alkoi siitä, että minä olisin ollut aktivistien palveluksessa työväenliikettä vastaan. Aktivistisessa toiminnassa minä en ole ollut päivääkään. Minä olin jo siihen aikaan siksi jyrkkä työväenmies, puoluemies, että minä en olisi sallinut millään tavalla avustaa porvareja, en porvarillisessa vallankumouksessaan. Minä katsoin silloin vallankumouksen välttämättömäksi, mutta minä katsoin sen niin, että sen pitäisi tapahtua työväen kautta eikä porvaristoa avustamalla.

Tulee sitten kysymys puolueen hajoittamisesta. Kuka sen aloitti? Kurikka vannoni eräissä kokouksessa suurlakon jälkeen, että hän hajoittaa työväen puolueen. Hän oli teosofi ja hänellä oli muutamia kannattajia. Kurikka oli varma siitä, että hän saa Kockin puolelleen näissä puuhissa. Ja niin tapahtuikin. Sentähden noin kolmen kuukauden kuluttua siitä Kurikan vannomisesta, että hän hajoittaa puolueen, alkoivat julkisuudessa kahakat.

* Tälläväläin oli meidän taloudenhoitajamme Tuores murhattu. Joku murhasi hänet, oikeudentunnon, ei muusta. Tuores oli tehnyt ilmiannon poliisimestarille, poliisimestari ilmoitti asianomaiselle, kuka sen ilmiannon teki, ne tulivat vastakkain Kansallisteatterin vieressä, ja se ilmiannon nettu ampui Tuoreen. Joka tapauksessa oli Tuores tehnyt ilmiannon taloudellisista syistä ja sentähden toinen kosti sen suoraan. Se toinen on myös kärsinyt tekonsa aikanaan, mutta se ei kuulu tähän. Mutta tuolta mieheltä, joka oli meillä taloudenhoitajana oli jäänyt iso joukko tilittämättä vanhoja lakkomerkkejä ja niitä oli maaseudulla, joista hän ei ollut pitänyt mitään kirjaa. Niiden kanssa ei minulla ollut mitään tekemistä. Tätä koettivat Kurikka ja Kock käyttää minua vastaan, että minulla, joka olin nimellisesti rahastonhoitaja, oli vajuusta. Annettiin lausunto, se on Työmiehessä painettu, ja siinä sanotaan, että Luodolla ei ole mitään tekemistä varojen kanssa. Sitten punakaartin osastot maaseudulta tilittivät näitä rahoja, joita ei oltu mihinkään kirjaan merkitty, ja Kock sai yli 10,000 markkaa niitä varoja, mikä siihen aikaan oli suuri raha.

Punaisen kaartin joukot joutuivat aktiivisen johdon alaiseksi. Minä olin sitä vastaan, mutta julkisuudessa ei näitä asioita voitu selvittää, sehän oli selvä. Tiedetäänhän, mikä oli venäläinen poliisi, ja se olisi ollut meillä niskassa. Näistä asioista piti punakaarti kokouksen, ja miehet vaativat, että Luoto ei saa lähteä. Minä läksin ja sanoin: minä tulen tarvittaessa takaisin. Olin varma siitä, että Kock ajaa sen joukon karille. (Luoto oli Viaporin kapinan aikana täällä!). Kyllä, minä olin Viaporin kapinan aikana täällä. Kului kuukaudet. Tuli Viaporin kapina. Minä varoitin miehiä: älkää lähtekö. (Käskitte!). En käsenyt. Semmoista miestä ei ole, joka voi sen todistaa. Missä rivissä Hakkila silloin seisoj työväentalolla, kun tästä oli kysymys? (Kaikki johtajat koettavat luikerrellä joukkojen selän taakse!). Minä en ollut kaupungissa, kun kapina alkoi. (Sattuma!). Se oli sattuma. Se alkoi tiistaita vasten yöllä. Venäläisestä laivastosta oli matruuseja minun puheillani asiasta. Minä vakuutin näille miehille, ettei mitään vallankumousta tapahdu, ei ainakaan, ennen lokakuuta, ja sen mukaan ne myös toimivat. (Vasta lokakuussa! Äskän sanottiin, ettei olenkaan!). Nyt on Viaporin kapinasta kysymys, ja se alkoi elokuun 2 päivää vasten yöllä. Se oli tiistai, ja sunnuntaina olivat aliupseerit minun luonani. Minä selitin, ettei ainakaan ennen lokakuuta voi vallankumous tulla kysymykseen. Viaporin kapina alkoi provoseerauksesta ennen aikojaan, ja sentähden minä vastustin. (Kuka oli provokaattori?). Kuka oli provokaattori? Jos kerran on tarkka sen ajan asiain tuntija, niin se pitäisi myös tietää. Minä nimenomaan varoitin silloin enkä ollut missään

tekemisissä Viaporin kapinan kanssa, siihen asti kun Kock oli paennut. Kock lähetti 300 miestä Viaporiin eikä minkäänlaista johtoa miehille! Eikö se ollut häpeällinen teko? Toistasataa miestä joutui kiinni kärsimään tämän tähden. Jos noilla 300 miehellä olisi ollut pää ja johto, se kapina olisi ollut ratkaistu silloin. Riippui niin hiuskarvasta. Siitä ei olisi kuitenkaan ollut mitään jatkuvaa hyötyä, ainoastaan vallankumouksellinen maine säästynyt eikä muuta, sillä se kapina oli ennenaikainen.

Sittenkun Kock oli paennut, minun luokseni tulivat myös Kockin vartijat. Hän antoi punaisten miestensä vartioida. Ne tulivat ja kysyivät, mitä tehdään Kockille. Minä sanoin: antakaa juosta. Olisivat hirttäneet, jos minä annoin vaan viittauksenkaan siihen, sillä Kock oli tehnyt niin suuren virheen vallankumouksellisessa liikkeessä, jonka hän oli ottanut suorittaaksensa, mutta jota hän ei kuitenkaan suorittanut. Mielet olivat levottomia niinä päivinä. Miehet olivat kuohuksissa äärimmilleen, ne olisivat tehneet vaikka mitä niinä aikoina, kun tiesivät, että tovereita oli lähetetty Viaporiin semmoinen joukko ilman johtoa, niillä ei ollut mitään apua, ei pelastuksen toivoa. Ajatelkaa, että niillä 300 miehellä oli tovereita Helsingissä hyvä joukko! Ehkä täällä salissa on läsnä ihmisiä, jotka olivat mukana silloin työväenyhdistyksen pihassa Yrjönkadulla. Niin pitkälti oli katu täynnään kuin silmä kantoi. Kuka yritti puhua sille joukolle, se vedettiin alas. Ei siellä olisi pysynyt Hakkila enemmän kuin siellä pysyi m. m. Haapalainen — ei kukaan. Tuli Perttilä, tuli Valpas. Hän pyysi moneen kertaan: lähde sinä, rauhoita ne joukot. Silloin vasta minä tulin esiin, silloin kun kapina oli mennyt ohi ja ainoastaan rippeet oli jäljellä. Minä puhuin noille joukoille neljännestunnin, ehkä puoli tuntia. Ne lähtivät kotiinsa. Situaationsi oli pelastettu. Voitteko syyttää minua? (Ei ole syytetty!). Tämä kuuluu minun toimintaani. Olenko vahingoittanut työväenliikettä?

Minä palaan taas takaisin ajassa puoli vuotta, siihen aikaan, jolloin punakaarti perustettiin. Minä puhuin Valppaan kanssa. Me sovimme Valppaan kanssa asiasta, etten minä maksa jäsenmaksuja ja putoan siten pois puolueesta, jäaden hoitamaan ainoastaan punakaartia, jotta se on, silloin kuin tarvitaan, puoluetta auttamassa.

Puheenjohtaja huomauttaa, että sallittu aika, 15 minuuttia, on kulunut.

Puhuja pyytää oikeutta saada edelleen käyttää sanavuoroa puolustautukseen.

Kokous katsoo oikeaksi myöntää puhujan käytettäväksi edelleenkin puoli tuntia.

Luoto jatkaa:

Sanottiin, että silloisella toiminnallani minä tahdoin hajoittaa työväenpuolueen. Minä perustin punakaartin, sen todistavat kaikki senaikaiset helsinkiläiset, jotka olivat silloin mukana. Ensimmäisenä pykälänä oli muistaakseni säännöissä: jokaisen jäsenen täytyy kuulua työväenjärjestöön. Tämä määräys toi Helsingissä työväenyhdistykseen tai muihin ammattijärjestöihin yhden kuukauden kuluessa vähän vaille 2,000 uutta jäsentä. Katsokaa senaikuisia kirjoja, herrat, niin näette sen. Jokaisen miehen, joka liittyi punakaartiin, täytyi kuulua työväenyhdistykseen tai ammattijärjestöön; ja punaisessa kaartissa oli minun aikani 6,000miestä. Se ei ollut hajoittavaa, se oli kokoavaa laatua, se toiminta.

Mutta niinkuin minä sanoin, Venäjän santarmien pakosta täytyi niin menetellä, kun ajateltiin mahdollista vallankumousta ja sen mahdollista epäonnistumista. Jos vallankumous olisi epäonnistunut, niin ei olisi työväenjärjestöjä voitu syyttää vallankumousyrityksestä. Sentähden minä luovuin puolueesta jättämällä jäsenmaksuni maksamatta, jotka olin jo silloin maksanut toistakymmentä vuotta.

Kun Viaporin kapina sitten meni ohitse, tuli kysymykseen m. m. punakaartin omaisuuden jako. Silloin ne miehet, jotka olivat minua syyttämässä, tahtoivat, että punakaartin omaisuus piti myydä, muuttaa rahaksi ja käyttää mahdollisesti mihin tahansa epämääräisiin tarkoituksiin. Minä olin hankkinut perustaessani punakaartin myös sääntöihin pykälän, että punakaartin omaisuus lankee työväenyhdistykselle. Kuulimme eilen illalla hyvää musiikkia. Ne torvet minä ostin punaiselle kaartille ja pelastin nekin Helsingin työväenyhdistykselle, että niitä ei hävitetty. Tämä kuuluu siihen silloiseen johdonmukaiseen menettelyyni.

Viaporin kapina meni ohitse, niinkuin tunnetaan, onnettomasti. Miehet joutuivat kiinni, mikä minnekin. Porvariluokka tietysti oli vallassa.

Alkoivat oikeusjutut. Mitä ne olivat. 15 kuukautta kestivät. Lääninvankilassa istui raastuvanoikeus, eivät uskaltaneet poliisiviranomaiset muka tuoda minua raastuvanoikeuteen lääninvankilasta, kun epäilivät muka, että väkijoukko ottaa pois. Turha pelko muuten. 22 kertaa oli asiat esillä. Mutta se väite, jonka Hakkila sanoi, että minulla olisi ollut viskaali Albrechtin kanssa etukäteen selvitetty, miten menetellään, se on katala. Minä en löydä sanoja, miten kuvata. Täällä on salissa henkilöitä, minä näenkin muutamia, jotka olivat todistajana samassa jutussa. Tekivätkö ne väärän valan? Mutta Albrechtilla oli kolme vääränvalan tekijää minua vastaan. Yhden hän lähetti Amerikkaan, toisen todistuksen hän peruutti, ja kolmannelle pantiin raudat. Viskaalin täytyi syyttää omaa todistajaansa väärästä valasta.

Sitten tuomari Hakkila kertoi, että merimatkoilla hävisi useita minun seurastani, siis vähintään kaksi. Ikävä onnettomuus tapahtui kerran, kun K. O. Tanner, suutari, hyvä kynämies, joka kirjoitteli paljon Työmieheen ja oli sen parhaimpia avustajia — hukkui. Eikä kehenkään se tapaturma, johon minulla ei ollut mitään syytä, koskenut niin syvästi kuin minuun. Tästä asiasta oli kysymys Helsingin pitäjän käräjillä ja minut vapautettiin ensimmäisenä.

Onkin sanottava, että jos senaikuista vallankumouksellista toimintaa ei voitaisi hyväksyä, ei siis tänä päivänäkään saisi missään tapauksessa sosialidemokraatti tunnustaa vallankumouksen voimaa työväen liikkeessä. Ja se vallankumous oli tähdätty Venäjän tsarismia ja samalla meidän porvaristoa vastaan. Asian myöhempi kehitys johtui siitä, että samoihin aikoihin oli muitakin miehiä, jotka jollakin tavoin olivat sekaantuneet mukaan vallankumoukselliseen liikkeeseen, mutta eivät siinä tarkoituksessa kuin minä olin. Minä olen katsonut alusta loppuun asti, minä olen nähnyt vain köyhälistövallankumouksen, en porvariston vallankumousta, mutta ikävä kyllä, meillä on ollut miehiä mukana, jotka ovat myös olleet porvaristovallankumouksen kannalla ja saaneet palkan porvareilta. Minä voisin nimittää miehiä, jotka rakensivat porvarien rahoilla huviloita Oulunkylässä, mutta olivat Kotkan puoluekokouksessa syyttämässä minua, joka en voinut tulla sinne. Halonen, joka ei ole koskaan ollut työväen mies, oli suurimpana syyttäjänä. Hän on aina ollut sen suunnan mies, mistä pennin saa. Jos Kotkan puoluekokouksessa mitä päätettiin minusta, niin se ei ole mikään oikeudenmukainen päätös, siellä oli ainoastaan syytös,

ei puolustusta, siellä selitettiin maaseutuedustajille asioita, joita he eivät kukaan tunteneet tai ainoastaan ani harvat tunsivat.

En tahdo sen ajan tapahtumista enempää puhua. Mutta sen minä sanon vielä, että mikään valiokunta ei tämänlaatuista asiaa yksin voi ratkaista. Sen voisi tehdä ainoastaan sovintolautakunta, jossa on molemmilta puolin edustajat ja jäävön tuomari ja jossa esitettäisiin syytökset ja todistukset. Tällä selitykselläni minä olen kumonnut tuomari Hakkilan väitteet täydellisesti.

Hupli täällä äsken aloitti jutun. Hän ei puhunut minusta. Mutta minun erottamisestanihan täällä on kysymys. Useat ovat jo täällä selittäneet, että tämä minun erottamiskysymykseni on suuntakysymys. Se on heitetty koko ryhmää vastaan. Sitä vastaan on väitetty, että niin ei ole, että se on vain henkilökysymys. Ainoastaan minun ikaisuuteni on kysymyksessä eikä muu. Mutta merkillistä on että, kun puoluetoimikunnan jäsen Hupli aloitti jutun, hän ei puhunut minusta mitään, hän puhui suunnasta. Siis se todistaa uudelleen, että kysymyksessä on suuntakysymys.

Minä palaan uudelleen kommunismiin. Täällä on keksitty tämän päivän kuluessa uusi suunanimitys. Se on uskominismi. Eilen sitä ei vielä kuulunut kertaakaan, mutta tänä päivänä minä olen kuullut sen kaksi, kolme kertaa. Mistä se johtuu? Asioiden sotkemiseksi, minä kun eilen sanoin, että minä uskallan tunnustaa kommunistiset periaatteet aivan niinkuin Marx on ne kaivertanut haihtumattomina ajan kalliion. Minä en ole missään, en puheessa, en kirjoitetussa sanassa, kehoittanut milloinkaan lukijakuntaani enkä mitään järjestöä hylkäämään parlamentaarista toimintaa. Voiko kukaan sitä todistaa? — Minkätähden minua sitten syytetään, että minä olisin mennyt sosialidemokratian rajain yli? (Tainio: Kyllä minä todistan sen!) Samalla tavalla kuin moni muu: vätystelemällä. Me olemme Savon Kansassa nimenomaan aina selittäneet: parlamentaarinen toiminta on välttämätön, mutta ei ainoa autuaaksitekevä. Eikö niin? Samoin kunnallinen toiminta. Osuustoiminnalle olemme antaneet hyvän jalansijan lehdessä. Minä olen osuustoimintamiehiä kehoittanut kirjoittamaan osuustoiminnasta, sillä kaikki nämä keinot ovat meille välttämättömiä, eivät ainoastaan tarpeellisia, mutta välttämättömiä, saadaksemme järjestöt lujittamaan, rivit täydentymään. Ja järjestöt kehittymään, yksilöt kehittymään mahdollisen vastaisen suuren hetken varalta. Milloin se hetki on käsissä, sen osoittaa tulevaisuus. Aseellisesta toiminnasta ei ole puhuttu Savon Kansassa sanaakaan, että se on otettava käytäntöön. En kirjoituksilla, en kirjoitetulla sanalla, en suupuheilla milloinkaan ole minä sitä esittänyt, lähimmässä tulevaisuudessa ainakaan, Suomen työväelle käytäntöön otettavaksi. Joka sen sanoo, se valehtelee. Minä tunnen sen edesvastuun, mikä siitä on, ja minä tiedän myös, mikä on tulos väkisin yllytetystä, kiihoitetusta vallankumouksesta. Minä en ole koskaan kiihoittanut siihen väkijoukkoja enkä tee sitä koskaan, mutta selittänyt väkijoukolle, yleisölle, jokaiselle yksilölle, että vallankumous tapahtuu vielä kerran, se on historian välttämättömyys, ja sitä varten meidän pitää olla valmiina ja kehittää itseämme siltä varalta. Sitä minä olen saarnannut koko tämän vuoden jokaisessa Savon Kansan numerossa, aina tavallaan. Ja se on sosialidemokratiaa. Se on täydellisesti Marxin ja Engelsin käsitys. Ja mitään muuta n. 3. uskominismia en minä ole täälläkään tunnustanut. Minähän sanoin eilen, että täältä puuttuu Marxin kuva seinältä. Hän laski perustan kommunismille. Sosialidemokratian päätepieste on kommunismi, ja jokaisen työväenliikkeen miehen täytyy tunnustaa se kommunismi päätepiesteeksi. Joka ei sitä tunnusta, hän ei ole työväenliikkeen mies. (Ei se

ole se Venäjän kommunismi ainakaan!) Siitä ei ole kysymys. Mitä Venäjällä on tapahtunut tähän asti? Me voimme käyttää esimerkkejä sieltä, mitä meidän ympärillämme tapahtuu, meidän täytyy nähdä, meidän täytyy tietää. Sanomalehtimiehen pitää kertoa se lukijakunnalleen, mitä tapahtuu ympäristössä muuallakin maailmassa, ja mikä työväen lehti ei sitä tee, se ei ole työväen lehti. Jokainen työväen lehti on velvollinen selittämään vallankumouksen kulkua ja kehitystä, että lukijat oppivat itse tuntemaan ajan tilanteen.

Sulo Vuolijoki: Täällä on syytetty meitä vasemmistolaisia siitä, että me olemme tehneet käsilläolevasta Luoto-kysymyksestä suuntakysymyksen. Mutta se ei ole totta. Emme me ole siitä tehneet suuntakysymystä, vaan asian alustaja, puoluesihteerini Tainio Sillä hän ei ollenkaan puhunut siitä, että Luoto olisi epämoraalinen persoona, että hän olisi roisto, että hän olisi vahingoittanut puoluetta yksityisellä elämällään tai tehnyt itsensä siten puolueelle sopimattomaksi, vaan hän toi esille yksinomaan Luodon toimittamasta lehdestä silloisia suuntakirjoituksia. Minä koetin tarkkaan seurata hänen Savon Kansasta lukemiaan kirjoituksia, ja minun täytyy sanoa että minä olisin valmis miltei jokaisen niiden alle panemaan oman nimeni.

Hakkila käytti pitkän puhevuoron. Siihen on Luoto vastannut murhaavasti ja loistavasti. Minä tulin ajatelleeksi, kun Hakkila istui puheenjohtajan paikalla ja Luoto oli syytetyn paikalla, että pitäisi paikkoja muuttaa. Ei ole tuotu yhtään ainoaa todistettua seikkaa Luotoa vastaan. Minä olen myös seurannut Luodon aikaisempaa toimintaa. Niistä asiakirjoista ja puolueen senaikuisesta historiasta olen huomannut, että Luotoa on pari kertaa syytetty oikeudessa: yhden kerran Espoon käräjillä, niinkuin hän itsekin mainitsi, ja sitten hän oli 15 kuukautta tutkintovankilassa, jolloin porvarien taholta tehtiin kaikki ne samat syytökset kuin Hakkila nyt ja vielä enemmänkin, mutta huolimatta tuosta 15 kuukauden tutkintoajasta ei porvarillinen oikeuskaan saanut väärillä todistuksilla häntä syyteeseen. En siihen aikaan Luodon kanssa seurustellut enkä voi sanoa muuta kuin mitä asiakirjat puhuvat. Ja lopuksi: koska tämä ei ole henkilökohtainen, vaan suuntajuttu, joksi Tainio on sen tehnyt, niin pyydän ilmoittaa, että minä olen paljon mieluummin sen suunnan takana, jota Luoto edustaa, kuin sen suunnan, jota edustavat meidän oikeistomme ja Suomen Sosialidemokraatti. Luodon toiminnassa en ole huomannut yhtään puoluerikosta.

T. Heinonen puolusteli Luodon entisyyttä. Katsoi, ettei siinä löydy mitään sellaista, jonka nojalla L. voitaisiin erottaa puolueesta. Moitti puoluetoimikuntaa siitä, että asia oli ensinkään otettu kokouksen käsiteltäväksi. Kehoitti maalaisia varovaisuuteen kysymyksen ratkaisussa.

I. Kivilahti lausui, että Luotojuttu on suuntakysymys, joka tulee esiin menettelytapakysymyksen yhteydessä. Nyt se on tuotu esiin kierolla tavalla kokouksen harhaan johtamiseksi. Vasemmiston puolesta ilmoitti, ettei sitä tämän asian millään päätöksellä saada poistettua.

Väinö Hakkila: Useat vasemmiston puolelta puhuneet henkilöt ovat väittäneet, että esilläoleva kysymys on suuntakysymys, mutta sen jälkeen kun Uski ja Hellsten puhuivat, ovat he ilmoittaneet, että he eivät suinkaan Luodon seurassa lähde täältä. Siinä he tekevät aivan oikein. Kun minä aamupäivällä huomautin, että tässä ei ole kysymys ainoastaan niistä seikoista, joista puoluesihteerini mainitsi, että nimittäin Luoto nykyisellä toiminnallaan oji vahingoittanut puoluetta ja eilen tunnustanut itsensä kommunistiksi — eikä siis kuulu sosialidemokraattiseen puolueeseen eikä sen puoluekokoukseen - minä samalla tahdoin viitata hänen entisyytensä, ja siinä suhteessa minä olen hyvässä seurassa. Minä vetosin Kot-

kan puoluekokouksen pöytäkirjaan. Siellä tehtiin erityinen päätös noista rosvokoplista eikä siellä noussut yhtään ainoata ääntä sitä vastaan. Minä huomautin edelleen, mitä oli Valpas lausunut, mitä ovat lausuneet muut ja mitä yleisesti tunnetaan. Minä en ole tahtonutkaan sanoa, ettei herra Luoto osaa jollakin tavoin selitellä. Hän on kyllä tunnettu siksi ovelaksi herraksi, että hän joka maassa osaa liukua omalla tavallaan. Sitten hänen oma puoluekannattajansa, rouva Mäkelin ja muut ovat sanoneet, että he kyllä eivät hyväksy Luodon entisiä roskaisia tekoja, mutta puhuvat tässä suuntakysymyksestä. Mitä me enempää todistuksia kaipaamme, kun sieläkin tunnetaan?

P. Leppänen: Ajan voittamiseksi minä luovun puhevuorostani, mutta kuitenkin pyydän huomauttaa, että aikaisemmin on ollut tämälapsia erottamiskysymyksiä puoluekokouksissa ja ne on ratkaistu ilman valiokuntaan lähettämistä. Ei mikään sovinto-oikeus puolueen ja yksilön välillä saata tulla kysymykseen. Jos puolue havaitsee jonkun riveihinsä sopimattomaksi, niin se erottaa hänet, ja siinä kaikki.

O. Leivo myönsi tapahtuneen virheen siinä, että Luoto oli päästetty puheenjohtajaksi. Hyvänahkaisuuden syy. Erehdyksestä ei kuitenkaan saa tehdä epäjumalaa, vaan se on korjattava. Puolueen etu vaatii sen puhdistamista Luodon tapaisista aineksista. Viittasi m. m. Luodon »internationaliseen» maineeseen »pankkimiehenä». Kannatti välitöntä eroittamista.

Klo 4,30 otettiin 20 min. kahviloma.

Kokoonnuttua uudellen, jatkettiin Luotojutun käsittelyä ja lausui silloin:

O. Reinikainen kummastelunsa siitä, että asiasta on tehty suuntakysymys. Jos niin on, silloin käy taistelu suunnasta Kaarlo Luodon nimessä, mikä ei ole puolueelle kunniaksi. Koska L. on Kotkan puoluekokouksessa puolustamatta leimattu rosvokoplailijaksi ja silloin erotettu puolueesta, niin ei hän ole sopiva nyt puoluekokouksen puheenjohtajaksi.

T. Heinonen huomasi liian vähän asiallista syyttäjäin esityksissä. Paheksui ankarasti asianomaisia siitä, että olivat liian myöhään ottaneet asian esille ja vetäneet sillä kokousta nenästä. Ehdotti kysymyksen lähettämistä menettelytapavaliokuntaan.

O. Jalava: Jos asia ratkaistaan ilman valiokuntaan lähettämistä, olen sen leimaava oikeusmurhaksi. Vertasi puolueen menettelyä siinä tapauksessa valtiorikos oikeuksien toimintaan? Sitä ei saisi hituistakaan arvostella; paavimaisempi kuin itse paavi. Vaati puolueettoman sovinto-oikeuden asettamista. Luoto saakoon valita puolet sen jäsenistä.

J. O. Rauhala vastasi Luodon tekemiin itseensä kohdistuneisiin syytöksiin, torjuen ne. Ei hyväksynyt »Savon Kansan» kantaa. Selitti lyhyen osallisuutensa kansalaissotaan johtuneen pakollisesta asevelvollisuudesta samoin kuin tuhansien muitten työläisten valkoisessa Suomessa.

J. F. Aalto: Täytyy pakostakin puhua tästä asiasta suunta-kysymyksenä. Se on tullut käsittääkseni esille senvuoksi, että Luoto on valittu tämän kokouksen kolmanneksi puheenjohtajaksi. Olen saanut sellaisen käsityksen, ettei tämä kysymys olisi ainakaan tällä kertaa tullut esille, jollei näin olisi tapahtunut. On syntynyt ajatus, että kun Luoto, joka on n.s. kommunistisen Savon Kansan toimittaja, on puoluekokouksen puheenjohtaja, tämä meidän puoluekokouksemme silloin tulkitaan kommunistiseksi. Tällaisen käsityksen olen saanut ja siksi pidän turhana niitä väit-

teitä, joiden mukaan tämä kysymys on yksinomaan persoonakysymys. Siihen asian puoleen, mitä on esitetty Luodon aikaisemmista heikkouksista, en voi puuttua. Syytöksiä on tehty Luotoa vastaan, Luoto on puolustautunut, kummaltakaan puolelta ei ole esitetty sen pätevämpiä todistuksia. Jos olisi kysymyksessä yksinomaan persoonallinen heikkous tai mustat työt, niin ei voisi minun käsitykseni mukaan tulla kysymystä päätöksen teosta, ennenkuin ne tutkittaisiin ja todistettaisiin, koska suurin osa kokouksen osanottajista ei tiedä muuta kuin mitä on sanottu kahdelta puolelta, ja molemmilta puolilta on sanottu yhtä vakuuttavasti, näyttämättä varmoja todistuksia. Ymmärtääkseni jää silloin ratkaisevaksi puheenaolevan henkilön nykyinen toiminta, ja siksi tämä kysymys on suunta-kysymys.

Mielestäni on asia sillä tavalla, ja me siellä piirissä, jota minä edustan, olemme sillä kannalla, että emme hyväksy Luodon tai Savon Kansan kantaa. Olemme saaneet sellaisen käsityksen, että se on ainakin jossakin määrin antiparlamentaarinen tai sekava, mutta toiselta puolen emme hyväksy täydellisesti Suomen Sosialidemokraatinkaan sisältöä, ja tulemme aikanaan sanomaan näistä asioista arvostelumme. Emme siis ole kommunisteja, vaan olemme sosialidemokraattien vasemmistoa. Jos täällä tulee selvästi osoitetuksi Luodon aikaisemmat teot, joista häntä on syytetty, ja jos Luoto niiden johdosta tulee erotetuksi puolueesta, niin en luule meidän puolueen olevan niin heikon, että Luodon perästä lähtee kuitenkaan meidän joukkomme, jos tosiaan on vain Luodosta kysymys. Mutta minä pidän tätä asiaa siitä huolimatta aika lailla arkana, en Luodon takia, vaan koska täällä on tehty sellaisia syytöksiä, jotka ovat jääneet hämärään, ja tuotu se käsitys, joka on ilmestynyt monta kertaa, että tässä on takana Luodon nimen varjossa suuntakysymys. Olen nimittäin kuullut useiden toverien kertovan, että olisi tarkoitus saada Luoto erotetuksi ja sen nojalla useat poistumaan. Minä arvelen sellaisen menettelyn synnyttävän katkeruutta ja tekevän tämän kokouksen kiusalliseksi. Asia oli käsiteltävänä meillä Vaasan läänin kaikkien kolmen piirin, eteläisen, pohjoisen ja itäisen vaalipiiriedustajain yhteisessä kokouksessa ja me olimme käsittäkseni ehkä kaikki koko lailla samalla kannalla. Emme olleet aivan selvillä kaikista noista aikaisemmista asioista, ja olimme sitä mieltä, että asia on ratkaistava rehellisellä tavalla, että tosiaan tulemme vakuutetuiksi, että on kysymyksessä Luoto ja Luodon heikkoudet ja rikokset, olivatpa ne uusia tai vanhoja. Kun perästäpäin saamme kuulla sekä syytökset että puolustuksen, kokoonnumme päättämään siitä, mille kannalle asetumme, koska emme halua kulkea enempää toisen kuin toisenkaan puolen uskon varassa, vaan päästä asiasta tietoisiksi.

T. Tainio: Kun vaaditaan todistuksia niihin syytöksiin, joita Hakkila on tehnyt Luotoa vastaan, niin niitä on vaikea heti esittää. Niistä todistajista on osa Venäjällä osa vankiloissa. Ei syy ole se, ettei niitä olisi olemassa. Minä tiedän, että aikanaan katsottiin ihan selväksi, että Luoto on eronnut puolueesta tai erotettu. Oulun puoluekokouksen aikana, ei Luodolla silloin ollut mitään tekemistä puolueen kanssa. Siellä minä sanoin samassa keskustelussa, missä Kurikka erotettiin, että sellaisten miesten kuin Kurikan ja Luodon paikka ei ole puolueessa ja sille huudettiin yksimielisesti »hyvä» jo Oulun kokouksen aikana. Syyinä oli se, etteivät ne olleet kumpikaan sosialidemokraatteja. Oli ikävä, jos tämä puoluekokous tosiaankin asettuisi siinä suhteessa toiselle kannalle.

Pyydetty puhevuorot olivat loppuun käytetyt ja siis aikaisemman päätöksen mukaan keskustelu päätynyt. Luodon pyynnöstä katsoi kokous kuitenkin 56 äänellä 52 ääntä vastaan kohtuulliseksi myöntää erotettavaksi ehdotetulle puhevuoron.

K. Luoto: Tuomari Hakkila vetosi esimerkkinä omaan senaikaiseen toimintaansa, että hän muka myös avusti venäläisiä vallankumouksellisia. Hän siis myönsi olleensa vallankumouksellinen hänkin. Pankaa se merkillle. Niin siihen aikaan. Sellainenhan minäkin olin, en sen enempää. Minä pidin yhden huoneiston tyhjänä, että venäläiset matruusit ja tykkiväen aliupseerit saivat pitää kokouksiaan minun asunnossani, seikka, josta minä sain vastata raastuvanoikeudessa ja hovioikeudessa. Näissä asioissa ei porvaristo anna itsensä kanssa tinkiä, ei antanut siihen aikaan ainakaan.

Vuonna 1909 lähdin pois Suomesta. Sinä vuonna minun piti olla vankilassa. Venäläiset kiristivät ja ruotsalainen porvaristo kiristi, sillä se oli vallassa; minun täytyi lähteä pois maasta ja oleskelin ulkomailla vuoden 1914 syksyyn. Silloin alkoi maailmansota. Tässä äsken Hakkila muistutti että minulla on kansainvälinen maine j. n. e. Niin on ruotsalaisissa lehdissä sanottu, aivan oikein. Minä näin, että nyt tulee se hetki, jolloin kysytään Suomen työväkeä ja millä kannalla Suomen työväen asia on. Minä aavistin Venäjän tuhon olevan tulossa ja tiesin myös jääkäri liikkeen alkaneen. Täällähän todistettiin eilen otteilla jostakin asiakirjasta Suomen sosialidemokraattien osanotto jääkäripataljoonaan. Mutta silloin kun tuo jääkäripataljoona oli vasta ihan syntymätilassa, silloin minä olin myös jo ottanut toimiakseni tuossa liikkeessä saadakseni sen työväestön käsiin, ettei se jäisi porvariston käsiin. Mutta nämä samat miehet, senaattori Sario ja lähetysneuvos Bonsdorff Tukholmassa, talvella vuonna 1915 lähettivät Berliiniin asiamiehelleen määräyksen toimittaa Luoto kiinni, ja jääkäripataljoonan kanslianhoitaja Berlinissä entinen vekselinväärentäjä Wetterhoff, Hämeenlinnasta, teki poliisille väärän ilmiannon. Minut vangittiin. Sotilasjärjestöt olisivat päästäneet minut vapaaksi, mutta Wetterhoff teki asiakirjoihin reunamuistutuksen: sosialisti, poliittisesti epävarma. Mitä se merkitsi saksalaisen keisarivallan aikakautena! Minut pidätettiin sotavankina 3 vuodeksi 8 kuukaudeksi. Vuosi takaperin pääsin vapaaksi näihin aikoihin ja silloin tulin Suomeen. Mitä »pankkimiehistä" eräs herrasmies puhui, niin minä eilen puheessani todistin, että se oli väärillä todistuksilla kokoonpantu juttu, ja minä todistan sen vielä tänäkin päivänä.

Keskustelun päättyttyä tähän esitti puheenjohtaja päätettäväksi ensinnä siitä, otetaanko asia heti lopullisesti ratkaistavaksi, vai lähetetäänkö se menettelytapavaliokuntaan. Puoluekokous päätti 81 äänellä 65 vastaan lähettää Luodon erottamisen dotuksen menettelytapavaliokuntaan ja otetaan se lopullisesti käsiteltäväksi menettelytapakysymyksen ratkaisemisen jälkeen.

Valiokuntain vaalit.

Järjestävän valiokunnan ehdotuksesta päätettiin ryhtyä toimittamaan valiokuntain vaaleja. Saamansa velvoituksen mukaan oli järjestävä valiokunta laatinut ehdokaslistan, joka painettuna jaettiin. Vaalit toimitettiin suljetuin lipuin.

Istunto päättyi klo 6 i. p.

Neljäs kokouspäivä.

Joulukuun 11 päivänä.

Aamupäivän istunto.

Kokous alkoi klo 9,15 a. p. *Hakkilan* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi Kaarilahti ja Westerland.

Valiokunnat.

Julistettiin edellisenä iltana toimitettujen valiokuntavaalien tulokset. Valituiksi olivat tulleet:

Valitusvaliokantaan :

V. Kanto,	Hämeen pohjoin. vaalipiir.	148 ään.
Lyyli Heinonen,	Viipurin läntin.	„ 148 „
T. Turtiainen,	Kuopion itäin.	„ 90 »
Atte Muhonen,	Vaasan „	» 90 „
Manu Kontula,	Uudenmaan	» 89 „

Raha-asiain valiokuntaan:

Nikolai Virtanen,	Hämeen pohjoinen vip.	148 ään.
Tapani Uski,	Uudenmaan	» 148
I. Kaarto,	Turun eteläinen	» 148
Anton Typpö,	Viipurin itäinen	» 90
Artur Koskelin,	Vaasan itäinen	„ 90
A. Paasonen,	Kuopion läntinen	» 90
Siiri Louhi,	Hämeen pohjoinen	» 90

Sanomalehti- ja valistusvaliokuntaan:

Vihtori Huhta,	Hämeen pohjoinen	vip.	143 ään.
H. Pulkkinen,	Vaasan itäinen	u	146 „
Emil Mäki,	Mikkelin	"	90 „
Hj. M. Eklund,	Turun eteläinen	"	90 „
Miina Sillanpää,	Uudenmaan	"	90 .
Hannes Ryömä,	u	a	90 .
V. Annala,	Turun eteläinen	»	90 .

Puoluesäntövaliokuntaan:

E. Vahlsten,'	Turun eteläinen	vip.	148 ään.
J. Suominen,	Uudenmaan	»	148 „
E. Raearo,	Vaasan itäinen	v	90 „
E. Valkeisaho,	Hämeen pohjoinen	m	90 „
J. Penttala,	Vaasan eteläinen	"	90 „
Emil Sallila,	Uudenmaan	"	90 „
Fanny Ahlfors,	Porin	"	89 „

*Menettelytapavaliokuntaan: *

J. F. Aalto,	Vaasan itäinen	vip.	146 ään.
E. Lähde,	Turun eteläinen	»	141 „
Anni Huotari,	Hämeen pohjoin.	»	89 .
P. Leppänen,	Viipurin länt.	„	89 »
Väinö Tanner,	Uudenmaan	»	88 »
K. H. Viik,	„	„	87 „
E. Helle,	„	„	87 »
O. Toivonen,	Hämeen eteläin.	.	86 »
L. Nurmiahon,	§il _a pohjoin.	»	85 „

Vaalitoimitus hyväksyttiin. Kussakin valiokunnassa selitettiin asian alustajalla olevan puheoikeus.

Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

Jatkettiin tiistai-iltana, toisena kokouspäivänä keskeytettyä eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittelyä. Sen johdosta lausui:

J. F. Aalto: Eduskuntaryhmän arvostelussa on kiinnitetty paljon huomiota myös presidentin vaaliin. Minun mielestäni se on vähäpätöinen kysymys tällä kertaa. Olen sitä mieltä, että vaikkakaan ei voi pitää sosialidemokratian yleisesti käyttämien menettelytapojen mukaisena, että sosialidemokraatit äänestävät porvaria, niin kuitenkin on eduskuntaryhmällä ollut siinä kysymyksessä takanansa ne vaatimukset ja kehoitukset, joita ympäri maata silloin tosiaan ryhmälle lähetettiin. Kaikkialla toivottiin, että Mannerheim pitäisi tulla syrjäytetyksi ja ainakin Keski-Suomessa otettiin tieto siitä tyydytyksellä vastaan. Kyllä yleensä käsitetään, ettei ole suurta eroa, porvari kuin porvari, mutta olen sitä mieltä, ettei siinä asiassa ole mitään vahinkoa tullut. Eihän kuitenkaan olisi sosialidemokraattisen ehdokkaan asettaminen voinut tulla kysymykseen, sillä se ainakin olisi ollut onnettomuus.

Toinen, tärkeämpi kysymys on hallitusmuotokysymys. Siitä on kai olemassa ajatuksia, että oltiin liian hätäisiä, että olisi saatu ainakin jonkin verran parempi, jos meidän ryhmän taholta olisi tinkimättömäni - min ja tarmokkaammin asiaa perille ajettu. Minä haluan mainita eräästä tärkeästä kohdasta, josta olen saanut tietoja henkilöiltä, jotka ovat olleet tämän asian käsittelyä seuraamassa perustuslakivaliokunnassa. Tahtoisin tietää, onko perää siinä, että hallitusmuodosta olisi saatu presidentin veto-oikeus poistetuksi, jos meidän ryhmän taholta olisi tarmokkaasti toimittu. On nimittäin selitetty sillä tavalla, että asiaa käsiteltäessä on sosialidemokraattisen ryhmän taholta tuomari Kotonen puhunut presidentin veto-oikeuden puolesta, selittäen, että koska se oikeus on säilytetty Saksankin uudessa perustuslaissa, niin olisi se otettava meidänkin hallitusmuotoon. Ja jos tosiaan niin on tapahtunut, että presidentin veto-oikeus on jäänyt hallitusmuotoon siitä syystä, että meidän ryhmän taholta on valiokunnassa lähdetty sitä puolustamaan, niin minä pidän sitä hyvin huonona tekona.

A. Perämäki ilmoitti valitsijainsa yksimielisesti antaneen eduskuntaryhmälle epäluottamuslauseen, »koska se on kiitettävästi palvellut porvaristoa».

A. Koljonen kertoi pohjoiskarjalaisten valitsijainsa olevan sitä mieltä, että joskin eduskuntaryhmän tähänastisessa toiminnassa on löydettävissä virheitä, sitä ei kuitenkaan saata tuomita. Vastaisuudessa ryhmän on kuitenkin vältettävä kompromissipolitiikkaa porvarillisten kanssa.

Ryhmää on arvosteltava sen mukaan mitä se on tehnyt ja yrittänyt, eikä sen mukaan mitä porvarit ovat siitä sanoneet. Oli taipuvainen antamaan ryhmälle jonkunlaisen tunnustuksen.

M. Hakkarainen oli sitä mieltä ettei eduskuntaryhmä ole aina menettelyt niinkuin olisi pitänyt. Niinpä ei ryhmä ole menetellyt viime ylimääräisen puoluekokouksen hengen mukaisesti. Hallitusmuotokysymyksessä, jossa tuli puoluekokouksessa kylläkin sangen avoin päätös, on näin asianlaita. Ylimääräisen puoluekokouksen päätöksestä olisi edustajain pitänyt saada sellaisen käsityksen, ettei hallitusmuoto olisi saanut olla epäkansanvaltaisempi kuin joku puoluekokouksen päätösehdotuksista. Yhtyi Jalavaan siinä, ettei nykyistä hallitusmuotoa olisi ollut hyväksyttävä ja siinä, että on suotta peloteltu Mannerheimilla. Yhtyi Aaltoon mitä presidentinvaaliin tulee.

K. Toppinen: Eduskuntaryhmän toimintaa on arvosteltava toisin kuin puoluetoimikunnan. Siinä on olosuhteet ennen kaikkea otettavat huomioon. Jos tahdottaisiin ankarasti arvostella, ei olisi ollenkaan pitänyt lähettää edustajia eduskuntaan. Mannerheim oli syrjäytettävä — koko maan työväestö sitä vaati — ja siinä ryhmä onnistui. Jos jämästä hu-

mataan erehdyksiä ja virheitä, ei se ole yksin ryhmän syy. Kenelle hyvänsä olisi käynyt samoin samassa asemassa, porvaristodiktaturin painostuksessa. Toimintaansa katsoen ansaitsee ryhmä tunnustuksen.

F. Rantanen lausui, että ryhmän saavutukset olisivat olleet yltä hyvät kuin nykyin ilman minimiohjelmaa, jolla vain paljastettiin kortit porvaristolle ja vähennettiin työvään luottamusta ryhmään. Hallitusmuotokysymys on ollut ryhmälle vaikeasti ratkaistava, sen puhuja myönsi, lausuen uuden hallitusmuodon suuresti lujittaneen porvariston asemaa.

E. V. Lähde lausui Turun Kunnallisjärjestön olevan sitä mieltä, että ryhmä ei ole jaksanut toimia johdonmukaisesti. Herkkäuskoisena on se luottanut liaksi porvaristoon ja tullut usein petetyksi. Toisenlaisella esiintymisellä olisi se päässyt parempiin tuloksiin, josta m. m. olisi ollut seurauksena työväänliikkeen ehjyyden ja yhtenäisyyden säilyttäminen nykyisen sisäisen rikkinaisuuden asemasta. Esitti lausuntonsa yhteydessä edustamansa kunnallisjärjestön laatiman seuraavan päätöslauseelman, jota suosittelee puoluekokouksen päätökseksi:

Vaikkakaan sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä ei todennäköisesti ole puuttunut hyvää tahtoa toimia eduskunnassa köyhälistön sorretun aseman parantamiseksi, niin kiusallista huomiota kumminkin on herättänyt se, että ryhmä ei ole aina jaksanut pysyä jyrkän tinkimättömän luokkataistelun kannalla, vaan on eräissä tärkeissä kysymyksissä, kuten hallitusmuodon hyväksymisessä ja presidentin vaalissa tehnyt porvareille tuntuvia palveluksia, ehkä vastapalveluksen toivossa, joissa kompromisseissa porvarit kumminkin ovat aina ryhmän pettäneet.

Kansalaissodan johdosta luokkakoston uhreiksi joutuneitten työläisten armahduskysymyksessä ei ryhmä ole toiminut sillä tarmolla ja kaikkia parlamenttaarisia keinoja käyttäen kuin asian tärkeyteen nähden olisi ollut välttämätöntä.

Suojeluskuntain hajoittamiseksi ei ryhmä liioin ole mitään aikaansaanut, koska se siihen asiaan ei ole kiinnittänyt tarpeellista huomiota.

Tähän nähden lausuu kokous:

että sos.-dem. eduskuntaryhmä eritoten muutamissa tärkeimmissä kysymyksissä amnestiakysymystä silmälläpitäen ei ole toiminut sellaisella tarmolla, luokkatietoisella päättävyydellä ja tarkkaavalla kaukonäköisyydellä kuin olisi ollut mahdollista ja välttämätöntäkin.

Kuitenkin huomioon ottaen vallitsevat vaikeat olosuhteet, ryhmän toiminta on ollut sellaista, että vaikei sitä voida täysin hyväksyäkin niin ei kokous silti katso olevan syytä antaa ryhmälle epäluottamuslausetta kaan.

Vastaiseen sos.-dem. eduskuntaryhmän toimintaan nähden lausuu kokous:

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on, armahduskysymykseen nähden kertakaikkiaan otettava jyrkkä ja mahdollisimman tepsivä menettelytapa. Ryhmän on asetuttava jyrkälle oppositioonille porvareille tärkeissä asioissa siksi, kunnes he ovat pakotetut myöntämään sosialidemokraattien vaatiman täydellisen armahduksen.

Ivar Lassy; Tanner ja Väinö Wuolijoki ovat niitä johdonmukaisia sosialidemokraatteja, jotka ymmärtävät, että parlamenttaarinen toiminta, parlamenttaarinen sosialidemokratia johdonmukaisesti, kuten Kotonenkin usein on maininnut, vie ministerisocialismiin, ja heidän toimintansa päämääränä on ollut päästä tavalla tai toisella hallitukseen, porvarilliseen hallitukseen (Väinö Wuolijoki: Häpeä vähän!), jossa monta kertaa ennenkin ovat olleet. Tätä päämäärää varten laadittiin se ohjelma, mikä on

käynyt minimiohjelman nimellä. Tämä minimiohjelma on se ehto, joka tahdottiin asettaa hallitukseenmenoja varten.

Todistaakseni, kuinka tämän minimiohjelman tarkoituksena on ollut olla juuri pohjana tai ehtona, ohjelmana hallitukseen pyrkijöille, selostan virallisten pöytäkirjojen mukaan puheenaolevan minimiohjelman syntyä. Maaliskuun 28 p:nä, siis pari kolme päivää ennen eduskunnan kokoontumista, pidettiin Helsingissä alustava neuvottelukokous, jossa olivat läsnä: Tanner, Ryömä, Hupli, Hakkila, Sillanpää, Ampuja, Arho, Itkonen, Aalto, Ailio, Laherma ja Puro. Kokouksen pöytäkirjassa sanotaan: »Tannerin esityksestä otettiin alustavasti käsiteltäväksi kysymys sos. dem. ed. ryhmän suhtautumisesta uuden keskustahallituksen muodostamiseen. Alustavassa puheenvuorossa Tanner huomautti, että nähtävästi tulevat uuden hallituksen muodostamaan eduskunnan keskustapuolueet. Kun niiden muodostamalle hallitukselle varmaankin tullaan hakemaan sosialidemokraattien kannatusta, olisi ryhdyttävä valmistamaan eduskuntaryhmässä esitettäväksi luonnosta ohjelmasta, jonka hyväksymisen ja toteuttamisen sosialidemokraattinen ryhmä asettaa ehdoksi uuden keskustahallituksen kannattamiselleen. Samalla Tanner esitti luonnoksen täksi ohjelmaksi. Sen pohjalla asiaa yksityiskohtaisesti käsiteltäessä tultiin siihen tulokseen, että kyseenalaiseen ohjelmaan on otettava seuraavia vaatimuksia.» Sitten seuraa muutamia periaatteita, jotka tulivat tähän minimiohjelmaan. Senjälkeen sanotaan pöytäkirjassa: »Täten pääpiirteissään määritellyn ohjelman yksityiskohtainen valmistelu sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle esitettäväksi jätettiin Tannerin, Ryömän ja Puron tehtäväksi.» Kolme päivää myöhemmin, jolloin eduskuntaryhmä oli pitänyt ensimmäisen kokouksensa, kokoontui sen eduskuntaryhmän valitsema valmisteluvaliokunta maaliskuun 31 p:nä. Tässä kokouksessa valmisteluvaliokunta päätti ryhmälle ehdottaa, että ryhmän edustajiksi hallituskysymyksessä mahdollisesti syntyviin neuvotteluihin valittaisiin Tanner, Keto ja Wuolijoki. Eduskuntaryhmän kokouksessa samana päivänä esitti Ryömä tämän helsinkiläisten ministerisocialistien vaatiman ohjelmaehdotuksen ja lausui tällöin pöytäkirjan mukaan näin: »Porvariston keskuudessa on tapahtunut oikeiston huomattava vähentyminen ja sellaisten porvarillisten ryhmien enentyminen, jotka ovat tasavallan kannalla ja muutoinkin omaavat jossain määrin edistyksellisiä mielipiteitä" (Oikein! Ei ole oikein!). »Eduskunnassa tavataan nyt hajanainen porvaristo ja sosialidemokraattien on koetettava käyttää tätä tilannetta hyväkseen. Porvaristoa eduskunnassa ei ole katsottava yhdeksi kokonaiseksi massaksi eikä asetuttava kaikissa tapauksissa siihen nähden jyrkästi eristäytyvälle kannalle, (Aivan!) vaan on antauduttava neuvotteluihin sellaisissa asioissa, joissa mahdollisesti voidaan saavuttaa työväenluokalle etuja" (Oikein hyvä!). Pöytäkirjassa seuraa sitte: »Päätettiin ottaa kysymys alustavan yleiskeskustelun alaiseksi mielipiteiden esilletuomiseksi siitä, onko ryhdyttävä neuvotteluihin porvariston kanssa sellaisen hallituksen muodostamisesta, juuri eronsa ilmoittaneen hallituksen tilalle, jolle ryhmä voisi antaa kannatustaan." (Onko sekin hyvä? On, ehdottomasti!) »sekä olisi- vatko sosialidemokraatit halukkaat astumaan hallitukseen, jos sosialidemokraattisen ryhmän asettamat vaatimukset hallituksen ohjelmaksi saisivat porvarillisten keskustaryhmän hyväksymisen.» Pöytäkirjan mukaan edelleen »Keto kannatti neuvotteluihin ryhtymistä porvarillisten ryhmän kanssa hallituskysymyksestä" (Tottakai!) »oikeistoporvarien kanssa." (Ohoh!). Täällä ei määritellä sitä lähemmin (Rehellisyyttä!). Pöytäkirja Sanoo *in Keto* kannatti neuvotteluihin ryhtymistä porvarillistan ryhmän kanssa hallituskysymyksestä. Paasivuori kannatti neuvotteluja. Helle: Neuvotteluihin

on ryhdyttävä. Laukkanen: On ryhdyttävä neuvotteluihin, vaikkapa ei saataisikaan kaikkia ohjelmassa esitettyjä vaatimuksia läpi (Oikein!). Helo: Liitto porvariston kanssa tuntuu tosin nykyään epäluonnolliselta, mutta olot maassa ovat myös sairaat, ja jotain on tehtävä nykyisen olotilan voittamiseksi. Neuvotteluihin on siis ryhdyttävä, mutta ensin on otettava esille tärkeimmät vaatimukset eikä otettava koko ohjelmaa esille." Kolme päivää myöhemmin 2 p:nä huhtikuuta asetti ryhmä eduskuntaryhmien väliin delegaatioonin, johon kuuluivat kaikki porvarilliset ryhmät eikä ainoastaan keskustaryhmät, Tannerin, Kedon ja Vuolijoen. 3 p:nä huhtikuuta tarkastettiin minimiohjelma ja hyväksyttiin lopullisesti. Tässä tarkistetussa ja lopullisesti hyväksytyssä minimiohjelmassa on kohta, joka, niinkuin minä huomautin, paljastaa koko ohjelman tarkoituksen. Sen ohjelman tarkoitus oli esittää ne ehdot, joilla eräät sosialidemokraattisen ryhmän jäsenet olivat valmiit menemään porvarilliseen hallitukseen, ja se minimiohjelman kohta, jota ei ole teille julkisuudessa esitetty ja joka on salattu kertomuksessa, mutta joka on minimiohjelmassa sellaisena kuin se esiintyy eduskuntaryhmän pöytäkirjassa, kuuluu näin - se on minimiohjelman lopussa — »Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis antamaan kannatusta hallitukselle, joka ottaa ajaakseen edelläolevaa ohjelmaa. Tarpeen vaatiessa voisi ryhmä myöskin ottaa osaa hallituksen muodostamiseen ryhmien kanssa, jotka ottavat toteuttaakseen tämän ohjelman» (Oikein!). Minä pyydän huomauttaa, että tätä kohtaa ei ole eduskuntaryhmän kertomukseen otettu. Se on salattu valitsijoilta ja tältä kokoukselta. (Ei tarkoituksella, ulkopuolella ohjelman!) Ja pyydän huomauttaa vielä, että tämän ohjelman kohdan nojalla kävi Tanner kumartamassa pääministeri Castrenin luona ja tarjosi tämän ohjelman perusteella myös sosialidemokraatteja hallitukseen (Valhe!). Tämä selviää eduskuntaryhmän valmisteluvaliokunnan pöytäkirjasta. Valmisteluvaliokunnan kokouksessa 14 p:ltä huhtikuuta luetaan: »Tanner ilmoitti, että ministeri Kaarlo Castren, jolle oli annettu toimeksi hallituksen muodostaminen, oli 12 p:nä huhtikuuta pyytänyt häntä luokseen neuvottelun tarkoituksessa" — siis neuvottelut koskivat hallituksen muodostamista. »Lyhyen ajan takia ei hän voinut kutsua valmisteluvaliokuntaa neuvottelemaan kutsun johdosta, vaan oli saanut kokoon ainoastaan valiokunnan jäsenet Ryömän, Kedon ja Puron.* Tässä siis pieni ministerisocialistinen klikki, joka eduskuntaryhmän ulkopuolella tätä peliä harjoitti! «Näiden kanssa hän oli sopinut seuraavasta kannan ilmaisusta: 1) Sosialidemokraattinen ryhmä ei missään tapauksessa ota antaakseen kannatustaan hallitukselle, jossa on oikeistoryhmän jäseniä. 2) Jos muodostuu muunlainen hallitus, joka ottaa toteuttaakseen ryhmän ohjelman, antaa ryhmä sille kannatuksensa (Oikein!). Tarpeen vaatiessa voi ryhmä ottaa osaa sen muodostamiseen" (Vielä parempi!). Tämä on ministerisocialismia ja se on tarjoutumista hallitukseen. (Ei ole!). Mitä tämä on, jollei tarjoutumista? Kun sanotaan, että näillä ehdoilla annetaan miehiä hallitukseen? Edelleen sanotaan: »Ryhmä ei pidä oikeana sitä valtionhoitajan menettelyä, että hän, vastoin eduskuntaryhmien mielipidettä, kieltäytyi antamasta ministeri Soiniselle hallituksen muodostamista." »Vastoin eduskuntaryhmien mielipidettä" — siis sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli sitä mieltä, että hallituksen muodostaminen olisi ollut annettava ministeri Soiniselle. Pöytäkirjassa seuraa sitten: Keskustelussa Castren mainitsi, että sosialidemokraattisen* ryhmän ohjelmassa on sellaisia kohtia, joita on vaikea toteuttaa, ja kysyi, voisiko sosialidemokraattinen ryhmä antaa kannatustaan kaikkien ryhmien muodostamalle hallitukselle, taikka vaihtoehtona sellaiselle hallitukselle, jossa keskusta-

ryhmän edustajien ohella olisi muutamia oikeiston edustajiaakin n. s. työministereinä. Tanner ilmoitti vastauksena näihin kysymyksiin esittäneensä edelläolevasta kannan ilmaisusta kaksi ensimmäistä kohtaa," — siis sen kohdan, jossa sanotaan, ettei kannateta oikeistohallitusta, mutta tarpeen vaatiessa voidaan lähettää sosialidemokraatteja sinne olemaan yhdessä porvarien kanssa — »huomauttaen, että kun ryhmä ei ole käsitellyt asiaa noihin yksityiskohtiin nähden, ei hän voi antaa perusteellisempaa vastausta, mutta arvelee kuitenkin, että tuskin ryhmä, jos sen osanotto hallituksen muodostamiseen tulisi kysymykseen, voisi ottaa osaa sellaisen hallituksen muodostamiseen" - jos sen osanotto hallitukseen tulisi kysymykseen! Kovin kohteliais tarjous! — »johon tulisi myös monarkistien edustajia." Samalla oli Tanner ilmoittanut, että hän voi kutsua ryhmän kokoon kannan määräämistä varten, jonka jälkeen siitä voidaan tehdä herra Castrenille ilmoitus." Castren ei välttänyt tuosta tarjouksesta. Pöytäkirja nimittäin sanoo: »Tätä ei kuitenkaan Castren näyttänyt haluavan." Edelleen pöytäkirja sisältää seuraavan päätöksen: »Ryhmälle päätettiin ilmoittaa tästä neuvottelusta huomautuksella, että kun pian voi tulla esille kysymys ryhmän kannan määräämisestä uuteen hallitukseen nähden, on ryhmän jäsenillä syytä miettiä asiaa".

Tämä minimiohjelma se nyt kai on se, jolla eduskuntaryhmä seisoo ja jonka mukana se kaatuu. Se on se pohja, jolta sitä ennen kaikkea on arvosteltava. Kaikki muu on vähäpätöisyyksiä. Ja tätä minimiohjelmaa arvosteltaessa on pantava merkille se henki, joka siinä on, ja se mieli, jossa se on laadittu. Se oli alusta alkaen hallitukseenmeno-ohjelma. Siinä tarkoituksessa sitä karsittiin ja sillä kompromissattiin, siitä poistettiin kohtia, joiden tiedettiin olevan epämieluisia, ja se kohta, joka sen alkuperäisessä luonnoksessa oli olemassa, joka siihen hyväksyttiin Laherman y. m. vaatimuksesta, mutta joka sitten poistettiin, jotta ministerisocialistit saisivat tilaisuuden mennä hallitukseen, se kohta koski valtionhoitaja Mannerheimia. Tämän kohdan ottaminen minimiohjelmaan oli esillä jo valmistavassa neuvottelukokouksessa, joka pidettiin ennen eduskuntaryhmän kokoontumista. Pöytäkirja sisältää nimittäin siitä seuraavan kohdan: »Päätettiin, että kysymystä suhtautumisesta nykyiseen valtionhoitajaan ei nosteta eduskuntaryhmässä esille tämän kokouksen puolesta.» Siis tällöin jo määrättiin, ettei saisi ottaa esille vaatimusta Mannerheimin erottamisesta, jos mieli saada sosialisteja hallitukseen. Eduskuntaryhmän kokouksessa 31 p:nä maaliskuuta pöytäkirjan mukaan Laherma Pöyhösen kannattamana ehdotti, että minimiohjelmaan otettaisiin vaatimus, että samalla kuin valtioneuvosto eroaa, on myös nykyisen valtionhoitajan erottava." Valmisteluvaliokunnan kokouksessa huhtikuun 2 p:nä oli kysymys tästä minimiohjelmaan 5 kohdasta — se oli 5 kohtana pantu minimiohjelmaan — ja pöytäkirjassa luetaan seuraavaa: »5 osasta, koskeva valtionhoitajan vaihtamista, toimitettiin äänestys sen poisjättämisen ja pysyttämisen välillä, jolloin äänet menivät tasan (4 ääntä 4 vastaan)." Siis valmisteluvaliokunnassakin oli 4 ääntä sitä vastaan, että Mannerheimin eroa ei vaadita. (Kuulkaa! — Kuullaan!). »Näin ollen päätettiin luonnos esittää ryhmälle sellaisenaan ilmoituksella äänestyksen tuloksesta." Myöhemmin ne, jotka tahtoivat Mannerheimin pysyttämistä, olivat saaneet nuo 4 horjuvaa luopumaan kannastaan, ja vielä samana päivänä piti valmisteluvaliokunta uuden kokouksen kello 9 illalla, jossa valiokunta päätti, että valtionhoitajaa koskeva osa jätetään kokonaan minimiohjelmasta pois (Aina parempaa!). Eduskuntaryhmän kokouksessa huhtikuun 2 p:nä katsottiin asian olevan hyvin tärkeän. Pöytäkirja sanoo siitä nimittäin seuraavaa: »5 kohtaan nähden ehdotti Korhonen sen poista-

mistä" — se koski juuri Mannerheimin erottamista — »Hupli ehdotti Helteen kannattamana sen jätettäväksi pöydälle. Tanner vastusti pöydällepanoa. Äänestyksellä päätettiin, että kohta jää pöydälle.» Ryhmän piti siis vielä miettiä, uskalsiko se ottaa asian esille vai uhraisiko vaatimuksensa saadakseen miehensä hallitukseen. Eduskuntaryhmän kokouksessa seuraavana päivänä ehdotti Laherma Ampujan ja Vainion kannattamana, että 5 kohta pysytettäisiin. »Laherman vaatimuksesta toimitettiin nimenhuutoäänestys" (tämän kohdan poistamisesta, josta valmisteluvaliokunta ehdotti, että se poistettaisiin) jossa valmisteluvaliokunnan ehdotus sai 54 ääntä ja Laherman ehdotus kohdan pysyttämisestä 17 ääntä. Nimenhuudossa eivät vastanneet tai läsnäolleiksi ilmoittautuneet" (seuraavat henkilöt, jotka eivät tahtoneet uskaltaa asiasta kantaansa määrätä, nimittäin) »Andersson, Arho, Halme, Heinonen, Helle, Keto ja Sillanpää." He menivät eteiseen, kun äänestys toimitettiin. Siis Mannerheimin erottamisvaatimus, joka olisi voitu tässä yhteydessä jo esittää ja jolloin oli yhtä paljon syytä esittää se kuin myöhemminkin, jätettiin pois. Mannerheim oli jo silloin yhtä paljon edesvastuussa luokkasodasta tässä maassa, hän oli jo silloin yhteydessä Judenitshin kanssa sotapuuhissa, joista hän aivan julkisesti puhui valtaistuinpuheessaan. Ei silloin sodan uhka ollut sen vähempi kuin se oli myöhemmin, mutta näiden ministerisosialistien vaatimuksesta ja vehkeilyjen johdosta mainittu Mannerheimin erottamista koskeva kohta poistettiin minimiohjelmasta. Samoin poistettiin tuosta minimiohjelmasta kohta, joka siellä alkujaan oli ja joka koski yhteiskunnallisia reformeja. Tätä poistamista perusteltiin pöytäkirjan mukaan seuraavilla syillä: »Valmisteluvaliokunta ehdottaa, että luonnoksen 6 osa, joka koskee yhteiskunnallisia reformeja, jätettäisiin kokonaan sellaisenaan pois ohjelmasta, koska siinä esitetyt vaatimukset vaativat ryhmän yksityiskohtaista perin pohjaista harkintaa, johon ei tässä yhteydessä ole aikaa." Ei ole aikaa tuumia yhteiskunnallisia reformeja, kun on mentävä hallitukseen. (Kömpelöä!).

H. Ryömä: Lassy on täällä esiintynyt suuna, toiset säkkinä. Otan tässä esille muutamia hänen lausuntojaan osoittaakseni sitä kantaa ja kehitystä, mitä hän on kulkenut sitä rintaa kuin me olemme toimineet. Näin kirjoittaa Lassy huhtikuun 7 p:nä Kansan Sanassa: »Eduskuntatyö on alituinen kiero kaupanhierominen kulissien takana, jossa vastapuolueita koetetaan yrittää myönnytyksiin ja myöskin omista vaatimuksista on vähän väliä tingittävä viisauden ja menestyksen nimessä", ja lisää: »Olkaaamme vakuutettuja siitä, että Kotonen ja Tanner tuossa kaupan hieronnassa kokeneita ja taitavia ovat." Tämä on tavallaan oikea parlamentaarinen kanta, mutta minä sanon kuitenkin, että se on siinä huono, ettei koskaan saa luopua omista vaatimuksista. Se on ollut minun kantani koko ajan ja tulee olemaan. Mutta kun on valittava kahden välillä, paremman ja huonomman kannan välillä, oikeistoparvaristo kannan ja n. s. keskustaporvaristo kannan välillä, niin silloin on valittava näistä kahdesta aina parempi. Se on se parlamentaarisen toiminnan avain, jota on käytettävä. Sitä meidän ryhmämme on käyttänyt. Sitten Lassy jatkaa 9 p:nä huhtikuuta esittäessään lausuntonsa Mannerheimin poistamisesta: »Hämästyksistä herättää, että kysymys nykyisestä valtionhoitajasta kokonaan sivuutetaan tuossa minimiohjelmassa———. Mannerheim on nykyisen järjestelmän korkein johtaja tässä maassa ja sellaisen herran suhteen et kansamme niin suunnattomasti kärsinyt työväki tahdo tietää muusta vaatimuksesta kuin: pois! Sanokoon siihen poliitikoisijain viisaus ja soviteltualtis tunne mitä tahansa.» Minä sanon, että tämä kirjoitus sellaisen henkilön kirjoittamaksi, joka oli läsnä ryhmän kokouksissa tätä asiaa kä-

siteltäessä on epärehellinen kirjoitus senvuoksi, että hän kuuli jokaisen ryhmän jäsenen olevan sitä mieltä, että Mannerheim on saatava vallasta pois niinpiankuin mahdollista, mutta siellä ilmeni se ajatus, että sillä hetkellä meillä ei ollut mahdollisuutta saada häntä pois, vaan että meidän pitäisi valita se tie, että varmasti hänet kerran potkimme pois, meidän on saatava hallitusmuoto ja silloin presidentin vaalissa kaadamme hänet. Mutta sillä hetkellä heitettyinä esiin se vaatimus olisi voinut provoseraata sen vallankaappaushankkeen, jonka Mannerheim 150,000 miehellänsä olisi voinut tehdä. Me olimme asiasta yhtämieltä kaikki. Mitä merkitsee, jos valitsimme tien, joka lopultakin vie samaan tulokseen? Ei voi laskea, että se on väärin, kun kuitenkin suunnitelma on sama ja vie samaan tulokseen. Jalava sanoi, ettei Mannerheimin vallasta sysääminen merkinnyt mitään. Minä sanon, että se merkitsee, ja meidän ryhmämme ansio on, että saimme estetyksi Mannerheimin tulemasta valituksi presidentiksi. Kesäkuun 7 p:nä kirjoittaa Lassy: »Meidät on pakotettu esittämään nykyiseen kapitalistiseen yhteiskuntaan perustuva ohjelma hallitusmuotokysymyksessä.» Siis hän sanoo, että meidän olisi pitänyt laatia joku sosialistiseen yhteiskuntaan perustuva hallitusmuoto tässä eduskunnassa. Sitten Sosialistisessa Aikakauslehdessä asetetaan sekin vaatimus, että meidän olisi pitänyt estää äänioikeus porvareilta ja antaa se vain työväelle. Ja kesäkuun 17 p:nä lausuu Lassy seuraavasti — silloin oli oikeisto äänestänyt hallitusmuodon yli vaalien —: »Äänestystuloksesta on ainakin se hyöty, että se ratkaisevasti on vaikuttanut keskustan suhteisiin oikeistoon ja vaikkeuttanut heidän yhteistyötään, siten särkien yhtenäistä porvarillista rintamaa.» Tämä kaikki on aivan oikein, ja se on se kanta, jolta minä olen koko toiminta-aikanani lähtenyt. Minä olen selvillä siitä, että meidän keskustamme on huono, mutta niinkuin sanotaan, että paremman leivän puutteessa syödään petua, niin meidän on täytynyt, ajaaksemme asioita läpi, käyttää keskustan apua. Me olemme tässä mielessä laatineet minimiohjelmamme ja tämä minimiohjelma on aivan sama kuin puoluekokouksessa laadittu. Jos luette ohjelman läpi alusta loppuun saakka, niin minä sanon, että myönnätte, että se ohjelma olisi ollut suuri saavutus eduskuntaryhmälle. Katsokaa mitä kohtaa tahansa siinä; me olemme taistelleet tähän saakka sitä valkoista terroria ja sitä diktatuuria vastaan, joka seurasi kapinan jälkeen, ja minä olen katsonut, että ensimäisenä tehtävänä työväen asialle tässä maassa on saada tämä järjestelmä kukistumaan. Koko tämäohjelma sisältyy ainoastaan tuon yhden asian ympärille, jotta, kun se on toteutettu, voidaan lähteä marssimaan eteenpäin.

Mitä sitten tulee niihin ohjelman kohtiin ja siihen, mitä eduskunnassa on tehty, niin siinä kohdin on ensimmäisenä hallitusmuotokysymys. Minä sanon tähän nähden, niinkuin sanon yleensä, että aina on valittava kahdesta pahasta parempi. Meillä oli ennen tätä hallitusmuotoa monarkistinen hallitusmuoto. Siinä oli perinnäinen hallituksen päämies ainakin muodollisesti. Siinä oli tällä hallituksen päämiehellä valta estää kaikkien lakien voimaantulo, valta hajoittaa eduskunta koska vain. Nyt olemme uuden hallitusmuodon kautta tulleet järjestelmään, jossa kansa, tosin joka 6 vuoden päästä, saa valita valtion päämiehen ja jossa lakien kielto-oikeus on rajoitettu siihen, että valtion päämies voi jättää lain hyväksymättä seuraavien vaalien yli, mutta sitten jokainen laki, myös perustuslaki, voidaan yksinkertaisella ääntenemmistöllä hyväksyä. Valtion päämies voi siis ainoastaan hetkeksi jarruttaa.

Mitä tulee presidentinvaaliin, niin minä luulen, että tässä maassa sillä hetkellä ei ollut kovinkaan paljon niitä, jotka itkivät, kun saatiin Mannerheim kukistetuksi. Voi sanoa, että siitä oli meillä eri mieliä, oliko

käytettävä sitä tai tätä muotoa, äänestääkö Ståhlbergia vai pysyä poissa vaalista. Meidän on kuitenkin muistettava, että keskusta ei siinä suhteessa ollut millään tavoin varma aines, oli epäiltävää, tuliko keskustasta lohkeamaan niin suuri aines, että Ståhlbergille saataisiin enemmistö. Minä huomautan, että Mannerheim oli valkoisen Suomen voitollinen päällikkö. Olisikohan punaisella taholla voitu heittää voitollista miestä pois? Oli epävarmaa, olisiko keskusta yksin tullut äänestämään, jollemme olisi ollut mukana äänestämässä Mannerheimia nurin.

Mitä tulee siihen, olemmeko amnestiakysymystä eduskunnassa ajessamme ottaneet kaikki, mitä olisimme saaneet, niin pyydän huomauttaa, että meillä oli luulo, että olisi tullut pääsemään vapaaksi enemmän kuin nyt tulee. Mutta eikö olisi pitänyt päästää 2,300 kansalaista vapaaksi senvuoksi ettei kaikkia saatu vapaaksi? Minä olen ollut iloinen tästä saavutuksesta. On nimittäin helpompi saada loputkin pois, mitä vähemmän vankiloihin jää.

Palaan Lassyn tekemiin »paljastuksiin». Eivät ne mitään paljastuksia ole. Jos olisimme saaneet hallituksen, joka olisi ottanut ohjelmamme toteutukseen viime kevään kuluessa, niin siinä ei olisi ollut eduskuntaryhmällä mitään hävettävää.

E. Pekkala: Minä en tahdo enää toistaa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tekemiä yksityisiä virheitä, niistä täällä on jo kylliksi puhuttu. Minusta on tässä pääasia se perusta, jolta sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on lähtenyt eduskuntaan ja jolta se on eduskunnassa toiminut. Eduskuntaanhan lähdetiin siinä mielessä, että ryhdyttäisiin yhteistoimintaan keskustaporvarien kanssa, harjoittamaan kompromissipolitiikkaa. Tämähän on nimenomaan sanottu minimiohjelmassa.

Mitä tulee hallitusmuodon hyväksymiseen ja ryhmän menettelyyn siinä, niin minusta siinä on pääasia, päävirhe se, että ryhmä meni hyväksymään porvarillisen hallitusmuodon. Ja tämä tapahtui aikana, jolloin oli kysymys punaisesta hallitusmuodosta, todella työväen hallitusmuodosta. Tuon asian rinnalla on pieni seikka tuon hallitusmuodon erinäiset heikot kohdat ja virheet porvarillisena hallitusmuotona. (Mikä se punainen hallitusmuoto on?).

Täällä on huomautettu, että hallitusmuodon hyväksymisellä muka murrettiin Mannerheimin diktatuuri. Mutta murrettiinko sillä suojeluskuntadiktatuuri? Sillä tosiasiansahan meillä nykyään vallitsee porvariston diktatuuri, suojeluskuntien diktatuuri, huolimatta hallitusmuodosta. Ei merkitse mitään, jos hallitusmuodon määräyksiä vielä tehdään jonkun verran jyrkemmiksi niin kauan kuin suojeluskunnat ovat olemassa. Jokainen työmies tuntee omassa nahassaa, että asiat ovat näin. Koko hallitusmuodon voi minusta sisällyttää yhteen sanaan: suojeluskunnat. Sentakia olisi pitänyt kiinnittää huomio juuri suojeluskuntiin ja niiden hajoittamiseen, mutta sitä ei eduskuntaryhmä ole tehnyt. (Neuvokaa!). Viittasi puoluekokouksen päätökseen suojeluskunnista.

Lopuksi minä tahdon huomauttaa, että juuri siitä kannasta, siitä menettelystä, jota sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on eduskunnassa noudattanut, kaikki virheet johtuvat. On asetettu sille kannalle, että pienten hetkellisten saavutusten voittaminen se on pääasia ja nämä saavutukset on julistettu suuriksi voitoiksi työväestölle. Minun mielestäni Helsingin sosialidemokraattisen kunnallisjärjestön päätöksessä on aivan oikein arvoisteltu sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintaa, ja sentähden minä pyydän tuota päätöslauselmaa kannattaa yhtyen siinä Jalavaan.

Tehdystä esityksestä päätettiin enempien puhevuorojen saanti käsiteltävänä olevassa asiassa rajoittaa.

Otettiin 20 min. kahviloma.

Keskustelua jatkettaessa lausui:

Väinö Vuolijoki: Minä luulen, että ankara arvostelu suureksi osaksi johtuu siitä, että on jaksettu unohtaa, minkälainen tilanne oli silloin kun sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kokoontui, toisin sanoen, kun nykyinen eduskunta aloitti työnsä. Ainakin jokaisella edustajalla — minä muistan sen niin elävästi — oli silloin sydämellään muutamia asioita, jotka tavalla tai toisella täytyi saada korjatuksi. Yksi oli se, että tuhansia työläisiä istuu vankilassa, toinen se, että kymmenet tuhannet työläiset olivat vailla poliittisia ja suureksi osaksi muitakin sellaisia oikeuksia, joita muissa maissa on kansalaisoikeutensa menettäneilläkin. Ja minä uskallan sanoa, että olipa sosialidemokraattisessa ryhmässä herroja tai työmiehiä, heissä ei ollut yhtään erimielisyyttä siitä, että ensinnä oli toimittava näiden kansalaisten hyväksi. Olkoon ollut mitä erimielisyyksiä tahansa mieliteissa muuten, niin, uskallan sanoa, kaikkein äärimmäisin vasemmistoaines antaa sen tunnustuksen oikeistolaisimmillekin aineksille, että tässä kysymyksessä kaikki ovat olleet yksimielisiä. (Sulo Vuolijoki: Eihän siellä ole vasemmistolaisia! Puhuja: Sinun asianajajasi Vainio.) Mutta muistettakoon, minkälainen oli asema siihen aikaan muutenkin maassa. Silloin oli hyvin suuri osa työväentaloja takavarikossa, ne eivät olleet työväen hallussa. Silloinhan, voi sanoa, työväestö koko maaseudulla ja suureksi osaksi kaupungeissa oli, sanokaamme, paljon enemmän suojeluskuntaterrorin alaisena kuin tällä kertaa. Kukaan ei voi kieltää, ettei siitä ajasta lähtien ole tavattoman paljon kehitytty. Jokaisella edustajalla oli mielestään millä tavalla näitä seikkoja autetaan. Oli kaksi menettelytapaa. Toinen se, että pannaan kova kovaa vastaan ja siten saadaan porvarilta puristetuksi myönnytyksiä. Mutta tällaisen jyrkän rintaman muodostamisesta olisi ollut seuraus, että porvarit olisivat muodostaneet myös jyrkän rintaman. Minä ymmärrän sellaisen menettelytavan mahdolliseksi parlamentin ulkopuolella, menettelytavan, joka antaa pohjaa sellaiselle vaatimukselle. Olivathan ennen vallankumousta työväenjärjestöt hyvässä kunnossa, oli vapaus pitää kokouksia, porvaristo oli aseeton, sillä ei ollut niitä voimakeinoja kuin tällä kertaa — sellaisissa oloissa tuo kanta saattaa viedä perille. Mutta silloinkin porvaristo on niinkuin nyt hampaisiin saakka aseissa, ja suurin osa oikeistoporvaristoa vartosi vain, millä hetkellä se saa ottaa diktatuuriin tässä maassa, silloin on asema koko joukon toisenlainen. Te tulette näkemään, että se politiikka, jota te ajatte, tulee olemaan vallan toisenlainen kuin tällä kertaa. On ollut kysymys heti eduskunnan kokoontuessa siitä, onko ajettava niin, että porvaristo yhtyy, josta on seurauksena, että oikeisto ottaa johdon eikä meidän heikko keskustamme, vai onko koetettava lyödä porvaristo hajalle. Me olemme noudattaneet jälkimmäistä menettelytapaa ja olemme onnistuneet, koska porvaristo ei nykyään ole yhdessä. Tarvitsee olla sokea ollakseen näkemättä, että porvaristo tällä kertaa on hajalla.

Minä en ymmärrä sitä puhetta, että sanotaan, että olisi alusta alkaen pitänyt panna vaatimus suojeluskuntain poistamisesta. Mutta eihän kukaan epäile, ettei sosialidemokraattinen ryhmä toivoisi ja tekisi mitä suinkin voi suojeluskuntain lakkauttamiseksi, oli vain kysymys, pannako sillä kertaa se vaatimus ohjelmaan ja sillä ajaa yhteen oikeistolaiset ja keskusta.

Olisi ollut aivan selvä seuraus, jos se olisi pantu vaatimukseksi, että me olisimme ajaneet oikeiston ja keskustan yhteen, ja silloin ei olisi saatu Mannerheimin järjestelmää kukistetuksi. Kukaan ei voi kieltää, etteivät olot ole vuoden kuluessa muuttuneet tässä maassa. Siitä on suuri ansio sosialidemokraattiselle ryhmälle annettava.

Mitä sitten tulee ministerisocialismiin, josta Lassy teki niin suuren numeron, niin ryhmämme kunniaksi pyydän sanoa, että minä aluksi olin ainoa, joka olin sillä kannalla, että hallitukseen on mentävä, jos amnestia ja muut ohjelmaamme otetut asiat saadaan toteutetuiksi. En minä sinne itse mene. Mutta jos on oikea tilaisuus, niin minä ajan muita sinne tuotamaan työväelle hyötyä. Minä muistan kyllä, että ensimmäisessä kokouksessa, jossa neuvoteltiin yksityisesti, ainakin Tanner sanoi — ja oli joitakuuta muitakin, jotka lausuivat samaa, -- ettei ole mitään mahdollisuutta mennä hallitukseen eikä ollut monta, jotka pitivät sitä mahdollisena. Emme siis suinkaan ole tarjoutuneet hallitusta muodostamaan tai tarjonneet jäseniä hallitukseen. Keskustan edustajalle Ritavuorelle ilmoitimme, -etemme voi neuvotellakaan hallitukseen menosta, sillä meidän mielestämme pitäisi olla takeita määrätyn ohjelman ajamisesta. Jos olisi ollut saatavissa kansalaisoikeudet ja yleinen amnestia, niin vaikka olisin tiennyt, että työväki ei ole sillä kannalla kuin minä, niin minä olisin sittenkin toiminut tietäessäni toimintani tulevan työväen eduksi. Täytyy uskaltaa toimia. Joka ei uskalla toimia vakaumuksensa mukaan, se on huono mies.

O. Partanen lausui valitsijainsa käsityksenä, etteivät he hyväksy ryhmän toimintaa presidentinvaaliasiassa. Myös pikkutilalaki antaa heidän mielestään tilaisuuksia keinottelulle.

O. Jalava väitti Helteen väärin leimanneen hänet valehtelijaksi, kun hän oli lausunut ryhmän vetäneen valitsijoitaan nenästä. Tuomitsi ankarasti ryhmän toiminnan erinäisissä kohdin. Se on ollut hyväksymässä lakeja, jotka ovat porvareille tärkeitä mutta työväestölle vakingollisia. Kun porvaristo ilmeisesti petti monet lupauksensa, olisi ryhmän tullut ottaa kokonaan toinen taktiikka. Sitä se ei kuitenkaan tehnyt. Tuloksista mainittakoon ohranan vallan pysyttämisen ja mainitun laitoksen muuttaminen sisäministeriön alaiseksi, samoin passipakko, joka muutti vain nimeä henkilötodistuspakoksi. Lausui, ettei hän ja muut kapinavankeina olevat toverinsa olleet tahtoneet mitään köyhälistön vaatimuksista uhrattavan armahduskysymyksen vuoksi. Ryhmä on kiltisti ottanut mitä porvaristo on suvainnut sille antaa. Olisi pitänyt vähemmän pitää ääntä, mutta enemmän tehdä työtä.

Väinö Tanner: Siinä arvostelussa, joka sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintaa vastaan täällä on esitetty, on ilmeisesti suurin osa sellaista, johon ei kannata kiinnittää mitään huomiota. Se on ollut enimmäkseen sanahelinää ja tyhjiä fraaseja. Mutta minä myönnän, että on koko joukko sellaistaakin esitetty, josta voi vakavasti keskustella. Se osoittaa, ettei sittenkään kaiken lopuksi ole kysymys ainoastaan väärinkäsityksestä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintaan nähden, vaan periaatteellisesta erimielisyydestä, siitä, millä tavalla olisi toimittava. Minä varsinkin tahtoisin tässä suhteessa ottaa esimerkiksi Pekkalan täällä antaman lausunnon, joka osoittaa, että hän lähtee aivan toisista edellytyksistä kuin eduskuntaryhmä on lähtenyt. Siinä suhteessa minä olen valmis myöntämään, että hän arvostelussaan aivan oikein ymmärtää meidän lähteneen eri kannalta. Tahtoisinkin todeta, että on olemassa myös työväen keskuudessa kaksi aivan eri käsitystä siitä, miten olisi toimittava. Toinen suunta, joka mielellään kantaa jyrkän suunnan nimeä, tahtoo työskennellä

niin hyvin parlamentin ulkopuolella kuin sen sisäpuolella siten, että aina esiinnyttäen semmoisilla vaatimuksilla, joihin porvariston on suorastaan mahdoton yhtyä. Tämä kanta tähtää eräaseen selvään päämaaliin. Se tahtoo vetää yhden ainoan rajan maan eri luokkien ja eri ryhmien välille ja se raja kulkee maan porvariston ja sosialidemokratian välillä. Se tahtoo tunkea kaikki porvarit yhdeksi ainoaksi massaksi ja tavallaan liimata ne yhteen ajamaan voimakasta porvarillista politiikkaa. Tällä tavoin luullaan voitettavan se päämäärä, että myös työväestö tulee luokkatietoiseksi, kaikki sen vivahdukset sulavat yhteen ja työväki tulee äärimmäisen jyrkäksi, ja otaksutaan, että kun on kaksi jyrkällä kannalla olevaa leiriä, voidaan pikemmin päästä siihen lopulliseen päämäärään, yhteiskunnalliseen vallankumoukseen, jota sosialidemokraattinen puolue ajaa. Tällä linjalla toimitaessa pidetään vähemmän tärkeänä sitä, mitä parlamenttisaavutuksia kullakin hetkellä saavutetaan. Mutta on myös toinen suunta, toinen työskentelytapa sosialidemokraattisessa puolueessa, ja se on se, että ei vedetä yhtä ainoaa eri ryhmiä erottavaa rajaa, vaan koetetaan tunkea niitä rajoja porvariston keskuuteen niin moneen paikkaan kuin on mahdollista, koetetaan hajoittaa porvaristo. Tällä tiellä pidetään tosin myös silmällä sitä lopullista päämäärää, johon jyrkkäkin suunta pyrkii, nimittäin yhteiskunnalliseen vallankumoukseen pääsemisestä, mutta annetaan merkitystä myös kunkin hetken parlamenttaarisille saavutuksille. Täytyyhän sanoa, että meidän maassamme suurin piirtein katsoen aikaisempina vuosina noudatettiin tuota ensiksi kuvailemaani tapaa. Silloin esiintyi oikeastaan vain kaksi pääryhmää: oikeisto ja jyrkkä vasemmisto. Mitään keskustaryhmää ei ollut, joka olisi tasoittanut esiintyneitä erimielisyyksiä. Tästä aiheutui se, ettei milloinkaan eduskunnassa voitu ilman äärettömän suuria hankaluuksia saavuttaa tuloksia: puuttui keskusta, joka sovittelemalla olisi helpottanut lainsäädäntötyötä ja poliittista toimintaa. Kävi niinkuin myllyssä, jossa kaksi kovaa kiveä jauhaa: siitä tulee huonoja jauhoja. Aikaisemmin emme koskaan päässeet hyviin tuloksiin, ja tämä äärimmäisen jännitetty tila johti siihen katastroofiin, joka vuonna 1918 sattui. Ne, jotka kansalaissodan jälkeen saivat tehtäväkseen eduskunnassa yrittää jälleen ajaa työväen politiikkaa, ottivat aikaisemmasta kokemuksesta sen oppin, että siihen tapaan ei olisi hyvä menetellä. Tästä johtuikin, että eduskuntaryhmän pyrkimyksenä koko sen toiminta-ajan on ollut mahdollisimman suuressa määrässä pitää porvaristo hajallaan, ja tämä on meistä ollut sitä tärkeämpää, kun parhaiksi eduskunnan kokoontuessa oli voitu antaa musertava isku siihen aikaan hallinneelle oikeistoporvaristolle, joka vuoden ajan oli pitänyt valtaa käsissään eikä suinkaan työväen parhaaksi. Tällöin esiintyi kysymys tällöin: ajammeko keskustan, joka oli riitaantunut oikeiston kanssa yhdestä ainoasta kysymyksestä, nimittäin siitä, tuleeko tähän maahan kuningas vai presidentti, ei edes hallitusmuodon sivuseikoista. ollut eroa — meillä oli kysymys: ajammeko porvarilliset omalla toiminnallamme yhteen vai koetammeko levittää sitä rakoa, joka kuningaskysymyksen suhteen oli syntynyt näiden porvariryhmien välillä. Ja vastaus ei voinut olla muuta kuin yksi: meidän on ryhdyttävä hajoittamaan porvarillisia ryhmiä ja koetettava toimia siten, että tähän maahan saadaan syntymään mahdollisimman voimakas keskustaporvaristoryhmä, n. s. porvarillinen radikaalinen tai vapaamielinen ryhmä, joka kaikissa sivustysvaltioissa on jo vuosikymmeniä ollut ja joka on siellä vaikuttanut tasoittavasti semmoisten äärimmäisten vaatimusten tullessa esitettyksi kuin mitä meilläkin on näinä vuosina tapahtunut. Täällä kysytään, missä se radikaalinen ryhmä on. Minä sanon, että siihen on ole-

massa heikko itu, ja meidän tehtävämme on mahdollisimman paljon tukea tätä itua, niin että se voi kasvaa ja muodostua semmoiseksi taimeksi — (Ja hajoittaa työväki!). Me emme hajoita työväkeä, vaan kokoamme kaikki ne ainekset, jotka tahtovat työväen eduksi toimia. Joka tapauksessa me olemme asemamme niin eduskunnassa ymmärtäneet ja senmukaisesti olemme siellä toimineet. Me emme ole tahtoneet asettaa semmoisia vaatimuksia, joista tiedämme, etteivät ne mene läpitse tänä vuonna, eivätkä ensi vuonna eivätkä kymmeneen vuoteen. Me olemme asettaneet erään vissin minimiohjelman, jonka me toivomme voivamme ajaa tänä vuonna läpitse, vaikka sekin oli liian pitkälle menevä, emmekä ole voineet sitä täyttää. Olisi ollut vain typerää asettaa keväällä »Me vaadimme»-ohjelma, jota ette voineet toteuttaa edes syksyllä 1917, vaikka teillä oli punakaartit ja muut tukenanne. Tämä on se ponja, jolta olen lähtenyt, ja minä myönnän, ettei se ole sama kuin noiden vasemmalle asettuneiden herrojen. Tältä pohjalta lähtien olemme toimmemme suunnitelleet.

En tahdo puuttua kaikkiin kysymyksiin, jotka on esitetty. Tahtoisin erikoisesti kohdistaa lausuntoni hallituskysymykseen, josta täällä on ollut puhe.

Ensiksi tahtoisin konstateerata, että sosialidemokraattisen puolueen kanta hallituskysymyksessä on jo useamman vuoden ollut selvä, ja se on se, että välttämättömissä tilanteissa sosialidemokraattikin voi astua hallitukseen. Tästä kysymyksestä keskusteltiin sangen laajasti vuonna 1917, kun Venäjän vallankumouksen jälkeen esiintyi kysymys siitä, onko sosialidemokraattien lähdeittävä hallitukseen, ja kaikkien oli pakko myöntää niissä viikon ajan kestäneissä neuvotteluissa, ettei sosialidemokratian periaatteiden eikä heidän puoluekokouksensa päätösten kannalta katsoen ole mitään estettä siihen. Senvuoksi asetettiin hallitus, joka nimellisesti kävi sosialistisen hallituksen nimellä senvuoksi, että sillä oli puheenjohtajansa kautta enemmistö hallituksessa. Tätä sanotaan tilannepolitiikaksi. En tiedä, onko teidän oppimestarinne Kuusinen aina tilannepolitiikko. Hän oli parhaana meklarina tässä asiassa ja koetti parhaansa mukaan näyttää sosialisteja porvareille. Samana vuonna 1917 meillä oli puoluekokous, jossa tämä hallituskysymys tuli esille, ja jos täällä läsnäolevat toverit haluavat tutustua siihen, mitä se puoluekokous asiasta lausui, niin siihen on tilaisuus lukemalla meidän alustusvihkosestamme sangen pitkä ote kesäkuussa 1917 pidetystä puoluekokouksesta, joka yksimielisesti asetti sille kannalle, että sosialidemokraatit voivat olla hallituksessa, asetaen vain edellytykset ja toimintaohjeet. Tämänkin ohjelman laatijana olivat eräät herrat, jotka kaikki ovat teidän oppimestareitanne tällä hetkellä. (Se oli taas heidän virheitään!) Luultavasti, aina ne tekevät virheitä. Koska Sulo Vuolijoki tekee hallituskysymyksessä välihuudahduksia ja lausui, kun hänen arvoisa veljensä puhui, että hallitukseen meno on aina ollut tyhmyyttä, niin minä pyytäisin kysyä, minkävuoksi Sulo Vuolijoki oli senaattorilistalla vuonna 1917? (Sulo Vuolijoki: Se oli punakaartin lista!) Ei ollut. Äänestettiinkö punakaartin senaattorilistasta eduskunnassa? Asia oli niin, että 1917 syksyllä marraskuun suurlakon jälkeen oli eduskunnassa kaksi senaattorilistaa vastakkain, toinen Svinhufvudin, toinen oli Tokoin, ja tällä Tokoin listalla oli Sulo Vuolijoki ehdokkaana. Ja kuitenkin hän väittää, että on väärin mennä senaattiin. (Porvarien kanssa!) No, se on jo yksi myönnytys, jos hän myöntää, että pitää mennä sosialistien kanssa. Minä vaan tahdon konstateerata, että nämä herrat ovat niin epäjohdonmukaisia, että heillä on puolen vuoden päästä ataa eri mielipide. Kun meillä viime keväänä tällaisten loistavien oppi-isien valaisemana tuli myös kysymys

hallituksen muodostamisesta — ei meidän hallitukseenmenosta, niinkuin täällä on tahdottu väittää —, niin asian kulku oli se, että porvarien keskustan taholta ilmoitettiin, että nyt heidän tehtäväkseen jää muodostaa hallitus, kun oikeistohallitus on kukistettu, ja he tietenkin politikoitsijoina tahtoivat kuulla, mitä semmoinen voimakas ryhmä kuin sosialidemokraattinen ryhmä tästä asiasta sanoo. He kysyivät siis, mitä mahdollisuuksia on sosialidemokraateilla tulla hallitukseen, mitä vaatimuksia silloin esitetään, tai elleivät sosialidemokraatit halua tulla, voiko ja millä ehdoilla sosialidemokraattinen puolue kannattaa keskustahallitusta. Tämä kysymys oli meillä käsiteltävänä aivan ensimmäisenä päivänä kun eduskuntaryhmä oli koolla ja se pakotti meidät sangen kiireesti muodostamaan jonkinlaisen minimiohjelman, jotta keskustalaiset näkisivät, mitkä ovat ne kysymykset, jotka meidän on ajettava läpitse. Kun se oli valmis, sanoimme: se hallitus, joka ottaa ajaakseen nämä vaatimukset läpitse, on semmoinen, jota me kannatamme; mahdollisesti, sanottiin, voi tulla sellainen tilanne esiin, että sosialidemokraatit voisivat tämmöisessä tapauksessa jonkun miehen hallitukseen uhrata, mutta siitä on kysyttävä laajempien piirien mieltä. Minä en ymmärrä, mitä moittimista tässä on. Jos siihen olisi voitu päästä, että olisi esiintynyt jokin porvarillinen ryhmä, joka olisi sanonut, että me ajamme minimiohjelman läpi, jos tulette mukaan, niin minä olen vakuutettu, että sosialidemokraattisesta ryhmästä olisi löydetty muutamia miehiä, jotka vaikka itsensä uhraamalla olisivat menneet hallitukseen. Jos heidät olisi jälkeensä erotettu puolueesta, niin ei se olisi merkinnyt mitään niiden tarkoituseräin rinnalla, jotka olisi saavutettu. Tällä tavoin on laita muualla maailmassa, että jos on sovittu jostakin ohjelmasta, ja kun se on toteutettu, on edessä kysymys, vieläkö jatketaan vai ei. Muuten eivät keväällä asiat kehittyneet niin pitkälle, että olisi voinut tulla kysymyksen hallituksen muodostaminen, sillä ei löydetty sellaista porvarillista ryhmää, joka olisi ollut valmis hyväksymään meidän minimiohjelmamme; sanottiin, että se menee liian pitkälle, ei voida hyväksyä sitä.

Kesällä esiintyi tämä kysymys hallitukseenmenosta toisen kerran, ja minä ihmettelen, ettei Lassy ole saanut varastetuksi sitä pöytäkirjaa, jossa tämä asia tuli esille. Se esiintyy heinäkuun 6 p:nä, jolloin presidentinvaalin jälkeen tuli kysymys hallituksen muodostamisesta. Silloin meidän sanomalehdistömmä melkein poikkeuksetta alkoi kirjoitella siihen suuntaan, että nyt on sosialistien mentävä hallitukseen. M. m. Savon Kansa kirjoitti niin. Meillä oli hätä käsissä, että mitä nyt tehdään, kun puoluelehdet ryhtyvät kirjoittamaan ja esittämään toista mielipidettä. Pidettiin ryhmän valmisteluvaliokunnan kokous heinäkuun 6 p:nä. Läsnä olivat Tanner, Ryömä, Paasivuori Heinonen, Vuolijoki, Helo ja Puro. Minä kokouksen puheenjohtajana siinä ensinnä alustin kysymyksen täten: „Koska näyttää siltä, että pääministeri sekä muutamia muita ministereitä tulee luopumaan hallituksesta, voi kysymys hallituksen uudestaan muodostamisesta tulla piankin esille. Tämän johdosta on syytä vaihtaa mielipiteitä. Puoluelehdet ovat jo ryhtyneet hallituskysymystä käsittelemään, jota varten harjoitetaan kysymystä siitä, olisiko sosialidemokraattien otettava osaa hallituksen muodostamiseen vai ei. Tällainen huomion kiinnittäminen hallituskysymyksen on aivan liiallista, jotapaitsi siihen ei ole ollut aihettakaan. Päinvastoin olisi sanomalehtien tullut suhtautua kylmästi koko kysymyksen. Mitä sitten tulee siihen kysymyksen, olisiko sosialidemokraattien — jos asia tulisi siltä kannalta esille — mentävä yhdessä keskustan kanssa hallitukseen, on selvää, ettei ole olemassa nykyään sellaista asiaintilaa, että sosialistien osanotto hallitukseen voisi tulla kysymyksen. Eikä ole ole-

massa mitään aihetta joka velvoittaisikaan sosialidemokraatteja astumaan hallitukseen.» Kaikki muut puhujat olivat samalla kannalla, ja päätökseksi tuli: »Yksimielisesti hyväksyi kokous päätökseksi kysymyksessä sen keskustelussa esille tuodun kannan, että sosialidemokraattien astumista hallitukseen ei pidetä näissä oloissa mahdollisena eikä katsota olevan siihen työväestön edun kannalta mitään aihettakaan.» Oli siis silloinkin sama kanta kuin keväälläkin lopullisesti tuli.

Jalavan lausuntoon tahtoisin kajota, mikäli hän puhui valuuttalaista. Se osoittaa niin typerää käsitystä siitä, millä pohjalla meidän taloudellinen elämämme lepää, ettei luulisi edes tavallisen työläisen, saati parlamenttaarisessa elämässä mukana olleen miehen voivan sellaista lausua. Hän sanoi, ettei ole mitään hyötyä koettaa järjestää rahan arvon nousua ja valtiotaloutta, paras antaa rappeutua ja mennä hulinaksi, silloin nähdään, mitä tulee. Hänellä ei ollut mitään ohjelmaa muuta kuin: sitten nähtäisiin mitä siitä tulee! Jos tällaisia esittäisiin jossakin ulkomailla työväen puolueen kongressissa, niin semmoinen mies naurettaisiin ulos. Sillä joka paikassa muualla sosialidemokraatit ovat voimiensa mukaan työskennelleet estääkseen valtion konkurssia. Saksassa ja Itävallassa, jossa se on tavattomasti uhkaamassa, ovat sosialidemokraatit työskennelleet tavattoman voimakkaasti sen torjumiseksi. Minä luulen, ettei meilläkään työväenluokka ole Jalavan kannalla, vaan vaatii, että meillä on saatava valtion talous järjestykseen, sillä muuten käy sietämättömäksi tässä maassa elää. Tätä tarkoittaa valuuttalain säätäminen. Sillä oli tarkoituksena antaa hallitukselle valtuus estää Suomen markan tavattoman huimaavaa alenemista. Mutta jos ei mitään keinoa estämiseksi ole, niin sitten on Jalavan »antaa mennä«-ohjelma. Kesäkuusta alkaen on Suomen markan arvo mennyt juuri puoleen. Se ei ole suinkaan työväelle mikään pieni kysymys. Seuraus on nimittäin ollut, että kustannukset ovat nousseet kahdenkertaiseksi; mutta ovatko palkat nousseet? Te ette jaksaa nostaa palkkoja siinä tahdissa kuin markka alenee, ja jos ei eduskuntaryhmä katso tällöin velvollisuudekseen antaa hallitukselle kaikkia niitä aseita, jotka voidaan antaa, niin se täyttää huonosti velvollisuutensa.

Mitä tulee 25 miljoonan markan äänestysjuttuun, josta Jalava myös puhui, niin en ymmärrä, kuinka järvevä mies voi yrittää semmoista asetta käyttää, silloinkuin eduskuntaryhmän kanta ilmenee sekä valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa että kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa ja myös eduskuntaryhmän pöytäkirjoissa semmoisena, ettei yksikään ainoa ryhmän jäsen ole ollut näitä miljoonia myöntämässä.

Minulla on vielä eräs persoonallinen vastaus annettava tr. Lassylle. Hän esitti kolme syytöstä minua kohtaan siinä yhteydessä, jossa hän väitelti puoluetoimikunnan jotenkin suosineen sotilasjärjestöä tässä maassa. Sikäli kuin olen pikakirjoituspöytäkirjasta voinut saada selville, väitti hän, että minä olin Suomen senaatin jäsenenä silloin kun suojeluskunnat tähän maahan perustettiin; toiseksi hän väitti, että minä olin rahaasiainpäällikkönä silloin, kun Saksanniemen lahtarikouluun myönnettiin miljoonat; ja kolmanneksi hän väitti, että minä olen alusta alkaen ollut läheisissä suhteissa jääkäriliikkeeseen. Oikeastaan minä luulen, ettei kukaan ottanut vakavalta kannalta näitä väitteitä, mutta etteivät ne pöytäkirjaan jäisi oikeaisematta, pyydän niinin vastata. En tiedä, mihin aikaan suojeluskuntaliike tähän maahan on syntynyt, mutta silloin, kuin minä yhdessä muutamien toverien kanssa olin senaatissa, ei siellä milloinkaan ollut tästä asiasta kysymystä. Mitä Saksanniemen lahtarikouluun — en muista, millä nimellä se virallisesti kulki -myönnettyihin miljooniin tulee, niin siihen lie-

nee varat tullut myönnettyksi vasta lokakuulla 1917. Minä en elokuun puolivälistä alkaen hoitanut sen vuoden raha-asioita. Minä hoidin elintarveasioita (Senaatissa kuitenkin, kun varat myönnettiin!). En ollut; minä erosin 5 p:nä syyskuuta. Joka noin karkean väitteen tekee, sen pitäisi varastuttaa siitäkin jokin paperi. Sitten tulee tuo kysymys minun läheisestä suhtautumisestani jääkäriliikkeeseen. Se perustui yhteen ainoaan todistukseen, jonka eräs entinen jääkäri tai ainakin entiseksi jääkäriksi sanottu Heikki Repo oli antanut. Itse todistus oli senlaatuinen, ettei se mitään todistanut. Päinvastoin Repo sanoo, että hänen matkansa keskeytyi silloin kun hänen piti ottaa selko, olinko minä liikkeessä mukana. Olen kysynyt, tunteeko kukaan mainittua Repoa, ja on sanottu Tampereelta, että se on ruma kala (Sopii Luodon puolueeseen!). Hänen todistukselleen eivät ainakaan tamperelaiset anna paljon arvoa. Minä omana vastauksenani tähän pyydän lausua, että minä en pitäisi millään lailla itseäni halventavana, jos minä olisinkin ollut silloin jääkäriliikkeessä mukana kun se syntyi. Sillä itse asiassa sen alkuperäinen tarkoitus yleisesti hyväksyttiin: se pyrki taistelemaan tämän maan itsenäisyyden puolesta. - Näin ollen voin todeta, että tohtori Lassyn väitteet ovat harvinaisen löyhät — ei niissä ole siteeksikään totta.

A. Hautamäki ilmoitti yhtyvänsä vasemmiston kantaan ryhmää arvosteltaessa.

M. Kontula kehoitti muistamaan presidentinvaali-aikoja, jolloin miltei kaikki järjestöt olivat tehneet päätöksiä Mannerheimin syrjäyttämisestä. Ei pitänyt johdonmukaisena sitä, että jälestäpäin ilmoitetaan toinen mielipide. Lausui epäilevänsä, että jos Mannerheim olisi vallassa, ei tätä kokousta nyt voitaisi pitää, koska suojeluskunnat vielä ova toimessa. Iitin kunnallisjärjestö hyväksyy ryhmän menettelyn yleensä.

L. Nurmiako myönsi tilanteen ryhmän toiminnan alkaessa olleen vaikean. Että oikeistodiktatori joutui vallasta luopumaan johtui ulkopuolisista syistä, ja olisi ryhmän tällöin tullut noudattaa itsenäistä politiikkaa, pitäen lioiteltuina niitä syitä, joiden perusteella on omintakeisesta politiikasta luopumista puolustettu. Tämä on laskettava oikeiston vaikutuksesta johtuneeksi. Presidenttikysymyksessä on työväen kannanilmaisuihin vaikuttanut puoluejohdon agitatio; samalla olisi ollut kehoitettava järjestöjä samassa yhteydessä lausumaan mielensä amnestiakysymyksessä. Viittasi puoluesihteerin Tainion ryhmän kannan vastaiseen mielipiteeseen. Keskustan epäroimista piti taktillisena sos. dem. ryhmän saamiseksi heidän presidenttiehdokkaansa taakse. — Amnestiakysymys oli työväestöllä mielessä samassa yhteydessä vaan peytettiin siinä kokonaan, ja siitä on johtunut nyt presidentin vaalia koskeva ryhmän arvostelu järjestöissä. Ei uskonut, että Mannerheim olisi pystynyt saamaan aikaan sotaa Neuvosto-Venäjästä vastaan*

Klo 1 i. p. otettiin päivällisloma.

Iltapäivän istunto.

Kokous aloitettiin klo 3 ip. Jatkettiin eduskuntaryhmän toimintakertomuksen käsittelyä, jolloin

Anton Kotonen vertasi entisen sos.-dem. eduskuntaryhmän johtajia, puhuen erikoisesti yhdestä johtajasta, joka ei koskaan varmasti sanonut

mielipidettään, nykyisen ryhmän johtoon, tullen sellaiseen tulokseen, että nykyisessä ryhmässä on mahdotonta puhua johtajista ja johdettavista. Kaikki ovat johtajia. Siellä ei pälyile yksikään ympärilleen, ei siellä kuulustella etukäteen toisten mielipiteitä, vaan jokainen menettelee niinkuin hänen harkintansa jälkeen on meneteltävä. Siinä on ero lyhyesti kuvattuna entisen, sen Jalavan ryhmän, ja nykyisen ryhmän johtajain ja johdettavien välillä. Ja mistä johtuu, että meidän ryhmämme, erinäisiä erimielisyyksiä lukuunottamatta, joita aina itsenäisesti ajattelevain keskuudessa ilmenee, on näin pääasioissa suurin piirtein katsottuna voinut ilman mitään kuristusta, ilman mitään uhkaa puolelta tai toiselta, toimia siksikin samaan suuntaan kuin se on toiminut? Se johtuu siitä, että nykyinen sosialidemokraattinen ryhmä todella on ollut meidän eduskunnassamme rehellisesti sosialidemokraattinen aines. Siellä ei ole ollut sellaista halua hyökätä hyökkäämisen vuoksi toisten kimppuun, ryhmätoverien kimppuun — niiden kimppuun ennen pääasiallisesti hyökättiin eikä porvarien kimppuun.

Täällä myös väitettiin, että ryhmä ei ole ajanut armahdusasiaa kyllin tarmokkaasti. Otan varsin kevein mielin vastaan tämän syytöksen, ja tahdoisin sanoa: kuka teistä siellä vasemmalla on edes yrittänytään tehdä niin paljon tämän asian hyväksi kuin monet meidän eduskuntaryhmässämme? Mutta näyttää olevan niin, käyttäakseni erään runoilijan sanoja »Vaikk¹ koittaa Herkuleskin parastaan, niin ulvoo koira, naukuu kissa vaan". (Surullinen asema!)

Puhe aika rajottiin 5 minutiksi.

K- Lehtinen oli ryhmätaistelusta puolueessa saanut sen käsityksen, että kaksi herrasjoukkoa taistelee johtovallasta, lausuen nyt johtavien tehneen suurta hyötyä työväenliikkeelle. Oli tyytyväinen ryhmän toimintaan, lausuen että työväki, vastoin väitettyä, on kyllä ryhmän eduskuntaan lähettänyt. Presidentinvaalissa on ryhmälle annettu puhujan edustamien joukkojen keskuudessa täysi tunnustus, kun saatiin surullisen kuuluisa Mannerheim syrjäytettyä.

H. J. Rautio: Arvostelussa on jätetty sanomatta pääasia, se, mihin ryhmän toiminta on nojautunut. Perusvirhe siinä on, että edustajat ovat unohtaneet, että heidän voimansa täytyy olla Suomen työväessä. Porvaritkin vakuuttavat ajavansa työväen etuja. Edustajat väheksyvät työväestöä. Vapaammat olot maahan ovat koituneet yleismaailmallisesta tilanteesta eikä suinkaan sos.-dem. edustajien ansiosta. Vieläpä unohtavat ryhmän jäsenet mitä on sosialidemokratia. Yhtyi kaikessa vasemmiston kanssa.

T. Tainio: Täällä on puhuttu eduskuntaryhmän pöytäkirjoista aivan kuin ne olisivat salaisia ja kysytty, onko eduskuntaryhmä luovuttanut ne tänne. Tietysti puoluekokouksella täytyy olla oikeus saada tarkastettavakseen ryhmän pöytäkirjat. Puoluekokous ei ole niitä tilannut tänne eikä pyytänyt niitä. Mutta kun tämä asia loppuu kaikei tähän keskusteluun, niin kyllä ainakin menettelytapavaliokunta tulee hankkimaan ryhmän pöytäkirjat tarkastettavakseen silloin kuin tämä asia tulee siellä esille.

K- Valta: Täällä pitäisi olla kysymyksessä eduskuntaryhmän arvosteleminen, mutta sitä se ei missään tapauksessa ole ollut. Keskustelu on ollut puhdasta haukkumista, puhdasta parjaamista ja kaikkea muuta roskaa. Ei ole ollenkaan otettu huomioon, minkälaisen hajoituksen, minkälaisen repelöimisen ja myllistyksen perästä on jotakin saatu yhteiskun-

nassa kokoon. Eikö teillä, hyvät herrat siellä vasemmalla, jotka pidätte niin tavattoman suurta suuta, ole tuoreessa muistissa vajaa vuosi, jolloin Suomenmaa ja Suomen kansa oli kaikki hajallansa, jopa ihminen oli niin hajallansa, että hänen ruumiinsa oli toisessa kohdin ja henki toisessa kohdin, ja vielä tänäkin päivänä on täällä sellaisia miehiä olemassa. Nyt kun on järjestystä, nimenomaan parlamentaarista työtä käyttämällä saatu jotakin aikaan ja kokoon, niin tänä päivänä hirveästi moititaan siitä, että jotakin yhteiskuntajärjestelmää on voitu kyhätä sille asteelle, että voitaisiin ruveta toimimaan niin sanotun laillisuuden periaatteessa. Sellaiset moitteet eivät ole mistään kotoisin.

Ida Kantanen: »Herra varjele meitä ystävistämme, vihamiesten kanssa aina voi tulla toimeen!" Johdossa nykyisin olevat ministeriosialistiherrat ovat juuri sellaisia työväen ystäviä. Esimerkkejä on saatavana myös Saksasta ja Virosta. Kavahtakaa, hyvät toverit, sellaisia ystäviä! Me kommunisteiksi sanotut olemme rehellisiä luokkataistelijoita. Leipäpalan takia ovat nykyiset oikeistoherrat olevinaan sosialidemokraatteja. Ehdotti asian valiokuntaan.

W. Annala piti nyt ryhmään kohdistuvaa arvostelua vähemmän a-siallisena kuin ennen, mainiten eduskunnan ulkopuolella olevan vaikeata käsittää eduskunnassa esiintyviä vaikeuksia. Nykyisen ryhmän ei katsonut olleen enempää kompromisseissa kuin edelliset ovat olleet. Niinpä käytiin v. 1917 syksyllä maalaisliiton kanssa neuvotteluissa hallitukseen menosta. Turun l. etel. vaalip. sos.-dem. piirineuvosto antoi aivan toisenlaisen lausunnon ryhmän toiminnasta kuin Turun sos.-dem. kunnallisjärjestö. Puhuja totesi Jalavan olevan oikeassa Huttusen suhteen; vankeudessa olevat ent. sos.-dem. kansanedustajat Huttusta katkerasti kirosivat, se on sanottava.

E. Valkeisaho muistutti mieliin presidentinvaaliin käytessä vallinnutta mielialaa Mannerheimin poistamisesta. Ilmoitti Hämeen Pohjoisen piirin työväen mielipiteeksi, että presidentinvaalissa menetteli ryhjä oikein.

J. V. Keto: Täällä on puhuttu pitkälti ja epämääräisesti siitä, kuinka eduskuntaryhmä on unohtanut kokonaan luokkataistelun kannan. Minun mielestäni kuitenkin eduskuntaryhmä ei ole sitä unohtanut, vaan se on käynyt luokkataistelua eduskunnassakin, mutta se on käynyt sitä minun ymmärtääkseni siksi taitavasti, että meillä on nykyistenkin voimasuhteiden vallitessa jonkinlaisia tuloksia näytettävänä verrattuna siihen aikaan, jolloin ryhmä aloitti toimintansa. Tässä tehtävässä, luokkataistelun käynnissä eduskunnassa, siinä on osattava käyttää hyväkseen porvarillisten luokkien välisiä eroavaisuuksia. Kuka muu kuin Kautsky on sanonut, että sosialidemokraatti ei saa arvostella saman kaavan mukaan kaikkia porvarillisia puolueita, vaan on sen arvosteltava näitä puolueita eri lailla ja asetettava ne eri asemaan, jos sen on osoitettava, että niiden ohjelma ei voi yhteiskunnallista kysymystä ratkaista? Kuka muu kuin Marx itse on ankarasti arvostellut tuota Lassallen väitettä, että porvarilliset ryhmät ovat yksi ainoa taantumuksellinen massa? Kuka muu kuin Marx on kutsunut tätä käsitystä humbuugiksi kun se v. 1875 esitettiin Saksan sosialidemokratian ohjelmassa. Marx juuri tätä tällaista käsitystä arvosteli täydellisesti todellisuuden vastaisena, ja kuka muu kuin juuri Marx on sanonut, että sosialidemokratian täytyy laatia ohjelmansa silmällä pitäen porvarillisten luokkien ja puolueiden ohjelmia. Tämän tällaisen vanhan sosialidemokratian käsityksen mukaan on nykyinen eduskuntaryhmä toiminut.

E. Helle: Ryhmää ei ole itseasiassa haukuttu ollenkaan, sillä ei ole päästy haukkumaan kun ei ole löytynyt mitään asioita, on puhuttu vain

perättömiä juttuja. Mainitsi Kotosen jo torjuneen kaikki vääristellyt syytökset. Kehotti laatimaan ryhmälle ohjelman, jota sen olisi noudatettava — tai vaatimaan uudet vaalit ja lähettämään eduskuntaan mieleisiään miehiä.

E. Mäki ilmoitti Mikkelin piirin hyväksyvän yleensä eduskuntaryhmän toiminnan. Puhuja kiinnitti huomiota vuokra-alueiden lunastuskin 12 §:ään jääneeseen epäkohtaan, jota eräät edustajat olivat sanoneet mahdottomaksi saada korjatuksi, ollen puhuja sitä mieltä, että se pykälä olisi ollut saatava pois, elleivät porvarit olisi järkipuheella kääntyneet sitä korjaamaan. (Ed. V. Vuolijoki huomautti pykälän poistamisen olleen mahdotonta).

Klo 4,30 otettiin 20 min. kahviloma.

Jatkettaessa kokousta

O. Mäkeläinen lausui torpparien toivoneen aikoinaan uuden torpparilain huomattavasti parantavan asemaansa. Käytännössä kuitenkin havaittiin pian päinvastaista. Ryhmä ei ole saanut mitään aikaan eikä tehnyt kaikkea voitavaansa torpparioloissa yhä vallitsevien epäkohtien poistamiseksi. Oli sitä mieltä, että ryhmä ansaitsee siiriä suhteessa epäluottamuslauseen.

Sulo Vuolijoki: Tahdon muistuttaa, mitä puoluesihteerin Tainio on kirjoittanut ryhmästä. Hän sanoo, että pitää lopettaa se politiikka mitä tähän asti on noudatettu, ollen yhteisymmärryksessä keskustan vanhoillisten kanssa. Väittää sitä noudatetun presidentinvaalissa ja siitä alkaen, mutta siitä on luovuttava. Nämä on puoluesihteerin Tainion sanoja ja meidän kai täytyy uskoa, ettei hän liikoja hauku.

Kun pyydetyt puhevuorot nyt oli loppuun käytetty, julistettiin keskustelu päättyneeksi ja Eduskuntaryhmän toimintakertomus meni menettelytapavaliokuntaan.

Kajaanin sos. dem. alipiirin erottaminen itsenäiseksi.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 172—173 oleva Kajaanin sos. dem. alipiiritoimikunnan alustus sanotun piirin eroittamisesta itsenäiseksi.

Puoluekokous hyväksyi alustuksen sellaisenaan.

Puolueen järjestösäännöt.

Esitettiin painettuna jaettu ehdotus uusiksi puolue-, piiri-, kunnallisjärjestö- ja puolueosastosaan noiksi. Puhevuoron saatuaan

V. Hupli ehdotti luovuttavaksi lähetekeskustelusta, koska muutosehdotukset voidaan kirjallisesti esittää valiokunnalle, samoin kuin suullisetkin. Valiokunnasta palattua ovat säännöt käytävät läpi pykälä pykälältä.

H. Seppälä teki 19 §:ään sellaisen muutosehdotuksen, että myös sos. dem. Naisliitolla olisi edustus oikeus puolueuueuvostossa.

Sääntöehdotukset lähetettiin sääntövaliokuntaan. Puheenjohtaja kehoitti kaikkia, jotka haluavat muutosehdotuksia tehdä, jättämään ne valiokunnalle.

Luentokurssit.

Esitettiin alustusvihon sivulla 166 oleva M. Ampujan ehdotus luentokurssien toimeenpanemisesta puoluetoimijoita varten. Ehdotuksen puoluekokous keskustelutta hyväksyi.

Viljatullikysymys.

Otettiin käsiteltäväksi alustusvihon sivuilla 74—81 oleva V. Tannerin alustus viljatulleista. Puoluekokous hyväksyi alustuksen sellaisenaan keskustelutta.

Kieltolain turvaaminen.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 183 — 185 olevat Sos. dem. Raittiusliiton ja Viipurin sos. dem. kunnallistoimikunnan laatimat alustukset kieltolain turvaamisesta. Puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaan hyväksyi kokous päätökseksi Sos. dem. Raittiusliiton ehdotuksen.

Sosialidemokraattisen viikkolehden perustaminen.

Esitettiin ja keskustelutta sanomalehti- ja valistusasiain valiokuntaan lähetettiin alustusvihon sivuilla 164 — 165 oleva Puoluetoimikunnan ja alustusvihon sivuilla 185-186 oleva Kuopion sos. dem. vaalipiiritoimikunnan alustus sos. dem. puolueen aikakauslehestä, jotka molemmat alustukset valiokunta velvoitettiin käsittelemään samassa mietinnössä.

Kunnallinen toiminta.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 95-104 oleva Rieti Itkosen puolueen kunnallisesta toiminnasta laatima alustus, mikä lähetettiin menettelytapavaliokuntaan.

Kansainvälinen apukieli.

Esitettiin alustusvihon sivuilla 191 - 195 oleva maist. Hj. Eklundin alustus kansainvälisestä apukielestä ja päätettiin lähettää sanomalehti- ja valistusvaliokuntaan.

Valistustyö.

Esitettiin alustusvihon sivulla 195 oleva Laukaan Tarvaalan Työväenyhdistyksen ehdotus opintokurssien järjestämisestä yli maan. Puoluekokous hyväksyi päätökseksi Puolue toimikunnan ehdotuksen johdosta antaman lausunnon.

Varhaisnuorison kasvatuskysymys.

Esitettiin kokoukselle painettuna jaettu Järjestönuorten liiton Väliaikaisen toimikunnan laatima varhaisnuorison kasvatusta koskeva seuraava alustus:

Kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä, joka perustuu yksityisomistukseen, suo omistavalle kansanluokalle tuon omistuksensa perusteella sekä poliittisen että ennenkaikkea taloudellisen vallan. Yksityinen pääoma on se epäjumala, joka omistajansa jokapäiväiseksi siunaukseksi saattaa sitä omistamattomat miljoonat ihmisyksilöt nälässä ja kurjuudessa tekemään työtä vain omistavan luokan hyväksi — sen joukon hyvinvointiehtojen ja elämänrikkauksien kartuttamiseksi.

Etä sen kansanluokan, jolle tämä järjestelmä tuottaa vain kärsimyksiä ja kirousta, on täytynyt lähteä yhteisvoimin luokkataistelun avulla sitä poistamaan, on luonnollista. Luonnollista on myöskin se, että vallassaoleva, omistava luokka kaikkia keinoja käyttäen taistelee kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän säilyttämisen puolesta, — onhan järjestelmä sen luokan etujen mukainen.

Kehitys on todistanut, että köyhälistöluokalle kuuluu tulevaisuus. Onhan kapitalistinen kehitys — pääoman kasaantuminen jo aikoja sitte siivuttanut sen asteen, jolloin omistava luokka oli ihmiskunnan enemmistönä. Siitä huolimatta on omistava luokka pääoman suomien voimakkeiden, kuten sivistyneisyyden y. m. avulla vallassa ja heidän etujensa mukainen yhteiskuntajärjestelmä olemassa kaikkialla (Venäjää lukuunottamatta) ja kaikin valtansa suomin keinoin koettaa tuo vähemmistöluokka turvata valtaansa, sekä sille välttämätöntä yhteiskuntajärjestelmää, voidaksensa säilyttää ne mahdollisimman kauas tulevaisuuteen.

Eräs tuollainen tulevaisuuden turvaamiskeino on nuorison porvarillisen maailmankatsomuksen mukainen kasvatusta.

Paitsi varsinaisia kouluja, joissa opetus tapahtuu kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän säilyttämistä silmälläpitäen, on vallassaolijain taholta järjestetty jos jonkinmista ja laatuista kasvatustoimintaa pelastusarmeijan lapsiosastoihin ja pyhäkouluihin saakka. Sanottu toiminta on tarkoitettu työväenluokan lapsia varten. Se on tarkoitettu kitkemään työläis-

lapsien taipuisista sieluista vanhemmilta mahdollisesti perintönä jääneitä luokkavaiston ituja, sekä istuttamaan tilalle työn riistäjää, esivaltaa ja jumalaa kohtaan alistuvan nöyryyden ja kunnioituksen, porvarilliselle maailmankaikkeudelle kallisarvoisia taimia.

Siitä, miten suurta kasvatuksellista jälkeä esim. tuo äsken mainittu kirkon suojeluksen alaisena toimiva pyhäkoululiike, joka kymmenisen vuotta sitte oli oikein »muodissa", on jättänyt, voi mielikuvitus antaa jonkunlaisen aavistuksen, kun muistaa, että esim. v. 1910 toimi maassamme yhdeksättätuhatta pyhäkoulu, joissa oppilaita oli lähes 175.000.

Nuo porvarilliset kasvatustoimintamuodot alkoivat kuitenkin vuosi vuodelta yhä enemmän vanhentua. Tietoisuuteen kohoutuvan työväenluokan nuoriso ja lapsukaiset alkoivat tippua pois tuosta porvarillisten kasvattajain kutomasta hatarasta kasvatusjärjestöverkosta. Huolestuneina täytyi heidän ryhtyä suunnittelemaan uusia, tarkoitustaan vastaavampia kasvatustyömuotoja.

Ja sellaisenhan keksikin Englantilainen kenraali Paden-Povell, nim. boyscout-liikkeen.

Poistaa varhaisnuorison kasvatustyöstä se entisissä kasvatustyyppimuodoissa haittana ollut kankea koulumaisuus, joka pienokaisia tympäisten karkoitti heidät kasvatustoiminnan vaikutuksen alaisuudesta, sekä uuden kasvatustyyppijärjestelmän puitteissa tarjota selvätkirjoitetut porvarillisen maailmankatsomuksen aakkoset lapsukaisia viehättävässä, varmaan suuntaan ohjatun itsetoiminnan muodossa, siinä se lapsien sieluelämään perustuva kasvatustyyppi, jonka kenraali onnistuneesti ratkaisi boyscout-liikkeensä avulla. Hän selostaakin lasten itsetoimintaperiaatettaan: .Pojat ovat avun tarpeessa, mutta ei heitä ole liiaksi autettava, tai oikeammin sanoen liian aikaisin. Poikain on opittava itse. Ellei mies koskaan ole tehnyt erehdyttä, ei hän myöskään koskaan ole tehnyt mitään huomattavampaa. Kokenut kaikki tietää, vaivanen kaikki kokee. Anna siis poikien silloin tällöin hairahtua, sillä muuten kun he aina tottuvat luottamaan toisen apuun, eivät he saata omin voimin selviytyä sattuvista vastuksista." Niin kenraali selostaa. Saamme selostuksen avulla jonkinlaisen aavistuksen hänen kasvatustyyppijärjestönsä sisimmästä olemuksesta. Se on kuin hiljaa soljuva virta, joka sen uomaan joutuneita hiljalleen, melkein päähän uhrien itsensä sitä huomaamatta kuljettaa varmaa päämäärää kohden. Virran poimuileviin rantaääräihin ja kareihin töksähtämisen varalta on aina valvojan auttava käsi kuitenkin lähellä.

Meillä Suomessa alettiin tuolla englantilaisella kasvatustyyppiliikkeellä, meidän oloihimme sovellettuna »partioliike-nimisenä kokeilla jo noin kymmenisen vuotta sitte. Venäläinen sortojärjestelmä lakkautti kuitenkin sen juuri alkuun päässeen toiminnan v. 1911, mistä pannasta sen v. 1917 .maaliskuun vallankumous" vapautti. — Nyt toimii liike meillä uusitussa sotilaallisessa muodossa »oravakompaniain", »suojeluskuntasäivarien" y. m. nimisinä.

Onhan työläistenkin taholta maassamme varhaisnuorison kasvattamiskysymyksessä sentään jotain tehty. Ensimmäisinä kasvatustyön käytännöllisessä järjestelyssä ovat meillä esiintyneet naiset. Työläisäidit, he, jotka niin usein yön ovat valvoneet pienokaisiensa kehtojen ääressä, he, jotka niin paljon ovat saaneet uhrata rakkautta ja kyynelitä lapsiensa tulevaisuudesta huolehtiessaan, he ovat myöskin ensimmäisinä ryhtyneet toimenpiteisiin suojellakseen pienokaisiansa porvarillisten kasvatustyyppijärjestöjen hen-

kiseltä myrkytykseltä. Jo v. 1902 alettiin Sos. dem. Naisliiton alaisissa järjestöissä keskustelemaan jonkinlaisen kasvatustoiminnan aikaansaamisesta. Ja vaikkakin tuollaisen toiminnan alkuunpaneminen työläisten taholta tuotti silloisena sortoaikana uskomattomia vaikeuksia, niin siitä huolimatta oli sanottujen keskustelujen tuloksena, että v. 1903 saatiin n.s. ihanneliittotyö käyntiin. Ahtaasti rajoitetuissa puitteissa täytyi tuon kasvatustoiminnan pysytellä venäläisen sortojärjestelmän vuoksi. Lakkautettiinpa se vaatimatonkin toiminta jonkun ajan kuluttua kokonaan. V. 1911 yritettiin Sos.-dem. Naisliiton ja Sos.-dem. Nuorisoliiton toimesta elvyttää ihanneliittotoimintaa parannetussa, n. s. sunnuntaikoulumuodossa, vastapainoksi uutuudellaan rehevöivälle partioliikkeelle. Toimenpiteestä oli seurauksena, että sorto järjestelmä pienen ajan kuluttua lakkautti sunnuntaikoulut, — samalla lakkautettiin myöskin partioliike.

Sen jälkeen menikin noin puolisen vuosikymmentä, jona aikana lasten kasvatusharrastelut työläisten keskuudessa rajoittuivat yksinomaan siihen toivonliittotyöhön, jota Raittiusliiton taholta koetettiin elvyttää uutena kasvatusmuotona lakkautetun ihannehiton tilalle. Tulokset työstä olivat kuitenkin vähäisiä. Paljoa enempi ja paljoa voimakkaampaa kasvatustoimintaa olisi kaivattu. Vuosi vuodelta alkoi tuo kasvatustyön puute puhua kadun kouluutukselle alistetun varhaisnuorisomme kautta huoletuttavaa kieltä. Useissa järjestöissä, eritoten nuoriso-osastoissa alettiin yhä äänekkäämmin keskustella asiantilan korjaamisesta. Vihdoin v. 1916 päästiin niin pitkälle, että Söörnäisten nuoriso-osasto kokouksessaan 13 p. syysk., keskusteltaessa kadun lapsista, päätti ehdottaa, että Sos.-dem. Naisliitto, Sos.-dem. Raittiusliitto, sekä Sos.-dem. Nuorisoliitto valitseisivat keskuudestaan komitean, joka ryhtyisi suunnittelemaan voimaperäisen varhaisnuorison kasvatustoiminnan pikaista alkamista maassamme.

Tuon aloitteen johdosta valitsi Nuorisoliiton toimikunta puolestaan ehdotettuun komiteaan kaksi henkilöä.

Sittemmin keväällä v. 1917, eduskunnan kokoonnuttua, ryhdyttiin sos.-dem. eduskuntaryhmän naisjäsenten taholta puuhaan ihanneliittotyön uudelleen henkiin herättämiseksi. Käännettiin asiassa jo ennen mainittujen liittojen puoleen sillä tuloksella, että muodostui toimikunta, johon Sos.-dem. Nuorisoliiton toimikunnan valitseman kahden henkilön lisäksi valitsi Sos.-dem. Raittiusliitto ja Sos.-dem. Naisliitto kaksi jäsentä kumpikin, sekä Puoluetoimikunta yhden jäsenen. Näin saatu toimikunta ryhtyi heti toimintasuunnitelmien valmistamiseen nimellä »Työväen Järjestönuorten Valmistava toimikunta».

Kesän kuluessa suunnitteli toimikunta Järjestönuorten liitolle muodot sekä yleispiirteisen työohjelman, joissa sulautuivat yhteen entiset: ihanneliittotoiminta ja toivonliittotyö, sekä näiden lisäksi ruumiillista kasvatustyötä palvelemaan: urheilua, leikkejä ja retkeilyjä. Siis otettu porvarilliselta partioliikkeeltä se mikä sillä oli hyvää, nim. lasten monipuolinen itsetoiminta. — Opetus eli ohjaus annetaan vain työväen maailmankatsomuksen mukaisessa hengessä. — Järjestön toimintamudoista saa käsityksen lukemalla Valmistavan toimikunnan julkaiseman kirjusen: »Järjestöpojat ja järjestötyöt».

Sanotun toimikunnan toimikuntoisuuden todisteena on tässä vielä mainittava, että kesän kuluessa toimikunnan suunnittelema Järjestönuorten toiminta elpyi ilahduttavan nopeasti ympäri maata. Eri osastojen välityksellä järjestön toimintaan osaa ottavien lasten lukumäärästä oli toimikunnalla tietoja 1,259.— Todellisuudessa oli luku paljoa suurempi, sillä tietoja ei, syystä tai toisesta, ehtinyt saapua kuin 25 paikkakunnalta.

Varoja toimintaa varten sai toimikunta Naisliitolta 500: —, Raittiusliitolta 500: —, Nuorisoliitolta 600: —, Puolueelta 2,000: — (ylim. puoluekokouksen päätöksellä) sekä Ammattijärjestöltä 2,000: — (kongressin päätöksellä).

Syksyllä lokak. 7 p. oli järjestöllä ensimmäinen edustajakokous Helsingissä. Kokous siunasi Valmistavan toimikunnan suunnittelut, joita jo oli kesän kuluessa käytännössä kokeiltu. Samassa kokouksessa hyväksyttiin liitolle laaditut säännöt, joidenka ensimmäisessä pykälässä selostetaan liiton tarkoitusta seuraavasti:

„Suomen Työväen Järjestönuorten Liitto on Suomen työväenluokan lasten ja varhaisnuorison, alle kuusitoistavuotiaitten kasvatuksellisen itse-toiminnan ja itsehallinnon järjestö, jonka tarkoituksena on yhteenliittää nämä työväenluokan lapset ja varhaisnuoret kautta maan, kasvattaa heissä yhteenkuuluvaisuuden tunnetta, järjestyskykyä ja -kuntoisuutta, pyrkimystä työskennellä itsensä ja sorrettujen toveriensa puolustamiseksi ja halua kehittyä tietoiseksi, taitoiseksi ja siveellisesti lujaluontoiseksi taistelijaksi uuden, paremman yhteiskunnan luomiseksi.“

Vuosi 1917 oli siis runsaiden tuloksien vuosi varhaisnuorisommeikin kasvatustyöhön nähden. Sen vuoden aikana kiteytyivät ne vuosikymmenien kuluessa saadut kasvatustyökokemukset yhdeksi kokonaiseksi, jolleka pohjalle rakentui erikoinen kasvatuserjestö. — Noissa merkeissä näytti tulevaisuus siis kasvatustyöhön nähden lupaavalta.

Vuoden 1918 kansalaissota, sekä sitä seurannut taantumus pysähdytti kumminkin Järjestönuorten liiton, kuten kaikkien muidenkin työväenjärjestöjen toiminnan. Toiset työväenjärjestöt ovat jo, mikä aikaisemmin, mikä myöhemmin, selviytyneet silloisen iskun aiheuttamasta tainnustilasta, paitsi Järjestönuorten liitto — tuo nuorin, johon isku mahtoiakin sattua voimakkaimmin. Koko viime kesän ajan on Sos.-dem. Nuorisoliiton taholta koetettu saada järjestön toimintaa elpymään, vaikkakin tuloksetta. — Nyt toki on aivan viimeaikoina päästy asiassa niin pitkälle, että on voitu muodostaa liiton väliaikainen toimikunta. (Toimik. edust. Sos.-dem. Raittiusliitto, Sos.-dem. Naisliitto ja Sos.-dem. Nuorisoliitto.) Toimikunta onkin ryhtynyt kiireellisesti toimenpiteisiin järjestön toiminnan elvyttämiseksi. Tärkeimmät toimikunnan suunnitteluista ovat paikallisten opastuskurssien järjestäminen Helsingissä ensi helmi-, tai maaliskuun ajalla, sekä tulevana kesänä pidettävän liiton edustajakokouksen ja sen yhteydessä aiotujen koko maata käsittävien opastuskurssien valmistelut.

Vaikeampia pulmia, mitä toimikunnalla on edessä, on järjestön taloudellisten kysymysten ratkaisu. Nuo taloudelliset seikat vaikuttavat taasen välittömästi järjestön toimintaan. Nykyisenä aikana kysyy toiminta varoja. Ilman järjestäjää on toiminnan ajattelukin mahdotonta niin paljon uusia suunnitteluja kysyvässä työssä, kun varhaisnuorison kasvatustyö on. Sen lisäksi on toimikunnalla melkoisia menoja kurssien valmisteluissa, toimintaohjeiden y. m. painattamisessa, välttämättömien kansliatarpeiden hankinnassa y. m. — entisiä varoja ei järjestöllä ole. Veroitusta ei myöskään voida ajatella, sillä liiton 7—16 vuoden iässä oleva jäsenistö ei voi verojen maksulla pitää järjestönsä toimintaa yllä. Oikeastaanhan olisi yhteiskunnan taholta pidettävä huolta tuossa iässä olevien lasten kasvatuksesta. Nykyisen järjestelmän aikana ei sitä kuitenkaan työväen lapsiin nähden tehdä, — jos mitä tehdään, tehdään se porvarillisista järjestelmää tukevassa tarkoituksessa, kuten luulen alussa osoittaneeni puhuessani porvarillisista kasvatuserjestöistä.

Kun näin on asia, on luonnollista, että varhaisnuorison kasvatuser-

jestön tukeminen kuuluu työväenjärjestöille, ennenkaikkea puolueelle. Sitä onkin jo järjestöä perustettaessa ajateltu, sillä järjestön säännöt edellyttävät, että Puoluetoimikunta edustajansa kautta ottaa osaa liiton toimikunnan työhön.

Kun otamme vielä huomioon, että puolueen jäsenien lapset muodostavat Järjestönuorten liiton jäsenistön, sekä että työ, jota järjestö tekee, lankeaa tulevaisuudessa puolueen hyväksi, on itsestään selvää, että puolueen on myöskin järjestön toimintaa tuettava. Puolue korjaa tulevaisuudessa sen kylvön sadon, jonka järjestö varhaisnuorisoin keskuudessa tekee. Mitä voimakkaimmin järjestö voi harjoittaa työväen maailmankatsomuksen mukaista kasvatustyötä, sitä tietoisempina se nuori joukko astuu kerran puolueen luokkataisteluriveihin ja sitä voimakkaampia ne ovat silloin saavuttamaan taistelumme päämäärän: uuden yhteiskuntajärjestelmän, jonka hyväksi me ja meidän edeltäjämmme olemme elämämme uhranneet.

Heille, nuorisolle kuuluu tulevaisuus. Tehkäämme me voitavamme valmistaessamme heitä tulevaisuuden arvoisiksi!

Edellä olevan perusteella ehdotan puoluekokouksen päätettäväksi:

1) että puolue tukee kaikessa Järjestönuorten liiton toimintaa antamalla liitolle tarpeen vaatiessa avustusta esitelmien, luentojen y. m. muodossa;

2) että puolue avustaa taloudellisesti liittoa vuosittain vähintään 5,000 mk. määrärahalta.

Järjestönuorten liiton Väliaikainen toimikunta.

K:ta *Emil Lindahl*.

Asia lähetettiin sanomalehti ja valistusvaliokuntaan.

Ehdotus sähkösanoman lähettämisestä Tukholman kongressille.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti järjestävän valiokunnan käsitelleen tri Lassyn ensimmäisenä kokouspäivänä tekemää ehdotusta, että Tukholmassa parhaillaan koolla olevalle Skandinavian maitten vasemmistolaisten kongressille lähetettäisiin tervehdyssähkösanoma ja oli valiokunta päättänyt ehdottaa, että sähkösanomaa ei lähetettäisi, koska se saatettaisiin niin koti- kuin ulkomaillakin käsittää väärin. Ilmoituksen johdosta syntyneessä keskustelussa huomautti

T. Tainio, että sähkösanomaehdotuksessa on: »eläköön köyhälistön diktaturi," joka sisältää periaatteen, mitä ei saateta sellaisenaan hyväksyä, vaikka sosialidemokratia diktaturin hyväksyykin ohimenevänä ilmiönä. Vastusti sähkösanoman lähettämistä.

fj. E. Eklund ilmoitti järjestävässä valiokunnassa lausuneensa mieltänsä, että sähkösanoma olisi lähetettävä. Kannatti sähkösanoman lähettämistä tai ainakin päätöksen tekemistä sen suhteen. Viimeinen lause voitaisiin poistaa.

M. Rosenberg yhti edellisen puhujan ehdotukseen sekä sähkösanoman lähettämistä että viimeisen lauseen poistamisesta. Piti luonnollisena, että sähkösanoma kongressissa oleville luokkaveljille lähetetään.

A. Raatikainen vertasi Skandinavian vasemmistolaisia Saksan riippumattomiin ja niitä ei ole kokouksessa tuomittu. Kannatti sähkösanoman lähettämistä.

Kun keskustelussa oli ehdotettu, että sähkösanoma lähetettäisiin sellaisena, että siitä pyyhitään pois sanat: »Eläköön työväen diktatuurin aate* esitti puheenjohtaja, että äänestettäisiin tämän ehdotuksen ja järjestävän valiokunnan ehdotuksen välillä. Äänestyksessä annettiin järjestävän valiokunnan ehdotuksen puolesta 52 ääntä ja pyyhittynä lähettämisen puolesta 59 ääntä, mikä siis tuli päätökseksi. Sähkösanoman lähettäminen jäi järjestävän valiokunnan huoleksi.

Istunto päättyi klo 6 i.p.

Viides kokouspäivä.

Perjantaina jouluk. 12 p.

Aamupäivän istunto.

Kokous aloitettiin klo 9 a.p. *Hakkilan* johtaessa puhetta. Nimenhuudossa todettiin poissaolevaksi Kaarilahti.

Tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttaminen.

Esitettiin alustusvihossa sivuilla 81-94 oleva V. *Voionmaan* kirjoittama alustus tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttamisesta. Sen johdosta lausui

Väinö Voionmaa: En ole aikunut käyttää pitkää puheenvuoroa siitä syystä, että pidän jotenkin luonnollisena, että esilläoleva yhteiskunnallistuttamiskysymys, jos se, niinkuin pidän varmana, saavuttaa kokouksen huomiota, jätetään tärkeytensä vuoksi käsiteltäväksi erityiselle puoluekokouksen jälkeen istuvalle komitealle, joka seuraavaan puoluekokoukseen siitä laatii seikkaperäisen ohjelman. Tällaiseen toimeen katson olevan syyt ensinnäkin asian tavattoman tärkeyden vuoksi - onhan se itse sosiaalidemokratian pääkysymys, jota sietää harkita, ennenkuin siinä edes ylimalkainenkaan tulevaisuuden ohjelma lopullisesti määrätään — ja toiseksi toivoisin asian niin käyvän yksityisistä syistä, koska katson, ettei minun alustukseni ole suinkaan tyhjentävä.

Kuitenkin täytyy minun lyhyesti lausua mieleni tämän ohjelmaesityksen johdosta. Ennen kaikkea täytyy minun torjua se syytös, joka tätä ohjelmaa vastaan näkyy Helsingin kunnallisjärjestössä tehdyn, nimittäin että se olisi valtiotalistinen. Helsingin kunnallisjärjestö on sanomalehtikertomuksesta päättäen tuomari Pekkalan esityksen johdosta päättänyt, että kirjoittamani tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttamisesitys valtiotalistisena kokonaan hylättäisiin. Tästä tahdon minä lausua jyrkästi eroavan mielipiteeni. Esittämäni ohjelma ei ole valtiotalistinen, ja minä katson, että niin kehittyneen sosialidemokraatin kuin tuomari Pekkalan ja monien muiden Helsingin kunnallisjärjestön jäsenten olisi pitänyt ymmärtää ja huomata, että ohjelmani ei ole valtiotalistinen vähimmässäkään määrässä. Mahdollisesti tuo hänen erehdyksensä on johtunut siitä, ettei hän ole tullut lähemmin ajatelleeksi, mitä valtiotalismi on. Sen johdosta tahdon palauttaa mieliin, että valtiotalismi on oikeastaan Saksassa ja muissakin maissa kehittynyt erikoinen suunta, joka ei ole ollut mikään sosialistinen. Sen pani alkuun kuuluisa taloustieteilijä Rodbertus ja sitä ovat kehittäneet eteenpäin monet Saksan sosialistit, loille nykyiset kommunistit panevat suuren arvon. Se oli pohjaltaan oikeastaan monarkistinen tai diktatuurinen, sen tarkoitus oli, että kun se näki yhteiskuntaluokkien sovittamattoman vastakohtan ja ettei sen mielen mukaista sovintoa näiden luokkien välillä synny, niin sen kannattajat arvelivat, että ainoa voima, joka voi saada yhteiskunnallisen rauhan aikaan, on luja hallitusvalta ja luja monarkia. Sen mukaan he esittivät suunnitelman, että valtiovaltaa käyttävän valtionpäämiehen käteen olisi koottava niin suuri valta, että hän voisi panna toimeen yhteiskunnallisen rauhan. Tätä Rodbertus esitti ja sitä kantaa ovat koettaneet toteuttaa hänen oppipoikansa Bismarck ja Vilhelm II - tunnetulla seurauksella.

Tätä valtiotalismia jonka tarkoituksena oli kapitalistisen tuotantotavan lujittaminen, ei minun ehdotukseni tarkoita. Sen verran olisin luullut arvoisilta vastustajilta voivani vaatia, etteivät olisi laskeneet tämmöistä syytettä, että minun ehdotukseni olisi valtiotalistinen. Sellaista valtiotalismia vihasi Marx sydämensä pohjasta ja vihasi syytä. Puoluetoverit lienevät huomanneet, että kysymys valtiotalismista oli esillä Saksan sosialidemokratian puoluepäivillä Berlinissä vuonna 1892, jolloin siitä laadittiin päätöslauselma, jonka hyväksyivät Volmar ja Liebknecht. Koska mainittu päätöslauselma asiaa hyvin valaisee, niin pyydän lukea sen. Se kuuluu: »Puoluekokous selittää: Sosialidemokratialla ei ole mitään tekemistä n. s. valtiotalismin kanssa. N. s. valtiotalismi mikäli sen tarkoituksena on valtionomistus (Verstaatlichung) fiskaalisissa tarkoituksissa, tahtoo asettaa valtion yksityiskapitalistien sijaan ja antaa sille vallan saattaa työtätekevä kansa taloudellisen riiston ja valtiollisen orjuuden kaksinkertaisen ikeen alaiseksi. N. s. valtiotalismi, mikäli se puuhaa sosialireformien eli työtätekeväinluokkain aseman parantamisen kanssa, on puolalaisuuden järjestelmä, joka on syntynyt sosialidemokratian pelosta. Sen tarkoituksena on pienillä myönnytyksillä ja kaikenlaisilla verukkeilla vieroittaa työläisluokka sosialidemokratiasta ja siten lamauttaa se. ... Sosialidemokratia ei ole koskaan hyljeksinyt vaatia tai — jos niitä on muilta tahoilta esitetty — hyväksyä sellaisia valtion toimenpiteitä, jotka voisivat aiheuttaa työväenluokan aseman kohottamista nykyisen talousjärjestelmän aikana. Mutta se katsoo sellaisia toimenpiteitä pieniksi maksueriksi (Abschlagszahlungen), jotka eivät millään tavoin harhauta sen pyrkimystä valtion ja yhteiskunnan sosialistiseen uudistamiseen. ... Sosialidemokratia on olemukseltaan vallankumouksellinen, valtiotalismi vanhoillinen. So-

sialidemokratia ja valtiotalismismi ovat sovittamattomia vastakohtia." Niin Berlinin puoluekokous vuonna 1892. Alustuksessaan Liebknecht lausui seuraavat tätä puoluepäätöstä tavattoman hyvin selvittävät sanat: »Mitä on valtiotalismismi? Valtio ja sosialismi ovat, kun pidämme silmällä toiselta puolen valtiota nykyisessä merkityksessä, toiselta puolen sosialismin oikeaa käsitettä, täysin soveltumattomia vastakohtia. Nykyinen valtio on organisoerattu kapitalistinen yhteiskunta, luokkavaltio, joka perustuu nykyiseen tuotantotapaan, tunnustaa sen ja palvelee sitä, joka siis riippuu siitä, että tuotannon välineet ovat sen luokan vallassa, joka riistää toisia luokkia. Sosialismi sitävastoin tahtoo juuri tämän työvälineitten luokkamonoopoliin hävittää ja syrjäyttää kapitalistisen riistännän koko järjestelmän. Mutta jos niin kävisi, että valtio riisuisi nahkansa, että se lakkaisi olemasta luokkavaltio ja että se lakkauttaisi luokkavastakohtat lakkauttamalla luokat, no, silloinhan se on sosialistinen valtio, ja siinä merkityksessä voisimme me, jos me sille yhteiskunnalle, jonka me perustamme, vielä tahdomme antaa valtion nimen, kyllä sanoa: se, mihin pyrimme, on valtiotalismismi.»

- Valtiosotalismia on siis kahta lajia, ja tässä viimeksitnainitussa merkityksessä, sen kyllä myönnän, on minunkin ohjelmani valtiotalistinen, mutta se edustaa sosialistista valtiotalismia. Minä kyllä luulen olle-
 • täväni, mitä Helsingin kunnallisjärjestö on tarkoittanut hylätessään käsillä olevan ehdotuksen kokonaan valtiotalistisena. On nähtävästi tarkoitettu sitä, ettei yhteiskunnallistuttamista voi toteuttaa tavallisella parlamenttaarisella tiellä, vaan että se ehdottomasti edellyttää työväen vallankumousta taikka työväen ylivaltaa yhteiskunnassa. Mutta sitähan minäkin sanon selvästi täällä alustuksessani. Siinä sanotaan sivulla 84 viimeisessä kappaleessa: »On totta, ettei yhteiskunnallistuttamista voida ajatella ilman valtiotalian joutumista kansan käsiin, ilman demokraattista valtiota. Yhteiskunnallistuttamisen toimeenpanoon tarvitaan lisäksi köyhälistön valtiotalian yli- ja johtovalta.» Todellista, täydellistä sosialisoimista ei voi muulla tavoin panna toimeen. Mutta kysymys ei olekaan nyt siitä, tässä on kysymys ainoastaan valmistavista toimenpiteistä, lähimmästä siihen suuntaan tähtäävästä ohjelmasta. Me emme voi mielestäni nykyisissäkään oloissa istua kädet ristissä tässä suhteessa. On pyrittävä samoilla taistelukeinoilla, joilla on saatu aikaan esimerkiksi se työväen osuus valtiotaliaan, joka nyt on olemassa, myös alkuun saamaan sosialisoiminenkin nykyisessä yhteiskunnassa, ja jos me sanomme, että työväen valtiotalian vallon kasvaminen jouduttaa sosialisoimista, niin toiselta puolen voimme sanoa, että tuollainen sosialisoiminen, yhteiskunnan pakottaminen sosialisoimisen tielle, yhä suuremmassa määrässä valmistaa työväen lopullista valtiotaliaa. Ne käyvät käsikädessä.

En tahdo jatkaa pitemmälle. Voisin erinäisillä otteilla osoittaa, että Marx käsitti asian mainitsemallani tavalla. Se on etenkin Kommunistisessa manifestissa sanottu erikoisen selvästi. Siinä on hänen sosialisoimisohjelmansa niin täydellisenä kuin hän sen laati. —

Näin ollen luulen torjuneeni sen syytöksen, että ehdotukseni olisi valtiotalistinen kapitalistisessa mielessä, joka käsitys lienee ytimenä kunnallisjärjestön päätöksessä. Ehdotukseni on valtiotalistinen, jos sitä sanaa tahdotaan käyttää, sosialistisessa mielessä. Pidätän kuitenkin itseleni oikeuden tarpeen vaatiessa edelleen puolustaa alustustani, mikäli sitä vastaan muistutuksia tehdään.

Ivar Lassy: Yhteiskunnallistuttamiskysymyksen esilleottamman tässä puoluekokouksessa on riittävä todistus siitä, että ollaan saavuttu siihen yhteiskuntatilanteeseen, jolloin on välittömästi ruvettava suunnittelemaan

socialistista tuotantoa. Sen toteuttaminen, kapitalistiseen tuotantoon verrattuna merkitsee, niinkuin sosialistinen tiede aina on sanonut, yhteiskunnallista vallankumousta. Ja kun aika on kypsytynyt siihen, että yhteiskunnallistuttamiskysymys otetaan esille, niin se todistaa, että olemme eläneet aikaan, jolloin yhteiskunnallinen vallankumous on toimitettava, siis ajankohtaan, joka on vallankumouksellinen, luonteeltaan kumouksellinen. Se muuttaa täydellisesti sen perustan, jolla sosialidemokratia tähän asti on seisonut. Mutta jos tämä tunnustetaan, jos tunnustetaan, että nyt on otettava esille kysymys sosialistisen yhteiskuntarakennuksen toteuttamisesta, niin silloin muuttuu koko menettelytapa, silloin on perinpohjin tarkistettava koko ohjelmamme.

Jokainen tiedemies, joka osaa tutkia ja harkita tätä asiaa, ymmärtää, että kapitalistinen yhteiskunta ei elä tämän murroksen yli. Joka pystyy näitä ilmiöitä arvoelemaan ja näkee, kuinka kehitys kulkee ulkomailla, huomaa, että yhteiskunta kulkee perikatoansa kohti. Ei mikään ihmisvoima kykene kapitalistista yhteiskuntaa pelastamaan. Tämä tulee selvästi esille professori Voionmaan alustuksestakin. Minun tarvitsee lukea vain muutamia lauseita selvennykseksi. »Tuotantovälineitten yksityisomistukseen perustuva yksityiskapitalistinen tuotanto on jo saavuttanut kehityksensä huipun.» »Yksityistuotanto on siten saavuttanut rajan, josta se ei voi ylittyä päästä, se on saapunut perikatonsa partaalle ja valmistunut sinne syöksymään tehdäkseen tilaa uudelle yhteiskunnalliselle tuotantotavalle.» »Yksityistuotannon taloudellinenkin kyvyttömyys tyydyttää väestön alkeellisimpiakaan aineellisia tarpeita on tullut ilmeiseksi koko maailmalle. Kuinka voitaisiin kansain ravitsemista, vaatettamista ja niiden muiden välttämättömien tarpeitten täyttämistä alkaneina aikoina enää heittää yksityistuotannon haltuun!» Erityisesti sitä mainitsematta on siis pyrittävä mahdollisimman nopeaan tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttamiseen. »Edellä mainitut seikat huomioon ottaen tulemme siihen horjumattomaan vakaumukseen, että tuotantovälineitten todellinen yhteiskunnallistuttaminen voidaan ja täytyy meidänkin maassamme viipymättä panna alkuun».

Tämä tosiasia on todettava, ja kuinka siihen suhtaudutaan, siitä riippuu kaikki meidän muut päätöksemme tässä puoluekokouksessa. Tunnustammeko, että tilanne on tällainen kuin professori Voionmaa aivan oikein kuvaa, vai emmekö tunnusta? Se, joka tunnustaa, hän hakee vastaavia menettelytapoja tämän tilanteen korjaamiseksi sosialistisessa hengessä. Se, joka ei tunnusta, hän valitsee toisia menettelytapoja. Mutta jos me katsoimme tilanteen olevan sellaisen kuin professori Voionmaan alustuksessa huomautetaan, niin silloin on se menettelytapa paras, joka vapauttaa meidät nykyisestä kapitalistisesta yhteiskunnasta kaikkein ristiriitoineen.

Kun professori Voionmaa tästä niin oikeasta perustasta lähtee, niin olisi luullut hänen johdonmukaisesti tulevan vastaaviin johtopäätöksiin. Mutta kun Voionmaa tulee siihen, että hänen pitäisi tätä ajatusta kehittää edelleen, niin hän huomaakin, että vaikka hän on katsonut yhteiskunnallistuttamisen toteutettavaksi, että sen voi ja että se täytyy jo toteuttaa, niin heti seuraavassa huomaa, ettei hänellä olekaan keinoja sen toteuttamiseksi. Hän huomaa, että köyhällistö tarvitsee valtiollisen vallan yhteiskunnallistuttamisohjelmansa toteuttamiseksi. Aivan oikein. Mutta hän heti samalla huomauttaa, että tämä valta ei ole sama kuin parlamentaarinen valta, ettei se ole sama kuin parlamentissa saavutettu enemmistö. Hän sanoo nimenomaan loppupuolella sivua 84, että ei asia ole sillä auttettu, että sosialidemokraattinen ryhmä valtiopäivillä saavuttaisi enemmis-

tön; emme pääse tuotantoa yhteiskunnallistuttamaan sillä. Aivan oikein, eivät porvarit anna meille niitä pääkeinoja, joita tarvitsemme kapitalistien vastarinnan murtaaksemme. Ja hänellä on vieläkin suurempia vastaväitteitä, vieläkin suurempia epäilyksiä. Hän on liian suopea, suvaitsevainen kapitalistista yhteiskuntaa kohtaan, hän ei tahdokaan sitä liian kovakouraisesti kohdella. Hän sanoo nimenomaan, että sosialidemokraattisen eduskuntaenemmistön ja hallituksen, joka nojautuu eduskunnassa olevaan enemmistöön, »tulee katsoa, ettei vähemmistöjenkään oikeuksia ja etuja, olkoonpa että ne ovat yksityiskapitalistisia, aivan mielivaltaisesti loukata». Professori Voionmaa on niin suvaitsevainen tätä kapitalistista yhteiskuntaa kohtaan, ettei hän tahdo sitä kovakouraisesti kohdella edes silloin kun hänellä on enemmistö parlamentissa! Toiseksi hän ymmärtää, että hänellä ei ole voimaa murtaa vastarintaa. Täten hän joutuu tunnustamaan, että kun valta joutuu köyhälistön käsiin tässä parlamentaarisessa muodossa, ainoastaan yhteiskunnallistuttaminen »tulee mahdolliseksi», kuten täällä sanotaan, »ja sen käytännölliselle toteuttamiselle avataan tie». Tämä on aivan oikein. Mitään enempää ei saada, kauemmaksi ei päästä sillä, että parlamenttiin tulee enemmistö - ainoastaan tie avataan. Ja kun hän tulee edemmäksi, huomaa hän kaikenmoista vaikeuksia, jotka tekevät yhteiskunnallistuttamisen enemmän tai vähemmän mahdottomaksi nykyisessä tilanteessa. Mutta keinoja sen toteuttamiseksi on kuitenkin keksittävä, ristiriidoista huolimatta on ruvettava kehittämään yhteiskunnallistuttamisohjelmaa, mutta ei sellaista ohjelmaa, jonka hän katsoo yhteiskunnallistuttamisohjelmaksi ja jota hän tahtoo puolueelle suositella sosialistisena yhteiskunnallistuttamisohjelmana.

Voionmaan yhteiskunnallistuttamisohjelma on jo muodollisesti merkittävä muutamissa suhteissa. On merkittävää, että on voitu kirjoittaa alustus tuotannon yhteiskunnallistuttamisesta ilman, että on kertaakaan koko alustuksessa puhuttu kapitalistisesta riistotuotannosta, ilman että on kertaakaan koko alustuksessa puhuttu kapitalistisesta valtiosta, ilman että kertaakaan koko alustuksessa esiintyy sana sosialistinen tuotanto. Tämä ohjelma ei millään tavalla kajoa kapitalistiseen riistämiseen. Jos alustusta silmäilee, niin näkee, että siinä puhutaan korkeintaan nykyisten taloudellisten olojen säännöstelystä. Siinä ei missään yhteydessä puhuta tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttamisesta. Professori Voionmaa ei ole nähtävästi selvillä siitä, mitä yhteiskunnallistuttaminen merkitsee, kuinka sitä kirjallisuudessa ymmärretään. Se ei suinkaan merkitse sitä, mitä hän ensi puheenvuorossaan sanoi, että tuotanto siirretään sosialistisen valtion huostaan. Ei suinkaan. Tässä kysymyksessä on tieteessä käytetty kahta eri sanaa, jotka merkitsevät kahta eri asiaa, perusteellisesti eri asiaa: tuotannon kansallistuttaminen ja tuotannon yhteiskunnallistuttaminen. Nämä kaksi asiaa on professori Voionmaa koko alustuksessaan sekoittanut. Tuotannon kansallistuttaminen, natsionalisoiminen, merkitsee, että valtio, olkoon se sitten porvarillinen tai sosialistinen, rupeaa välittömästi tuotantoa harjoittamaan, että tehtaat ovat valtion laitoksia. Aivan toista merkitsee tuotannon yhteiskunnallistuttaminen. Se ei suinkaan merkitse, että valtio harjoittaa tuotantoa, vaan että tuotannon järjestävät ne, jotka tuotantolaitoksissa työtä tekevät. Se merkitsee tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttamista, ja juuri se on sosialismin ohjelma. Sosialismin ohjelma ei o'e tuotantovälineiden kansallistuttaminen, ei niiden saattaminen valtion haltuun, vaan sosialismin ohjelma joka maassa on tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttaminen, niiden saattaminen työväen haltuun. Kuinka vähän professori Voionmaa on käsittänyt, että koko yhteiskunnallistuttamiskysymys tulee esille ja mahdolliseksi vasta silloin kun työväki on jollakin ta-

valla saanut valtiovallan käsiinsä, sellaisen valtiovallan, jolla se todella kykenee tuotannon yhteiskunnallistuttamaan, siitä on osoitteena- koko hänen alustuksensa. Täällä puhutaan kuinka »kansallinen tuotantoelämä on kokonaisuudessaan viipymättä saatettava valtion pysyvän tarkkailun alaiseksi". Tämä koskee aivan selvästi nykyistä valtiota. Ei ole sanallakaan viitattu, että kysymyksessä ei olisi kapitalistinen valtio.

Kun professori Voionmaa, sekoittaen tuotannon kansallistuttamisen ja yhteiskunnallistuttamisen, puhuu kuinka yhteiskunnan omaa tuotantoa on edistettävä, elintarvetuotantoa, sähkötuotantoa, ulkomaista kauppaa, vakuutustoimintaa, rautatieverkkoa j. n. e., niin hän ilmeisesti ajattelee, että valtio ei tänään tuotannon hoitaa. On siis kysymys natsionalisomisesta eikä suinkaan tuotannon yhteiskunnallistuttamisesta, ja koko alustuksessaan hän sivuuttaa sen kysymyksen, jota aina on kirjallisuudessa pidetty tärkeimpänä, kun on pohdittu yhteiskunnallistuttamisasiaa, nimittäin kysymyksen lunastamisesta: onko valtion nämä tuotannonhaarat lunastettava korvausta maksamalla vai pakolluovutuksella? Koko tämä kysymys on sivuutettu, ja se on todistuksena siitä, että alustuksessa ei olekaan kysymys tuotannon yhteiskunnallistuttamisesta, vaan ainoastaan sen säännöstelystä nykyisen valtion puitteisiin. Toisena todistuksena siitä on se, että alustuksessa ei sanallakaan viitata niihin tuotantohaaroihin, joiden luulisi olevan kaikista tärkeimmät, kun on kysymys tuotannon yhteiskunnallistuttamisesta. Alustuksessa ei nimittäin sanallakaan mainita, että olisi mahdollisuuksia olemassa maamme puutavarateollisuuden ja paperiteollisuuden yhteiskunnallistuttamiseksi. Kaikki nämä tuotantohaarat on jätetty pois alustuksesta. Muuta todistusta ei tarvittane sen osoittamiseksi, ettei tässä olekaan kysymys mistään tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttamisesta. Eihän tätä kysymystä voida ollenkaan pohtia ilman että pohditaan, olisiko mahdollista sovelluttaa sitä niihin maamme tärkeimpiin tuotantohaaroihin. Puhutaan vain elintarvetuotannosta, sähkötuotannosta, ulkomaankaupasta ja sen sellaisista sivuseikoista. Niistä päätuotantohaaroista, joita maassamme on, ja jotka olisi kai ennen muita yhteiskunnallistutettava, niistä ei alustuksessa mainita sanaakaan. Tämä siis mitä minulla pääasiassa on sanottava alustuksessa ilmenevistä ristiriitaisuuksista ja epäselvyyksistä esitettyyn yhteiskunnallistuttamisohjelmaan nähden.

Tämä on tietysti vaikea kysymys, ja minä kai olen itse yhtä paljon alkaja tällä alalla kuin professori Voionmaa ja muut. Tämä on kysymys, joka nyt vasta tulee esille. Siinä syntyy erehdyksiä helposti ja tässä on kuljettava yhteisesti, ennenkuin voidaan todella hyvään sosialistiseen ohjelmaan pästä. En minä tahdo professori Voionmaata moittia. Kuka muu tahansa olisi voinut tehdä samoja erehdyksiä. Kun minä käyn esittämään vastaehdotusta ja vastapontta, niin siinä mahdollisesti on aivan yhtä suuria muodollisia virheellisyksiä ja epäjohdonmukaisuuksia, ja meidän on yhteisesti toimittava voidaksemme hyvään tulokseen pästä. Pääasia on, että ollaan selvillä, että se yhteiskunnallistuttamisohjelma, joka nyt on kysymyksessä, ei mitenkään riitä tämän maan yhteiskunnallistuttamisohjelmaksi.

Minä siis pyydän lukea sen vastaehdotuksen, jonka minä olen laatinut professori Voionmaan alustukselle ja joka lähtee siitä, ettei mikään tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttaminen ole mahdollinen, ennenkuin köyhälistön käsissä on sellaisia valtakeinoja, joilla se kykenee tuotantovälineiden yhteiskunnallistuttamisen toteuttamaan, olkoonpa vastarinta kuinka ankara tahansa. Kun ohjelmaehdotustani luen, on muistettava, mitä minä sanoin, kun tein eron tuotannon kansallistuttamisen, joka merkitsee, että valtio harjoittaa tuotantoa ja tuotannon yhteiskunnallistuttamisen välillä,

joka merkitsee, että työväki ottaa tuotannon haltuunsa ja järjestää sen. Edelleen huomautan, että ohjelmani on ehkä muodollisesti yhtä epäkypsiä kuin alustuskin, mutta yhteisesti kulkien voimme sen parantaa. Ehdotukseni kuuluu:

Julistaen työväenluokan etujen vastaiseksi kaiken tuotannon yhteiskunnallistuttamisen nykyisen kapitalistisen valtion puitteissa ja katsoen, että vasta köyhälistön vallattua koko valtiollisen vallan omiin käsiinsä edellytykset ovat olemassa tuotannon yhteiskunnallistuttamiselle niin hyvin työväen kuin koko kansan pysyväiseksi hyödyksi, hyväksyy puoluekokous seuraavan käytännöllisen ohjelman yhteiskunnallistuttamisen toteuttamiseksi:

Köyhälistön vallattua todellisen ja täydellisen valtiovallan porvaristolta omiin käsiinsä ryhtyy se heti sosialististen periaatteiden mukaisesti yhteiskunnallistuttamaan kaiken tuotannon. Se tapahtuu siten, että kaikki maan taloudelliselle elämälle tärkeimmät tuotantolaitokset, kuten metalli-, puu-, kutoma-, paperi-, nahka-, jalkine-, vaatetus- ja graafilliset liikkeet ja tehtaat, sekä myös kaikki rautatiet, laivat, pankit, vakuutus- ja muut senlaatuiset laitokset, sikäli kuin ne eivät jo ole valtion omia, pakkoluovutetaan sen laskuun ilman korvausta yksityisomistajilta ja jätetään työväen sekä sen hallintoelimien haltuun.

Työväki ryhtyy heti valtaan päästyään tuotantolaitosten johtoon. Yhteiskunnallistutetun teollisuuden järjestävän koneiston tulee ensi sijassa nojautua teollisuustyöväestöön ja sen järjestöihin. Yleisenä periaatteena on pidettävä, että näitä järjestöjä muodostettaessa on otettava huomioon jo olemassa olevat järjestömuodot niin suuressa määrässä kuin vain on mahdollista, joten niitä on muutettava vain sikäli kuin ne ilmeisesti eivät järjestömuotonsa vuoksi sellaisina kykene ottamaan tuotannon järjestelyä hoidettavakseen.

Tämä teollista tuotantoa johtava koneisto on ammentava voimansa välittömästi tehtaista ja liikkeistä. Koko tuotannon johto on oleva työläisten varmoissa käsissä ei kuitenkaan käsitettynä siten, että asioita hoidettaisiin ja johdettaisiin välittömästi yleisten kokousten päätöksillä, vaan tiiviisti keskitetyn johdon kautta, mikä johto on kaikesta toiminnastaan vastuunalainen työväen järjestöille.

Työväki ryhtyy tuotantoa järjestämään lähinnä työhuonekuntien kautta. Näitä olisi jo nyt, ennen valtiollisen vallan siirtymistä työväen käsiin, perustettava kaikissa tuotantolaitoksissa, ja niille olisi jo nyt kaikilla järjestyneen työväen käytettävissä olevilla keinoilla saatava turvattu oikeus esiintyä työntekijäin pätevinä edustajina kullakin työmaalla.

Suuremmissa liikkeissä ja tehdaslaitoksissa ovat vastaavina eliminä liike- ja tehdaskomiteat, jotka vielä voivat asettaa toimeenpanevan johtokunnan välittömästi järjestämään työtä.

Jos samalla paikkakunnalla on useampia samaa teollisuus- tai liikealaa käsittäviä tuotantolaitoksia, on niiden yhteisiä asioita hoitamaan muodostettava paikallisia liike- ja teollisuusneuvostoja.

Kutakin liike- ja teollisuusalaa varten tulee vielä olla koko maata käsittäviä liike- ja teollisuusliittoneuvostoja, jotka lähinnä järjestävät alansa tuotantoa koko maassa. Näillä liittoneuvostoilla on tarpeelliset määrät alaosastoja ja jaostoja erikoistehävien suorittamista varten sekä laaja itsehallinto-oikeus tuotantopiirissään.

Viimekädessä johtaa koko maan tuotantoa korkein kansantaloushallitus. Se järjestää tuotannon itsenäisesti ja on riippumaton valtion ylimmistä hallintoelimistä.

Korkeimman kansantaloushallituksen kuten muittenkin maan talou-

dellista elämää järjestävien elinten asettamistavasta, jossa on otettava huomioon ei ainoastaan paikallisten työntekijäin, vaan myöskin koko työtätekevän luokan ja kuluttajain oikeudet ja edut, määrää lähemmin valtiosääntö.

Tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttamisessa on otettava huomioon seuraavat pääperiaatteet:

On säädettävä yleinen työvelvollisuus kaikille kansalaisille.

Yhteiskunnallistuttamisen pitää käsittää ensikädessä keskitetyt tuotanto- haarat sekä kaiken tuotannon, joka tapahtuu suuremmissa mittakaavoissa ja tyydyttää joukkotarpeita. Pientuotannolle on annettava tilaisuus vähitellen mukaantua uusiin olosuhteisiin. Valtion kontrolli pysyy kuitenkin niidenkin suhteen rajoituksetta voimassa.

Pien- ja kotiteollisuuteen nähden on murroskautena välttämätöntä sen käyttäminen siten, että valtio antaa tilauksia sen harjoittajille. Pientuotannolle on varattava raaka-aineita ja polttoaineita sekä helpotuksia pääoman hankintaan, kuitenkin sillä ehdolla, että yksityiset pienyrittäjät ja pienemmät tuotanto-osuuskunnat yhtyvät suuremmiksi tuotantoyksiköiksi. Tällaisten suurempien yhtymien muodostamista on edistettävä antamalla niille taloudellisia etuja, jotka ovat suunnatut ehkäisemään niitten muuttamista jälleen pienliikkeiksi. Näille on ennen kaikkea annettava helpotuksia koneitten hankinnassa.

Sosialistista tuotantoa järjestettäessä on edelleen pidettävä silmällä kahta päänäkökohtaa: 1) Tuotannossa on huomioonotettava kaikki todellisten työntekijäin mukavuutta ja heidän elämäntasoansa kohottavat seikat; 2) koko sosialistisen tuotannon johtotähtenä on oleva maan taloudellisten voimien kaikinpuolinen kohottaminen ja kaikkien kansalaisten todellisten tarpeitten kaikinpuolinen tyydyttäminen.

Tuotannon yhteiskunnallistuttaminen on sitä varten toimeenpantava käsikädessä asiantuntijain avulla suunnitellun yhteiskunnallisen yleisjärjestelyn kanssa. Maan koko taloudellinen elämä on keskitettävä ja yhdistettävä koko valtiota varten laaditun suunnitelman mukaisesti. On toimeenpantava tuotannon mahdollisimman suuri keskittäminen tuotanto-haarottain. Koko tuotantokoneiston mahdollisimman suuri kuntoisuus sekä maan kaikkien aineellisten apulähteitten järjevä ja taloudellinen käyttäminen olkoon yhteiskunnallistutetun tuotannon ensimmäinen ja tärkein päämäärä.

Kaikissa tuotantolaitoksissa on jätettävä, työn teknilliselle johdolle mahdollisimman suuri vapaus ja määräysvalta työn teknillisessä suorituksessa, jotta koulutetut, kykenevät teknikot eivät pyrkisi tehtävistään irti, jolloin koko tuotanto kärsisi.

On edelleen välttämätöntä huolehtia taloudellisen yhteistyön ja valtiollisten; suhteiden laajentamisesta muitten maitten kanssa. On samalla pyrittävä yhtenäiseen taloudelliseen suunnitelmaan niitten maitten kanssa, joissa köyhälistö jo on vallassa.

Ulkomaan kaupassa on ennen kaikkea pidettävä huolta tarpeettomien yllisyyystavaroin tuonnin rajoittamisesta niin pieneksi, ettei se pääse haitallisesti vaikuttamaan vaihtovälineitten arvoon.

Käsittäen, että aika nyt on tullut, jolloin työtätekevän kansan on ryhdyttävä taisteluun itse tuotantovälineitten omistusoikeudesta, selittää puoluekokous, että työtätekevän luokan koko tarmo ja voima on järjestelmällisesti suunnattava valtiollisen vallan valtaamiseen, jotta työväki sen avulla voisi ottaa koko tuotannon käsiinsä ja lopettaa kapitalistisen riiston. Sitä varten on viipymättä ryhdyttävä laajan valistustyön kanitta tekemään työ-

väenjoukoille selvää tämän yhteiskunnallistuttamisohjelman eri puolista. Jotta sitä voimisiin mahdollisimman helposti toteuttaa on niinkään viipymättä työväen ammatillisissa järjestöissä ruvettava kaikkiin tarpeellisiin valmistustoimenpiteisiin sitä varten, sekä tarkoin tutkittava, missä järjestyksessä ja missä laajuudessa eri tuotantohaarojen yhteiskunnallistuttaminen olisi murroskautena toimeenpantava.

Samalla kun puoluekokous asettuu tätä ohjelmaa kannattamaan, tuomitsee se valheudistuksiksi, jotka eivät mitenkään kapitalistista riistaa hävitä tai edes rajoita, 1) kaikki valtiokapitalistiset yritykset pankki-, teollisuus- ja vakuutusosalalla sekä tuotantolähteitten suhteen, 2) työläisten osuuden tehdas- ja likeyritysten voitosta, ja 3) tehdas- ja liikeneuvostojärjestelmän, jossa työväelle annetaan joku edustusoikeus isännistön rinnalla. Viime-mainitut eivät mitenkään muuttaisi työväen asemaa riistettynä luokkana, eikä turvaisi sille todellista määräysvaltaa tehtaitten ja liikkeitten hallinnossa eikä myöskään mahdollisuutta valvoa niitten taloudellista johtoa.

Tämä siis vastaehdotusluonnoksena professori Voionmaan yhteiskunnallistuttamisohjelmalle. Pyydän vieläkin painostaa, että minun vastaehdotukseni lähtee siitä käsityksestä, että elämme siinä vallankumouksellisessa yhteiskuntatilanteessa, joka tekee tällaisen suunnitelman viipymättä välttämättömäksi, että yhteiskunta on todella sen häviön partaalla, josta alustuksessa puhutaan, ja että on viipymättä suunniteltava jotakin sen tilalle, jotta sinä hetkenä, jolloin meidän on pakko ryhtyä valtaan, emme ole siinä • tilassa kuin Venäjän köyhälistö oli, nimittäin ettei se kyennyt vuoden aikana järjestämään tuotantoa, josta kansa ja koko työtätekeväluokka niin suunnattomasti kärsi.

J. V. Keto: Minäkin olen edellisen puhujan kanssa samaa mieltä, että yhteiskunnallistuttamiskysymys on erinomaisen tärkeä, ja että tässä kysymyksessä olisi selvyden saaminen mitä välttämättömintä. Kuitenkin minun täytyy sanoa, että minä omasta puolestani en ole valmis tällä hetkellä hyväksymään sellaista yhteiskunnallistuttamisohjelmaa, jonka täällä tohtori Lassy esitti, siitä syystä ensiksikin, että koko tätä kysymystä on puolueessamme tähän asti käsitelty todellakin niin vähän, että suorastaan ihmetyttää, kun näkee sen keskustelun, mitä ulkomailla on sosialidemokraattisten puolueiden keskuudessa tästä kysymyksestä käyty, toisekseen siitä syystä, että minulla on erinäisiä epäilyksiä niihin näkökohtiin nähden, joita täällä edellinen puhuja useissa kohdin muuten hyvinkin ansiokkaassa ja asiallisessa lausunnossaan esitti.

Mitä tulee edellisen puhujan lähtökohtaan, kapitalistisen tuotannon luhistumiseen, niin se on vaikeimpia kysymyksiä, joita sosialistin on tällä haavaa ratkaistava. Edellinen puhuja ei ainakaan lausunnossaan tätä väitetään yleisesti perustellut enkä minäkään ryhdy tässä yhteydessä siihen asiaan. Mainitsen vain, että tästäkin asiasta on sosialidemokraattien keskuudessa hyvinkin monenlaisia mielipiteitä. Myönnetään Lassin mainitsema mahdollisuus kapitalismin luhistumisesta, mutta on myös useita seläisiä teoreetikkoja, jotka ovat pitäneet mahdollisena, että kapitalismi ei suorastaan vielä nyt luhistu, vaan tulee jatkamaan elämäänsä. Mutta vaikkapa lähtisikin Lassin mainitsemasta edellytyksestä, niin ei minun ymmärtääkseni välttämättä ole pakko tulla ihan samanlaiseen sosialisointiohjelmaan kuin hän esitti. Minäkin olen yleensä sillä kannalla, että yhteiskunnallistuttamisesta sanan varsinaisessa mielessä voi olla puhetta vasta sitten, kun proletariaatti on saanut valtiollisen vallan käsiinsä, mihin valtiollisen vallan valtaamiseen on minun mielestäni yksi edellytys se, että proletariaatit puolueet saavuttavat eduskunnassa enemmistön ja voivat muo-

dostaa hallituksen, jolloin tämä hallitus on yksi valtakeino kaikkien niiden muiden valtakeinojen lisäksi, jotka ovat "välttämättömiä sen proletariaattidiktatuurin perustamiseksi, jonka avulla yhteiskunnallistuttaminen suoritetaan. Mutta itse siitä yhteiskunnallistuttamisohjelmasta, jonka edellinen puhuja esitti, on verraten vaikea muistaa mitkään kokouksen mennä antamaan arvostelua, koska tuosta ohjelmastakin on olemassa hyvin erilaisia mielipiteitä. Edellinen puhuja teki eron kansallistuttamisen ja yhteiskunnallistuttamisen välillä. Nimitys kansallistuttaminen sehän on käytännössä vain anglosaksilaisissa maissa ja merkitsee samaa, mistä saksalaiset käyttävät nimitystä valtion haltuun ottaminen. Se johtuu siitä, että anglosaksilaiset käyttävät sanaa »kansakunta* samassa merkityksessä kuin saksalaiset sanaa »valtio". Minä puhun siis valtioistuttamisesta, valtion haltuun ottamisesta ja yhteiskunnallistuttamisesta toistensa vastakohtina. Edellinen puhuja huomautti oikein, ettei proletariaatissa valtiossa, siellä, missä proletariaatin hallussa on valtiovalta, pyritä siihen, että tuotanto olisi suorastaan valtion hallussa, vaan me pyrimme yhteiskunnallistuttamiseen. Minä käsitän kuitenkin tämän yhteiskunnallistuttamisen toisin kuin edellinen puhuja, jonka mielestä yhteiskunnallistuttaminen merkitsee sitä, että tuotantohaarat siirretään työläisten käsiin ja että valtio on vain juriidisesti näiden tuotantolaitosten omistaja. Minun ymmärtäkseni yhteiskunnallistuttaminen ei merkitse tätä, vaan on myös valtio oleva suorastaan edustettuna näiden tuotantolaitosten johdossa samaten kuin myös erityisesti kuluttajajärjestöjen tulee olla siinä edustettuna. Tällainen on esimerkiksi se ohjelma, jota Itävallan sosialidemokraatit, jotka kai me kaikki tunnustamme parhaiksi nykyaikuisiksi marxilaisiksi, ovat esittäneet. Kun nimittäin puhuttiin valtiosta ja että valtion ei tulisi olla edustettuna tällä tavalla näiden tuotantolaitosten hoidossa, niin siinä ei tehdä sitä eroa, joka olisi tehtävä nimittäin että valtio ei ole ainoastaan, niinkuin sanotaan, herruselin, jossa merkityksessä siitä Marx ja Engels puhuivat, vaan se on myöskin hallintoelin ja samalla koko yhteiskunnan yleisten etujen edustaja. Tälle valtiolle tässä mielessä, yhteiskunnan yleisten etujen edustajana tulee varata sanansija, silloinkin järjestetään tuotantoa yhteiskunnalliseksi, ja nimenomaan erottaa tämä tehtävä valtion tehtävistä herruselimenä. Mutta niinkuin sanoin, tästä huolimatta minä en ole valmis hyväksymään tässä puoluekokouksessa minkäänlaista yhteistä yhteiskunnallistuttamisohjelmaa, koska juuri tähän ohjelmaan kiertyy niin monta probleemaa. Minä olen kyllä sitä mieltä, että täytyy ruveta pohtimaan tätä kysymystä ja niitä kysymyksiä, mitkä ovat ne elimet, joiden avulla yhteiskunnallistuttaminen suoritetaan. Mutta niinkuin sanoin tähän yhteyteen on kytketty kysymys esimerkiksi kapitalismin kestävydestä, kysymys, minkä elimien kautta tämä yhteiskunnallistuttaminen toteutetaan, ja myös kysymys, miten suhtautua siihen, että kapitalistinen valtio ottaa liikeyritykset haltuunsa. Se asia ei ole minusta ihan yhtä selvä kuin usein tahdotaan luulla. On nimittäin suuri ero niiden liikeyritysten, joita kapitalistinen valtio ottaa haltuunsa finanssimonopolitarkoituksessa, ja niiden valtioistuttamisen välillä, jotka tapahtuvat yhteiskunnan yleisessä intressissä. Jos nimittäin ajatellaan, että kapitalistinen valtio tulisi kestäväksi, niin oikeastaan pitäisi vaatia, että kapitalistinen valtio luopuisi nykyisistään tämmöisistä liikeyrityksistä, mutta sitä kai ei kukaan tahdo. Esim. valtion asuntotoiminta ja sanokaamme metsäin otto valtion haltuun, — ne ovat kysymyksiä, joita täytyy ainakin harkita. Samoin kysymys teollisesta demokratiasta, josta edellinen arvoisa puhuja lausui hylkäystuomionsa. Jos kapitalistinen tuotantotapa tulee kestäväksi kauemmin aikaa

kuin hän edellyttää — hän ilmoitti viime kesänä, että kahden kuukauden kuluttua tapahtuu maailman vallankumous, mutta sitä ei ole vielä tapahtunut, emmekä tiedä varmuudella niistä asioista mitään — niin tämän kysymys astuu vakavampana meidän harkittavaksemme kuin mitä alustuksessa oli. Näitä kaikkia seikkoja pohtimaan tarvitaan minun nähdäkseni erityinen komitea, joka toimittaa puolueemme jäsenille tutustumista varten ulkomaista sosialisointia käsittelevää kirjallisuutta ja esittää oman käsityksensä niistä monista problemeista, jotka sosialisointikysymykseen liittyvät. Senvuoksi minä olen ehdottomasti sitä mieltä, että niin tärkeä kuin tämä kysymys puolueelle onkin, on kuitenkin välttämätöntä lykätä se erityisen asiantuntijakomitean tutkittavaksi.

M. Rosenberg piti asiaa mitä tärkeimpänä, joten sitä ei saataisi jättää toistaiseksi. Ennen menettelytapakysymystä olisi tämä kysymys ratkaisu-tapa. Tämän ratkaisussa nähdään, kuka on sosialisti ja yhteiskunnallisen vallankumouksen kannalla. Kun kapitalismi on, kuten Voionmaa sanoo, perikatonsa partaalla, niin on nyt asiassa otettava ratkaisu. Asian lykkääminen on tilannepolitiikkaa. - Porvarillisen valtion päätarkoitus on omistavan luokan etujen suojaaminen kaikin keinoin. Siksi jos parlamentin enemmistö tulisi tämän luokan etuja uhkaavaksi niin käyttäisi yläluokka voimakeinojaan. Työväen tulee siksi valloittaa valtiollinen yli- ja johtovalta, kuten alustuksessa sanotaan. Lassyn alustuksen johdosta huomautti, että järjestäytymistä on kehitettävä tuotannon haltuunottoa silmälläpitäen. Jos järjestöt ovat näin kehitetyt, niin vältetään keskeytys tuotannossa, vaikka ei tämä siirtyminen suinkaan tapahdu kivuttomasti sittekkään. Jo tässä kokouksessa saatetaan asia periaatteessa hyväksyä, siitä kun riippuu menettelytapakin.

Otettiin 20 min. kahviloma. Kokousta jatkettaessa johti puhetta Tanner.

J. F. Aalto lausui, että prof. Voionmaan esittämiä perusteluja vastaan ei liene kenelläkään mitään väittämistä. Mutta vaikka ollaankin varmoja siitä, että kapitalistisen järjestelmän romahdus on jo käsissä, ei ole kuitenkaan luuloteltava, että se voisi tapahtua yhtäkkiä. Ja vaikkakin esim. jo ensi eduskunnassa puolueemme saisi enemmistön, ei vielä silloinkaan voitane kapitalistista tuotantomuotoa suistaa vallasta. Asia on mitä tärkein ja sitä on perinpohjin pohdittava. Emme myös ole vielä kypsiä sitä ratkaisemaan. Vaikkapa sitä käsittelemään asetettaisiin valiokunta, ei sekään vielä voisi saada siitä valmista. Loppuratkaisun yhteiskunnallistamisohjelma täytyy olla sellainen, että se kestää arvostelun ja kestää myös käytännössä. Siitä täytyy kirjoittaa lehdistä, keskustella ja sitä varten on tutkittava muiden maiden oloja. Voi tulla yllätyksiä tilanteen muuttuessa, mutta missään tapauksessa ei kysymystä saa ratkaista sattuman kaupalla. Lassy on esittänyt hyviä ajatuksia, mutta niihin ei voi yhtyä kaikessa, eikä myöskään Voionmaan alustukseen. Tällä kertaa ei kysymystä voi kaavaila varmoihin muotoihin, senvuoksi on se jätettävä valiokunnan valmisteltavaksi ja otettava esille seuraavassa puoluekokouksessa.

J. P. Holopainen piti mahdollomana, että asiaa saatettaisiin käsitellä niin puolueettomasti kuin suotavaa olisi, sillä tässäkin eri suunnat ovat vastakkain. Asia on kiireellisesti saatava valmistelun alaiseksi. Perintö-oikeuksien muutoksen saaminen alustuksen mukaan vaikuttaa suuresti yhteiskunnallistuttamisen edistämiseksi.

Väinö Voionmaa: Käsitteiden valaisemiseksi tahtoisin tässä vielä mainita, että tämmöiset yhteiskunnallistuttamissuunnitelmat, mitkä meillä nyt ovat esillä, eivät suinkaan ole mitään eilispäivän tuumia; niitä on jo vuosikymmeniä sosialistien keskuudessa harkittu. Ennen on pääasiallisesti ilmaantunut kolme erilaatua suunnitelmaa, jotka nähdäkseni tässäkin keskustelussa ovat esiintyneet tai joista ainakin kaksi on selvästi tullut esille. Ensinnä on meillä tuo ikivanha puhtaasti kommunistinen järjestelmä, joka lähtee siitä, että on vain perustettava pieniä tuotanto- ja kulutusyhdyksuntia, pantava niitä toimeen missä hyvänsä; kun niitä vain johdonmukaisesti ja ankarasti pidetään pystyssä, niin maailma muuttuu onnelliseksi. Se on vanha Owenin ja Fourierin ohjelma, jonka toverit tuntevat sosialismin historiasta. Toinen järjestelmä on se, joka katsoo, että tehtaiden tulee kuulua työntekijöille, maan maanviljelijöille, tuotannon tuottajille. Sitä ajatustapaa nähdäkseni toveri Lassy täällä suuressa määrin suositteli; siihen hänen järjestelmänsä oikeastaan rakentuu. Se kaiketi johdonmukaisesti sisältää myöskin, että rautatiet kuuluvat rautateiden työntekijöille, joiden asioihin muilla ei ole mitään sanomista, että maa kuuluu maanviljelijöille, että ylipäänsä tuottajat ovat määräävässä asemassa ja ettei kuluttajilla ole mitään sanomista. Tällä järjestelmällä on ollut mahdavia edustajia ja hyvää edustajia, m. m. sitä suuressa määrin suosi suuri ranskalainen sosialisti Jaures, joka oli mukana käytännöllisestikin panemassa pystyyn suorastaan työntekijäin omistamia ja omaan laskuunsa käyttämiä teollisuusyhtiöitä, niinkuin tiedettäneen. Kolmas suunta on kollektivistinen: se katsoo, ettei tuotanto suinkaan kuulu yksinomaan tuottajille, ettei sitä ole jätettävä tuottajain yksinään määrättäväksi, hoidettavaksi ja johdettavaksi, vaan että sen täytyy tapahtua yhteiseen laskuun, yhteisen hoidon ja yhteisen tahdon alaisena. Tätä suuntaa minä puolestani olen kannattanut ja sitä ovat tähänastiset marxilaiset sosialistit jotenkin yksimielisesti kannattaneet, sikäli kuin he ovat tähän asiaan puuttuneet. Mutta tottahan on, että yleensä marxilaiset eivät ole niin paljon huolehtineet tulevista yhteiskuntamuodoista kuin vanhan kapitalistisen yhteiskuntamuodon kritiseeraamisesta ja kapitalismin perinpohjaisesta arvostelusta ja kukistamisesta. He ovat jättäneet tonnemmaksi huolenpidon yhteiskunnan tulevista muodoista, sitä he eivät ole pitäneet pääasiana. Tämä vain ohimennen sanoen, käsitteiden selvitykseksi.

Sitten tahtoisin vastata muutamalla sanalla toveri Lassymin ohjelmaani vastaan tekemiin huomautuksiin. Minä pysyn siinä, mitä olen kirjoittanutkin, nimittäin että yksityinen kapitalistinen tuotanto on nyt erittäinkin maailmansodan tapausten johdosta joutunut perikatonsa partaalle. Mutta minä pyydän huomauttaa, etten ole sanonut, että yhteiskunta on joutunut perikatonsa partaalle, niinkuin toveri Lassy ehtimiseen lausui. Hän siteerasi minun kirjoitustani sillä tavalla, että minä olisin sanonut yhteiskunnan joutuneen perikatonsa partaalle, vaikka minä olen sanonut ainoastaan, että kapitalistinen tuotanto on joutunut perikatonsa partaalle. Olen tahallisesti karttanut sanomasta: yhteiskunta on joutunut perikatonsa partaalle. Minä en nimittäin katso sen yhteiskunnan, joka nyt on olemassa, olevan niin hylättävän, ettei siinä olisi joitakin peruskiviä tulevaakin yhteiskuntaa varten, mutta kapitalistinen tuotanto on joutunut perikatonsa partaalle. (Aivan niin!). Yhteiskunnalla on sentään muitakin perustuksia kuin kapitalistinen tuotanto.

Lassy vetää kapitalismin rappeutumisesta sen johtopäätöksen, että kun se kerran on perikatonsa partaalla, meidän täytyy jättää se ja rakentaa kiireesti uusi radikaalinen yhteiskunta. Minäkin olen sanonut, että uudis-

tustyö on aloitettava kaikin voimin ja kiireesti, mutta minä en pidä sitä yhden tai kahden päivän työnä. Lisäksi tahdon huomauttaa, että kapitalismin rappeutuminen, sen perikatoon joutuminen voi tapahtua jotenkin hitaasti. Rooman valtakunta oli täydellisesti perikatonsa partaalla parisataa vuotta. Minä en mene sanomaan, että nykyisen kapitalistisen tuotannon rappeutumisaika kestää niin kauan, satoja vuosia, mutta kyllä se niin kauan kestää, että ehdimme uuden yhteiskunnallistuttamisohjelman laatia ensi puoluekokoukseen.

Toveri Lassy rupesi sitten käsittelemään niitä ehtoja, joilla uusi yhteiskunnallistuttaminen voi toteutua, ja hän sanoi aivan oikein, että yhteiskunnallistuttaminen voi täydellisesti toteutua vasta silloin kun on valuttu köyhälistölle valtiovalta. Olen siinä kohdin aivan samaa mieltä. Täydellinen, todellinen yhteiskunnallistuttaminen edellyttää tietenkin köyhälistön valtiovaltaa. Mutta siihen tarvitaan ilmeisesti muutakin. Lassy sanoi itse, ettei parlamentaarinen valta ole tässä riittävä. Hän näkyy arvelevan, että siihen paitsi parlamentaarista valtaa tarvitaan lisäksi jotain sanokaamme järjestövaltaa, jotakin vallankumouksellista väkijoukkoa, ja hänen ohjelmastansa päättäen lisäksi jonkinlaista neuvostovaltaa. Minä en luule, että asia näilläkään ehdoilla vielä luonnistuu. Olen alustuksessani huomauttanut muutamista yleisistä ehdoista, joita täytyy ottaa varteen, ennenkuin sosialisointi onnistuu. Semmoisia ehtoja on, että tuotanto ei saa keskeytyä, ettemme saa taantua siltä tuotannon kannalta, jolle yleensä on kohottu ja noustu.

Minä pyytäisin tähän näkökohtaan kiinnittää erityistä huomiota. Vähemmän kehittyneissä yhteiskunnissa voidaan se syrjäyttää. Esimerkiksi Venäjällä. Siellä voidaan hyvin mennä, niinkuin on sanottu, 100 vuotta kehityksessä taaksepäin. Teollisuus siellä on jotakuinkin hävitetty, mutta maatalous nähtävästi pysyy yllä ja on elinvoimainen, se on ehkä parantunutkin suuresti ja kai bolshevismin varsinainen aineellinen pohja on siinä, että maatalous jatkuu; maa on jaettu pienille omistajille ja nämä ja heidän tuotantonsa kannattaa bolshevismia. Mutta jos yhteiskunnallistuttaminen käy pänsä Venäjällä, se ei käy Suomessa eikä länsimaisissa yhteiskunnissa, joihin Suomi lukeutuu. Elämän vaatimukset, kulttuuritaso ovat täällä toisenlaiset, ne eivät siedä suuria taantumuksia siltä aineellisen elämän tasolta, jolle on päästy. Minä muistan elävästi, mitä Väinö Vuolijoki sanoi, kun oli kerran puhe siitä, miten Saksalle käy maailmansodassa — hän sanoi kuulleensa saksalaisten sanovan, että tässä täytyy tehdä rauha, kun sinappipurkki on tullut 50 pfg:iä kalliimmaksi. Tämä mitätön pikkupiirre on hyvin kuvaava. Eivät ihmiset muuta kuin äärimmäisessä tapauksessa ole taipuvaisia luopumaan saavutetulta kulttuurikannaltaan. Meidän oloisamme taantuminen olisi aivan kauhea. Kuinka vaikeasti ihmiset suvaitsevat pieniäkään elämän rajoituksia! Ajatelkaamme sähkön loppumista ja suurlakon tapaista tilaa! Yhteiskunta ei siedä sitä, vaan syntyisi niin suurta tyytymättömyyttä sosialisoinnista toimeenpantaessa että toimeenpano jäisi varmaan kesken. Sosialisoinnissa täytyy ottaa tämä huomioon. Toinen ehto, joka on huomioonotettava sosialisoinnista ajatellessamme on se, ettemme voi järjestää maamme taloudellista kohtaloa pysyväisesti toiseen tapaan kuin se järjestyy Keski- ja Länsi-Euroopan sivistysmaissa, joiden yhteiskuntakehityksen kanssa oma yhteiskuntakehityksemme on ollut mitä elimellisimmässä yhteydessä. Emme voi järjestää sosialisointiamme millään tavalla riippumatta maailman tapauksista. Meidän täytyy seurata maailmantapausten yhteistä kehitystä ja olla siinä mukana. Se, mitä siellä tapahtuu, vaikuttaa asiaan paljon enem-

män kuin se, mitä täällä tapahtuu. Tietysti silläkin on merkitystä, jos täällä itseksemme rupeamme sosialisoida, mutta meidän sosialisoidemme tulokset tulevat riippumaan siitä, mitenkä suuressa maailmassa onnistutaan yleensä sosialisoida toimeen panemaan. Näitä näkökohtia täytyy ottaa huomioon silloin kuin arvostellaan meidän sosialisoidemme mahdollisuutta.

Mutta ne yleiset ehdot, jotka on otettava varteen, ennenkuin sosialisoida täällä voidaan ajatella, eivät rajoitu siihenkään. Kautsky mielestäni sangen valaisevassa kirjassaan »Köyhälistön diktatuuri» lausuu muutamia ajatuksia, jotka erinomaisesti sopivat meidän tilanteeseemme. Hän puhuu ensin siitä, onko nykyinen yhteiskunta kypsytynyt ottamaan vastaan sosialisoida, ja sanoo, että kypsyys sosialisoihin ei ole mikään semmoinen asia, jota voitaisiin tilastollisesti määrätä ja laskea, ennenkuin sitä ruvetaan käytännössä toteuttamaan. Ei ole arvioitava tätä aineellisten edellytysten mukaan, ei ole pantava aineellisia seikkoja liiaksi etualalle, niinkuin niin usein tapahtuu. Arvioitaessa nykyistä tilannetta ja sen rappeutumista ei ole siis otettava huomioon ainoastaan yksityiskapitalistisen tuotannon rappeutumista, vaan myös sitä, minkä verran suurteollisuus on kehittynyt. Kuten enemmän se on kehittynyt, sitä helpompi on yhteiskunnallisesti järjestää tuotanto. Siinä on se marxilainen ajatus joka minuakin on johtanut, että nykyhetken yksityiskapitalistinen tuotanto on ränsistynyt ja osoittanut kykenemättömyytensä, vaan toiselta puolen, että se on kypsytynyt siihen määrään asti, että se on valmis tulemaan sosialisoidavaksi. Sitä tahtoo Kautskykin mieleen teroittaa. Hän sanoo esilläolevassa teoksessaan vielä, ettei ole mitään syytä otaksua, ettei nykyisissä teollisuusvaltioissa pankkilaitoksineen ja yrityksineen jo olisi olemassa mahdollisuuksia panna toimeen yhteiskunnallistuttaminen. Hän huomauttaa, että asiassa on otettava varteen tämä kypsyys, jonka nuo kapitalistiset laitokset ovat saavuttaneet, että ne eivät estä sosialisoida, vaan helpottavat sitä. Jokainen tietää, että tämä on oikea marxilainen kanta. Se on tavallaan ränsistymistä ja yksityiskapitalistisen tuotantotavan perikadon partaalla olemista, joka jouduttaa sosialisoida, mutta se ei ole muodollista ränsistymistä, vaan tämä tuotantotapa on kehittänyt niitä samoja muotoja, joita sosialisoida tulee käyttämään. Antaa Kansallispankin niellä kaikki pankit ja antaa Paasikivestä tulla tämän pankkitrustin päällikkö - se kaikki vain marxilaisen mielipiteen mukaan helpottaa yhteiskunnallistuttamista, sillä kun se hetki tulee, jolloin yhteiskunnallistuttamiseen on ryhdyttävä, niin meillä on Paasikiven sijalle panna uusi mies, joka käyttää tätä suurta systeemiä uuteen tapaan. Mutta tämä asia yksistään ei vielä ole ratkaiseva, vaan on muitakin seikkoja otettava huomioon. Ratkaisevana sosialisoida ei tule olemaan ainoastaan tämä aineellinen puoli, vaan myöskin persoonallinen puoli; kysymys, onko köyhälistö kyllin älykäs ja voimakas ottamaan käsiinsä tätä koneistoa, onko sillä se voima, se kyky, jota sosialisoida edellyttää. Kautsky ei tahdo mennä siitä mitään varmaa sanomaan. Hän näyttää sitä jossakin määrin epäilevän, mutta hän myöntää, että köyhälistö lakkaamatta kasvaa luvussa, voimassa ja älyssä, se lähestyy yhä enemmän kypsyytensä huippua. Ei kukaan voi ennalta ennustaa, milloin oikea hetki on tuleva, ei voi sanoa edes, onko se silloinkaan käsissä, kun köyhälistö muodostaa enemmistön kansasta ja sillä on johtovalta.

Siitäkin olemme yhtä mieltä Lassyn kanssa, että silloinkaan ei ole ratkaisu taatusti käsissä, kun köyhälistö pääsee enemmistöksi parlamentissa. Mutta — ja tämä on erittäin huomattava - sitävastoin voidaan

aivan varmasti otaksua, että kansa ei ole kypsytynyt sosialismiin niin kauan kun kansan enemmistö vihamielisesti suhtautuu sosialismiin eikä tahdo siitä mitään tietää. Niinpä tässäkin demokratiassa on välttämätön tie proletariaatin kypsytyteen ja siitä kypsytydestä me voimme parhaiten arvostella, milloin köyhälistön oikea hetki on tullut. Siis parlamentaarinen tie se on varmin. Meillä ei tule olla ainoastaan enemmistö parlamentissa, vaan sen enemmistön on täytynyt saavuttaa tunnustettu ja vaikuttava asema parlamentissa. Silloin kun meidän parlamenttarisimmme, kun meidän ylivaltamme maassa ei ole ainoastaan tosiasia, vaan kun kansa noudattaa, seuraa ja tottelee sitä, silloin on sosialisoinen lähempänä, silloin voipi siihen pyrkiä. Tätä olen alustuksessani tarkoittanut huomauttaa, kun olen sanonut, ettemme pääse perille paljaalla numerollisella ylivalalla, vaan että meidän on käytävä parlamenttaarista tietä. Ja parlamenttaarista tietä käytäessä, kun ryhdytään sosialisimaan, täytyy ottaa olevat olot huomioon, täytyy ottaa lukuun miehet ja keinot.

Kaikki on suhteellista. En voi asettaa sellaista ohjelmaa, joka vain deklareeraa, päättää, että vallitseva valtiollinen valta panee toimeen sosialisoinen, sillä se on mahdottomuus. Meidän täytyy tyytyä siihen, että meidän on nykyisissä oloissa tehtävä mitä voimme: yhtä rinnan lisätä parlamenttaarista voimaamme, kehittää sosialisimishjelmaamme ja asettaa yhä tiukempia vaatimuksia. Kun olen niitä luetellut, niin Lassy on niitä erinomaisesti halveksinut, ne ovat muka joutavia. Minä olen esittänyt lähdeäviksi säännöstelystä. Se on tosittointa, sen voipi panna toimeen ja se valmistaa varmaan sosialisoinista, ei valtiokapitalistisesta sosialisoinista, vaan sosialisoinista tulevan, socialistisen yhteiskunnan laskuun. Samoin muutkin esitykseni kohdat. Tietysti niissä voi olla enemmän tai vähemmän harkittuja ehdotuksia, mutta niiden pohja ja lähtökohta on oikea.

Kun Lassy on sanonut, että minä olen sekoittanut kansallistuttamisen, natsionalisoinen, ja yhteiskunnallistuttamisen, niin pyytäisin huomauttaa, että kyllä minä niiden eron olen huomannut jo ennenkin, enkä vain siitä, että olen sen täällä kuullut. Toveri Keto huomautti jo, että natsionalisoinen nimitystä käytetään ainoastaan anglosaksilaisissa maissa yhteiskunnallistuttamisen tai valtioittamisen merkityksessä. Marx, jonka mielipiteestä minä olen tässä kohdissa koettanut ottaa selyä, puhuu valtioittamisesta. Kommunismissa manifestissa, jossa hän laajemmasti on tätä asiaa selittänyt, hän puhuu tuotantovälineiden valtion haltuun ottamisesta, mutta selittää tuon valtion hiukan epämääräisesti, hän sanoo, niinkuin sanat kuuluvat, »köyhälistö tulee käyttämään valtiollista herruuttansa vähitellen ottaakseen pois kaiken kapitaalisen, kaikki tuotannon välineet valtion käsiin s. o. hallitsevaksi luokaksi järjestyneen proletariaatin käsiin". Ja kun hän sitten laittaa käytännöllisen ohjelmansa sosialisoinista varten, niin se on kokonaan perustettu valtioon. Hän olettaa, että sentralisoitu valtio on toimessa ja panee toimeen sosialisoinen. Minusta on kuitenkin tämä erottus valtioittamisen ja yhteiskunnallistuttamisen välillä riitaa paavin parasta; nykyaikana ei sillä ole samaa merkitystä kuin Marxin aikaan. Ennen tehtiin ero — ja vieläkin on oppineita, jotka tekevät eron — valtion ja yhteiskunnan välillä, mutta kyllä meidän aikamme vuosi vuodelta valtio ja yhteiskunta sulavat yhteen. Katsokaamme nykyistä valtiota — kuinka tavattoman yhteiskunnallisesti se toimii, kuinka sen sormi on mukana kaikessa yhteiskunnallisessa elämässä. Missä se raja valtion ja yhteiskunnan välillä kulkee? Sitä ei voi nähdä. Pääasia on, onko tuo yhteiskunta keskitetty, sentralisoitu, jolloin voimme sanoa sitä valtioksi, vai